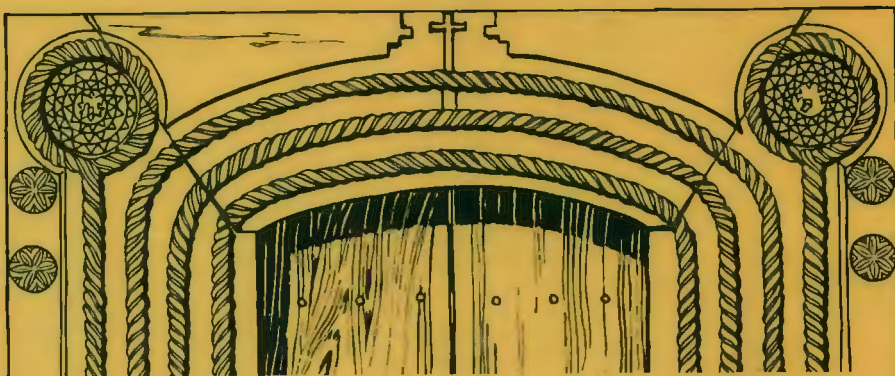

VISIT...

LANZAROTE
Caliente.COM

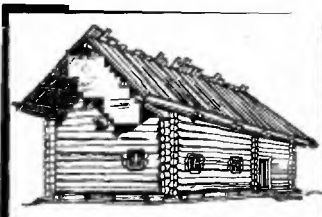
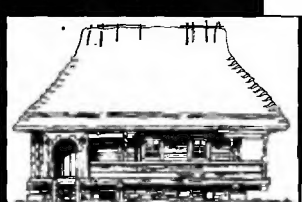
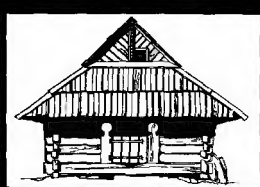
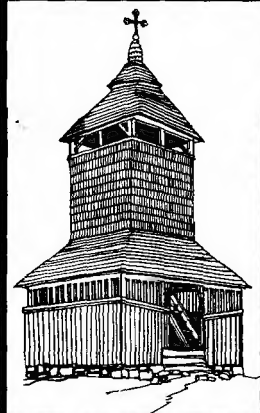
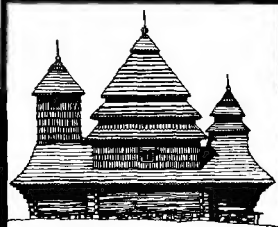
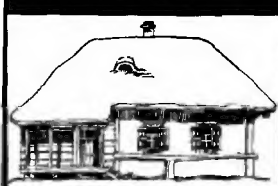
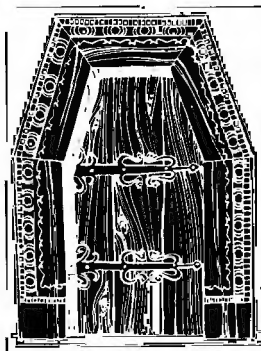

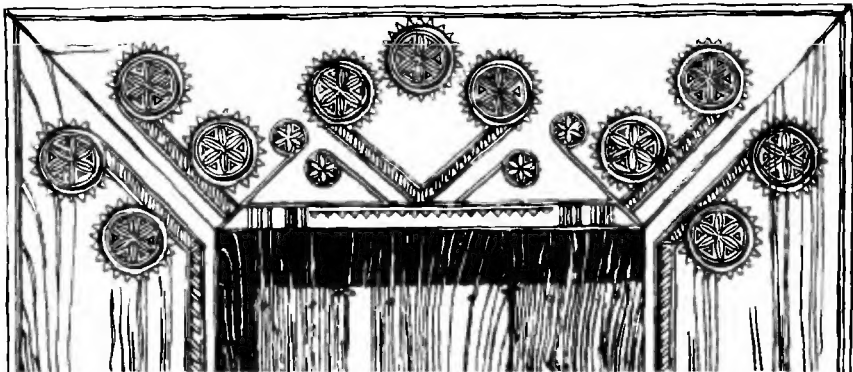
В.П.САМОЙЛОВИЧ

Народна архітектура України

в ілюстраціях

В.П.САМОЙЛОВИЧ

Народна архітектура України

в ілюстраціях

Київ Абрис 1999

ББК 85.113(4УКР)

С17

С17 **Самойлович В.П.** Народна архітектура України в ілюстраціях. — К.: Абрис, 1999. — 281 с.: іл. — Бібліогр.: с. 281.

ISBN 966-531-065-8

Книга присвячена народній архітектурі України у всій її різноманітності і самобутності. Більше шестисот графічних ілюстрацій, виконаних самим автором дають вичерпну картину народного житла, господарчих будівель та дерев'яних культових споруд в різних регіонах України.

Може бути корисною архітекторам, мистецтвознавцям, етнографам та людям, що цікавляться своєрідністю та неповторністю української культури.

ББК 85.113(4УКР)

Упорядник видання Ю.В.Самойлович

Видано в авторській редакції при сприянні фірми «Аркада-ТЕРМОДОМ».

ISBN 966-531-065-8

© Самойлович В.П., 1999

© «Аркада-ТЕРМОДОМ», 1999

На нашій землі є особистості, які присвятили усе своє життя одній справі і своєю відданою працею збагатили світ чи то у галузі мистецтва, чи то науки.

До таких особистостей належить і Віктор Петрович Самойлович. Його улюблена справа — народна архітектура України, дослідження якої він почав ще зі студентських років і захопився нею на все життя, показавши світові у своїх численних публікаціях її особливості та своєрідність.

Це видання знайомить читача з кращими зразками народної архітектурної творчості України — житлом, господарськими та виробничими спорудами, а також монументальною дерев'яною архітектурою (церкви, дзвіниці). Ці споруди побудовані руками народних майстрів на основі традицій, що склалися протягом багатовікового досвіду в кожному регіоні та передавалися від одного покоління народних будівельників до іншого. Як свідчить запропонована праця автора та інші його публікації з питань народної архітектури України, у всіх її аспектах (об'ємно-просторова композиція споруди, її елементи, архітектурні деталі та засоби декору, а також її регіональні особливості), дають право розглядати народну архітектурну творчість України як

складову частину національного народного фольклору, поряд з іншими його різновидами.

Слід пам'ятати про художню цінність пам'яток народної творчості в архітектурі, як і інших видів народного фольклору, що є неocenним внеском в скарбницю національних надбань мистецької культури сьогодні. У цьому є, безумовно, і внесок автора.

Ще наприкінці 30-х років почалося вивчення автором народної архітектури України. За багато років було досліджено усі регіони країни, зафіксовано кращі зразки народної архітектури, в яких втілювався талант і творчість народних майстрів, естетичні уподобання українського народу, синтез народного мистецтва та архітектури. Саме українська народна архітектура синтезувала у собі усі види мистецтв — гармонійну довершеність композиції, а також декоративні засоби виразності (різьблення по дереву, кольоровий декор, настінний розпис та ін.). Усе це збирав Віктор Петрович — замальовував, фотографував, обмірював і отримав величезний документальний матеріал, який і розкрив світові у своїх монографіях. На цих виданнях вчилися і вчать архітектори, художники, численні учні та аспіранти професора В.П.Самойловича. Велику роль зіграв Віктор Петрович у створенні Музею

народної архітектури та побуту в місті Києві, під час будівництва якого він був постійним консультантом. Жодного дня без праці над улюбленою темою навіть у похилому віці — адже кожну ілюстрацію необхідно було зробити власноручно.

І ось маємо нову працю — «Народна архітектура України в ілюстраціях». Це — результат наполегливої, невтомної праці останніх років, де опрацьовано величезний, безцінний матеріал з народної архітектурної творчості.

У цій роботі представлено найяскравіші зразки народної архітектури, в яких відображені національна самобутність та естетичні уподобання українського народу. Зразки, більшості з яких уже немає на нашій землі, бо нищив їх невблаганний час (конструкції переважно дерев'яні чи з глини), природне оточення, войовничий стеїзм, а тому пам'ятки зафіксовано в ілюстраціях, які приведено в цій роботі, що є кращими зразками народної архітектури, мають тепер ще й величезне історичне значення. Цінність даної праці полягає ще й у тому, що вона може бути невичерпним джерелом для архітекторів, художників, дизайнерів, мистецтвознавців та представників інших творчих професій, у пошуках рішень сучасних мистецьких творів з урахуванням традицій народної архітектури України кожного регіону і цим надати різноманітності й адресності сучасній архітектурі. Дуже добре, що кра-

щі зразки народної архітектури подано саме в графічних ілюстраціях, виконаних власноручно Віктором Петровичем, якість яких, особливо у спорудах із дерева, просто вражає. Їх графічне виконання, відпрацьоване автором, хоча до деякої міри й умовне, дозволяє прочитати архітектурну форму та деталі навіть у тіні.

У графічних роботах автора поєдналися чіткість архітектурної графіки та живописність малюнка, причому в одних випадках переважає перше, а в інших — друге.

Поряд із цим вважаю за необхідне відзначити, що специфіка цього видання не дала автору можливості висвітлити, як це належало б, одну з найцікавіших особливостей українського народного будівництва — застосування кольору в архітектурі житла та господарських споруд, хоч автор має достатню кількість підготовлених до видання кольорових ілюстрацій.

Упевнена, що й ця робота буде перевидана, бо наявний тираж не може задовольнити потреби у подібних працях. Маю також надію, що будуть видані підготовлені автором до друку безцінні матеріали з народного архітектурного фольклору, який висвітлює творчий геній українського народу в історичному аспекті.

*Дійсний член Української
академії архітектури,
доктор архітектури, професор
З.В. Мойсєєнко*

НАРОДНА АРХІТЕКТУРА УКРАЇНИ

(основні принципи)

Народна архітектура України, і в першу чергу житла, сформувалася під впливом цілого ряду причин та умов. Важливе місце серед них займали соціально-економічні та природно-кліматичні умови, які суттєвим чином впливали на створення прийомів і архітектурних форм, що відповідали побутовому укладу та усталеним художнім уявленням народу. Від майстра до майстра, від одного покоління народних будівничих до іншого переходив накопичений досвід, удосконалювались їх уміння та майстерність. Таким чином поступово утверджувалися народні архітектурно-будівельні та архітектурно-художні традиції.

Використання у практичній діяльності традицій, що склалися, основаних на колективному досвіді, давало можливість народним майстрам створювати споруди, які відзначалися не лише доцільністю планувальної організації, простотою конструкції, розумним використанням засобів і матеріалів, але й художньою виразністю. Традиційність народної архітектури обумовлюється значною мірою й методом, який покладено в основу народного будівництва, при якому сільські будівлі

створюються не за проектом, а за зразком і подібністю існуючих типів народ-

ного житла, які набули поширення в тому чи іншому районі. Це стосується значною мірою й інших типів споруд. При цьому слід мати на увазі, що народні майстри не лише використовують кращі архітектурно-будівельні традиції, а й розвивають їх.

При цьому, незважаючи на традиційність, а тому й до деякої міри консервативність народних форм будівництва, відбувається також і безперервний процес зміни та вдосконалення сільської архітектури.

Типовою для народного житла різних регіонів України є спільність основних принципів планувальної структури, об'ємно-просторової композиції та архітектурно-художнього вирішення сільського будинку, що свідчить про єдину основу української народної архітектури. Разом із тим різноманітність місцевих умов у кожному конкретному районі в той чи інший період історичного розвитку суттєво вплинула на народну архітектуру, надавши їй тої своєрідності і специфічних рис, які вона має у кожному архітектурно-етнографічному регіоні України (Кар-

пати, Прикарпаття; Поділля; Полісся, Середнє Подніпров'я, Полтавщина та Слобожанщина; Південь України).

У кожному з цих регіонів сформувалася своя школа народної архітектурної творчості, у якій можна відшукати провідний мотив архітектурного рішення, що суттєво, а іноді й вирішально впливає на художній вигляд народного житла та інших споруд. Провідним мотивом у загальній композиції може бути, в одних випадках, форма даху або елементи будинку (галереї, веранди, фронтони), а в інших – архітектурних деталей (вікна з віконницями, двері, кронштейни та ін.).

Розглядаючи архітектуру народного житла, що є найбільш типовим і масовим різновидом народного будівництва, необхідно зупинитися на основних групах композиції цього типу споруд і, особливо, їх архітектурно-художньому аспекті.

Дослідження планувальної структури конструктивного та архітектурно-художнього вирішення сільських споруд свідчить про те, що в творіннях народної архітектури закладено принципи, які є спільними для різних народів. Найчіткіше це виявляється в архітектурі народного житла, що зумовлено спільністю творчого методу народних майстрів, завжди пов'язаного з вирішенням близьких за своїм характером і суттю практичних завдань. При цьому слід мати на увазі, що принципи народної архітектурної творчості набувають

у своєму конкретному вираженні у кожного народу національної своєрідності.

Основним принципом творчого методу народних архітекторів, що визначає значною мірою структурні якості та реалістичну основу архітектури, є органічний взаємозв'язок і обумовленість функціональних вимог, конструктивного вирішення та архітектурно-художньої форми. Суттєву роль при цьому відіграють питання, пов'язані з економікою в народній архітектурно-будівельній творчості. Найважливішим фактором є всебічне врахування кліматичних умов у кожному конкретному регіоні України з метою використання сприятливих умов, що підвищують комфортність житла та захист його від шкідливих впливів зовнішнього середовища. Вплив цих факторів відчувається не лише на конструкціях житла, а й на розміщенні будинку на ділянці, організації житлового приміщення й навіть на вирішенні його окремих елементів (дах, ганок, піддашок, розміщення вікон на фасадах, застосування віконниць і т.д.), що, природно, у свою чергу, суттєво впливає також і на архітектурно-художній вигляд народного будівництва.

Характерним для народної архітектури є гармонійне поєднання функціональної доцільності та художньої виразності. Принцип органічної єдності користі та краси характерний для вирішення більшості елементів і архітектурних де-

талей у народній архітектурі, оскільки конструктивні та функціональні елементи, що мають практичне призначення, у більшості випадків поступово вдосконалюються й перетворюються на архітектурну деталь, яка є одночасно й прикрасою будинку. Саме тому в народному житлі рідко можна зустріти дорогі декоративні надмірності або невиправдані практичними потребами надумані елементи та форми.

Суттєвими у народній архітектурній творчості є типовість основних прийомів композиції та індивідуальність вирішення другорядних елементів і архітектурних деталей. Загальні, типові риси, що визначають основні структурні якості українського народного житла, базуються на колективному досвіді народу; індивідуальні особливості житла створюються творчістю кожного окремого майстра. Єдність основного та різноманіття другорядного є характерними для архітектурно-планувальної композиції народного житла та інших типів споруд, його конструктивного й, особливо, декоративно-художнього вирішення; саме ця особливість визначає різноманітність народної архітектури не лише кожного регіону, а часто і кожного села, іноді навіть вулиці.

Необхідно відзначити також таку суттєву особливість народної архітектури, як органічний зв'язок архітектурної форми та матеріалу, уміння активно використовувати

можливості та властивості будівельних матеріалів для підвищення естетичної виразності споруди в цілому або архітектурної деталі зокрема. Взаємозв'язок між прийомами художнього оздоблення фасадів і характером будівельного матеріалу, що застосовується, можна простежити у прийомах декоративного оздоблення, особливо народного житла. При цьому слід мати на увазі, що для народної архітектури України характерним є широке використання принципу контрасту для підвищення архітектурно-художньої виразності споруд. Контрастне співвідношення окремих елементів і деталей між собою або якої-небудь частини відносно цілого дає можливість при мінімальних затратах декоративних засобів досягти бажаного художнього ефекту. Цей принцип народної архітектурної творчості знайшов своє відображення у різноманітних прийомах оздоблення фасадів та інтер'єрів, при яких насичення кольорової, орнаментальної чи фактурної обробки одних архітектурних елементів або деталей контрастує зі скромним і стриманим декоративним оздобленням інших; дуже важливим є застосування мінімальної кількості елементів композиції та різноманіття художнього вирішення. Використання лаконічних і простих художніх засобів, доступних кожному виконавцеві й створюючих завдяки їх умілому застосуванню велике розмаїття архітектурно-художнього вирішен-

ня, є однією з найбільш цікавих особливостей народної творчості. Цей принцип характерний, головним чином, для таких засобів декоративно-художнього оздоблення житла, як настінний розпис, різьблення по дереву, орнаментальна фактура, нескінченна різноманітність яких оснoзана, по суті, на використанні 2—3 основних сюжетів, мотивів чи елементів композиції.

Важливим для розуміння архітектурно-художнього вигляду житла, часто й у народній монументальній дерев'яній архітектурі, є принцип живописної симетрії, який широко використовується у різних прийомах народної архітектури, де симетричність і статичність загальної композиції оживляється вільним, а нерідко й асиметричним розміщенням на фасадах окремих деталей або елементів декоративного оздоблення. Цей принцип виходить з того, що симетрія загального об'єму (особливо у житлі) відповідає симетричній формі плану, а архітектурний вигляд споруди та його фасадів відповідає асиметричності прийому планування будинку й організації його основного житлового приміщення.

Слід також відзначити, що застосування декоративних засобів оздоблення фасадів та інтер'єрів використовується лише у тих випадках, коли вони підвищують художню виразність народного житла. Народні майстри ніколи не витрачають зусиль, засобів і матеріалів на

прикрашання тих частин будівлі чи деталей житлового будинку, які недостатньо активно беруть участь в архітектурно-художньому вирішенні у зв'язку з їх розміщенням, умовами освітлення й т.п. Те, що погано видно, як правило, має й найпростіше оздоблення. Цей принцип народної творчості в архітектурі характерний для вирішення екстер'єру та інтер'єру житлового будинку.

Необхідно звернути увагу ще на одну з найсуттєвіших особливостей народної житлової архітектури — це доцільність, логічність, економність і простота конструкції, що дає можливість зведення народного житла за мінімального використання кваліфікованої праці; раціональне та вміле застосування місцевих будівельних матеріалів у залежності від їх властивостей та можливості використання у тому чи іншому регіоні.

Таким чином, як підсумок, слід підкреслити, що архітектура народного житла базується на однаковості об'ємно-просторової композиції, що відповідає характерній для всієї України формі плану сільського житла у вигляді простого прямокутника і різноманітності вирішення фасадів, із застосуванням різних за своїми формами та характером обробки елементів, архітектурних деталей і засобів декоративного оздоблення фасадів.

Значна частина принципів, характерних для творчого методу народних майстрів, які особливо ясно виражені в архітектурі житла,

можна простежити й у дерев'яній монументальній архітектурі (церкви, дзвіниці), збудованій за задумом і руками переважно місцевих майстрів. Проте цілий ряд специфічних для цього типу споруд вимог і умов вносять, природно, суттєві корективи до творчої методики народних архітекторів.

В основу монументальної дерев'яної архітектури покладено інший принцип композиції споруди — головним тут є різноманіття об'ємно-просторової композиції, що створює різний, іноді дуже складний, силует споруди, який має специфічні риси, характерні для того чи іншого регіону. Вирішення архітектурних елементів і деталей у дерев'яних церквах і дзвіницях має менше, хоча іноді й дуже важливе значення. Це пояснюється тим, що глядач бачить житло як елемент вуличної забудови практично зблизка й може детально роздивитися усі деталі будинку, архітектуру ж церков — завдяки розташуванню їх, як правило, за межами забудови, часто на підвищенні, спостерігач сприймає спочатку в цілому, їх об'ємно-просторову композицію, а вже потім, зблизка — усі архітектурні деталі та елементи декору.

Об'ємно-просторова композиція дерев'яних церков в Україні відзначається великим різноманіттям завдяки різній кількості верхів, пов'язаних з їх планувальною структурою (одно-, три-, п'яти- й навіть дев'яти верхів), які відрізняються по регіонах і навіть районах своїм си-

луетом та розмірами, своєрідністю вирішення архітектурних елементів і деталей, а також характером обшивки зрубу (гонт різних форм, обшивка дошками та ін.).

Часто в одній церкві можна зустріти завершення різних за формою чи характером архітектурних деталей, але в єдиній стильовий та масштабній єдності з іншими частинами й елементами споруди.

Різноріччям архітектурних форм, що мають своєрідні риси та особливості, у різних регіонах України відзначаються також дерев'яні дзвіниці.

Типовий інтер'єр народного житла в Україні має загальні риси в організації основного житлового приміщення різних районів (розташування кутків, тобто окремих його частин, за виконуваними функціями, розміщення вистрої печі, вікон, меблів та ін.), а також використання декоративних засобів оздоблення (колір, декоративний розпис, елементи різьблення на сволиці, меблях та ін.). Крім цього, велику роль відіграє використання таких елементів декоративного оздоблення, як побутова кераміка, домоткані килими, рушники, вишиванки та ін.).

Особлива увага в інтер'єрі народного житла надається вистрої печі, її архітектурним формам і декоративному оздобленню, оскільки вона відіграє значну роль у вирішенні усього інтер'єру житлового приміщення хати.

Слід мати на увазі, що усі традиційні елементи та їх архітектурно-художнє вирішення в інтер'єрі народного житла мають, як правило, свої, яскраво виражені особливості та своєрідність у різних регіонах України.

Внутрішній простір центрального зрубу в дерев'яних церквах України не перекривається стелею й тому відкритий до самого верху. Таким чином зовнішній об'єм споруди відповідає внутрішньому. Відчуття висоти внутрішнього простору підсилюється завдяки зменшенню внутрішніх об'ємів угору та незначному нахилу стін до середини, що створює ілюзію ще більшої висоти.

Характерною рисою дерев'яних церков України є також те, що високе приміщення центрального зрубу просторово об'єднується з невеликими за об'ємом приміщеннями сусідніх зрубів через арку-отвір, яка прикрашається звичайно великим контурним різьбленням, як правило, різним за масштабом і малярством у кожній церкві. Домінуюче значення в інтер'єрі дерев'яної церкви має значна кількість прикрас з різноманітними видами різьблення, особливо, позолочений іконостас, який чітко виділяється на тлі потемнілих від часу рублених стін церкви.

Запропоноване видання про народну архітектуру України розраховане, в основному, на тих читачів, для яких образотворчий матеріал

про народну архітектурну творчість, що відображає цілий шар народної будівельної та художньої культури України, становить великий інтерес не лише для ознайомлення, але й для творчого використання у практичній діяльності — архітекторів, театральних художників, дизайнерів, а також мистецтвознавців, етнографів та ін. Праця може мати інтерес і для широкого кола читачів, які цікавляться народним мистецтвом¹.

Ознайомлення з кращими зразками народної архітектури України, типовими для того чи іншого району, в усій різноманітності застосовуваних прийомів, засобів і художніх форм, а також своєрідність архітектурних шкіл, що склалися в різних регіонах країни, буде сприяти глибшому розумінню національних будівельних і художніх коренів і особливостей архітектури, створеної за задумом і руками народних майстрів.

У роботі подано різні типи споруд і частково їх деталей: це найбільш масовий вид будівництва — народне житло, а також ті господарські та виробничі будівлі, у яких знайшла найчіткіше вираження їх національна своєрідність (комори, сажі, курники, вітряки та ін.).

¹ Дослідження та аналіз архітектурно-будівельних і, особливо, архітектурно-художніх традицій народної архітектури України, що склалися, подано з надрукованих раніше та у підготовлених до видання працях автора.

Значна увага приділяється дерев'яній монументальній архітектурі (церкви, дзвіниці), яка відрізняється по регіонах України не лише різноманітним, а й самобутністю архітектурних форм.

Ілюстративний матеріал з народного житла та монументальної дерев'яної архітектури згрупований у роботі за територіальним принципом (I глава). Це західна, центральна та східна частини України. У цих межах виділено північні та південні райони. У західній частині більше уваги приділено районам Карпат, Закарпаття та Прикарпаття, які відзначаються національною своєрідністю народної архітектурної творчості.

У східній частині найширше ілюстративний матеріал представляє Полтавщину та Слобожанщину, народна архітектура яких найбільш характерна й самобутня для Лівобережної України.

Подано також ілюстративний матеріал і по інших регіонах Правобережної та Лівобережної України, у тому числі і Центрального Подніпров'я.

У розділі інтер'єру народного житла, а також малих форм, господарських і виробничих будівель ілюстративний матеріал згруповано за типологічним принципом (II глава).

Слід мати на увазі, що територіальне розташування окремих споруд або їх груп може знаходитися іноді й за межами відповідного архітектурно-етнографічного регіону, що

особливо помітно на стиках різних регіонів.

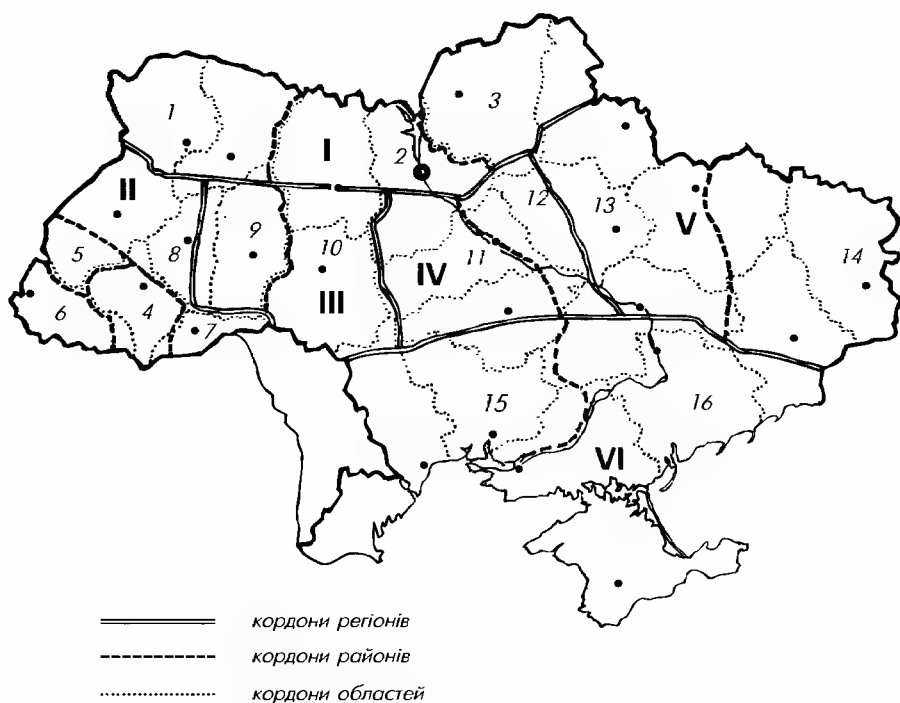
На межах проживання різних народів чи великих компактних національних груп населення на території України можна часто простежити вплив або взаємовплив у народній архітектурі сусідніх народів, що помітно у вирішенні окремих елементів або найчастіше деталей споруди. Це стосується, перш за все, народного житла.

Подані у роботі матеріали з народної архітектури України, що лягли в основу цього видання, в основному зібрано автором за більш як 50-річний період його діяльності у цій галузі. Частину цього матеріалу було опубліковано у різних публікаціях автора, інші друкуються вперше.

По народному житлу в ряді випадків використано матеріали Г.Лебедева, З.Петрової, Ю.Хохла, М.Стрункої, Ю.Самойловича, а що стосується дерев'яної монументальної архітектури різних регіонів України, то тут використано наукові праці С.Таранушенка, Г.Логвина, П.Юрченка, П.Макушенка, В.Щербаківського, а також окремі публікації авторських колективів про народну архітектуру України та матеріали різних музеїв, у тому числі музеїв народної архітектури та побуту в містах Києві, Львові, Ужгороді.

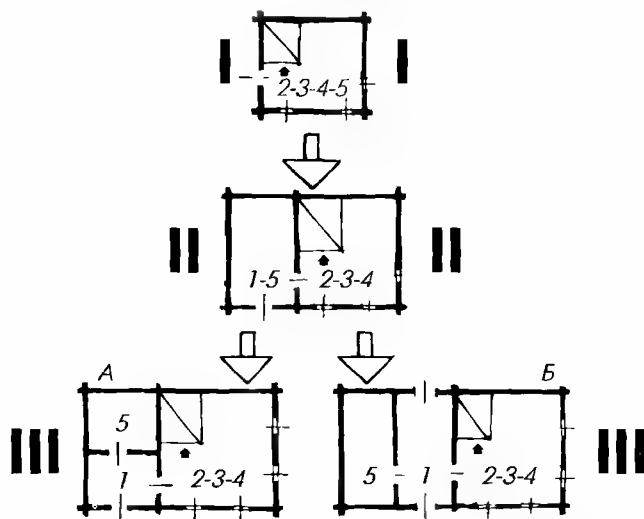
Враховуючи особливості видання цієї праці, усі ілюстрації та оформлення книги виконано автором у графіці.

Таблиця І. Архітектурно-етнографічні регіони (I–VI) та райони (1–16) України, кінець XIX–початок XX ст.

- I. Полісся (1. Західне; 2. Центральне; 3. Східне)
 II. Карпати (4. Східні; 5. Західні; 6. Закарпаття; 7. Буковина; 8. Прикарпаття)
 III. Поділля (9. Західне; 10. Східне)
 IV. Середня Наддніпрянщина (11. Західна; 12. Східна)
 V. Полтавщина та Слобожанщина (13. Полтавщина; 14. Слобожанщина)
 VI. Південь (15. Західні регіони; 16. Східні регіони)

Таблиця II. Етапи розвитку простіших типів планування житла.

I. Однокамерне

II. Двокамерне

III. Трикамерне

Функції, що їх виконує кожне приміщення:

1. Тепловий шлюз; 2. Приготування їжі; 3. Спальня;

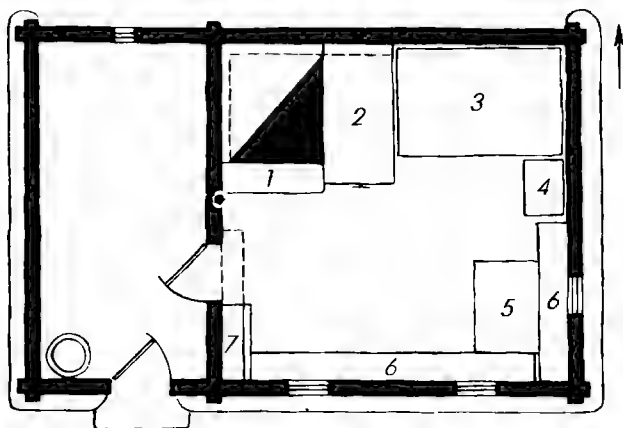
4. Житлова кімната; 5. Комора

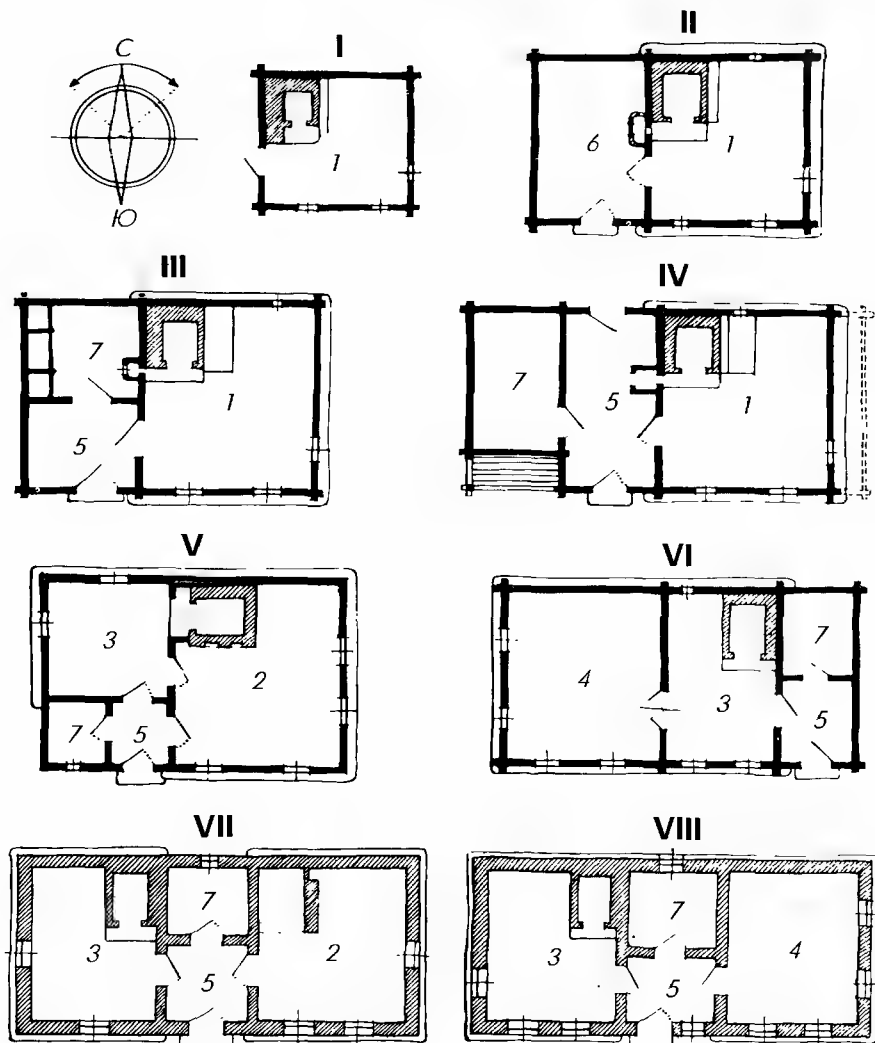
* * *

Типова організація основного приміщення народного житла:

1. Піч; 2. Лежанка; 3. Тіл (місце для снання);

4. Скриня; 5. Стіл; 6. Яви; 7. Мисник

Таблиця III. Основні типи планування народного житла, XIX–початок XX ст.

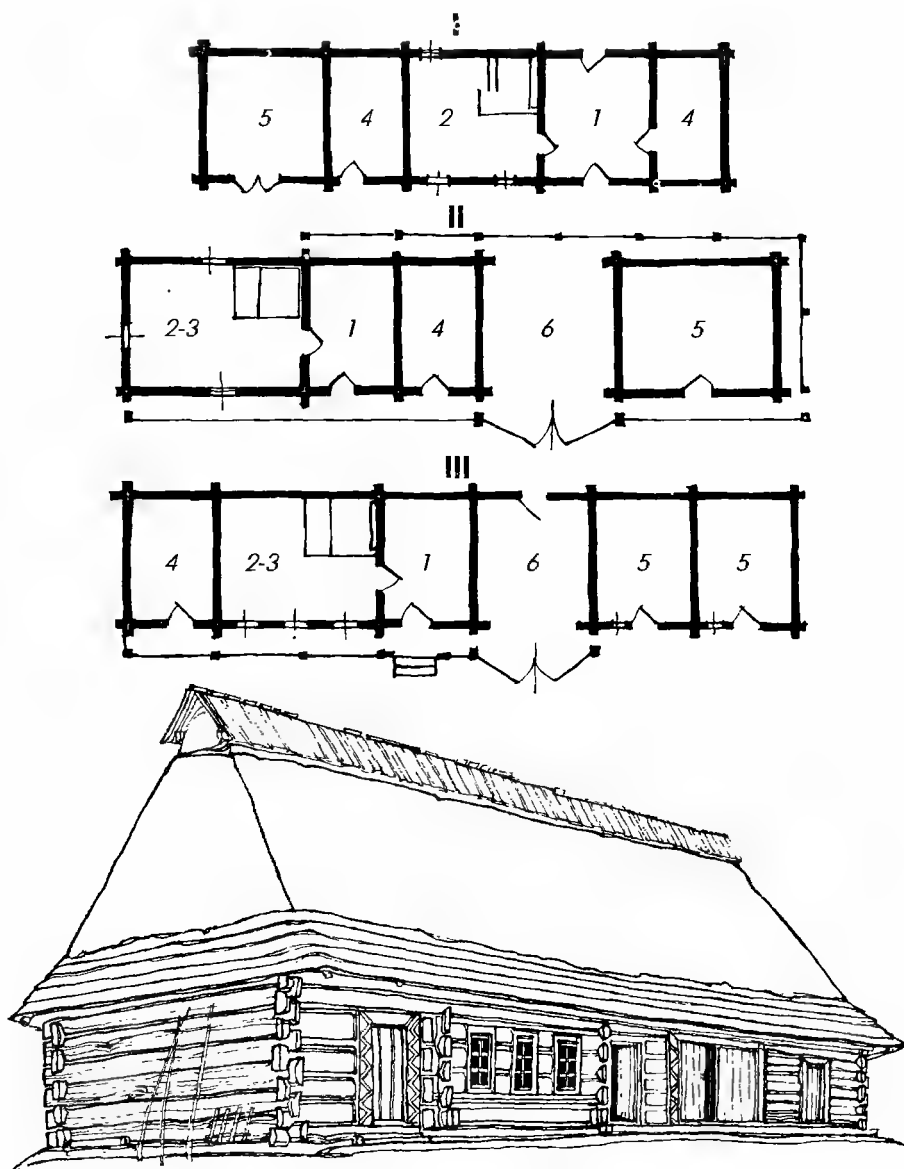
Однокімнатне: I. Однокамерне; II. Двокамерне; III–IV. Трикамерне

Двокімнатне: V. «Хата і хатина»; VI. «Дві хати підряд»;

VII. «Хата через сіни»; VIII. «Хата на дві половини»

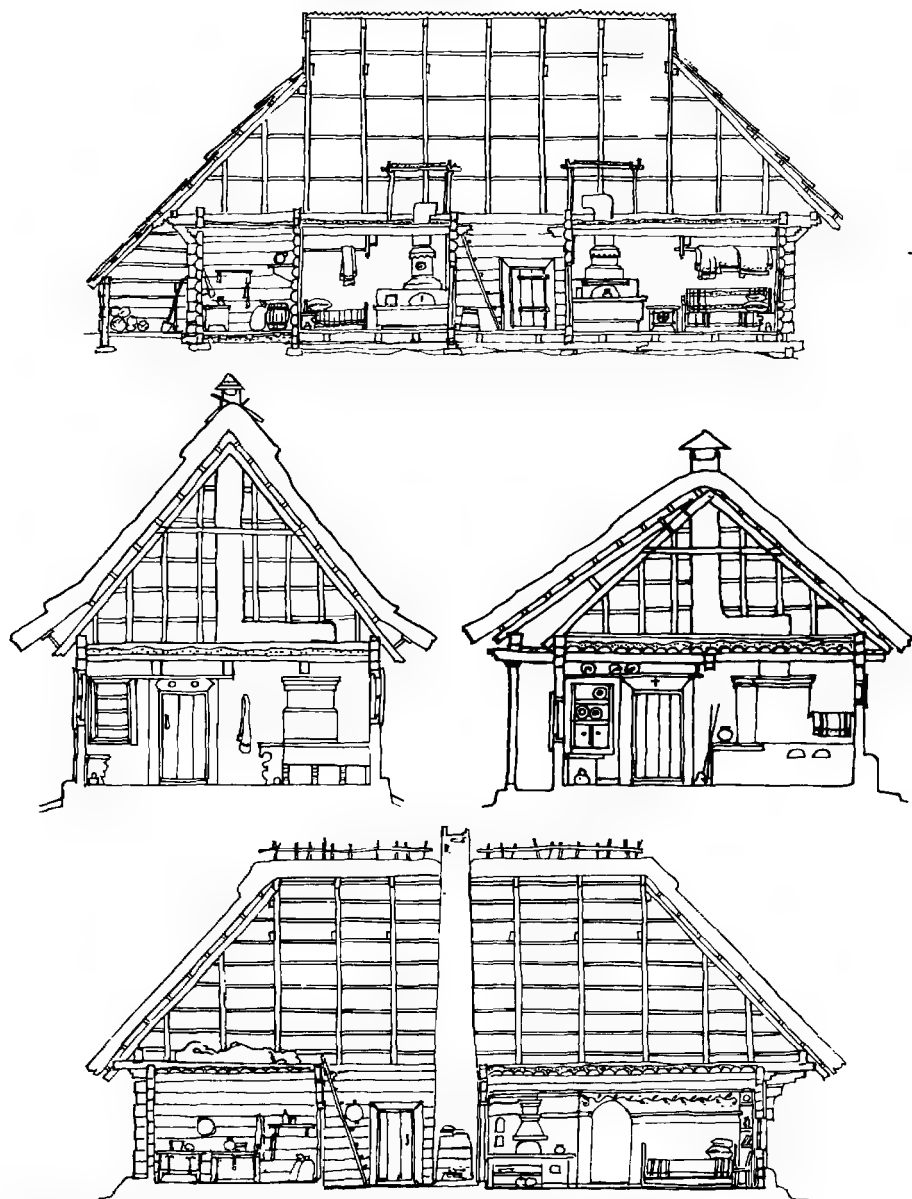
1. Кімната-кухня; 2. Жила кімната; 3. Кухня-ігальня;

4. Літня кімната; 5. Сіни; 6. Сіни-комора; 7. Комора

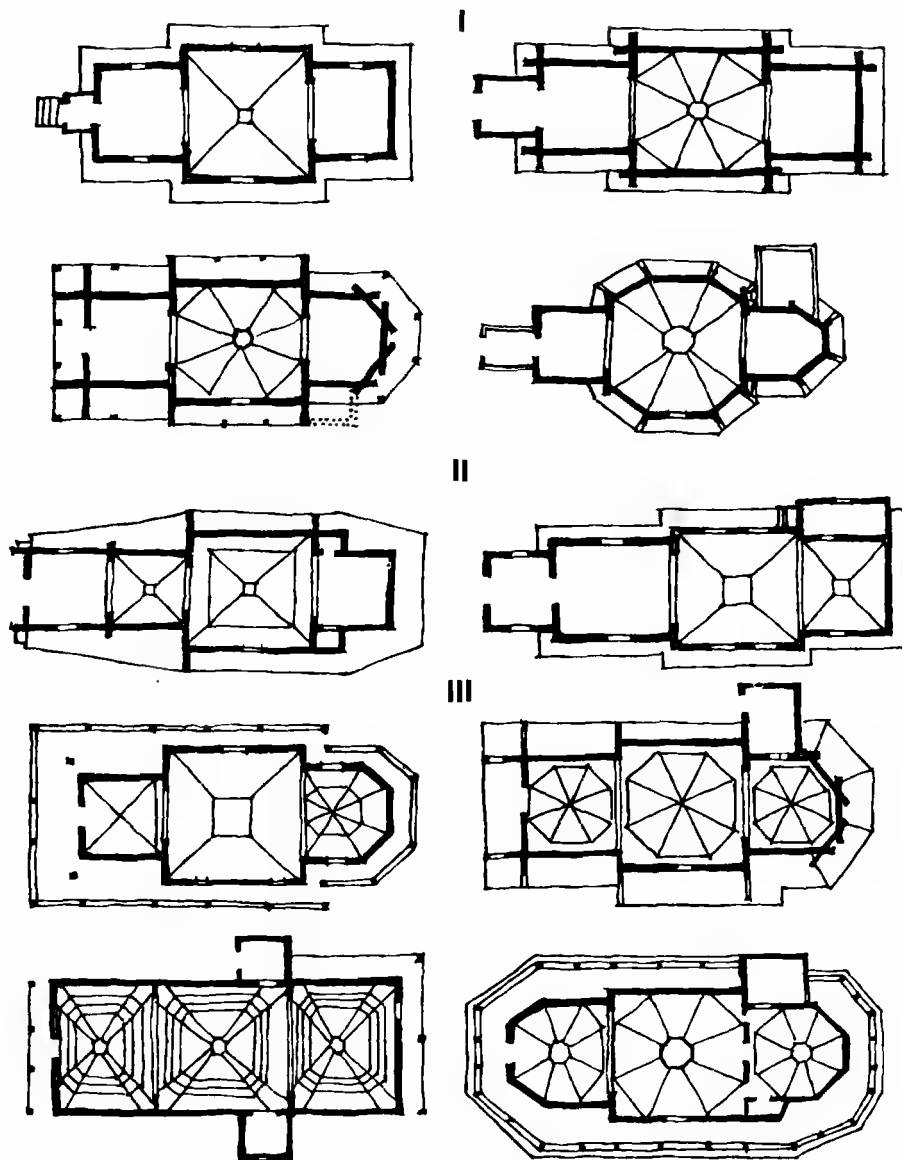
Таблиця IV. Типи планування хат з прибудовою господарських приміщень I, II, III — «довга хата», західні райони, кінець XIX ст.—початок XX ст.

1. Сіни; 2. Хата; 3. Кімната; 4. Комора;
5. Приміщення для тварин; 6. Приміщення для господарчих потреб («боїще»)
«Довга хата» на Львівщині, кінець XIX ст.

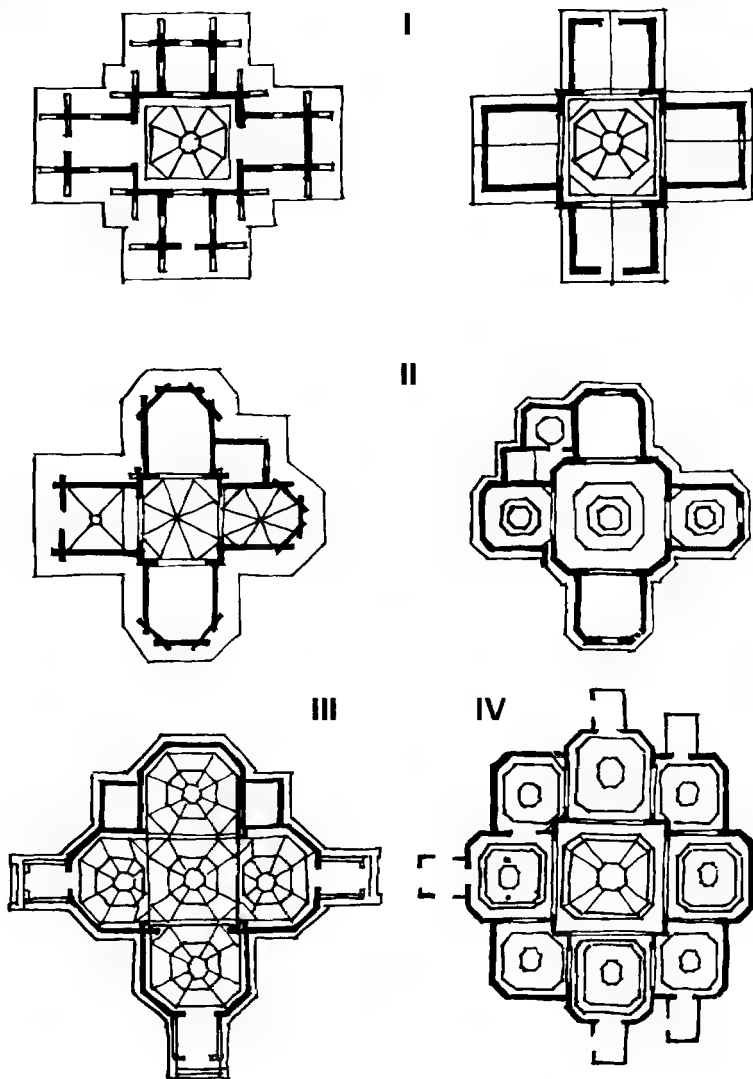
Таблиця V. Розрізи типових хат (кінець XIX—початок XX ст.):

1. Поздовжній розріз (хата з випуском диму на горище), Карпати
- 2—3. Поперечні розрізи хати (1. Поділля, 2. Полтавщина)
4. Поздовжній розріз, Київщина

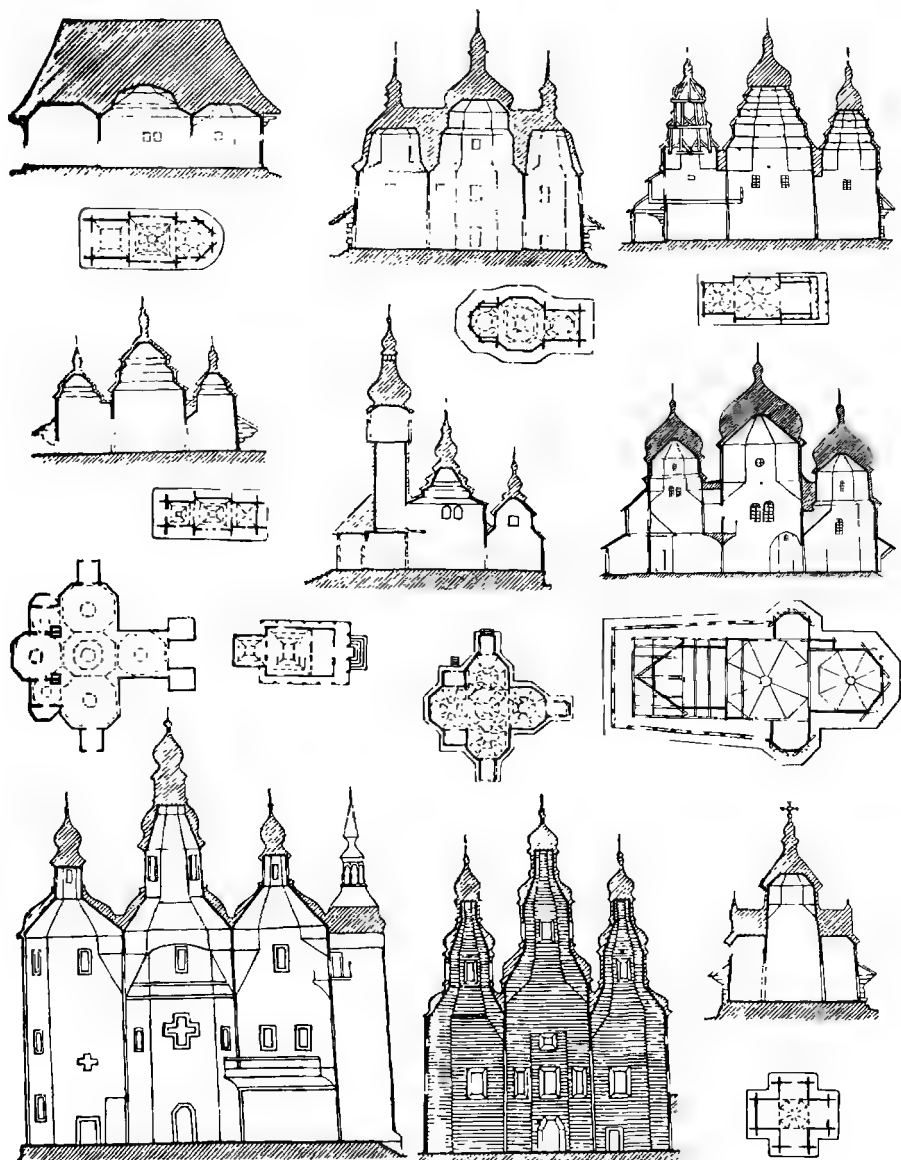
Таблиця VI. Плани дерев'яних церков:

- I. Дерев'яні тризрубні церкви, розташовані на одній осі, з одним завершенням
- II. Дерев'яні тризрубні церкви, розташовані на одній осі, з двома завершеннями
- III. Дерев'яні тризрубні церкви, розташовані на одній осі, з завершеннями над кожним зрубом

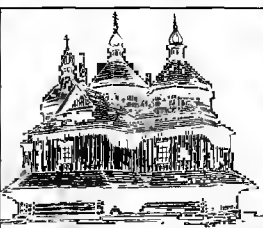
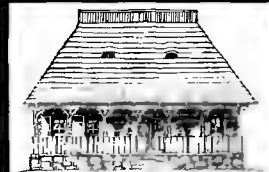
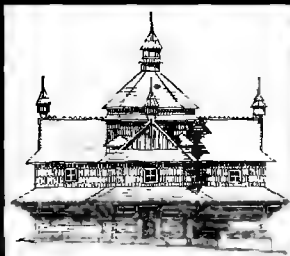

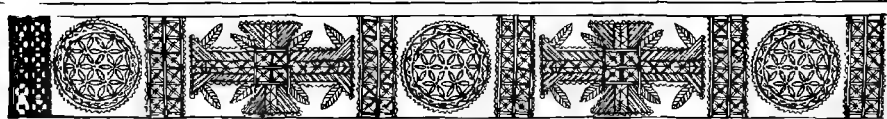
Таблиця VII. Дерев'яні п'яти- та дев'ятизрубні церкви, розташовані на двох взаємно перпендикулярних осях:

- I. Дерев'яні п'ятизрубні церкви з одним завершенням
- II. Дерев'яні п'ятизрубні церкви з трьома завершеннями
- III. Дерев'яна п'ятизрубна церква з п'ятьма завершеннями
- IV. Дерев'яна дев'ятизрубна церква з завершенням над кожним зрубом

Таблиця VIII. Поздовжні розрізи дерев'яних церков різних типів

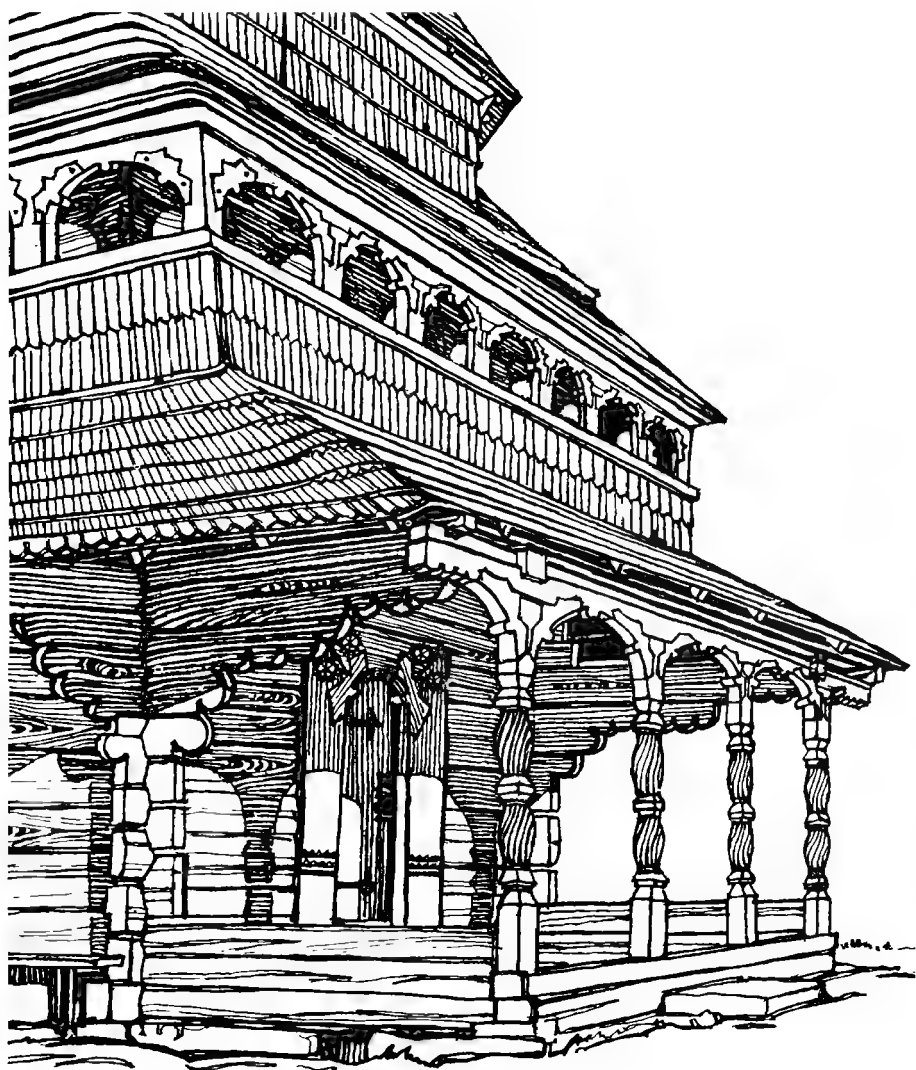

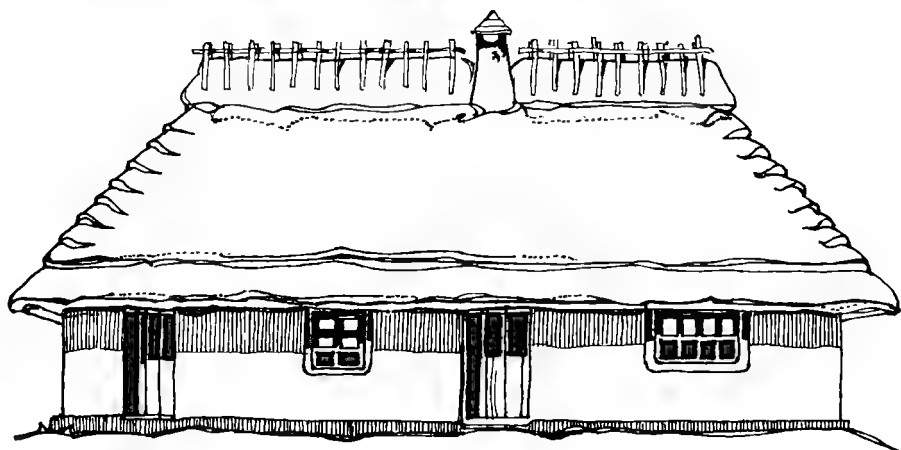
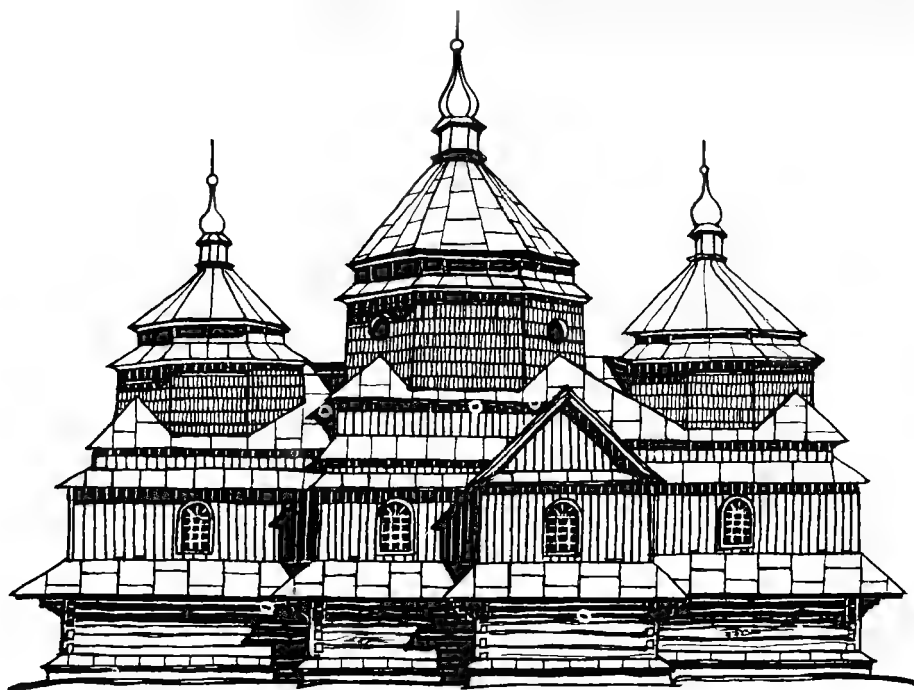
ГЛАВА I

НАРОДНЕ ЖИТЛО та МОНУМЕНТАЛЬНА ДЕРЕВ'ЯНА АРХІТЕКТУРА

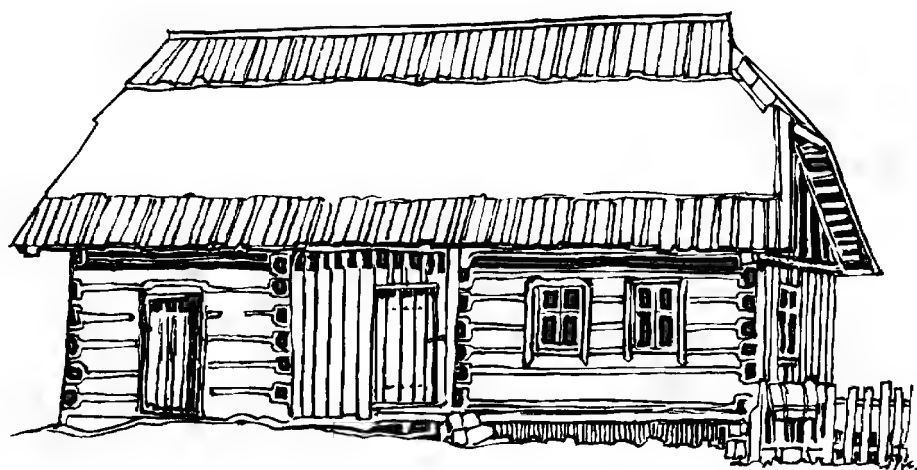
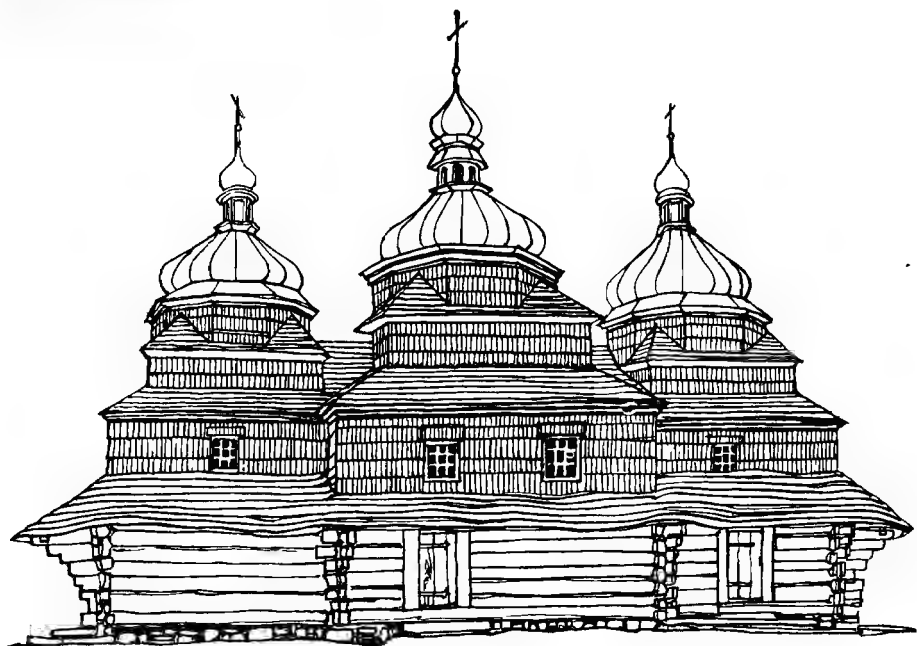

Фрагмент дерев'яної церкви у м. Львові,
перевезеної із с. Живки на Бойківщині, Львівська область, 1763 р.

Дерев'яна церква з с. Хащевата
Львівської області (Бойківщина), 1876 р.

Хата в Галичині,
Львівська область, кінець XIX ст. (за В.Січинським)

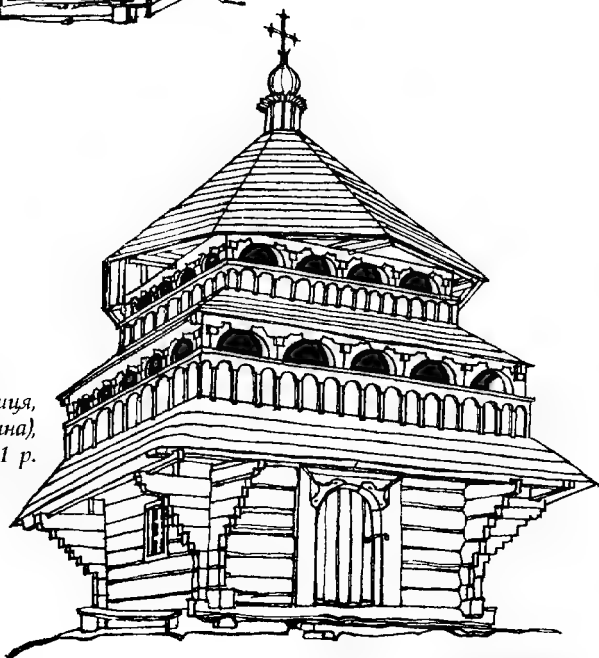
*Дерев'яна церква у с. Бусовисько
Старосамбірського району Львівської області, 1788 р.*

*Хата з промазанням швів зрубу,
Львівська область, початок XX ст.*

Дерев'яна дзвіниця,
Львівська область (Бойківщина),
1844 р.

Дерев'яна дзвіниця,
Львівська область (Бойківщина),
1801 р.

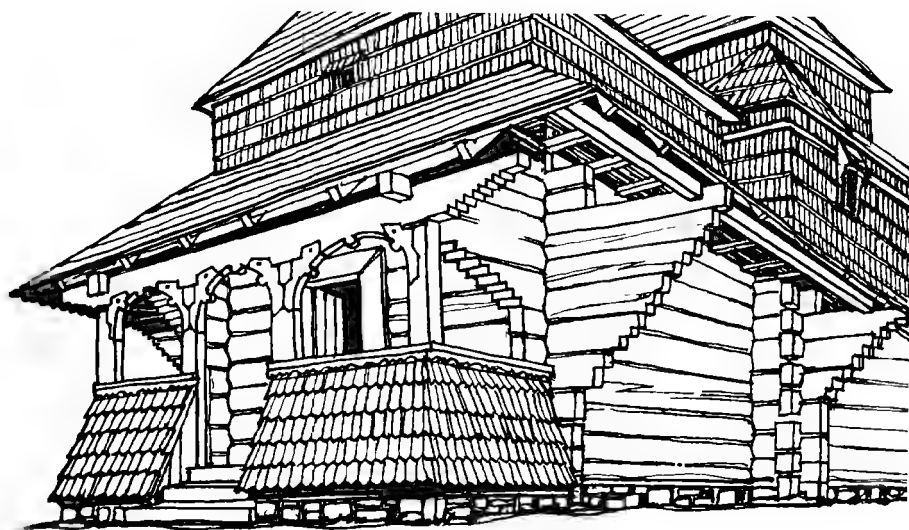
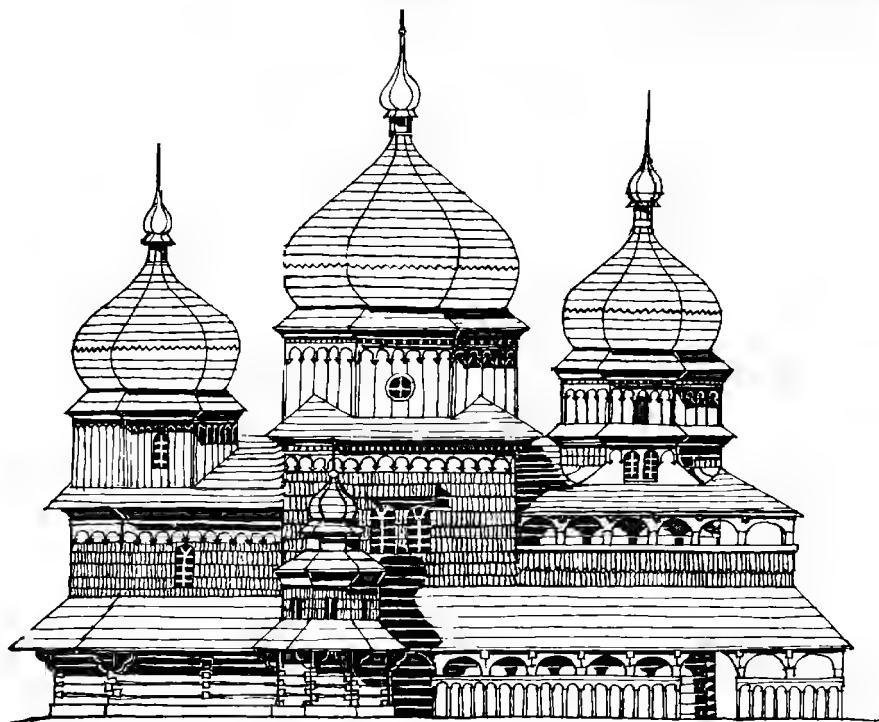

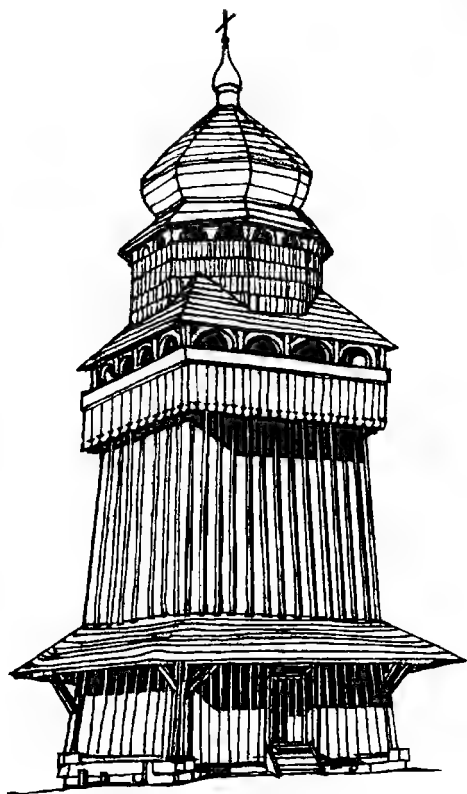
Дерев'яна церква Св. Юри у м. Дрогобичі ►
Львівської області, початок XVI ст.

Дерев'яна церква у м. Нестерів
Львівської області, 1770 р.

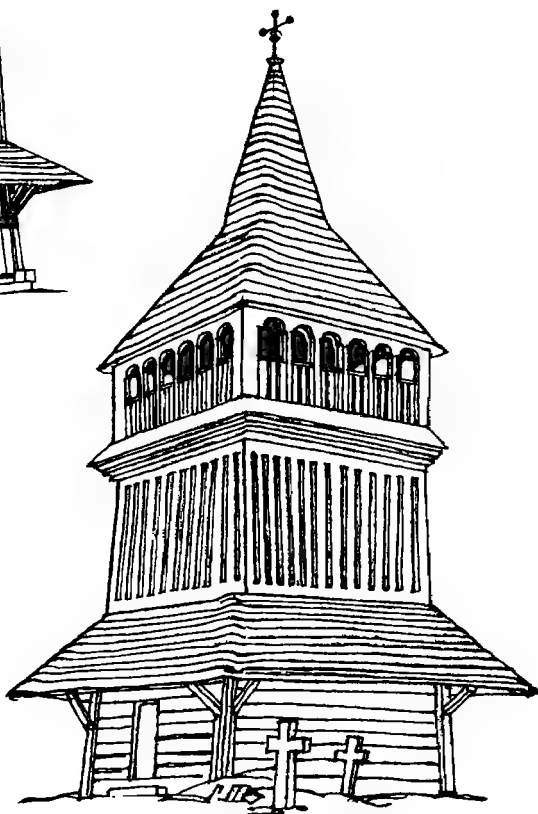
Фрагмент дерев'яної бойківської церкви ►
у с. Матків Львівської області, 1853 р.

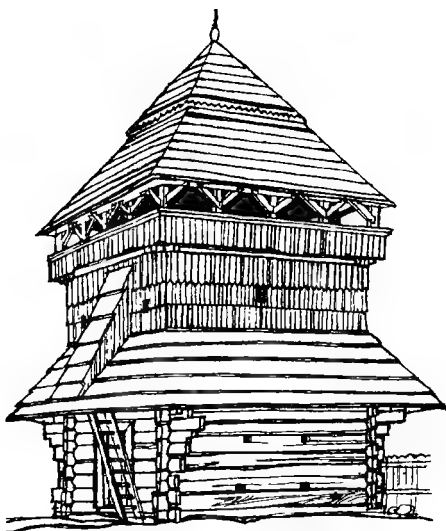
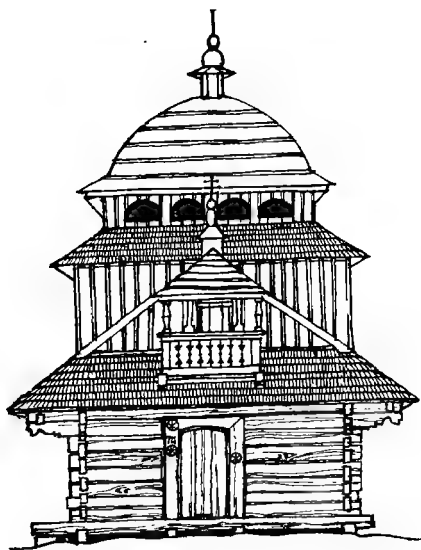
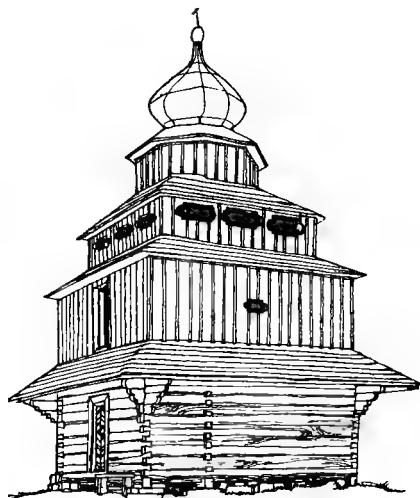
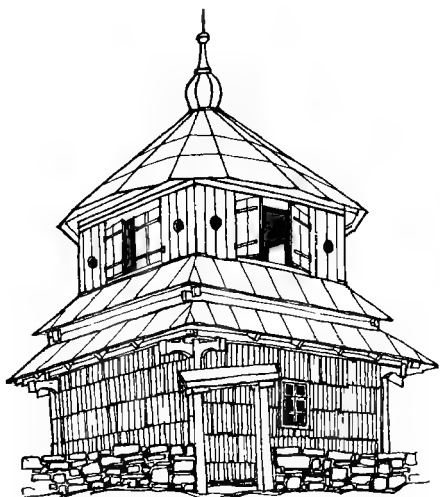

Дерев'яна дзвіниця,
м. Дрогобич Львівської області,
1670 р.

Дерев'яна дзвіниця,
с. Потелич Львівської області,
1593 р.

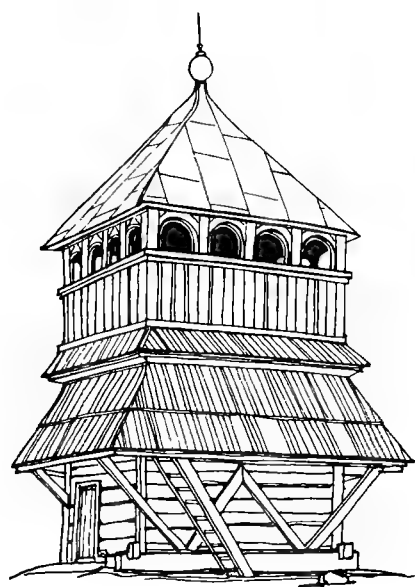
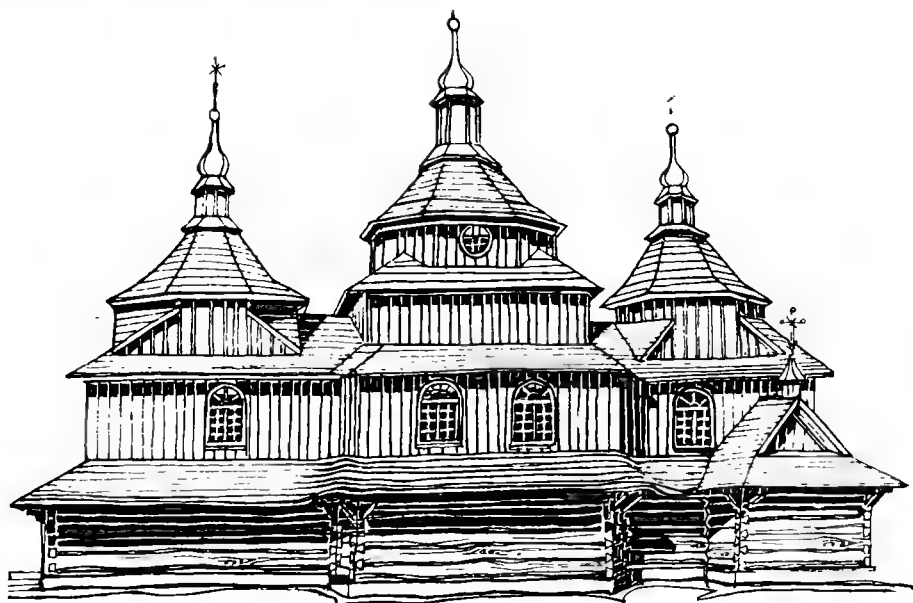

Дерев'яна дзвіниця у с. Щербовець
Закарпатської області, початок XVIII ст.

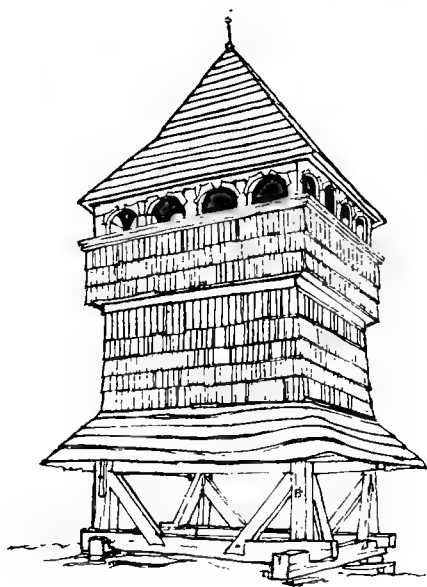
Дерев'яна дзвіниця у с. Матків
Львівської області, початок XX ст.

Дерев'яна дзвіниця у с. Нижнє Висоцьке
Львівської області, початок XX ст.

Дерев'яна дзвіниця у с. Бусовисько
Львівської області, 1788 р.

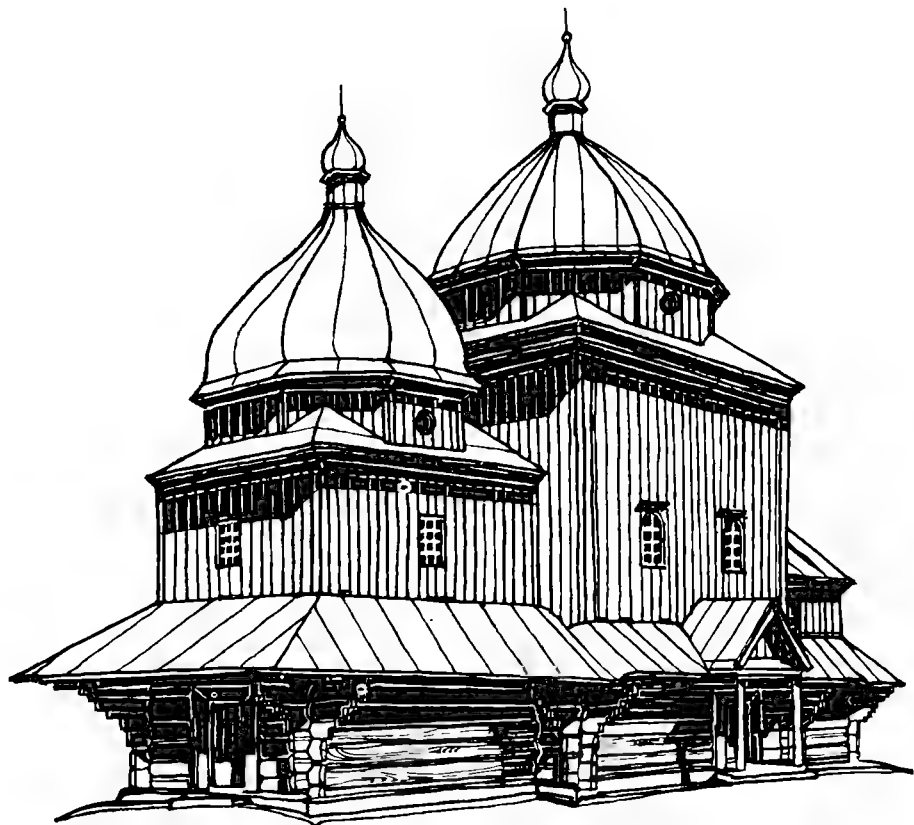

*Дерев'яна дзвіниця у с. Старе Село
Львівської області, ХVІІІ ст.*

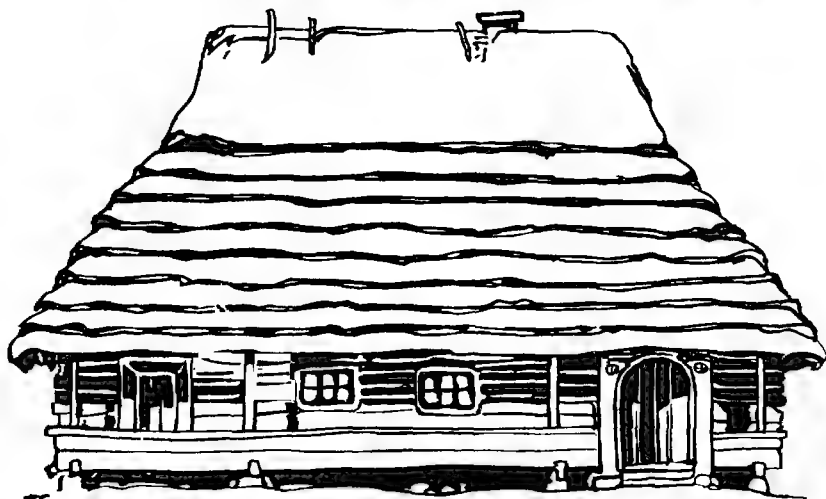
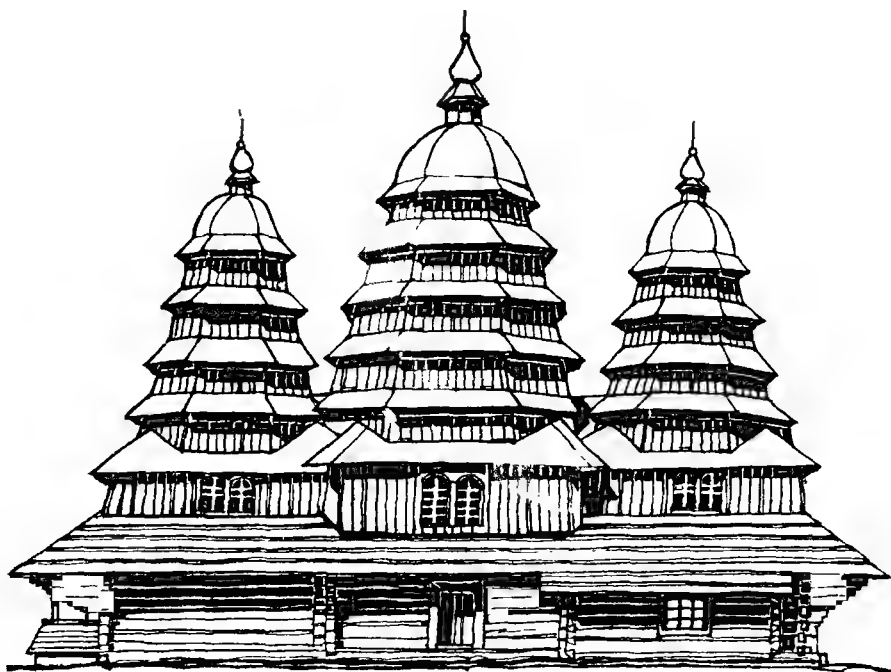

*Дерев'яна дзвіниця у с. Чесники
Івано-Франківської області, ХVІІІ ст.*

- ◀ Дерев'яна церква у с. Сможє
Сколівського району
Львівської області, 1901 р.

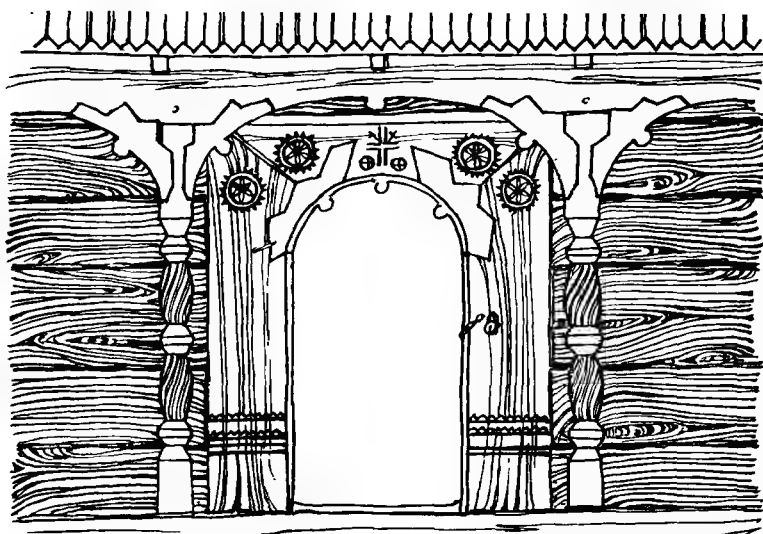

Дерев'яна церква у с. Іостинцева
Мостиського району Львівської області, 1690 р.

*Дерев'яна церква у с. Матків
Турківського району Львівської області (Бойківщина), 1883 р.*

*Дерев'яна хата (Бойківщина),
Львівська область, кінець XIX ст.*

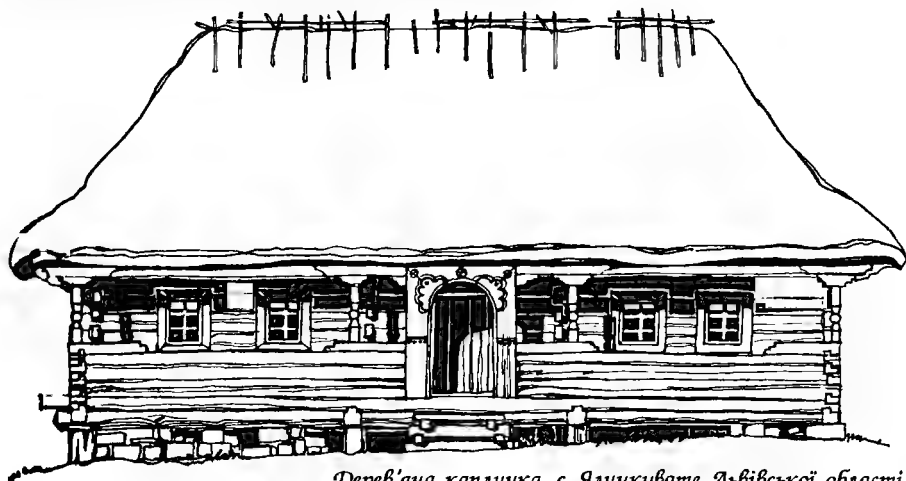
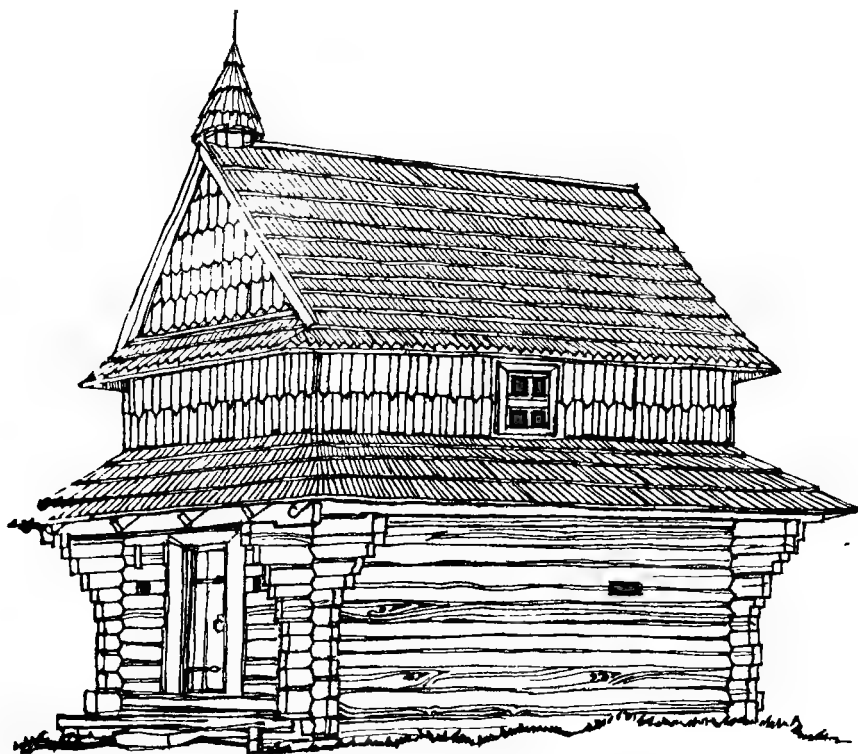

Вхід на піддашок бойківської хати,
Львівська область, кінець XIX ст.

Фрагмент дерев'яної бойківської церкви у с. Кривка
Львівської області, 1763 р.

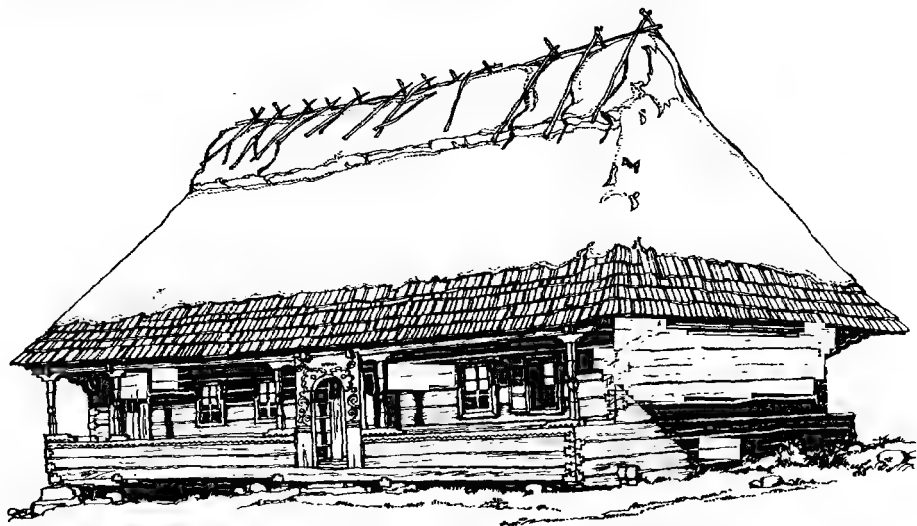

*Дерев'яна церква на Бойківщині,
с. Тисовець Львівської області, перевезена до Львова у музей*

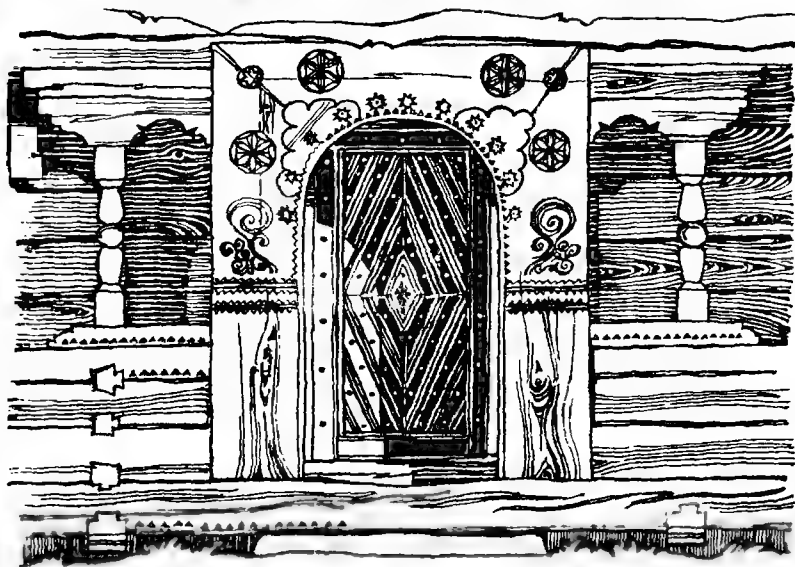
*Дерев'яна капличка, с. Ялинкувате Львівської області,
кінець XIX ст. (перевезена до Львова)*

Хата бойківська, Львівська область, кінець XIX ст.

*Бойківська хата,
Львівська область, початок XX ст.*

*Фрагмент входу до піддашка бойківської хати,
Львівська область, початок XX ст.*

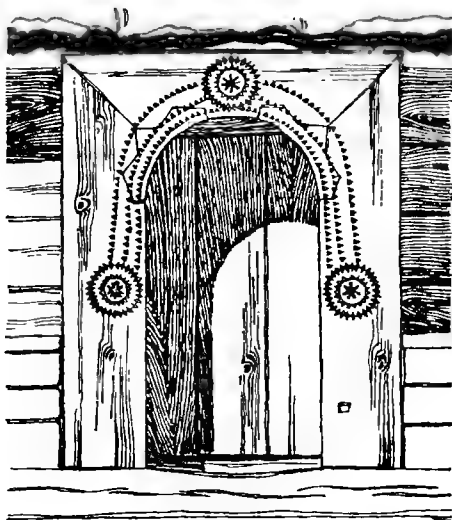

*Вхід до піддашка бойківської хати,
Львівська область, 30-ті роки XX ст.*

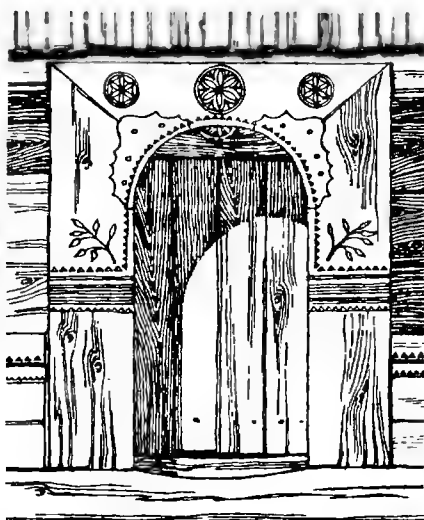
*Вхід до піддашка рубленої бойківської хати,
Львівська область, початок XX ст.*

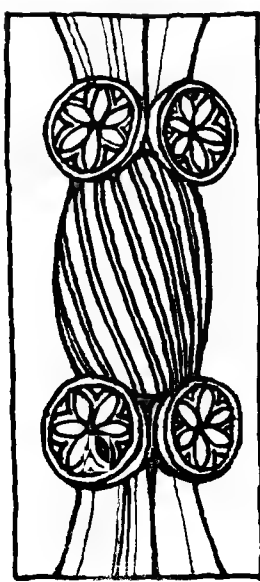
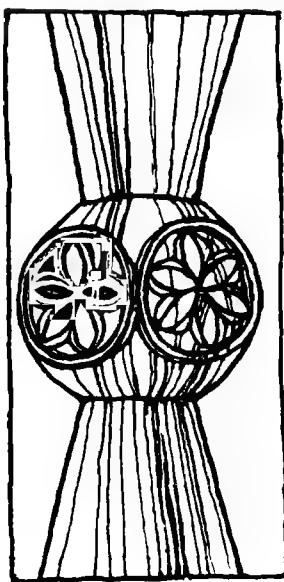
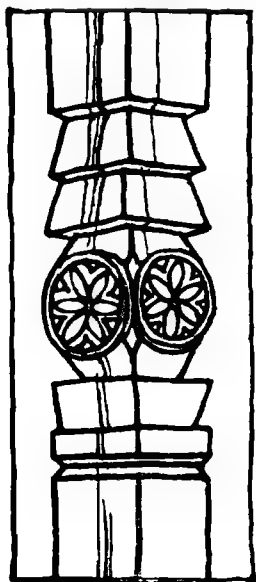
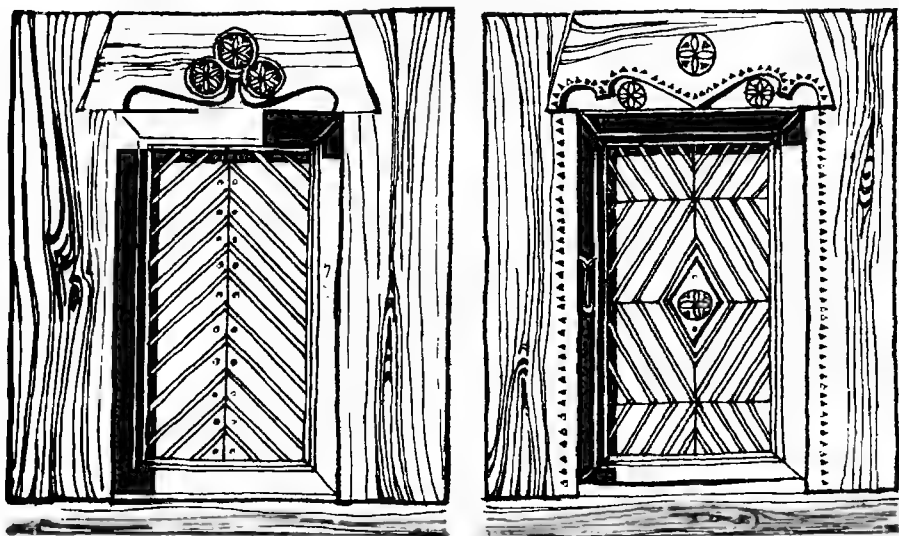
Фрагмент входу до піддашка
бойківської хати,
Львівська область,
початок XX ст.

Вхід до піддашка бойківської хати,
Львівська область, початок XX ст.

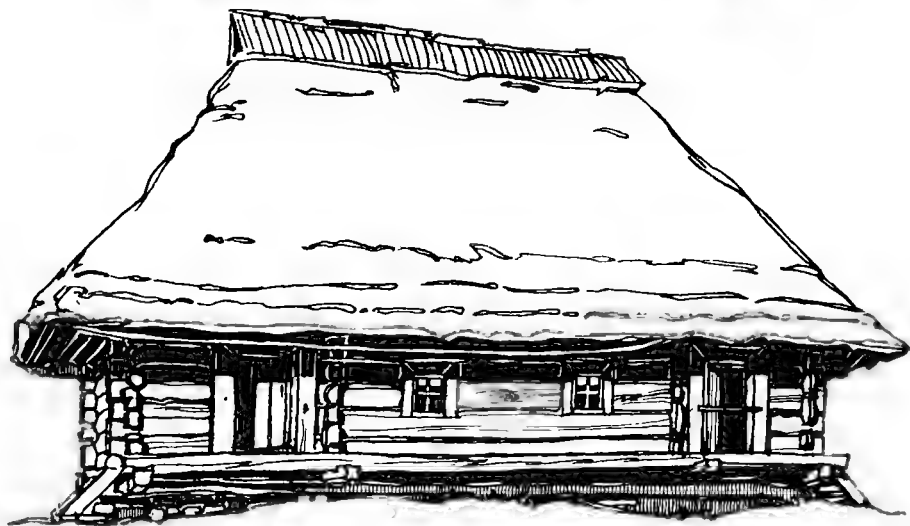
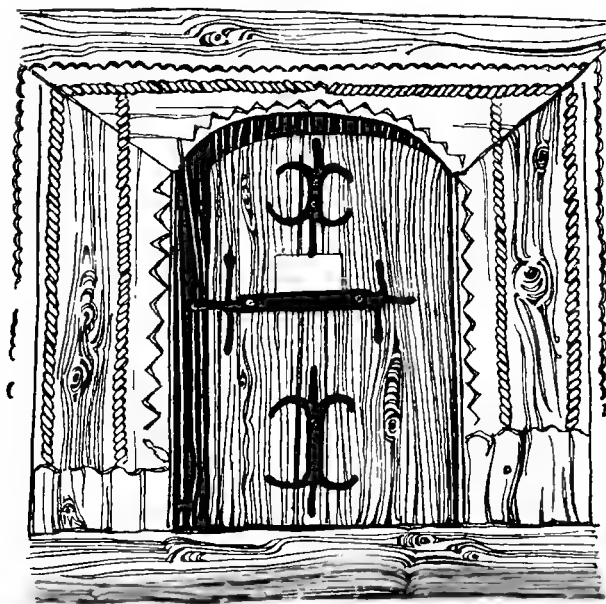
Вхід до піддашка бойківської хати,
Львівська область, початок XX ст.

Різьблення на одвірках дверей у хату,
Львівська область, початок XX ст.

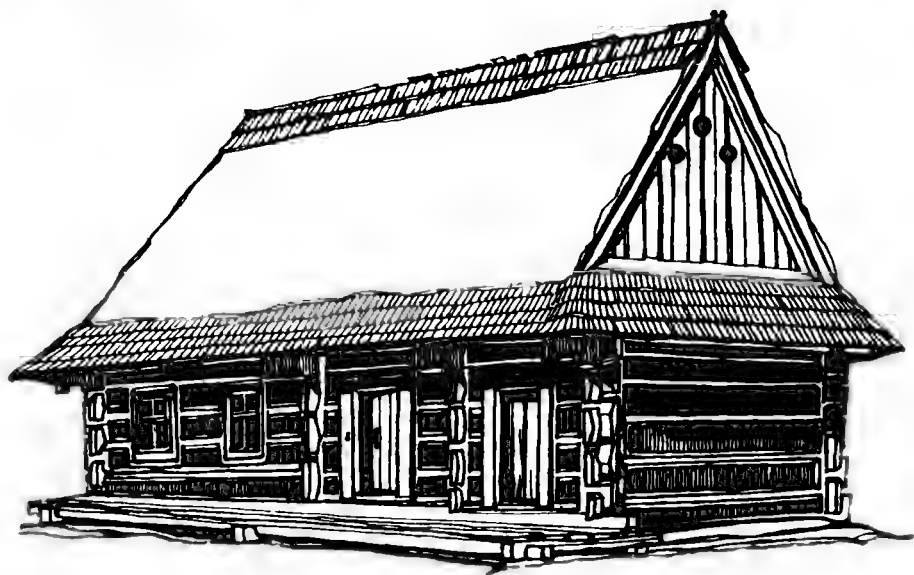
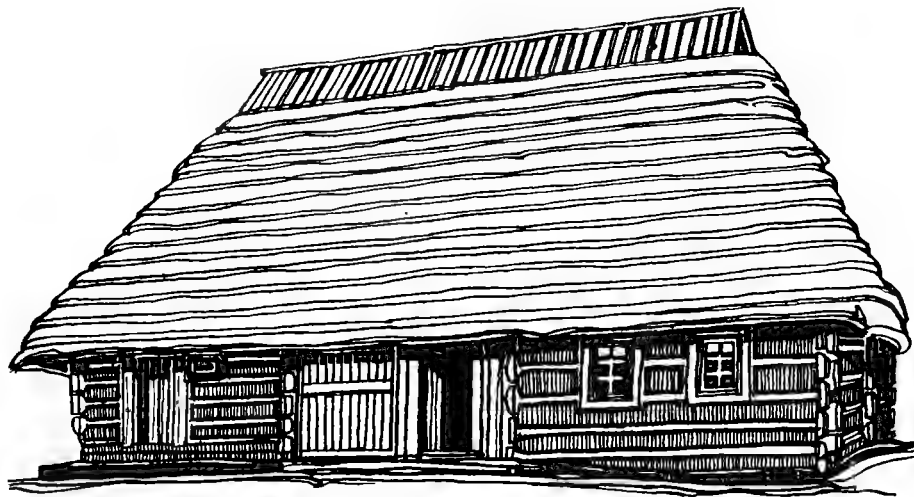
Різьблення на одвірках дверей у хату,
Львівська область, початок XX ст.

Різьблення на стовпчиках піддашка хати (Бойківщина),
Львівська область, початок XX ст.

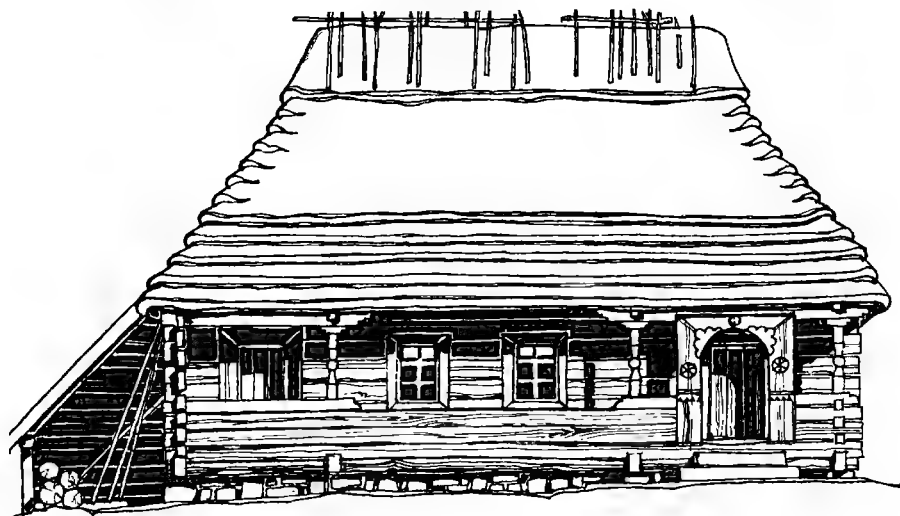
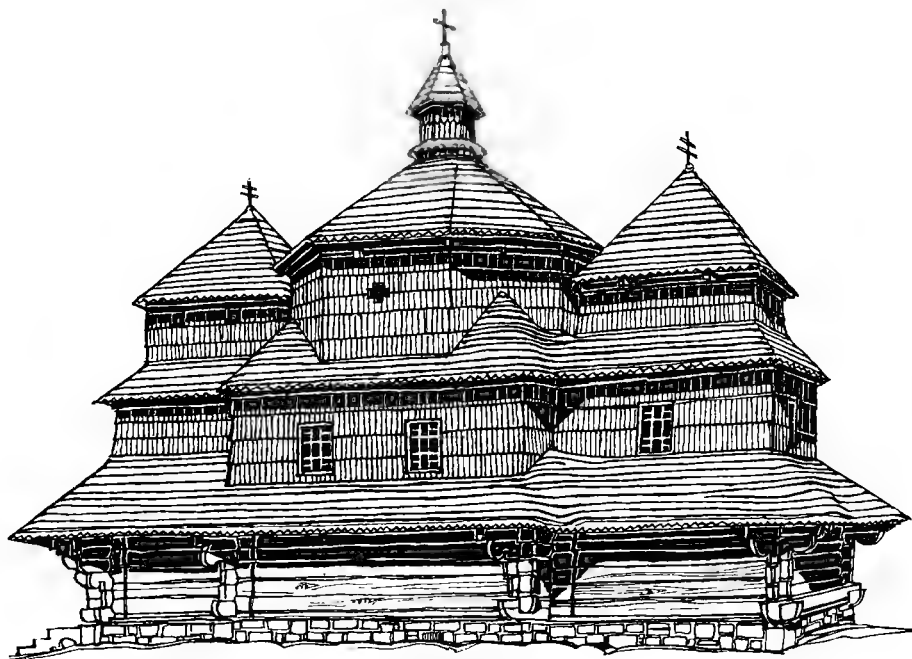
*Двері дерев'яної церкви у с. Колодне
Закарпатської області, ХVІІІ ст.*

*Боїківська хата,
Закарпатська область, 1846 р.*

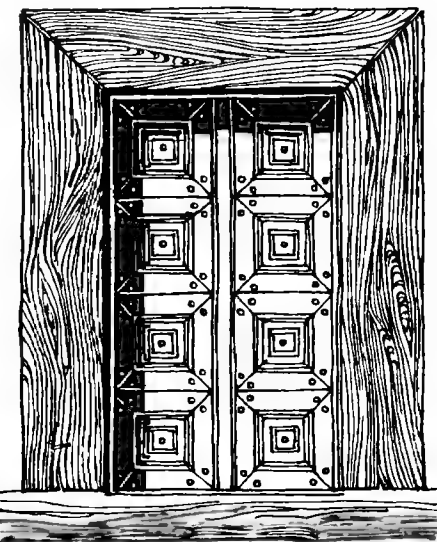
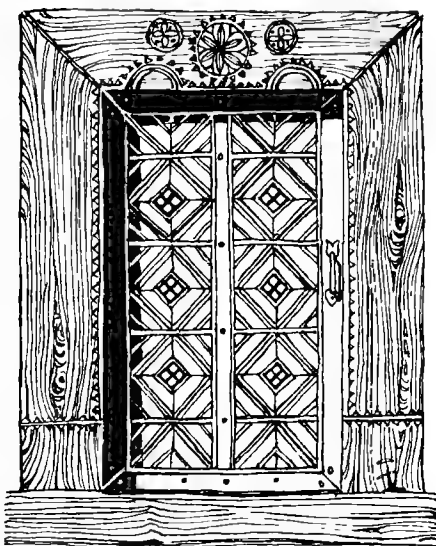
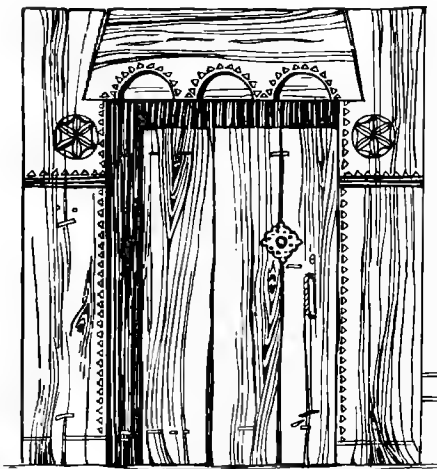
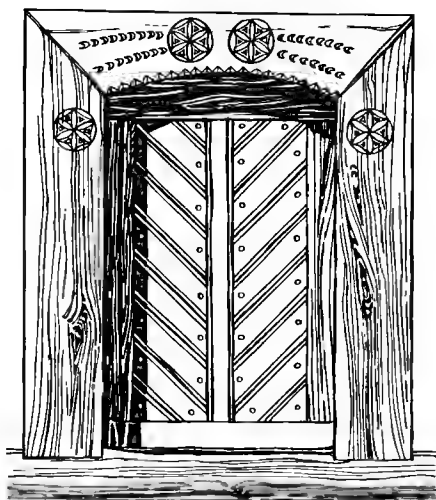

*Дерев'яна лемківська хата,
Львівська область, початок XX ст. (пофарбування стін — друга половина XX ст.)*

*Дерев'яна лемківська хата,
Львівська область, початок XX ст. (пофарбування — початок 60-х рр.)*

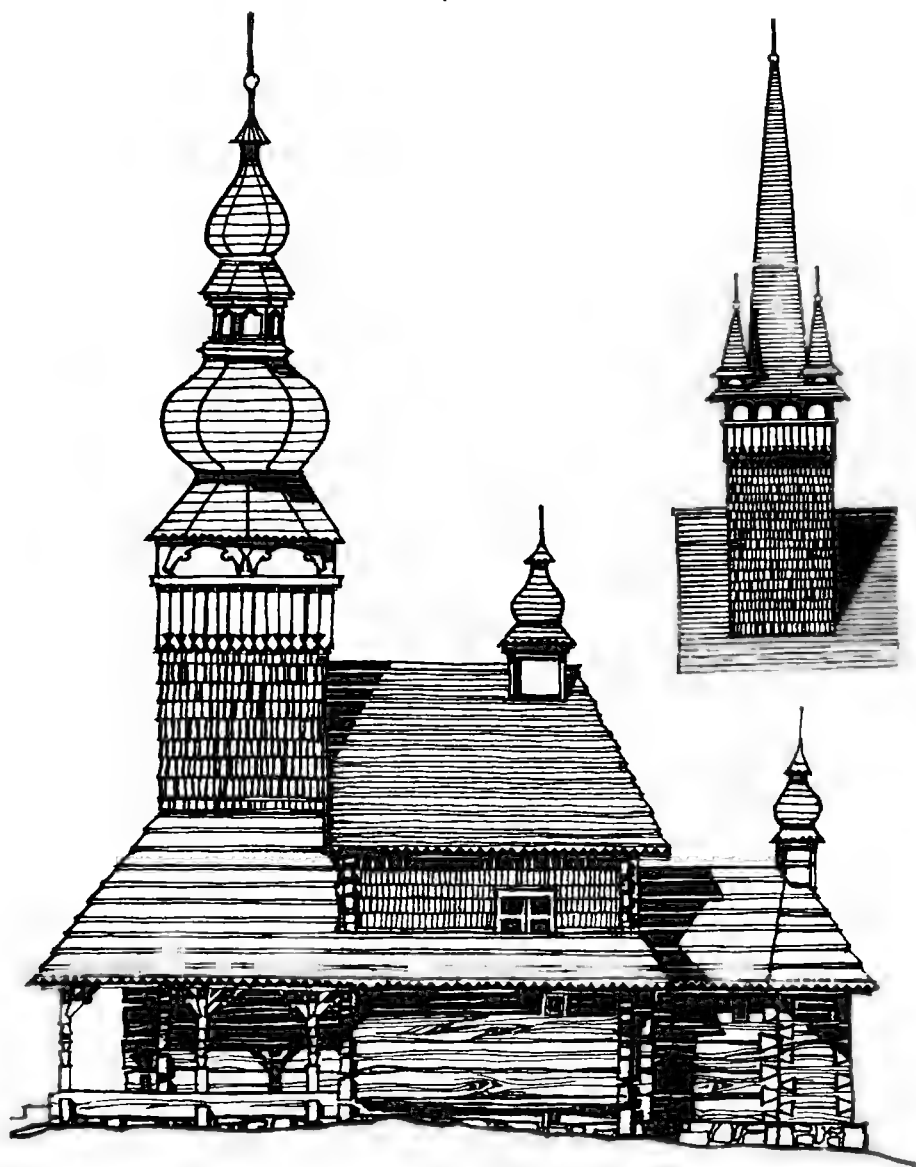
*Дерев'яна, з трьома банями, церква,
с. Гусний Великоберезнянського району Закарпатської області, 1655 р.
Бойківська хата, Львівська область, початок XX ст.*

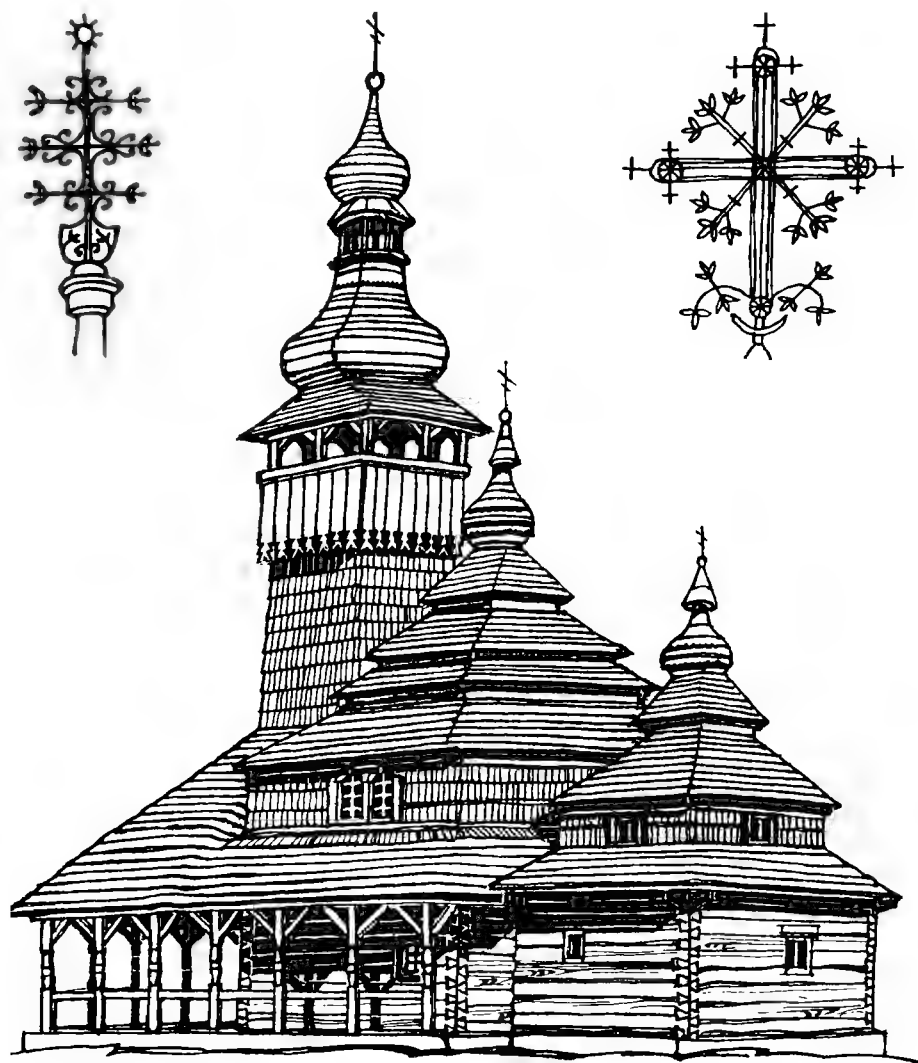
Оздоблення входних дверей елементами різьблення,
Закарпатська область, кінець XIX ст.

Двері з елементами різьблення,
Закарпатська область, кінець XIX ст.

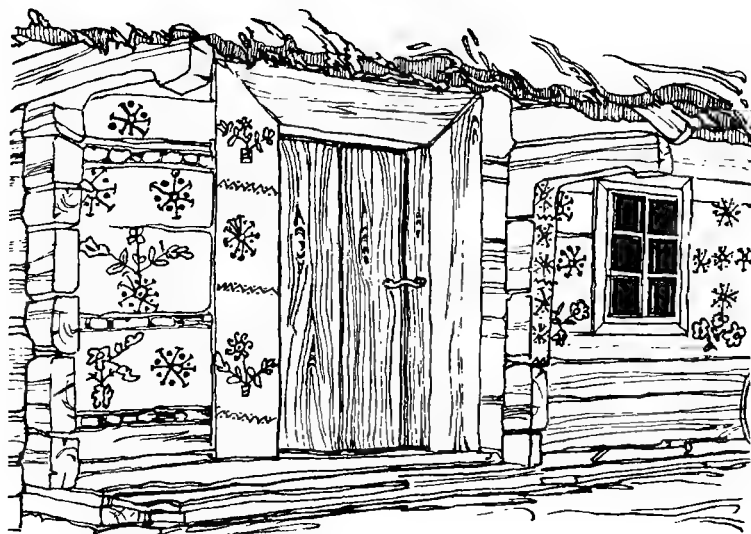
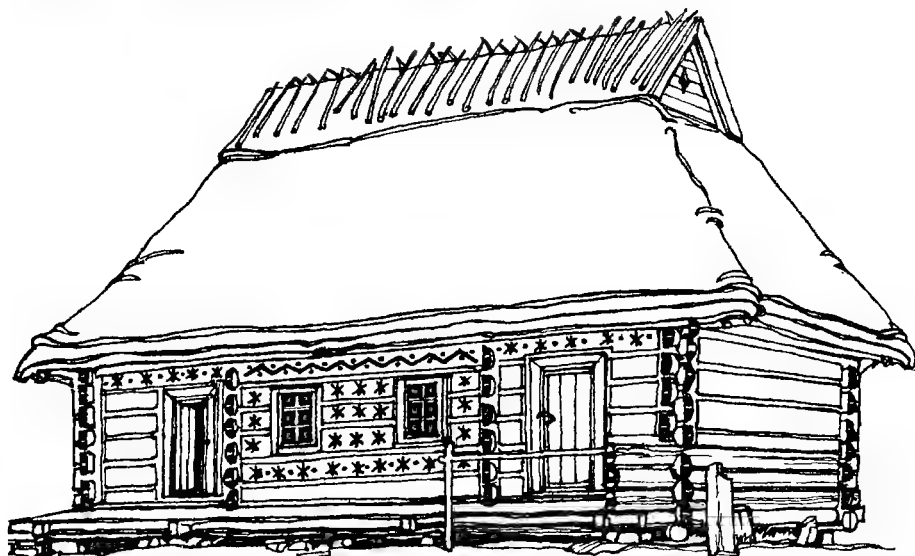
Старовинні двері рубленої хати,
Чернівецька область, кінець XIX ст.

*Дерев'яна церква у м. Свалява Закарпатської області, 1759 р.
Фрагмент: завершення дерев'яної церкви, Закарпатська область*

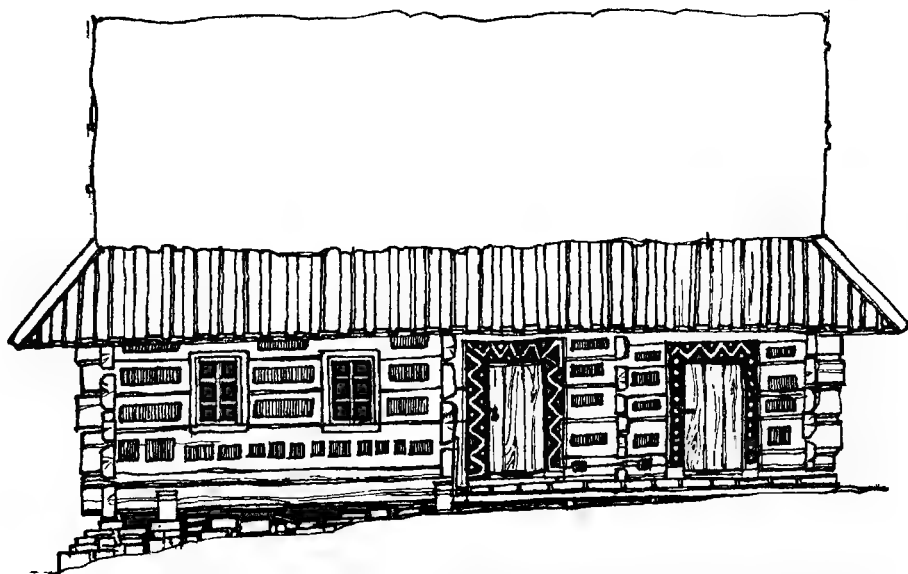
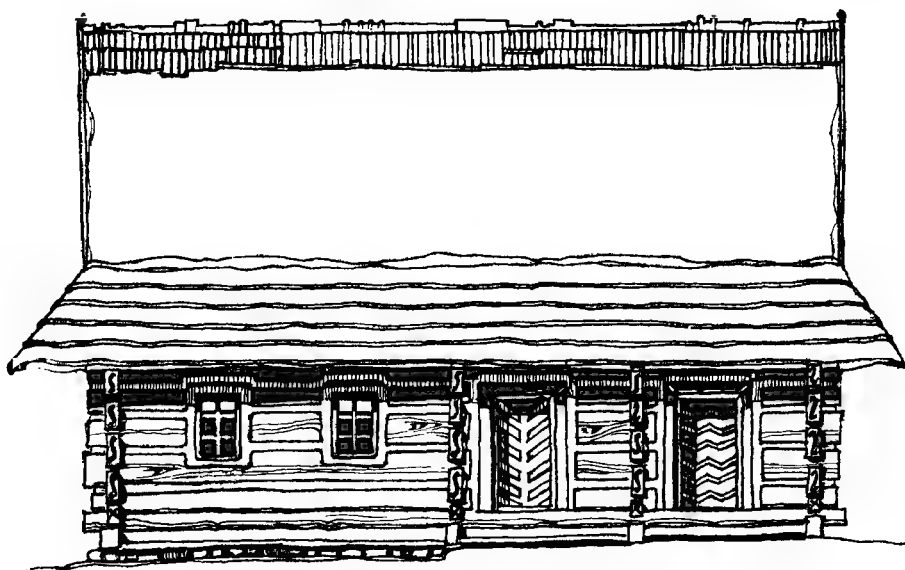

Дерев'яна лемківська церква у с. Шелестяни,
1777 р. (тепер перевезена до м. Ужгород)
Фрагменти: хрести з дерев'яних церков (західні райони України)

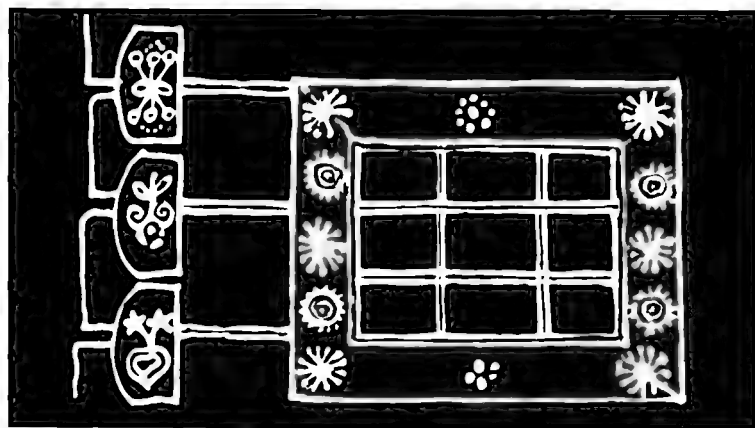
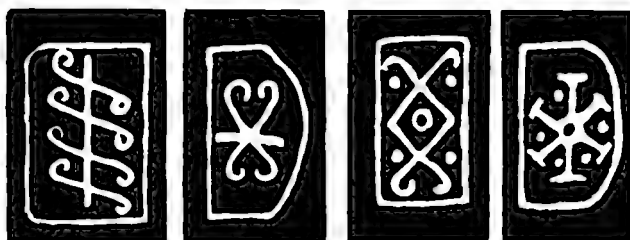
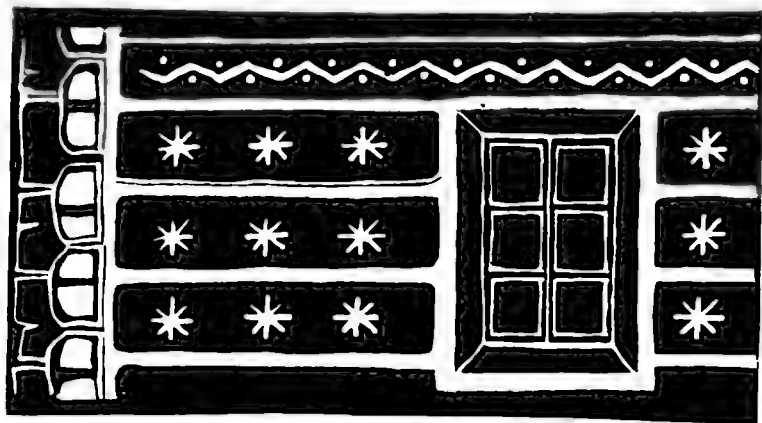
*Розпис рубленої хати (білим по темному зрубіві),
Львівська область, початок XX ст.*

*Фрагмент зрубу з розписом (білим по темному тлі),
Львівська область, 40-і рр. XX ст.*

Дерев'яна хата з пофарбуванням стін і дверей,
Львівська область, середина XX ст.

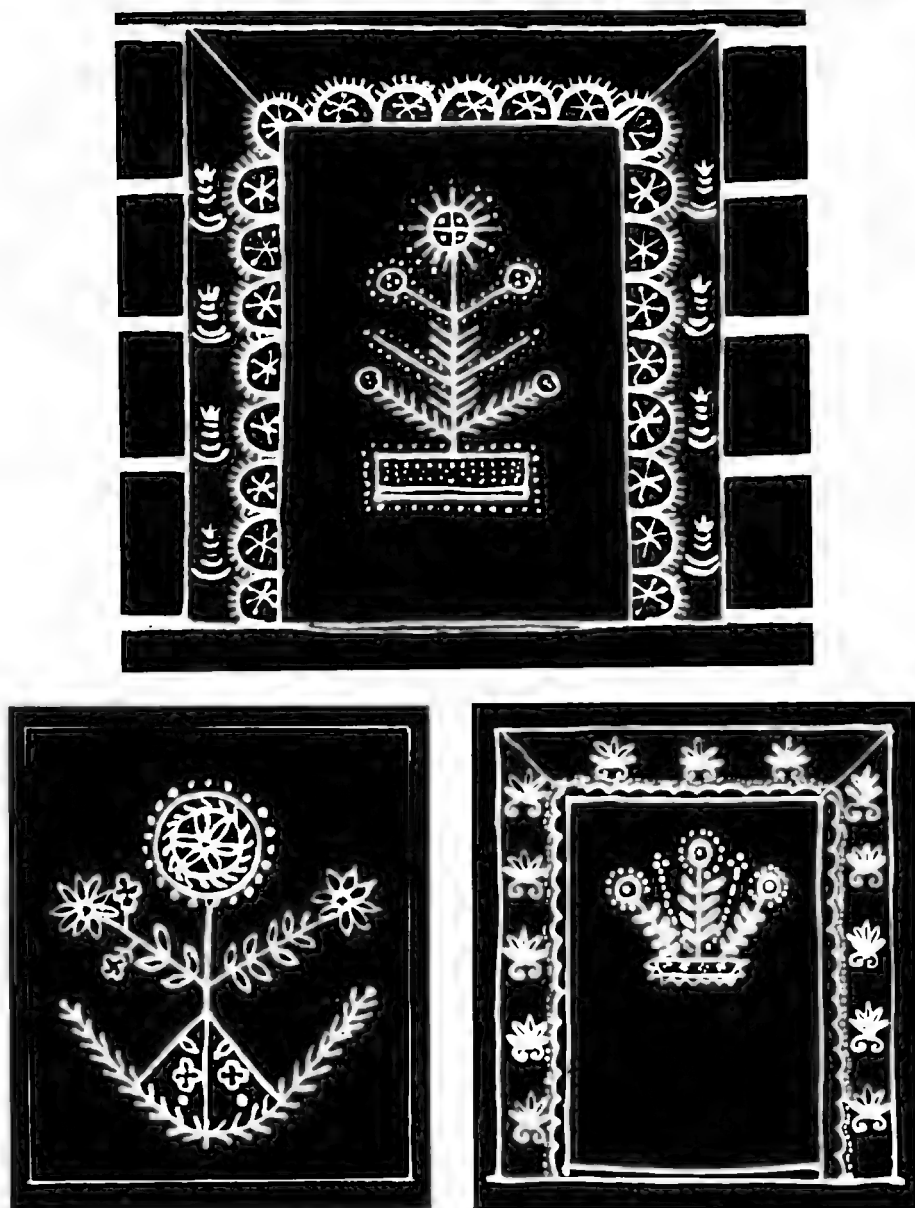
Дерев'яна хата з пофарбуванням стін та одвірків дверей,
Львівська область, середина XX ст.

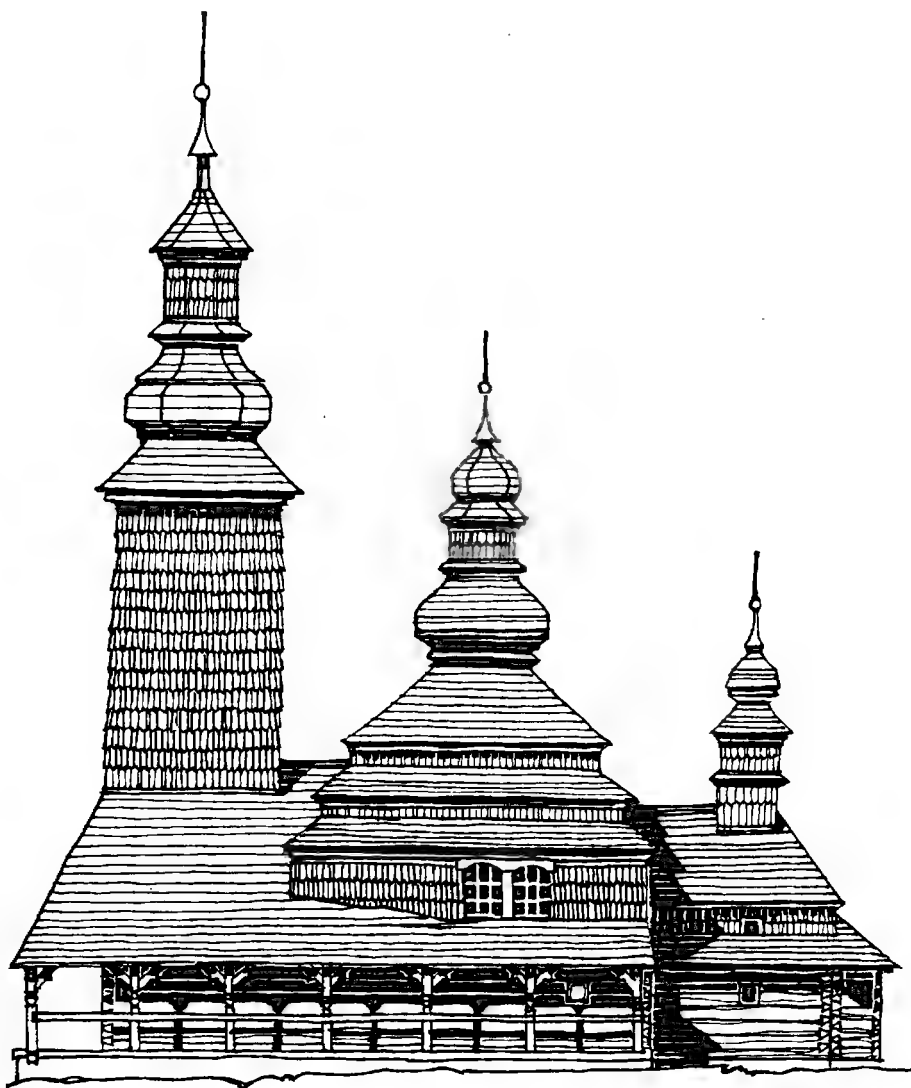
Фрагмент розпису рубленої стіни: розпис — білий, тло — цеглясто-червоне, Львівська область, 30-і рр. XX ст. (реконструкція автора)

Розпис торців зрубу хати, Львівська область, початок XX ст.

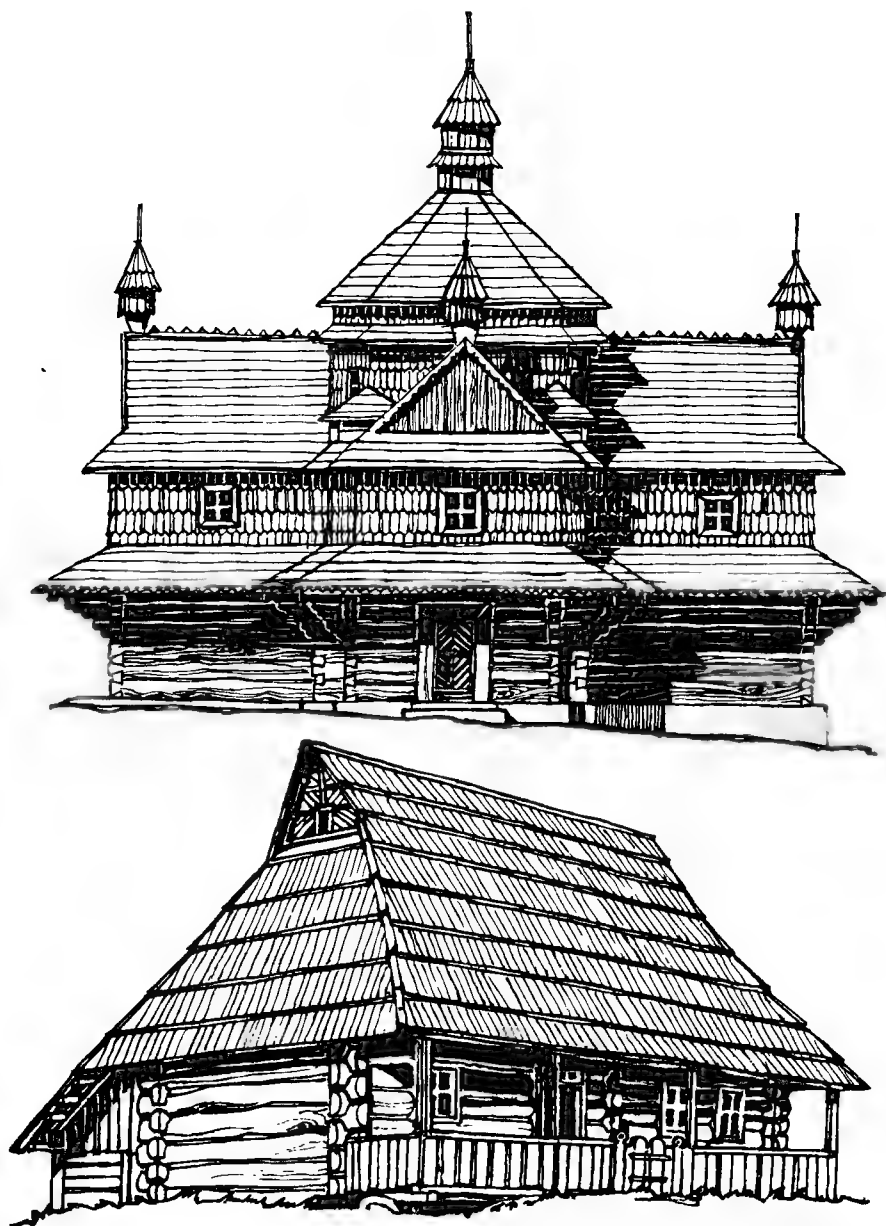
Фрагмент розпису рубленої хати: розпис — білий, тло — цеглясто-червоне, Західні Карпати, початок XX ст. (за І.Добрянською)

Розписи дверей дерев'яних хат: розписи білі, тло темне,
Західні Карпати, початок XX ст. (за І. Добрянською)

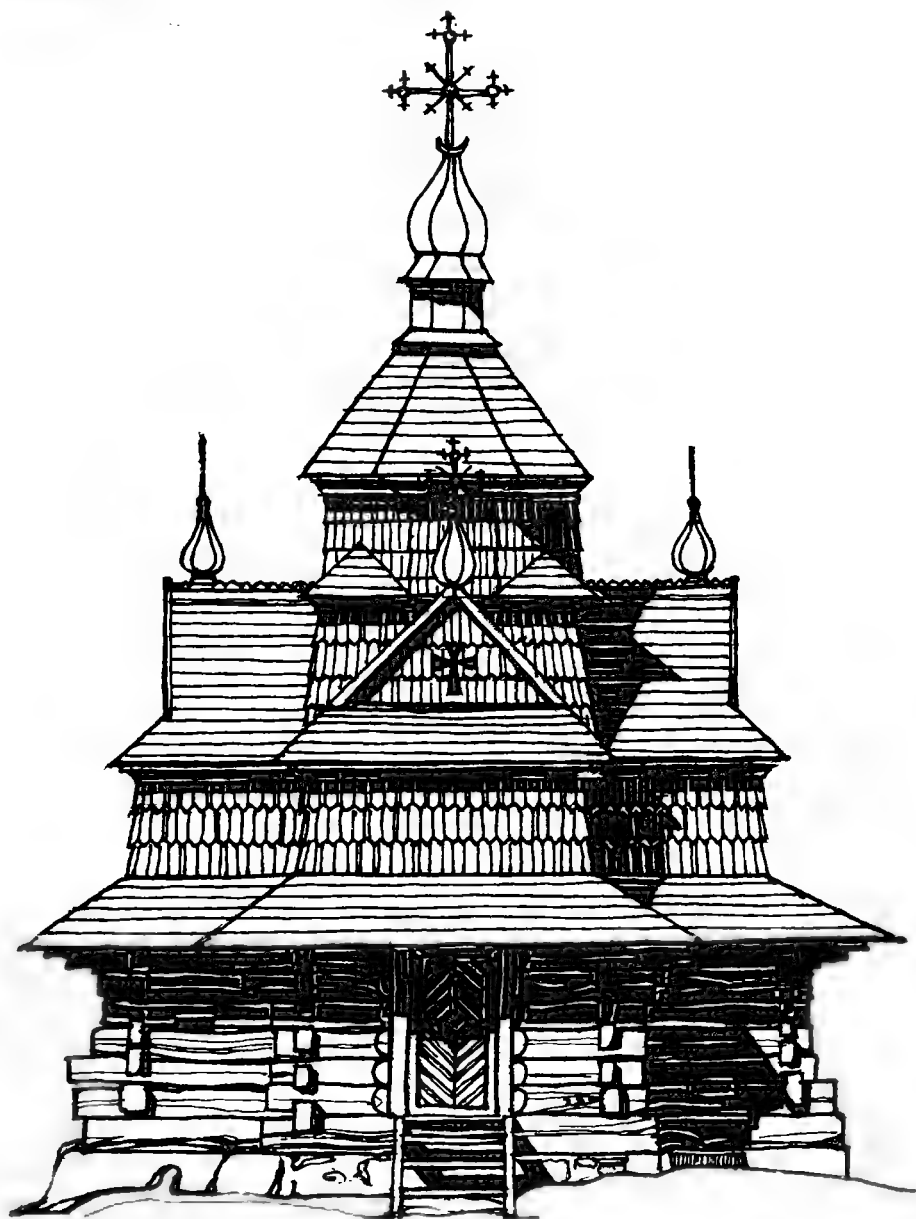

*Церква дерев'яна лемківська,
с. Конори, Закарпатська область, 1792 р. (перевезена до Києва)*

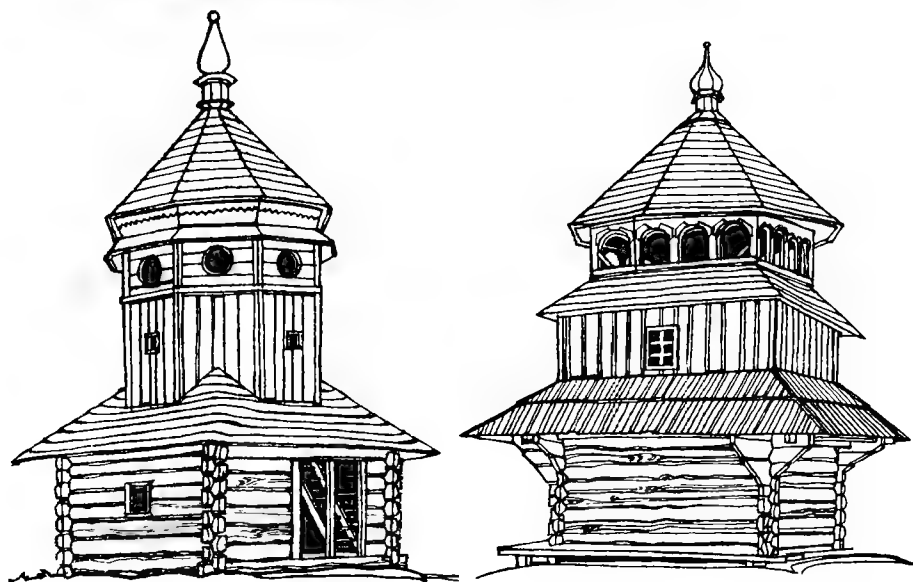
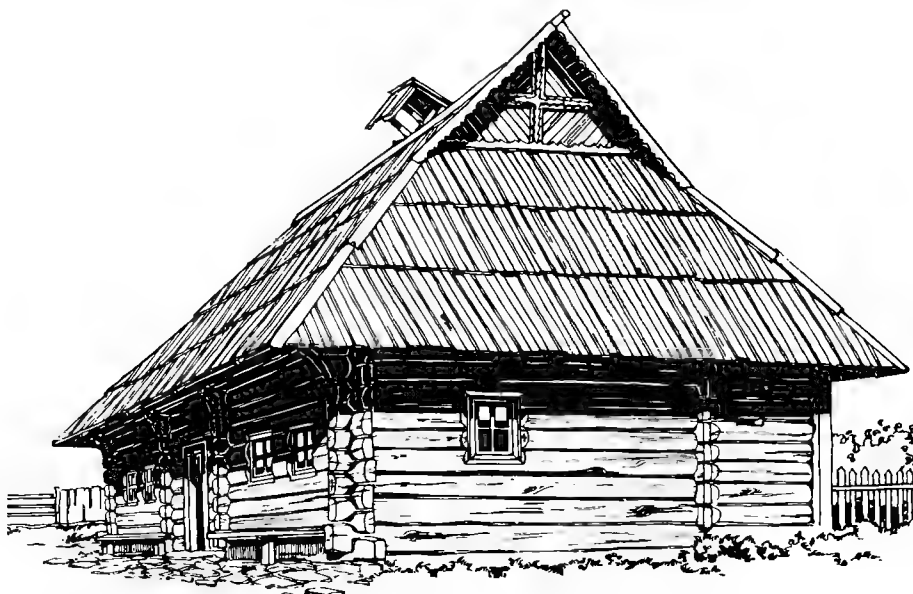

Церква дерев'яна гуцульська («струківська»),
сmt Ясіня Закарпатської області, 1824 р.

Хата гуцульська, Івано-Франківська область, кінець XIX ст.

*Дерев'яна церква у м. Ворохті
Івано-Франківської області (Гуцульщина), ХVІІІ ст.*

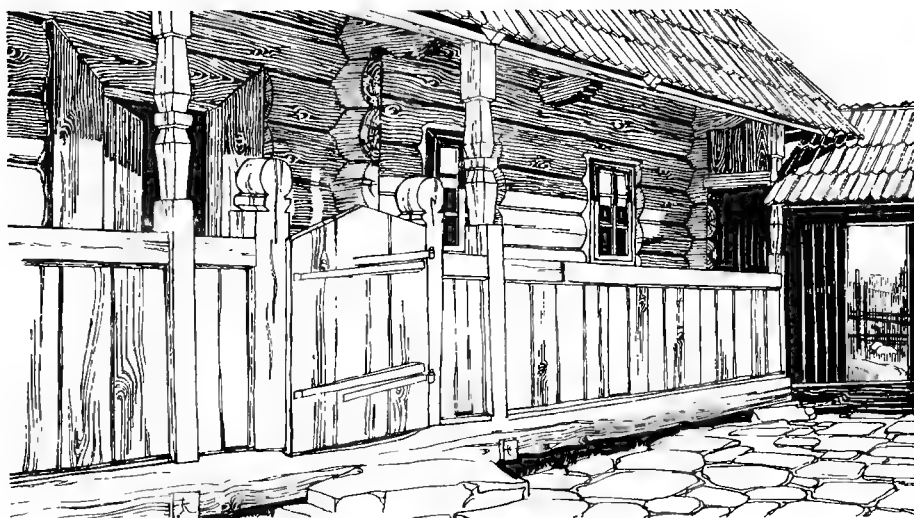
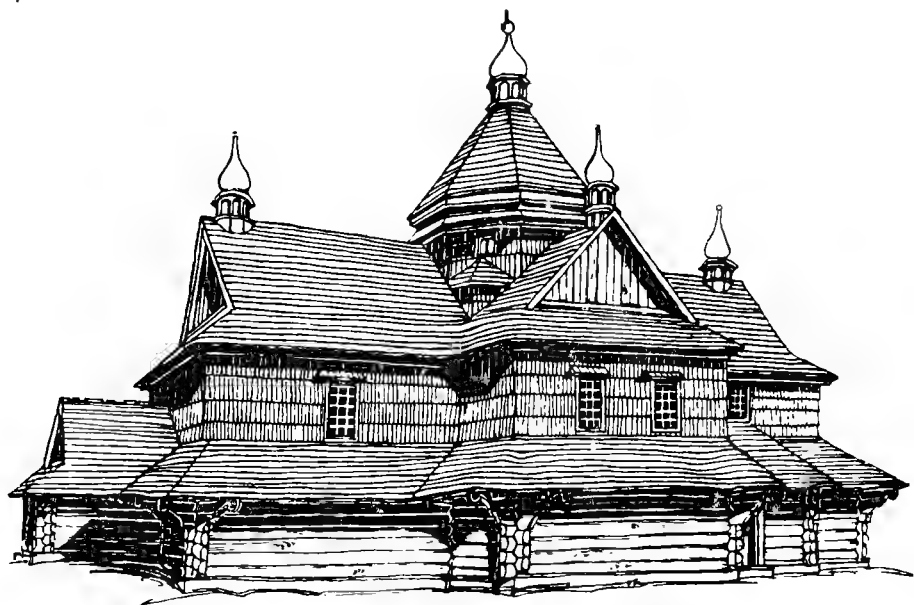
Хата дерев'яна (Гуцульщина), Закарпатська область, кінець XIX ст.

Дерев'яна дзвіниця, с. Город
Івано-Франківської області. 1866 р.

Дерев'яна дзвіниця, с. Либохори
Львівської області, початок XX ст.

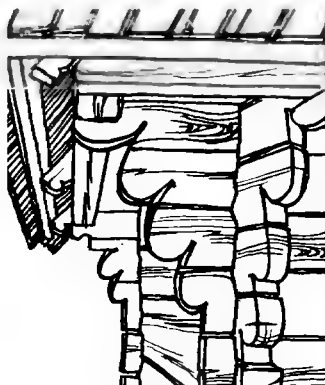
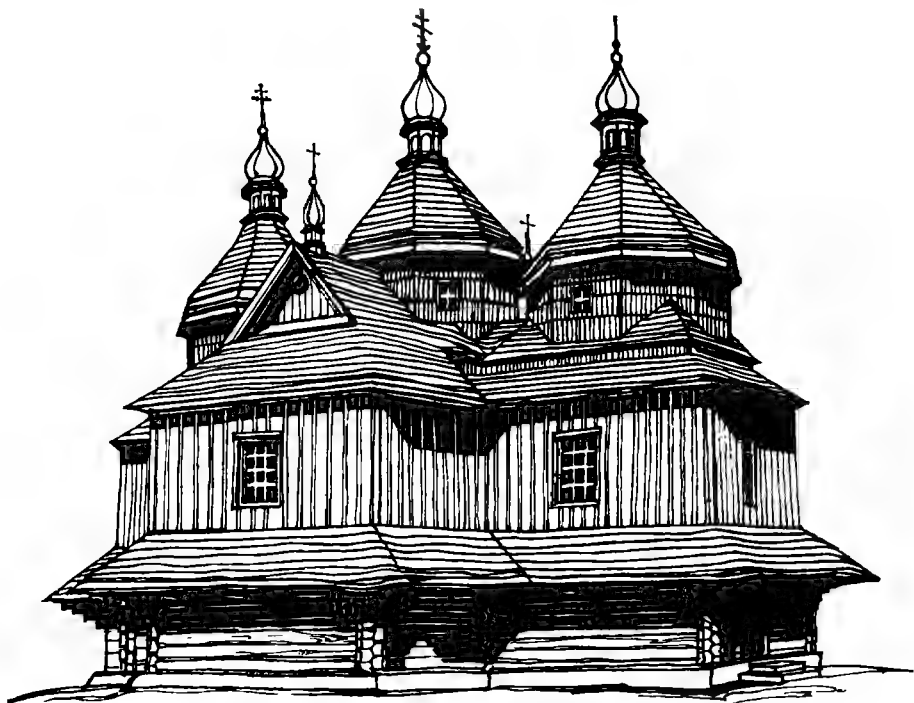

Фрагмент піддашка хати на Гуцульщині (піддашок добудовано до старої хати),
Івано-Франківська область, початок XX ст.

Дерев'яна церква у с. Рожнів Косівського району
Івано-Франківської області (Луцкулицина), 1851 р.

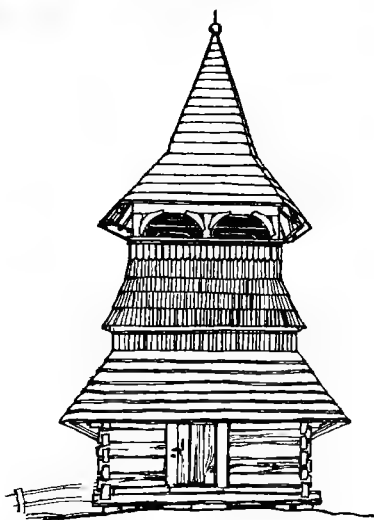
Фрагмент гуцульського житла (гражда),
Івано-Франківська область, початок XX ст.

Дерев'яна церква на Гуцульщині, с. Сходна Косівського району
Івано-Франківської області, 1841 р.

Кронштейни дерев'яної церкви
з фігурною контурною порізкою,
с. Ужок Закарпатської області, 1824 р.

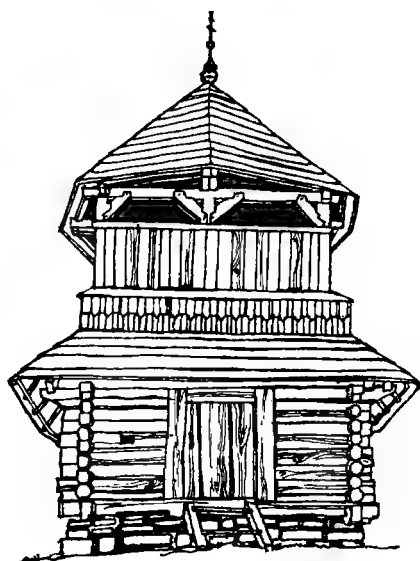
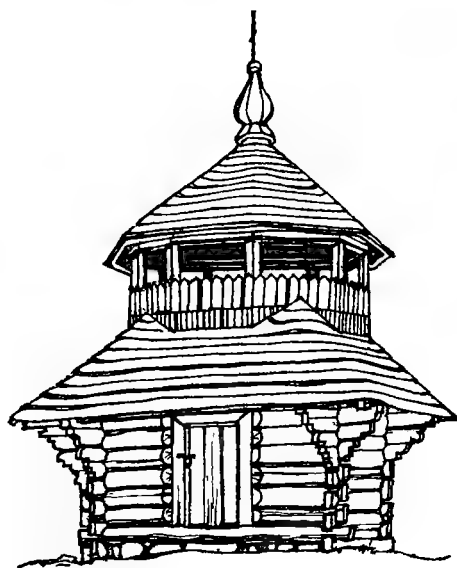
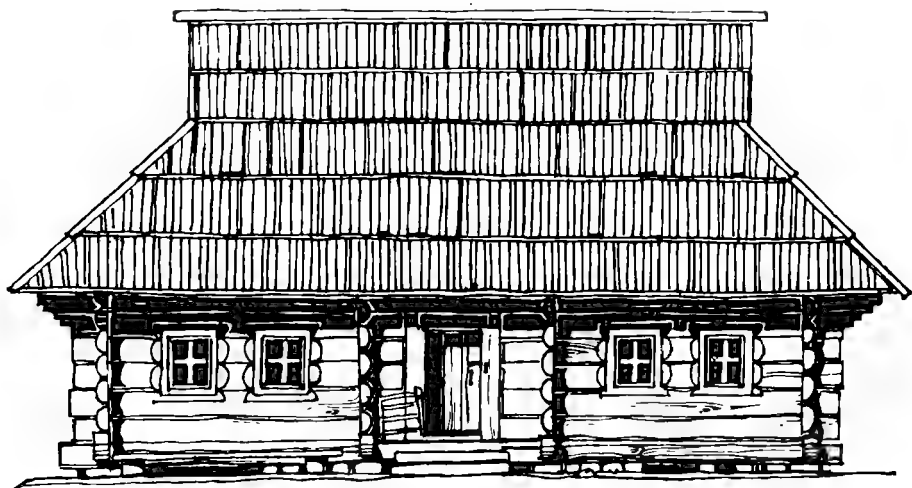
Кронштейни дерев'яної церкви
з фігурною контурною порізкою,
с. Ізьки Закарпатської області, 1798 р.

Дерев'яна церква у с. Чорганівка Косівського району
Івано-Франківської області, 1842 р.

Дерев'яна дзвіниця у с. Бистрець
Івано-Франківської області, 1872 р.

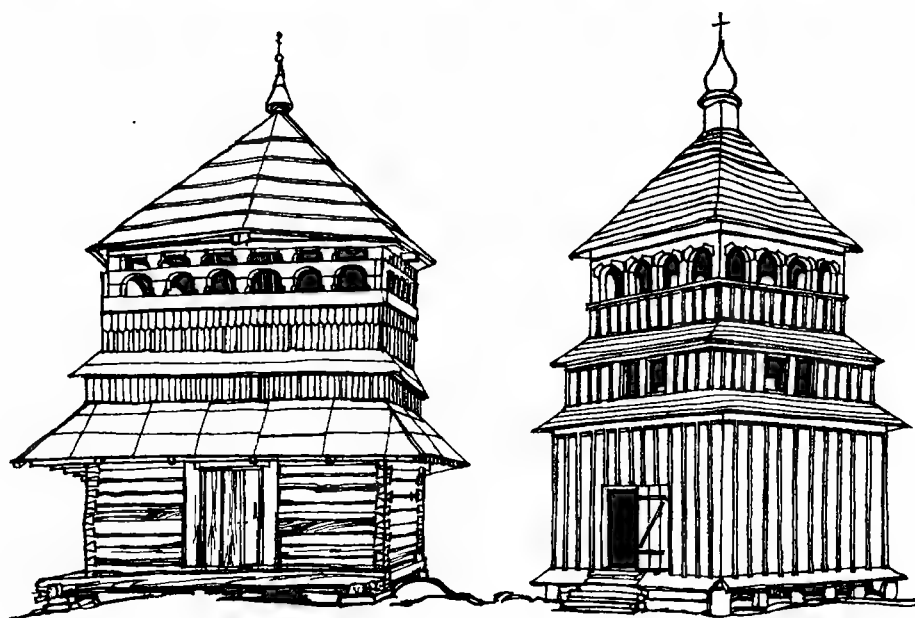
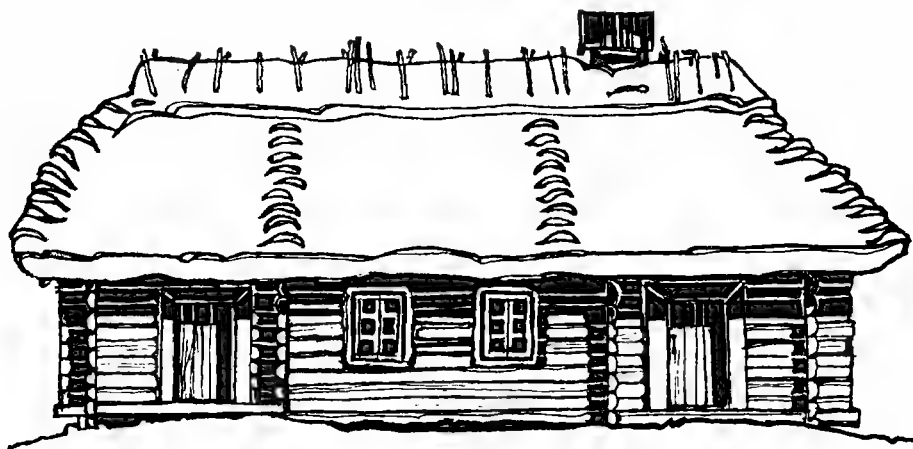
Дерев'яна дзвіниця у с. Присліп
Закарпатської області, 1797 р.

*Дерев'яна гуцульська хата,
Закарпатська область, кінець XIX ст.*

*Дерев'яна дзвіниця у с. Кременці
Івано-Франківської області, XVIII ст.*

*Дерев'яна дзвіниця у с. Розтоки
Закарпатської області, 1750 р.*

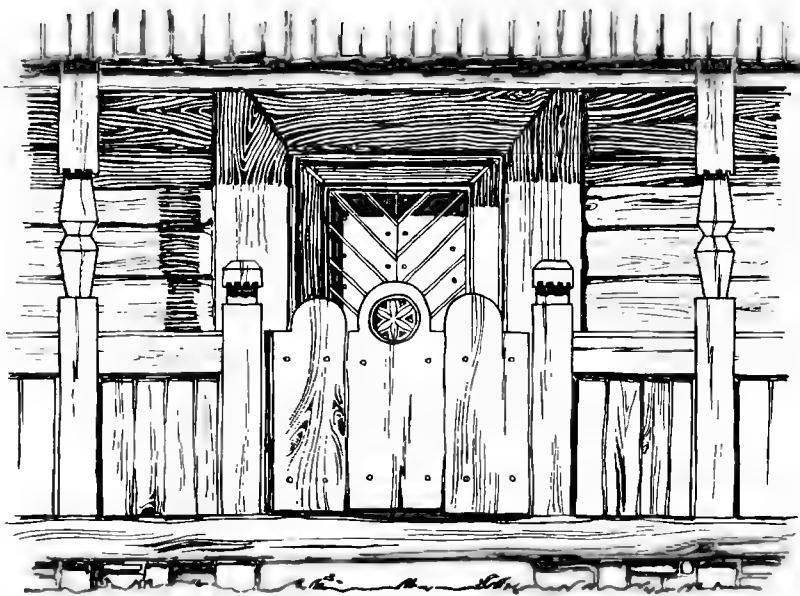
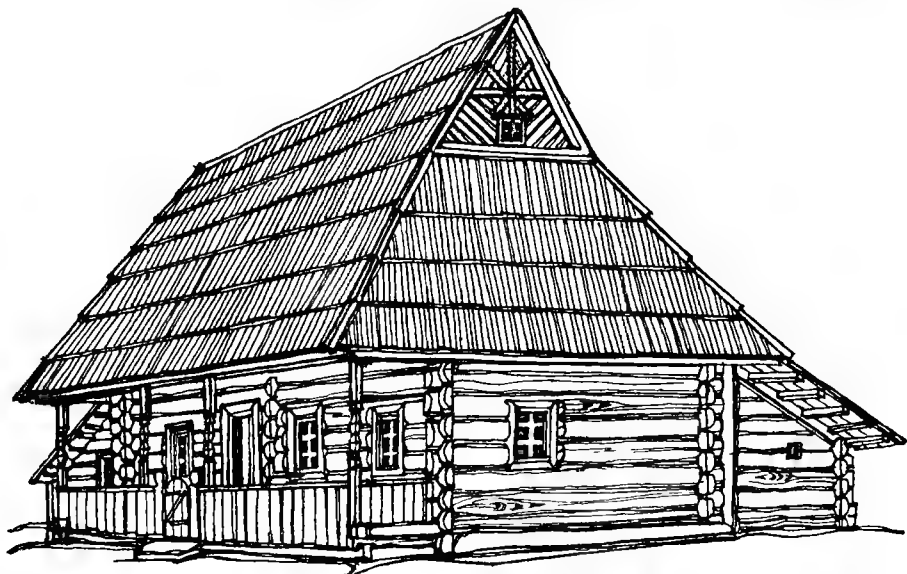
Дерев'яна хата,
Івано-Франківська область, початок XX ст. (за М. Драганом)

Дерев'яна дзвіниця у с. Верхнє Студене
Закарпатської області, 1804 р.

Дерев'яна дзвіниця у с. Станьківка
Івано-Франківської області, XIX ст.

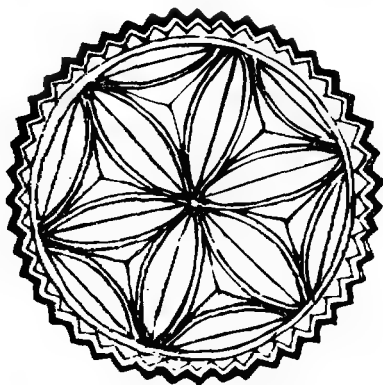
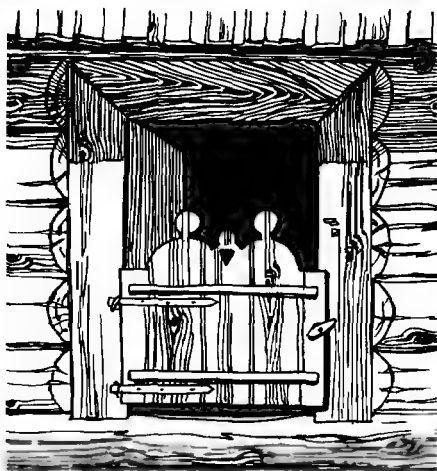
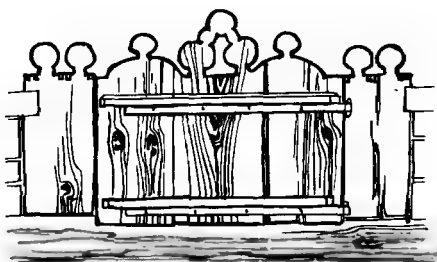
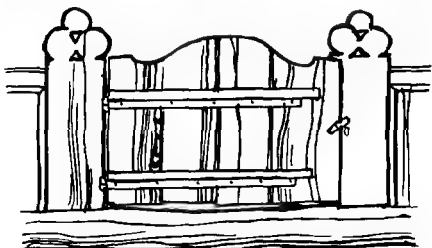
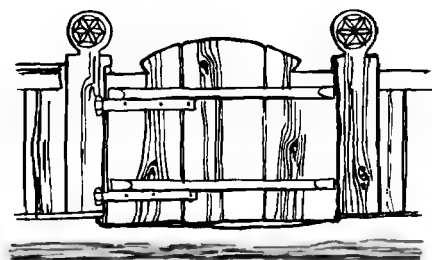
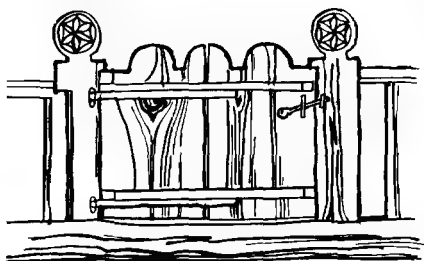

*Дерев'яна гуцульська церква у м. Коломия
Івано-Франківської області, 1587 р.*

Дерев'яна гуцульська хата з піддашком і притулою,
Івано-Франківська область, кінець XIX ст.

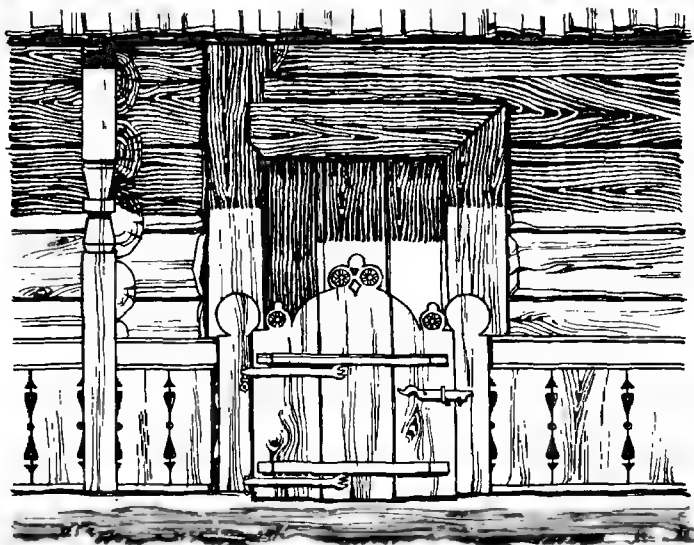
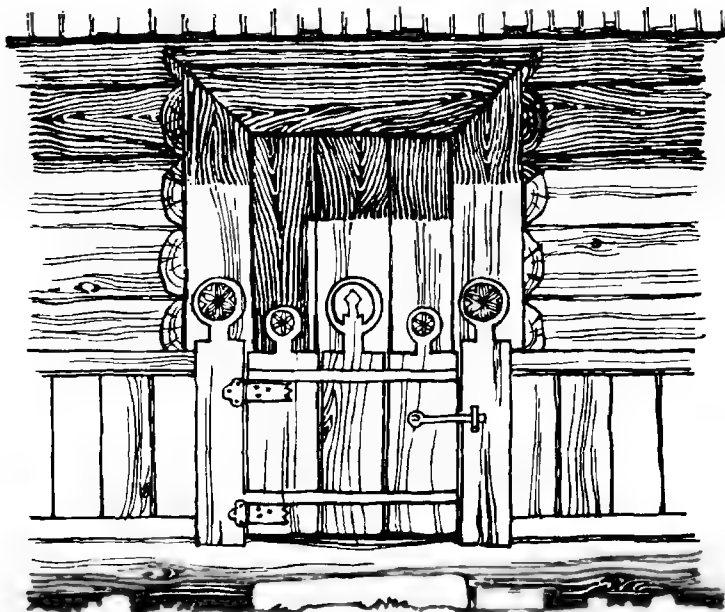
Вхід до піддашка гуцульської хати,
Чернівецька область, кінець XIX ст.

Вхід до піддашка, Гуцульщина,
Івано-Франківська область, початок XX ст.

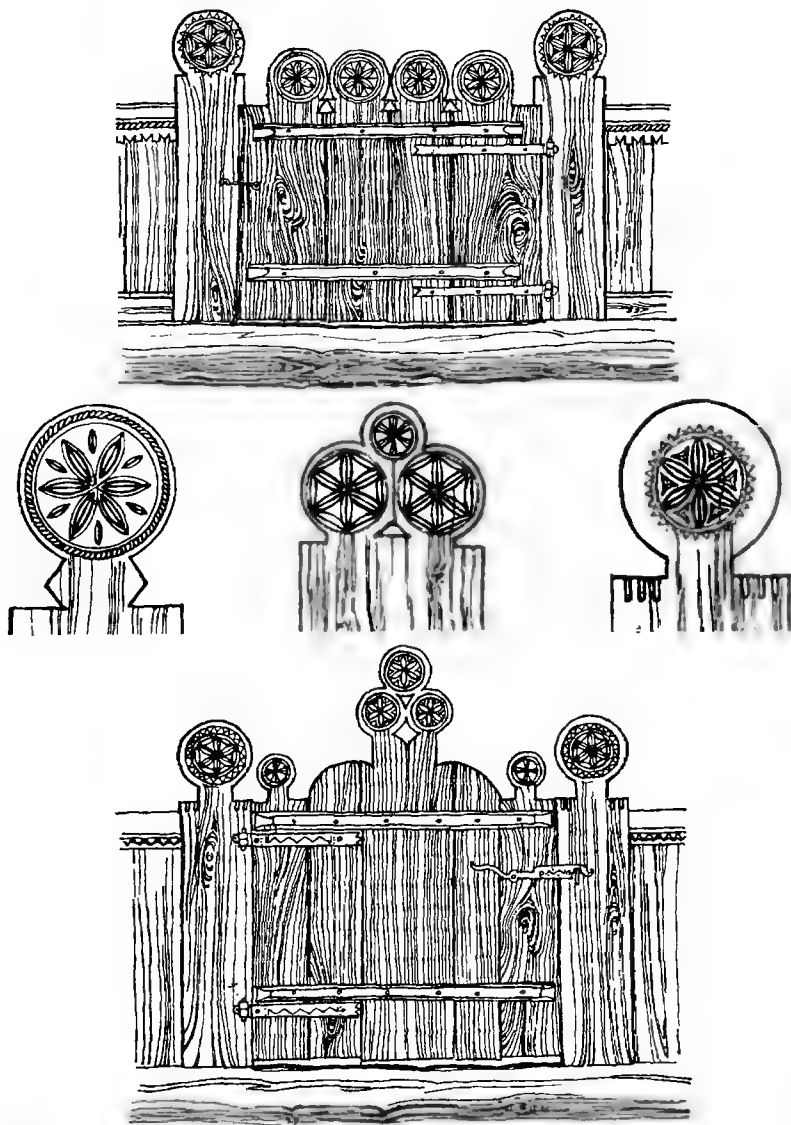
Вхід до господарського приміщення,
Чернівецька область, початок XX ст.

Різьблена розетка на піддашку,
Гуцульщина, початок XX ст.

Вхід до піддашка,
Івано-Франківська область, початок XX ст.

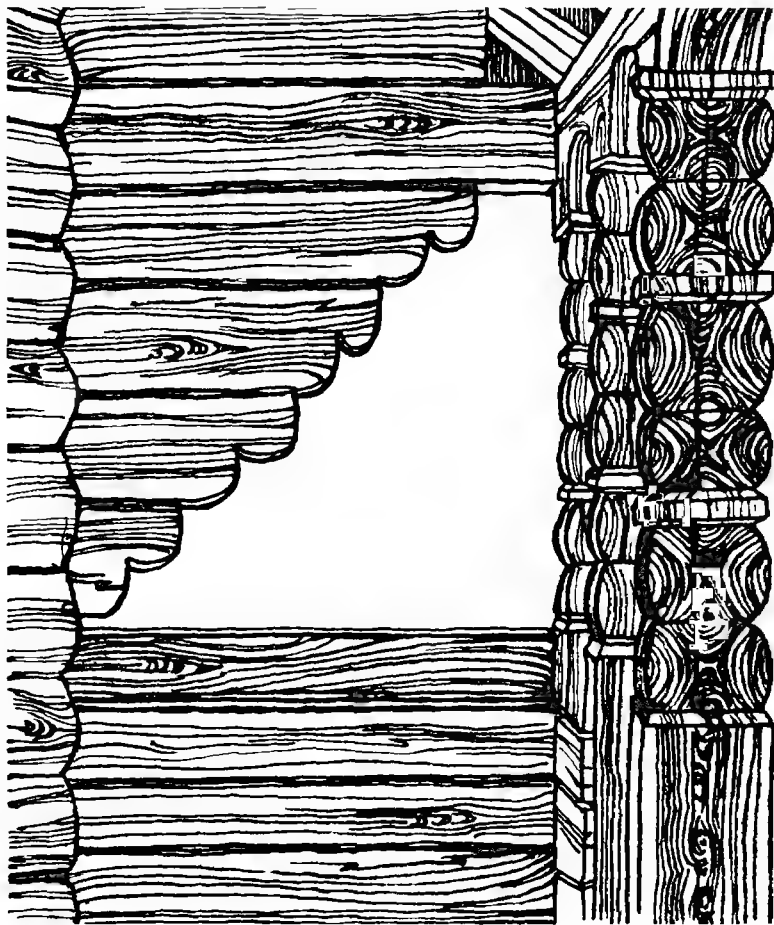
Вхід до піддашка,
Івано-Франківська область, початок XX ст.

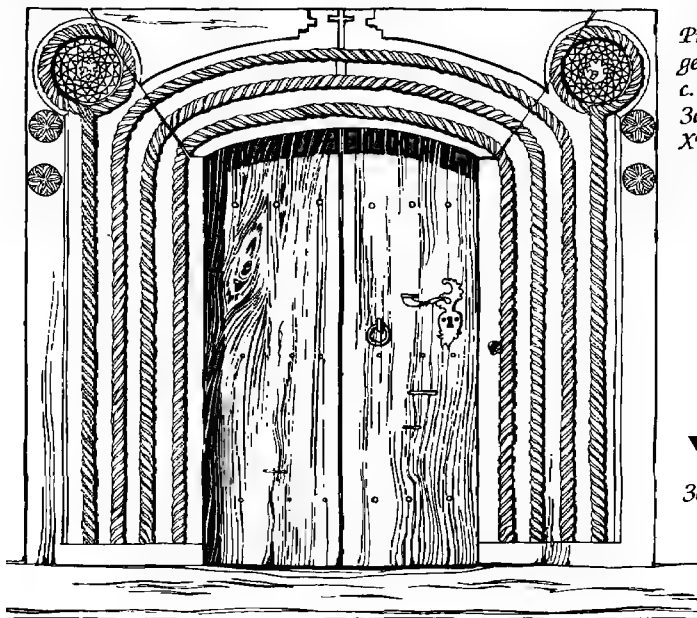
Хвіртка до піддашка гуцульської хати,
Івано-Франківська область, кінець XIX ст.

Різьблення на завершенні стовпчиків хвіртки до піддашка,
Івано-Франківська область, кінець XIX ст.

Хвіртка до піддашка гуцульської хати,
Івано-Франківська область, кінець XIX ст.

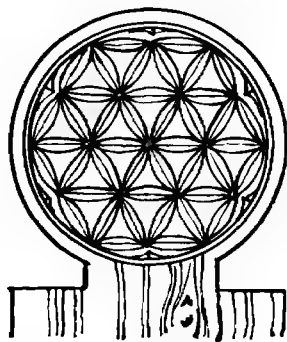

*Пластичне оброблення стовпчиків і кронштейна дерев'яної церкви, с. Соїми,
Закарпатська область, початок XX ст.*

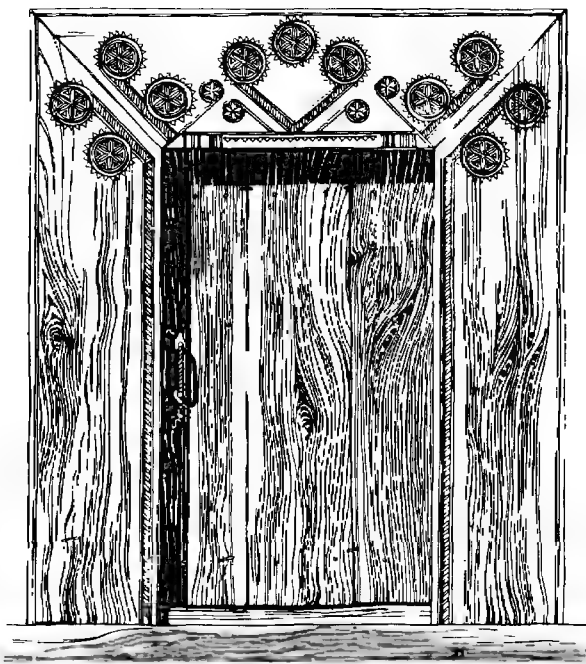

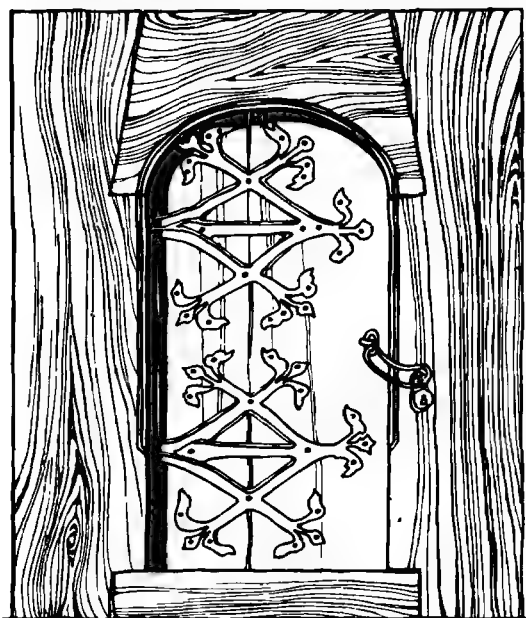
Різьблення на дверях
дерев'яної церкви,
с. Сокирниця
Закарпатської області,
XVIII ст.

▼ Різьблення
на дверях у хату,
Закарпатська область,
кінець XIX ст.

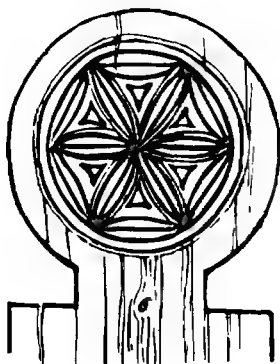
▲ Різьблення
на завершенні стовпів
хвіртки до піддашка,
Івано-Франківська область,
кінець XIX ст.

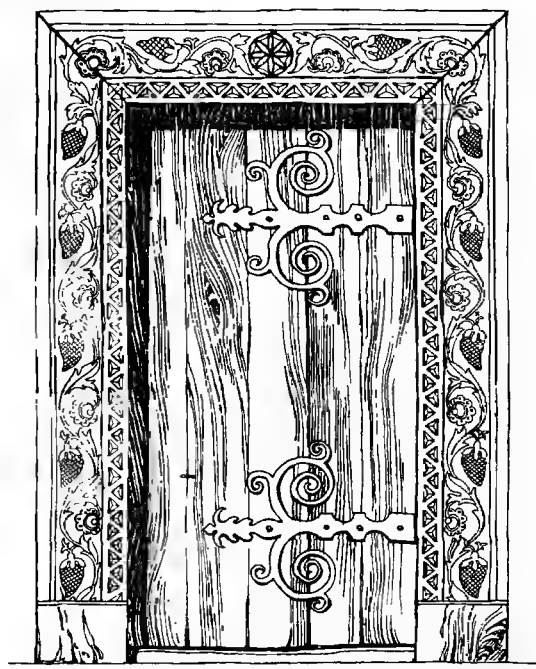

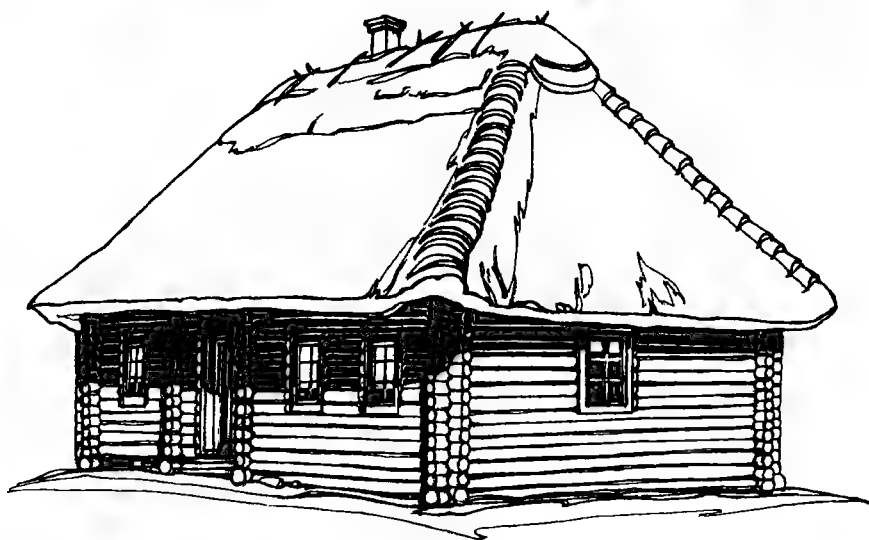
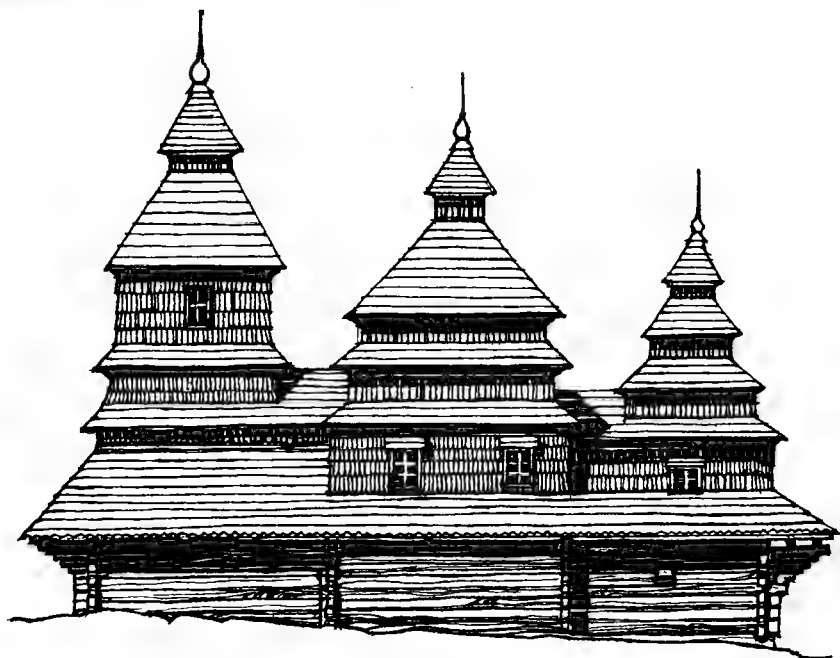
Ковані металеві завіси на дверях,
Львівська область,
кінець XIX ст.

▼ Ковані металеві завіси та
різьблення на дверях,
Чернівецька область, XIX ст.
(за Д.Криворучко)

▲ Різьблення
на завершених стовпів
хвіртки до піддашка,
Івано-Франківська область,
кінець XIX ст.

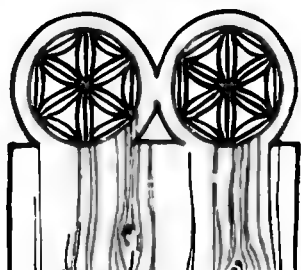
*Дерев'яна церква у с. Сухій
Великобerezнянського району Закарпатської області, 1794 р.*

*Хата рублена,
Івано-Франківська область, 30-і рр. XX ст.*

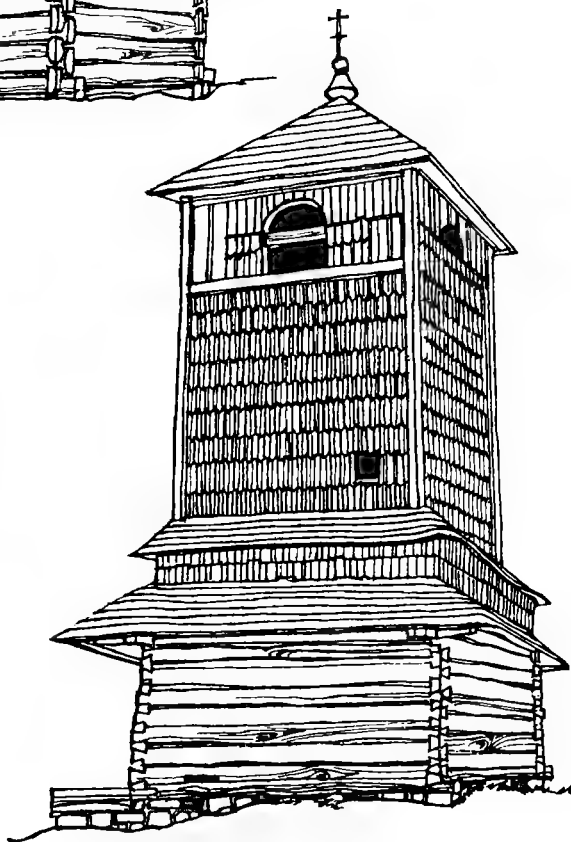

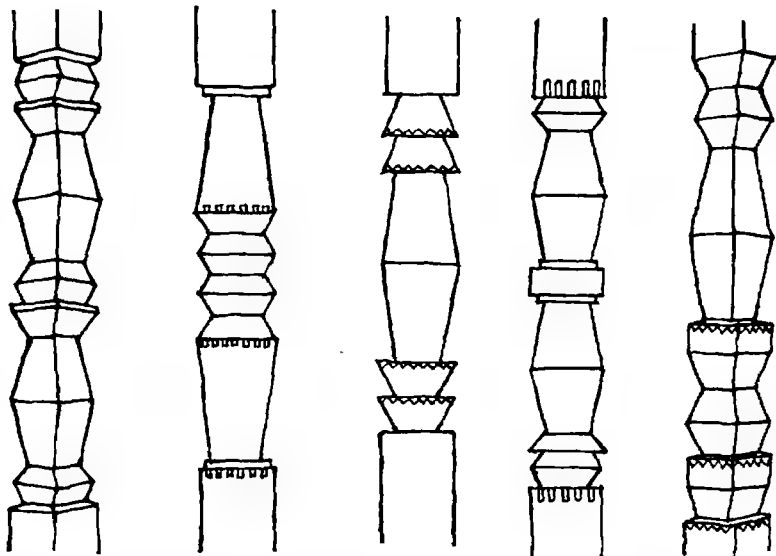
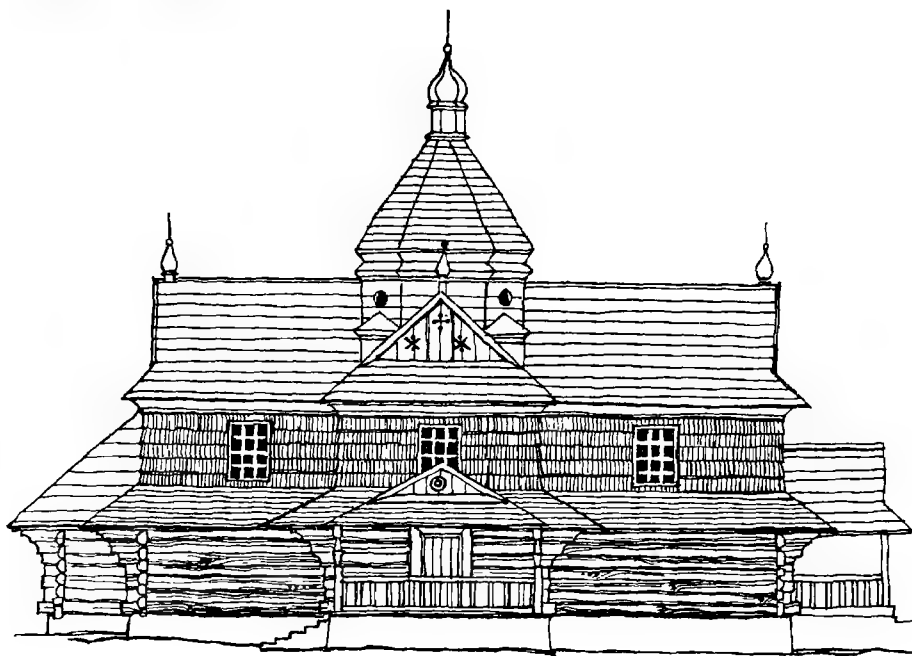
Дерев'яна дзвіниця у с. Ялове,
Закарпатська область,
XIX ст.

▼ Дерев'яна дзвіниця
у с. Гуклибий,
Закарпатська область,
XVIII ст.

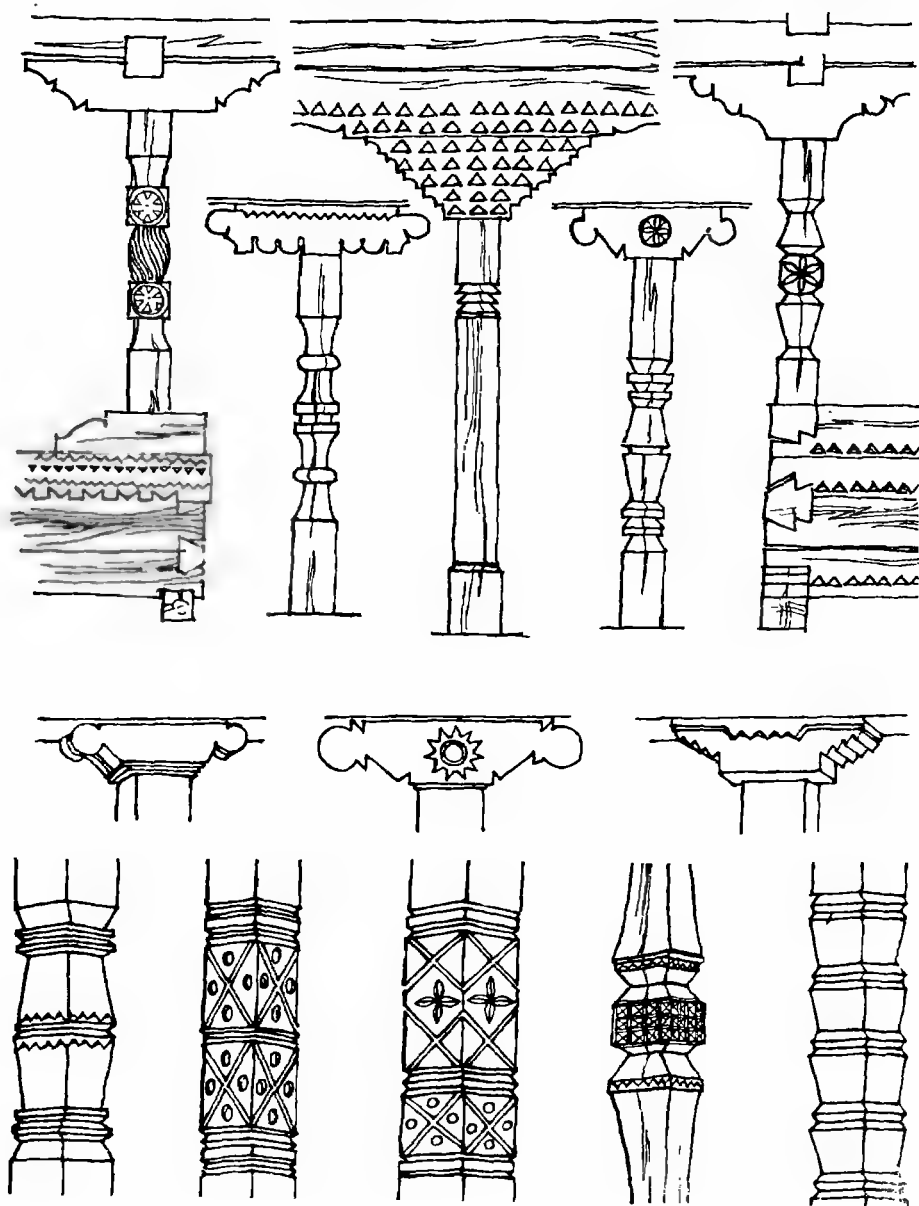
▲ Різьблені: на завершенні
стовпів хвіртки до піддашка,
Івано-Франківська область,
кінець XIX ст.

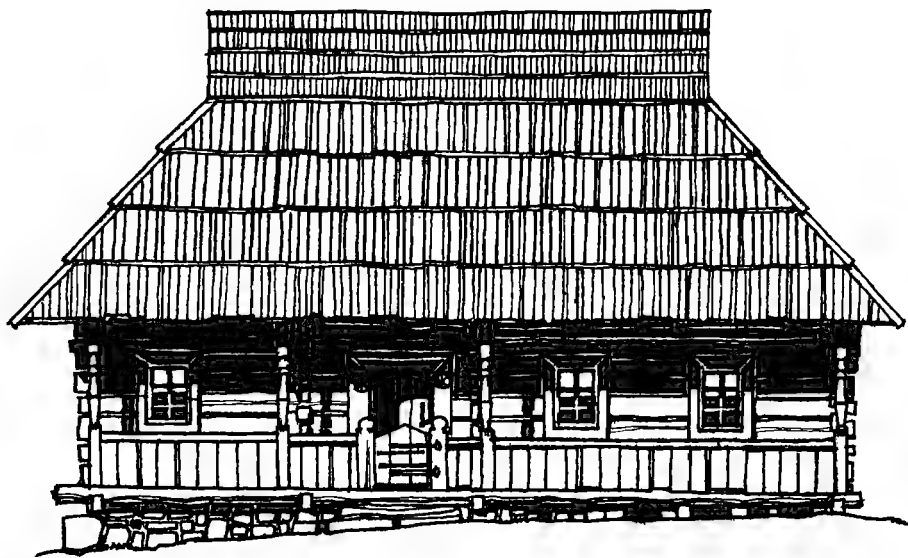
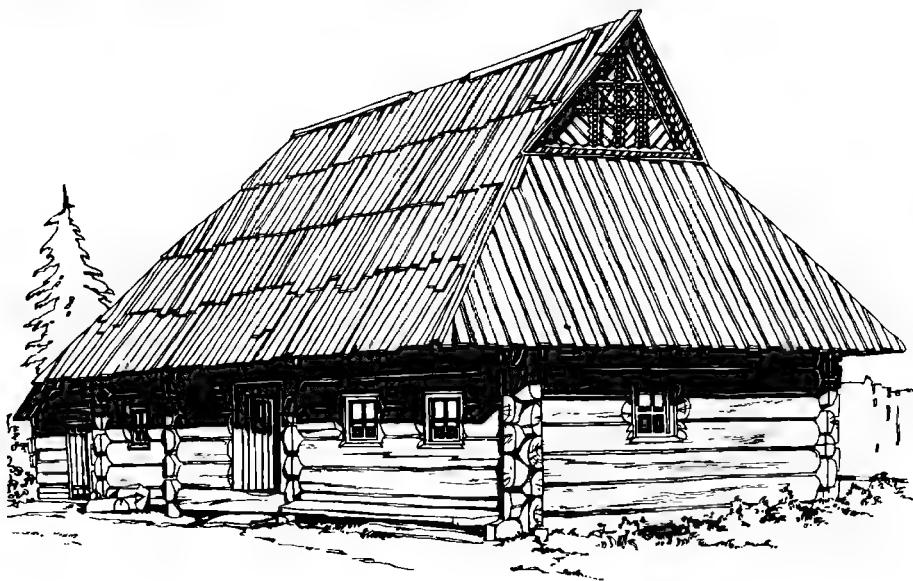

*Церква дерев'яна, с. Зелене Верховинського району
Івано-Франківської області, ХVІІ ст.*

Різьблені стовпчики у хатах, Івано-Франківська область, початок ХХ ст.

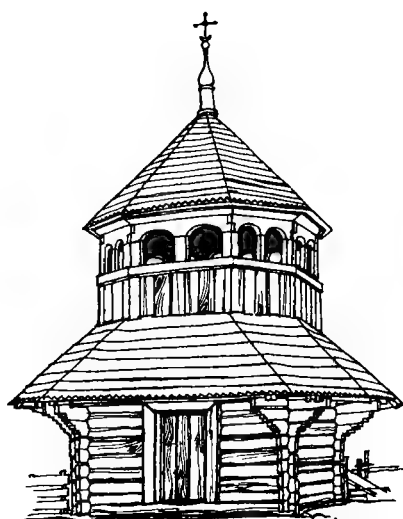
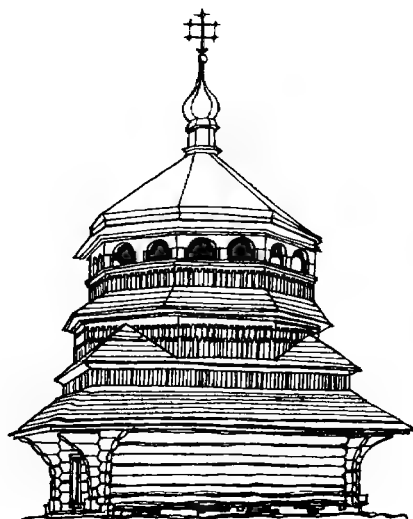
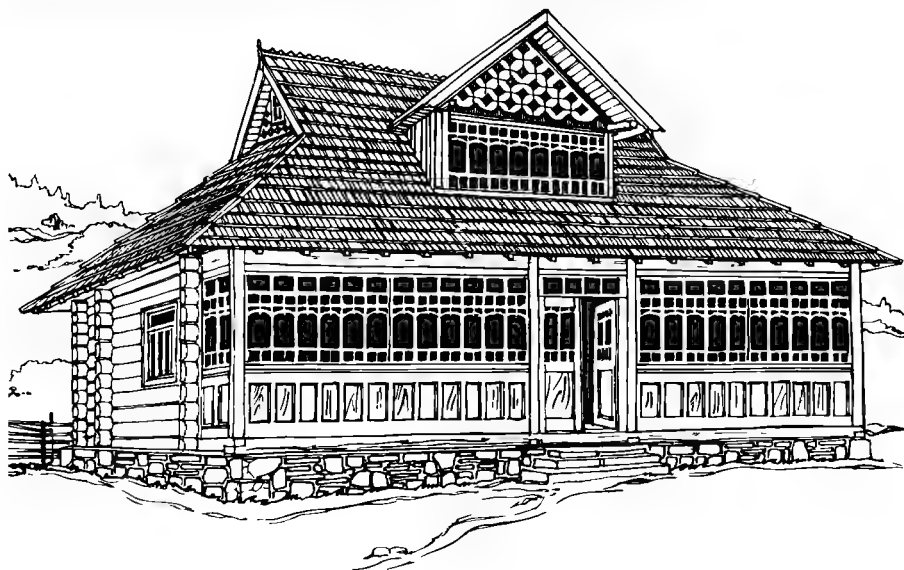

Пластична обробка стовпчиків та їхні фрагменти у дерев'яних церквах і хатах, Закарпатська, Львівська та інші західні області, кінець XIX—початок XX ст.

*Гуцульська хата на Закарпатті,
кінець XIX ст.*

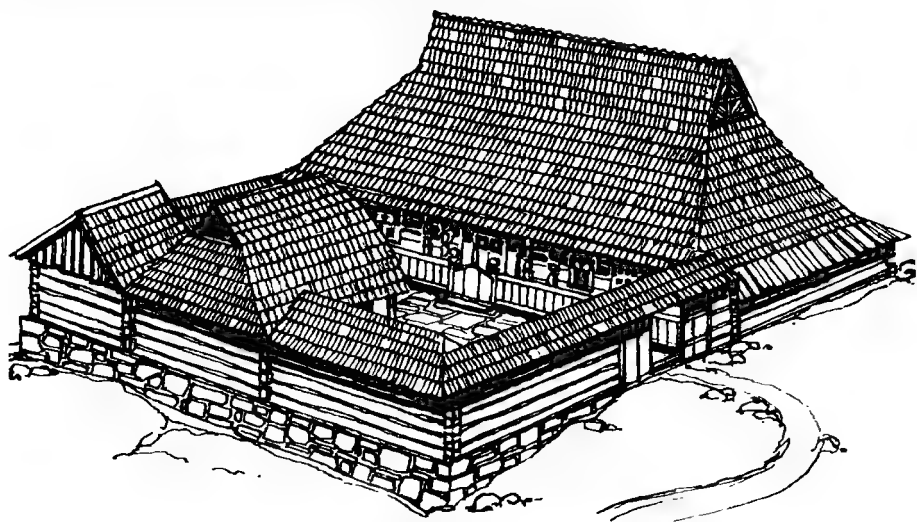
*Гуцульська хата,
Івано-Франківська область, кінець XIX ст.*

Гуцульська хата з мансардою,
Івано-Франківська область, початок 50-х рр. XX ст.

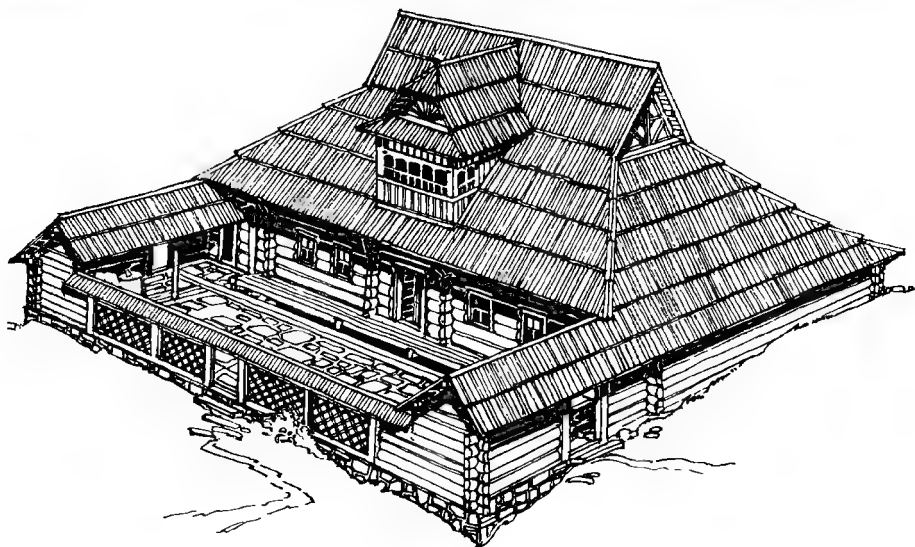
Дерев'яна дзвіниця у с. Микучин
Івано-Франківської області, початок XVIII ст.

Дерев'яна дзвіниця у с. Витовиця
Івано-Франківської області, XVIII ст.

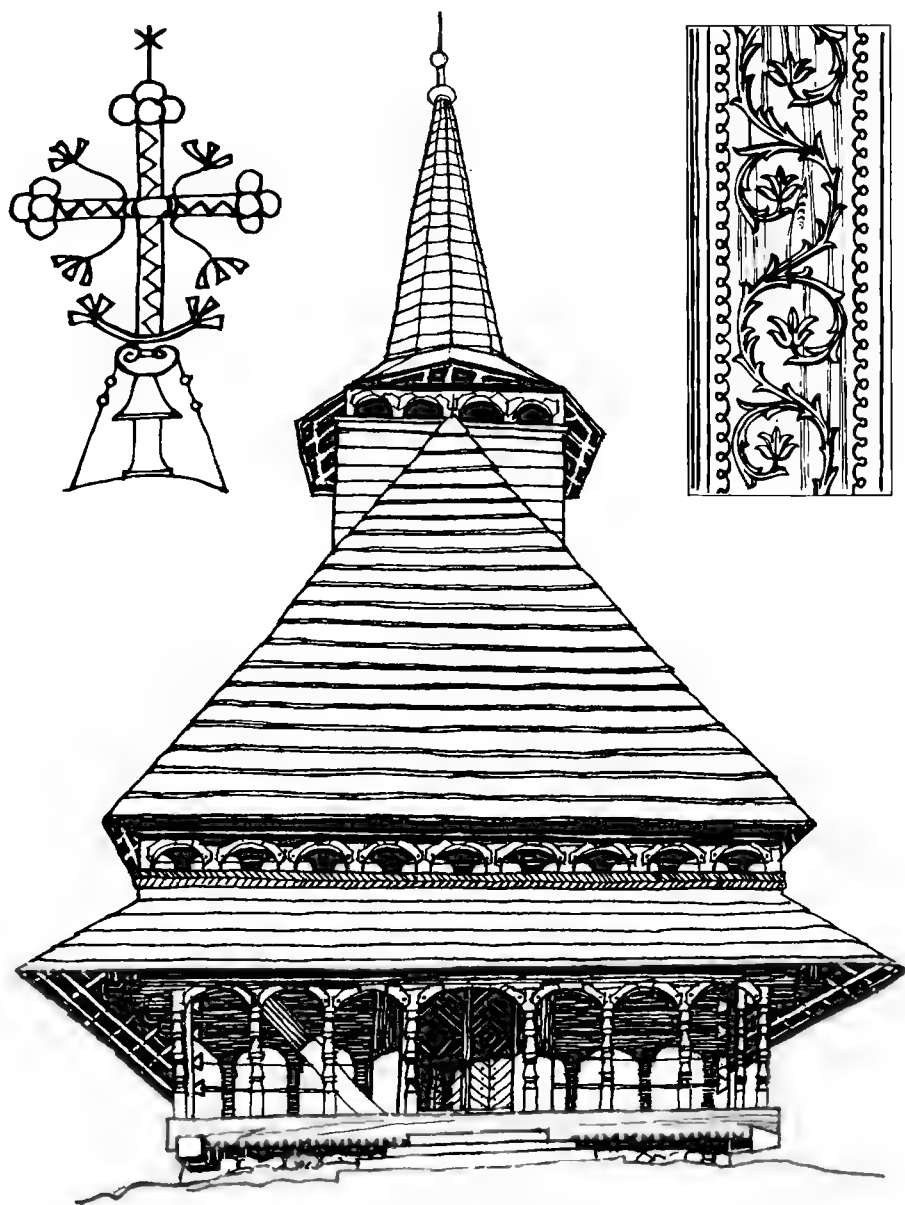
«Гражда» на Гуцульщині,
Івано-Франківська область, кінець XIX ст.

Фрагмент двору «гражди» на Гуцульщині,
Івано-Франківська область, кінець XIX ст.

«Гражда» на Гуцульщині,
Івано-Франківська область, 30-і рр. XX ст.

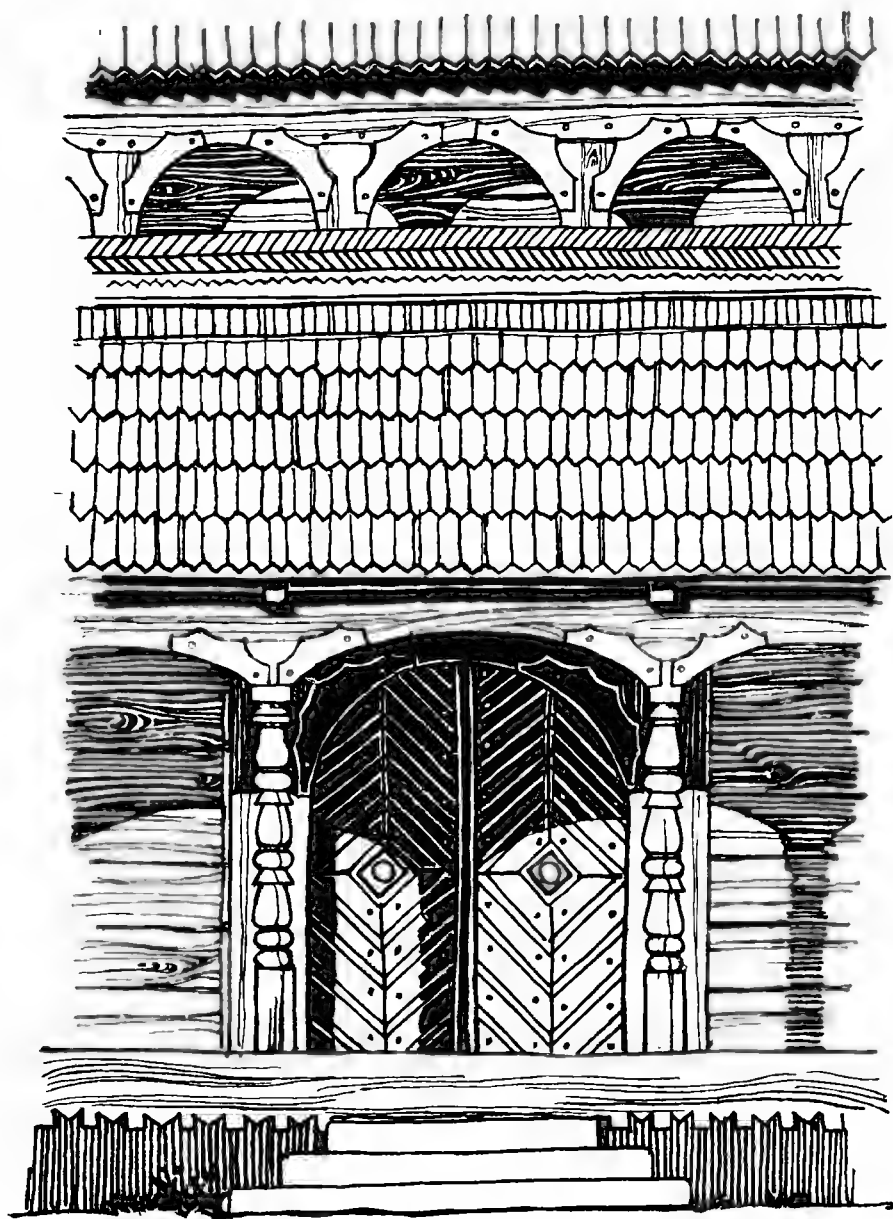
Гуцульська хата на Закарпатті,
друга половина XIX ст.

Дерев'яна церква у с. Майдан Межигірського району Закарпатської області, XVIII ст.
Фрагменти:

ліворуч — хрест кований, Правобережна Україна, XVIII ст.;

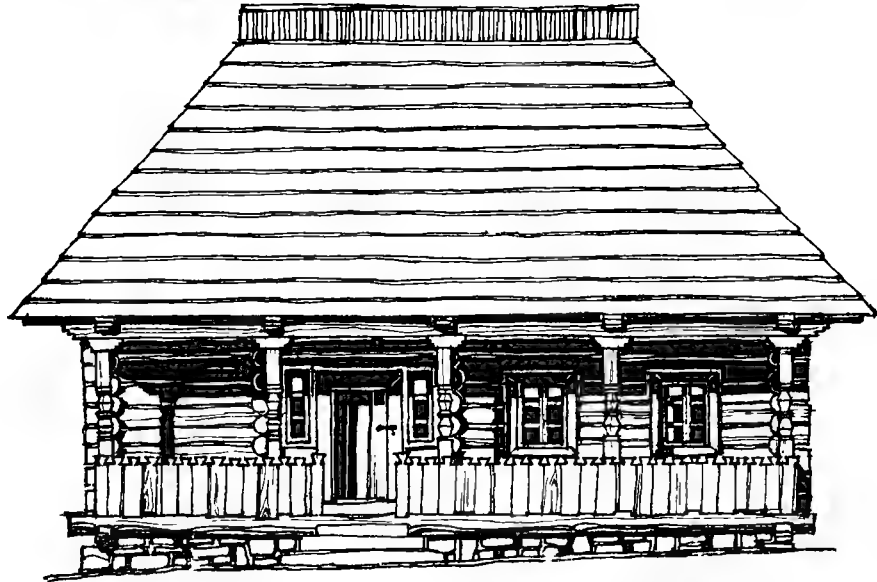
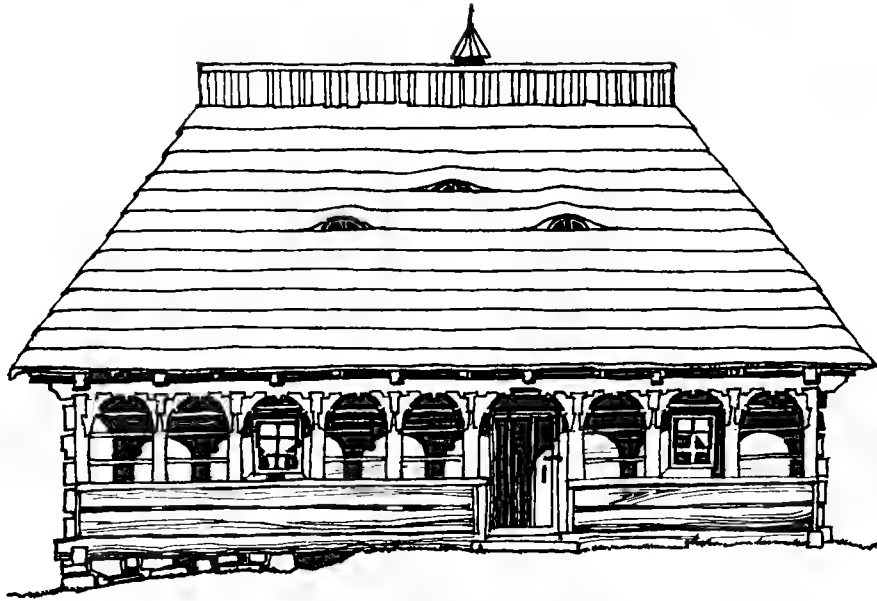
праворуч — різьблення на одвірку церкви, Закарпатська область, XVIII ст.

Фрагмент дерев'яної церкви у с. Майдан
Межигірського району Закарпатської області, ХVІІІ ст.

*Фрагмент дерев'яної церкви у с. Данилові
Хустського району Закарпатської області, 1779 р.*

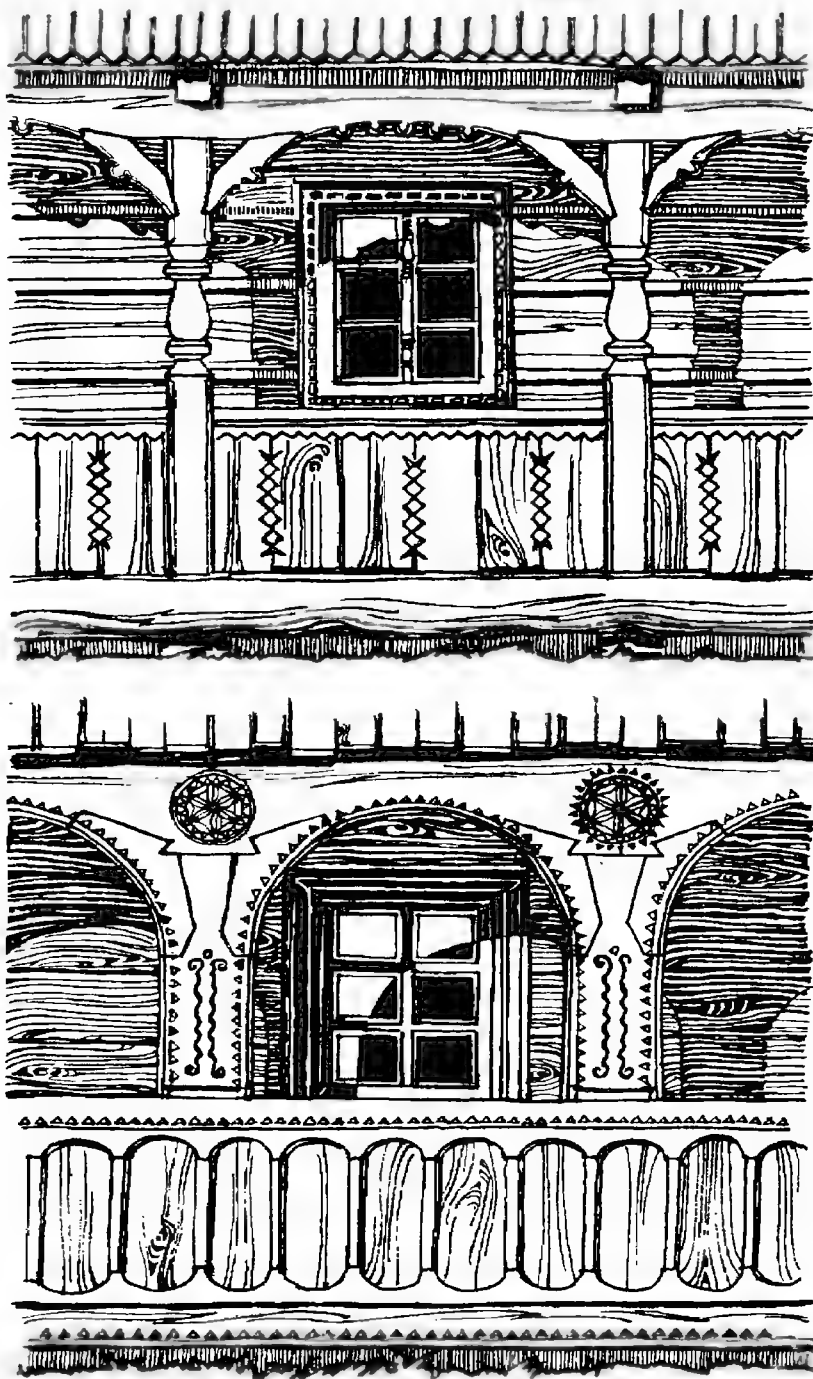

Дерев'яна хата з піддашком у вигляді арки.
Закарпатська область, початок XX ст.

Дерев'яна хата з піддашком на стовпчиках.
Закарпатська область, початок XX ст.

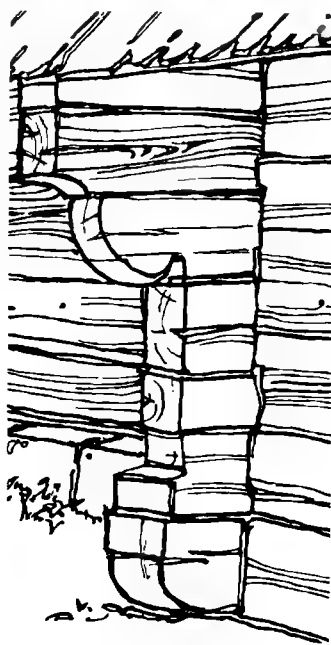
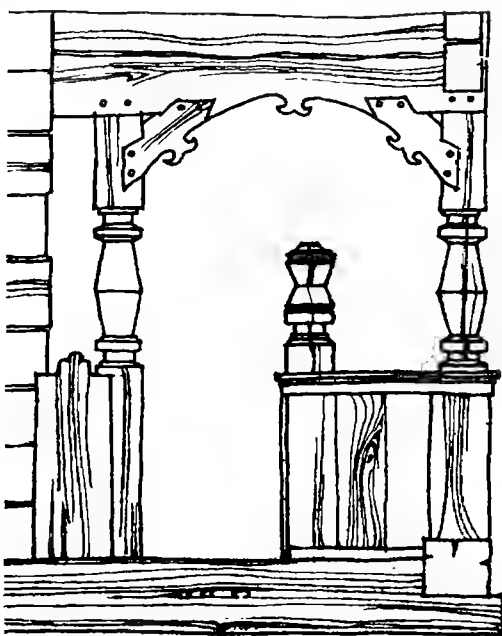
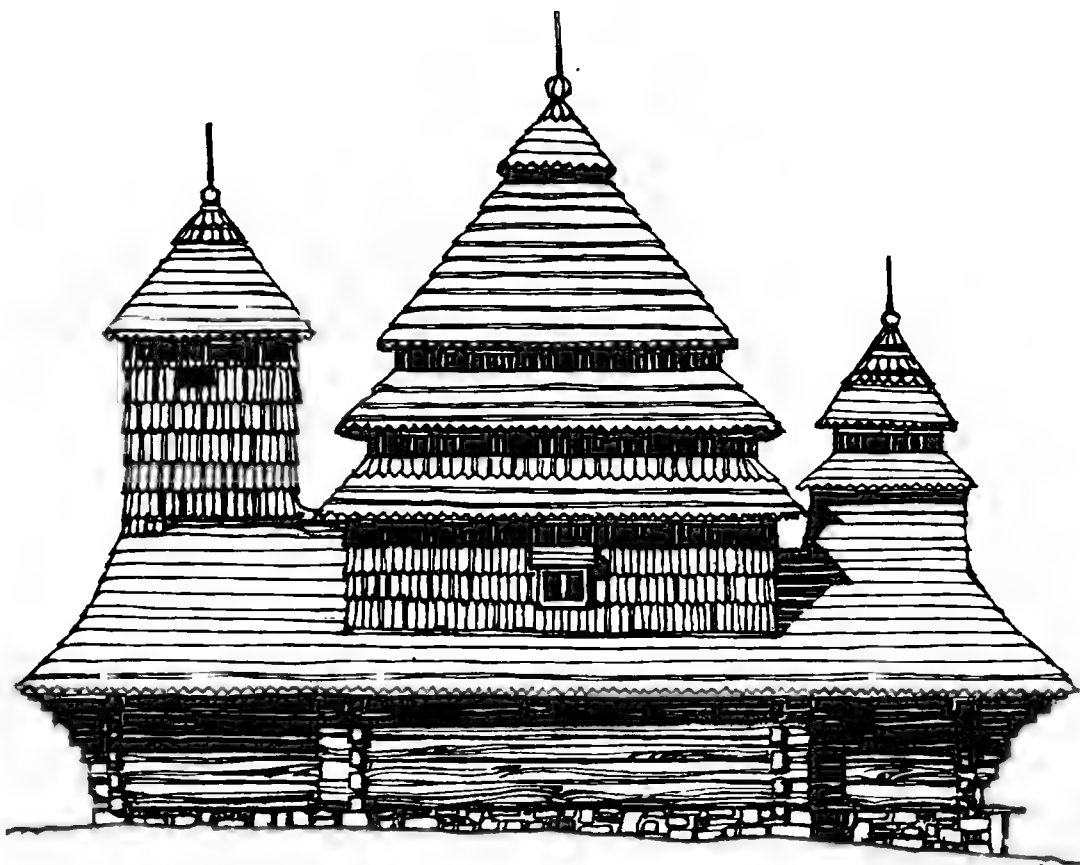

*Фрагмент дерев'яної церкви у с. Гусий
Великобerezнянського району Закарпатської області, 1759 р.*

Фрагмент піддашка хати,
Закарпатська область, початок XX ст.

Фрагмент хатнього піддашка у вигляді аркади,
Закарпатська область, початок XX ст.

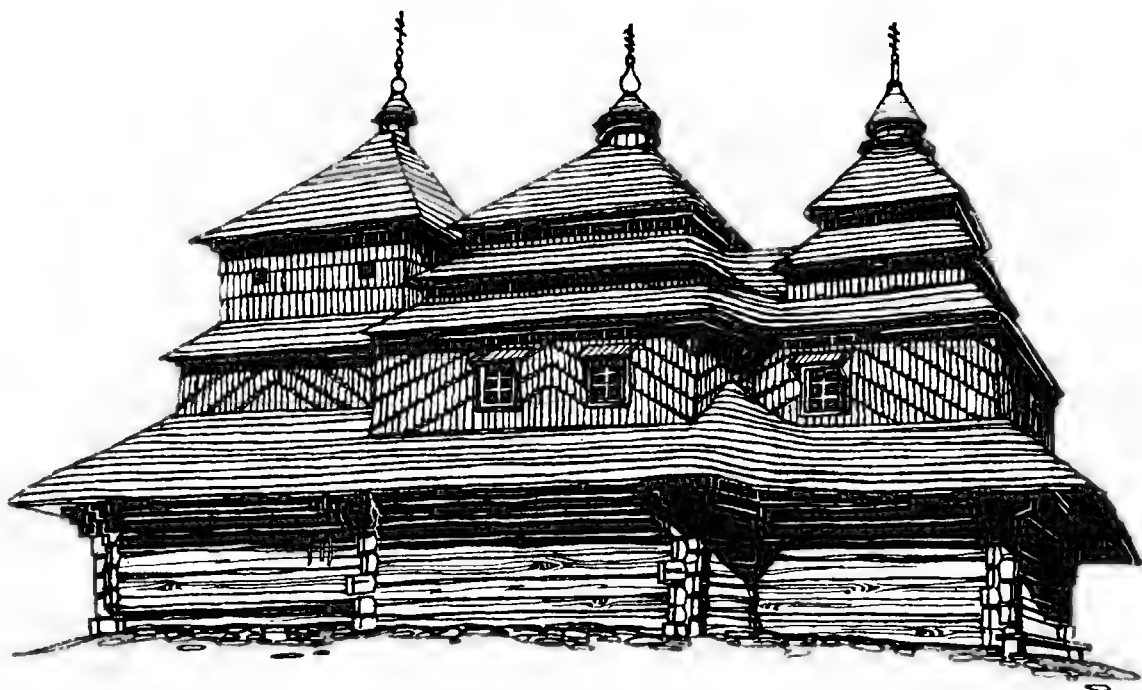
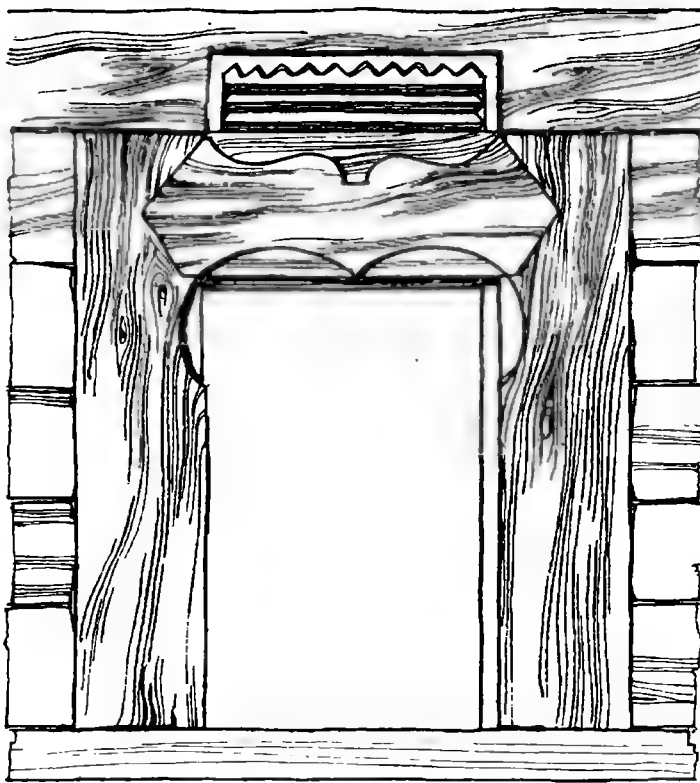

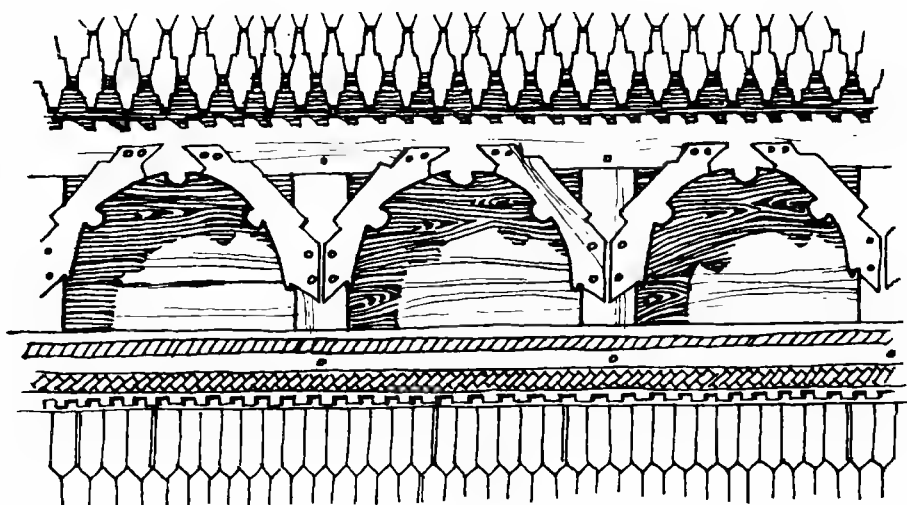
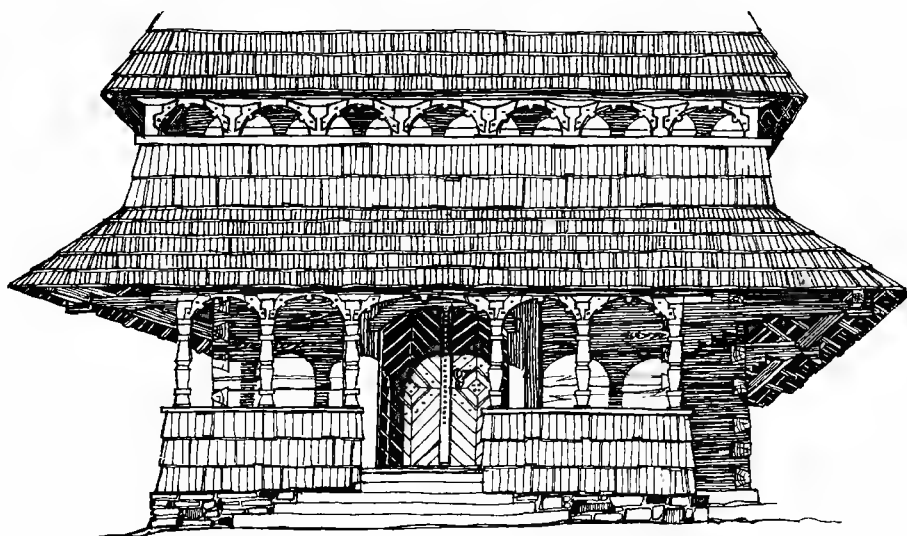
Двері дерев'яної церкви,
Коломийський район Івано-
Франківської області,
XVIII ст.

◀ Дерев'яна церква у с. Ужок
Великобerezнянського району
Закарпатської області,
1795 р.

◀ Фрагмент піддашка,
Закарпатська область, 1798 р.;
та порізка кронштейна
у зрубі, XVIII ст.

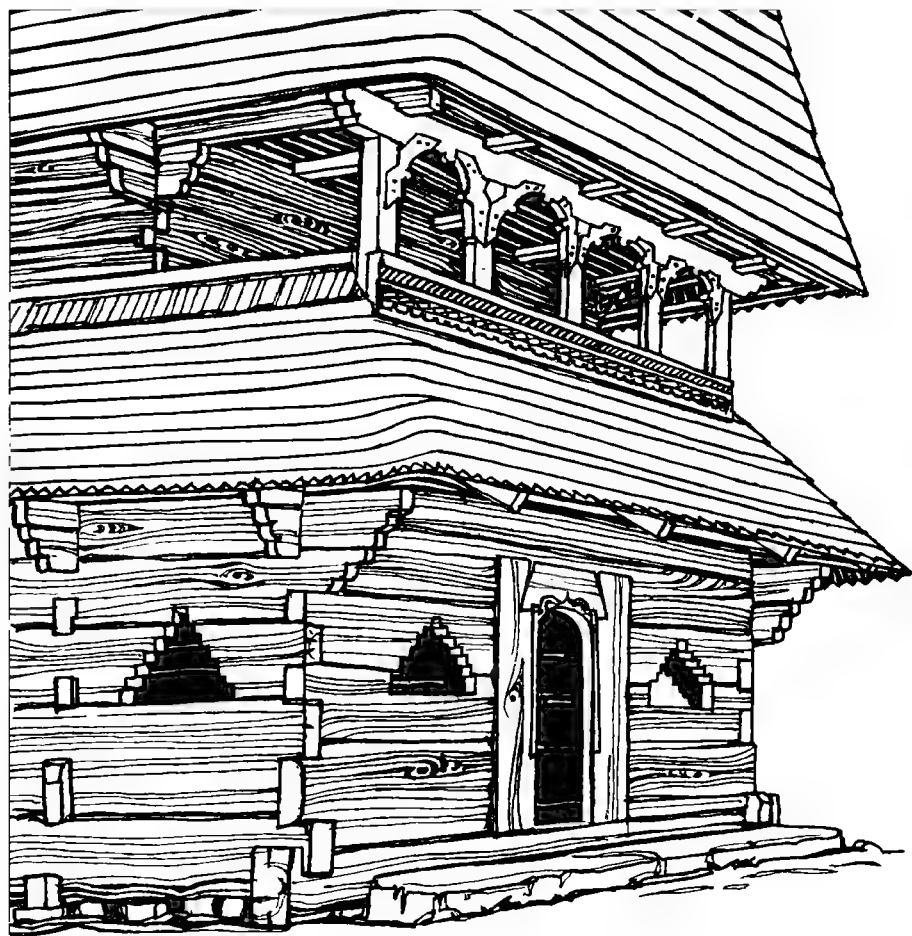
Дерев'яна церква у с. Вишка
Великобerezнянського району
Закарпатської області,
XVIII ст. ▼

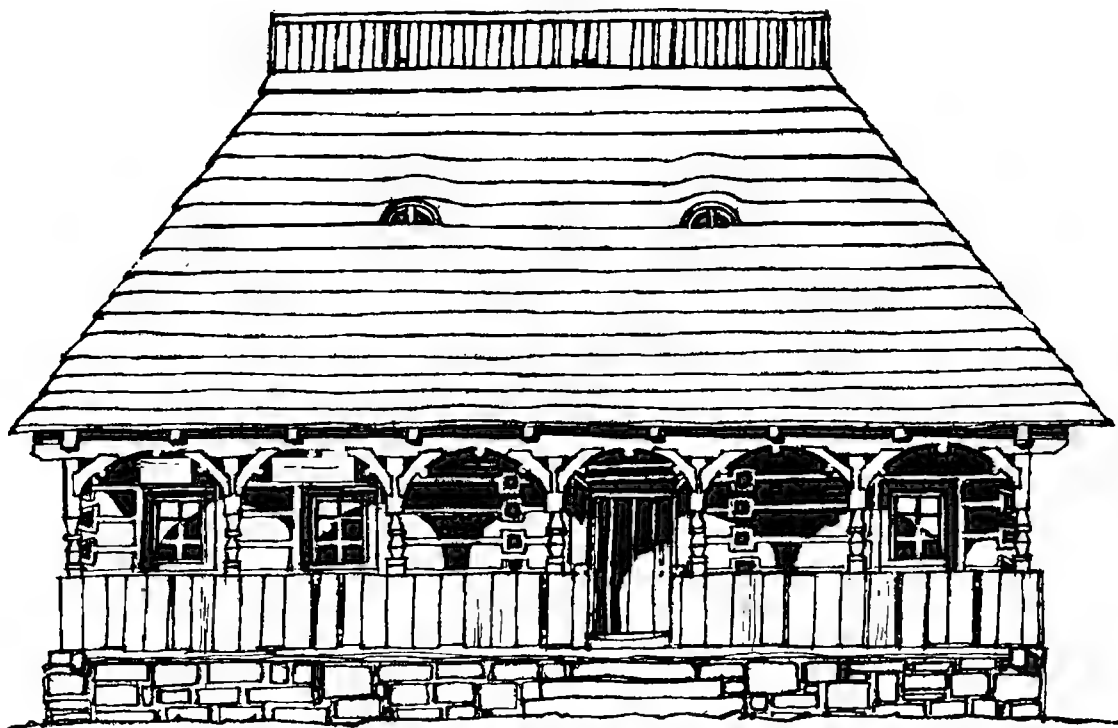

Фрагмент дерев'яної церкви у с. Пилипець
Межигірського району Закарпатської області, ХVІІІ ст.

Фрагмент аркатури другого ярусу дерев'яної церкви,
Хустський район, Закарпатська область, 1668 р.

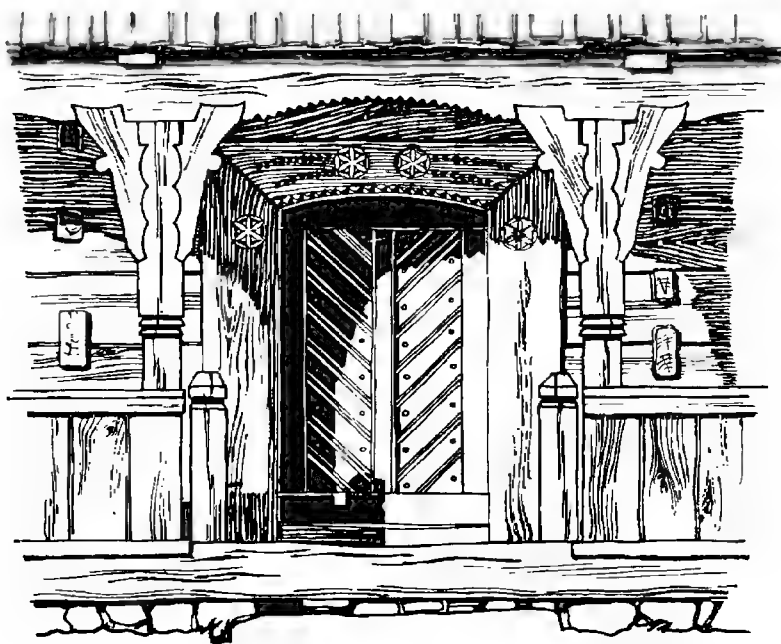
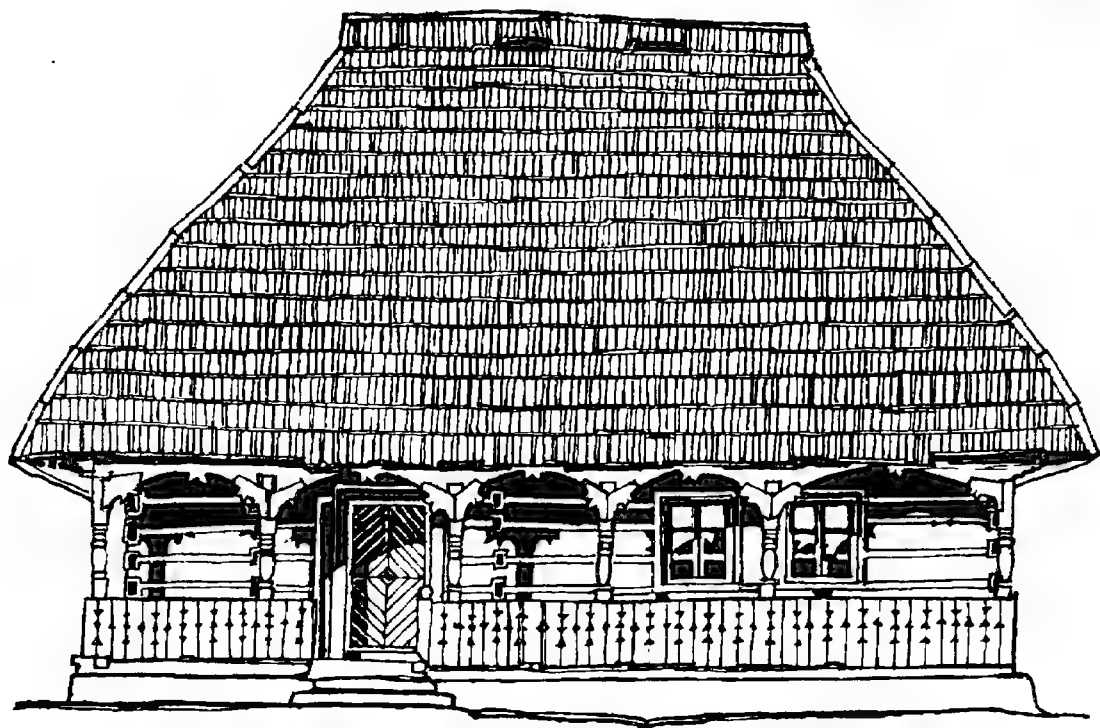

Фрагмент дерев'яної церкви у с. Крайникове
Хустського району Закарпатської області, ХVІІІ ст.

Дерев'яна хата з піддашком,
Закарпатська область, початок XX ст.

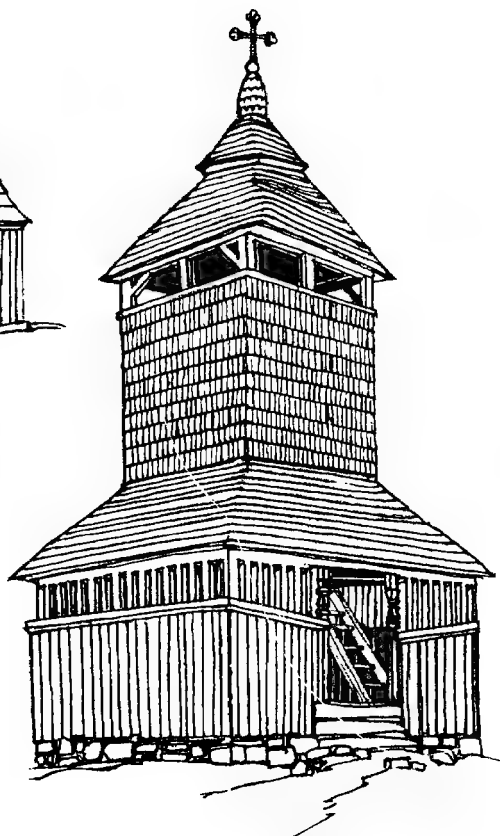
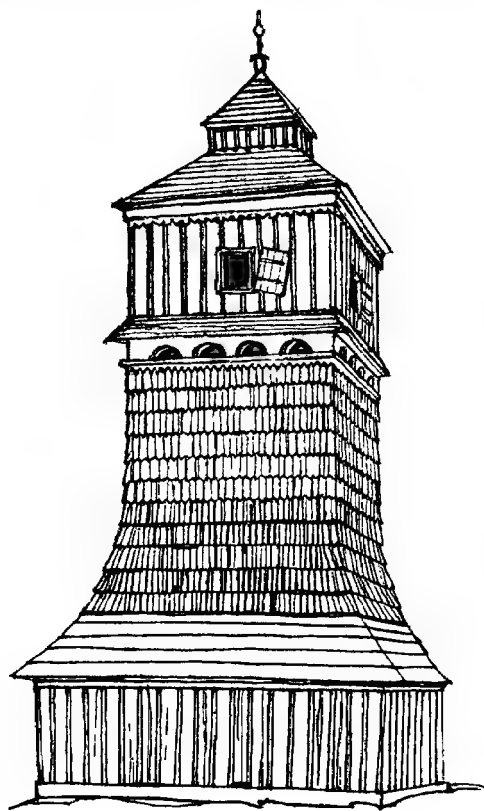
Фрагмент піддашка у вигляді аркади,
Закарпатська область, початок XX ст.

*Дерев'яна хата з піддашком,
Закарпатська область, початок XX ст.*

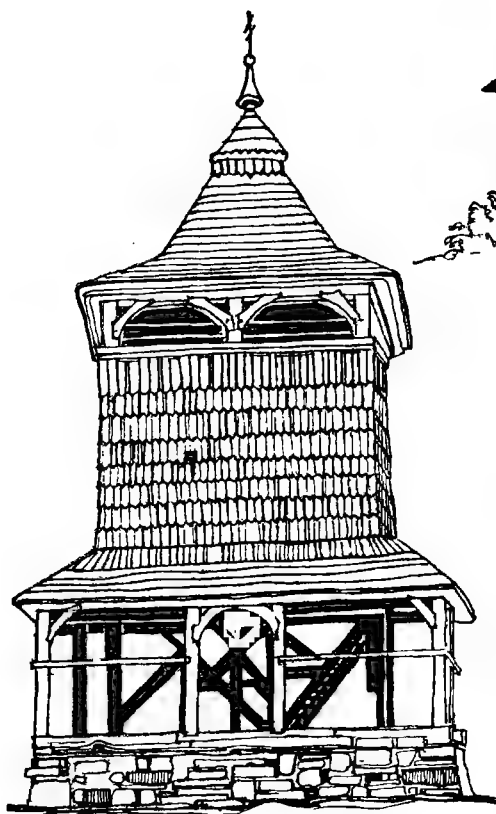
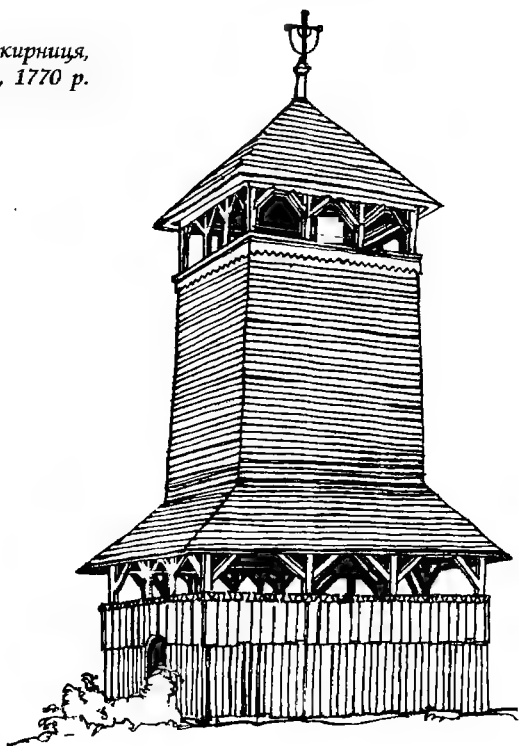
*Фрагмент піддашка на стовпчиках з підкосами,
Закарпатська область, початок XX ст.*

Дерев'яна дзвіниця у с. Узьки,
Закарпатська область, XIX ст.

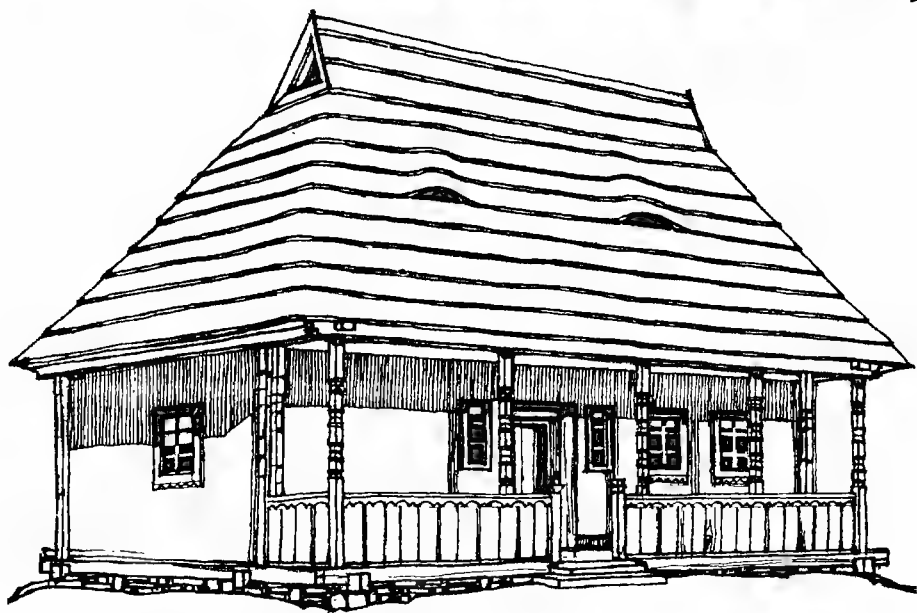
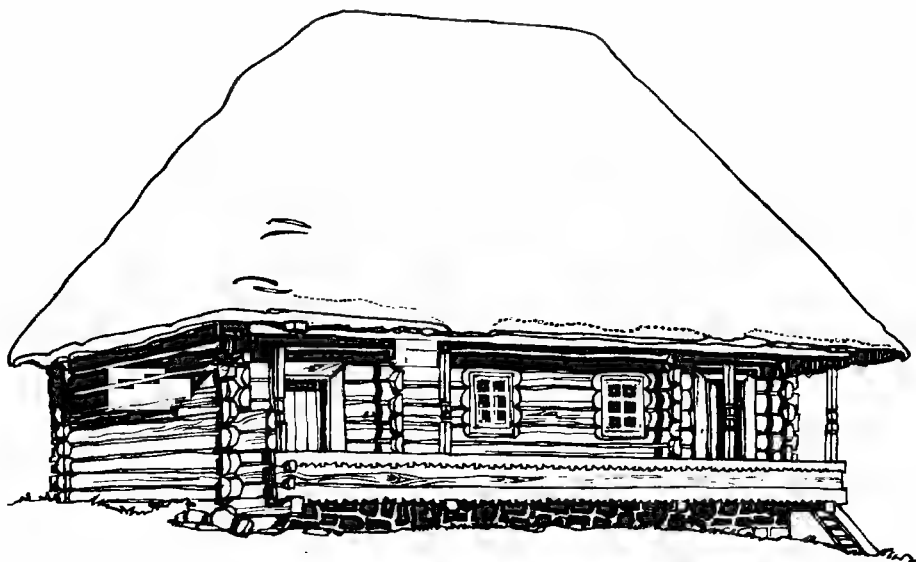

Дерев'яна дзвіниця у с. Олександрівка,
Закарпатська область, 1753 р.

Дерев'яна дзвіниця у с. Сокирниця,
Закарпатська область, 1770 р.

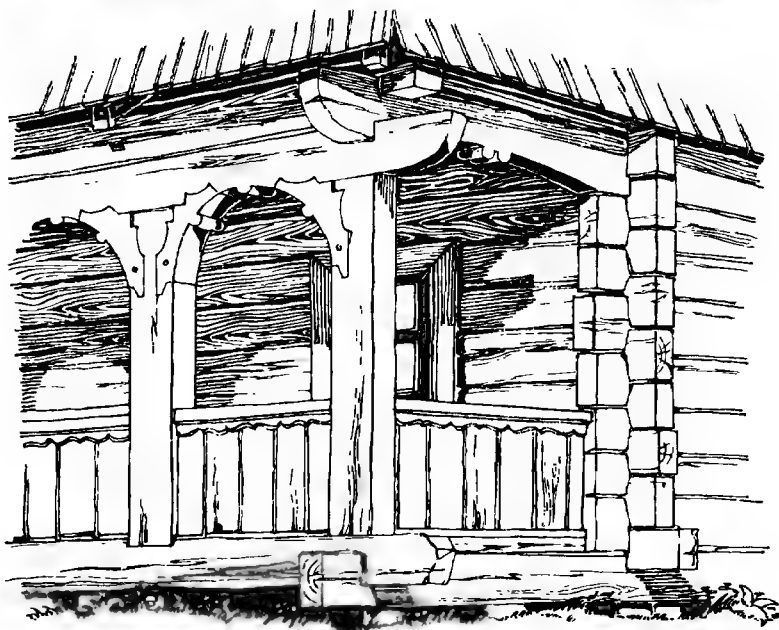
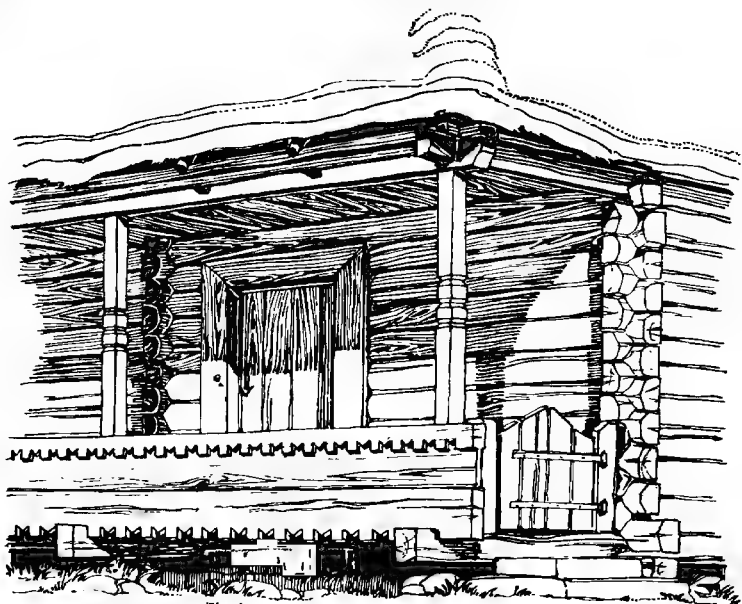

Дерев'яна дзвіниця, Іршавський район
Закарпатської області, XVIII ст.

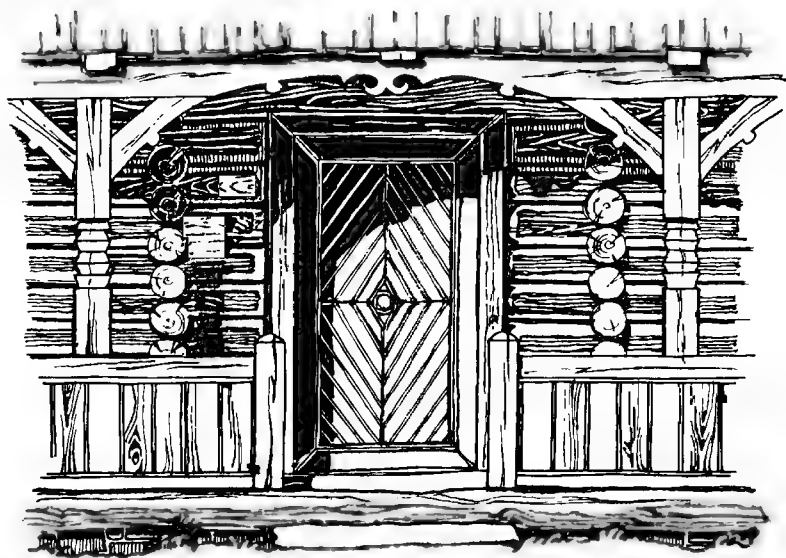
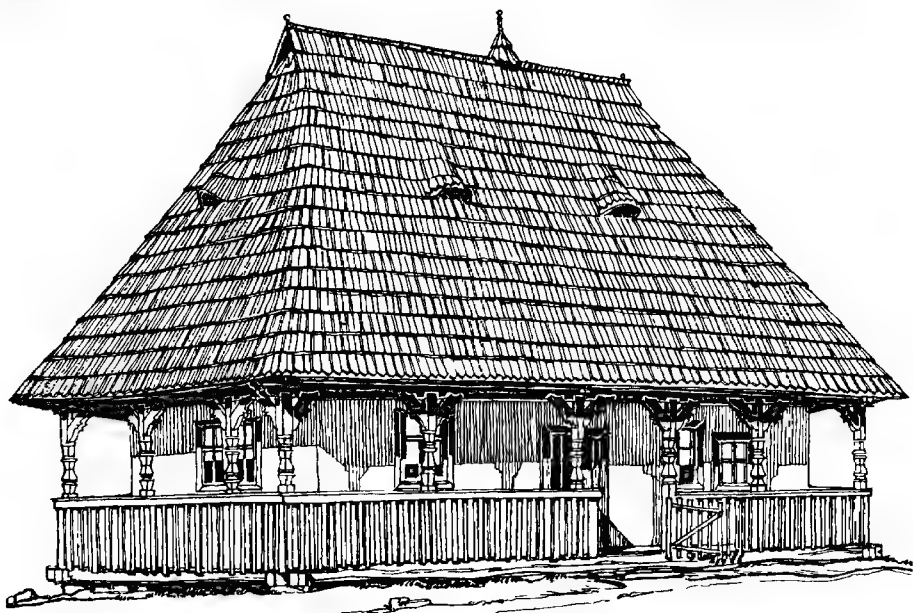

Дерев'яна хата з піддашком на стовпчиках,
Закарпатська область, кінець XIX ст.

Дерев'яна мазана хата з піддашком на стовпчиках,
Закарпатська область, початок XX ст.

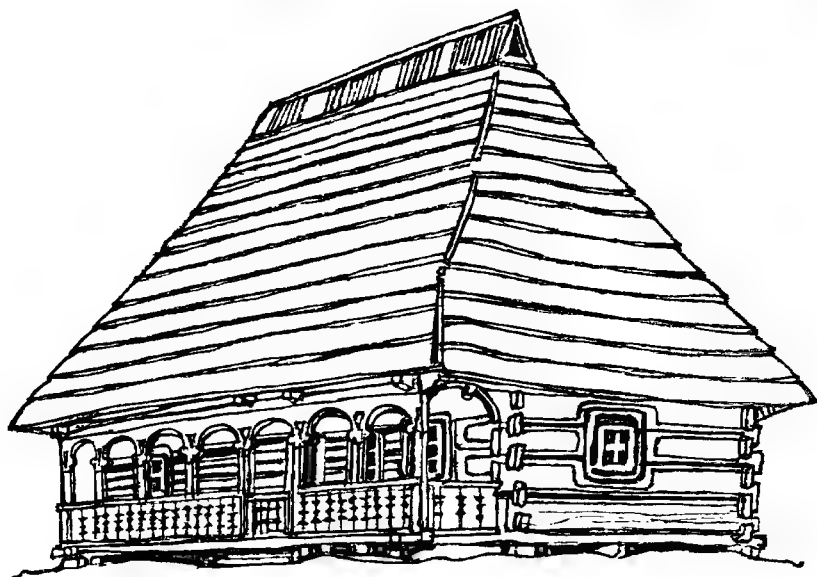

Фрагменти піддашків хат,
Закарпатська область, початок XX ст.

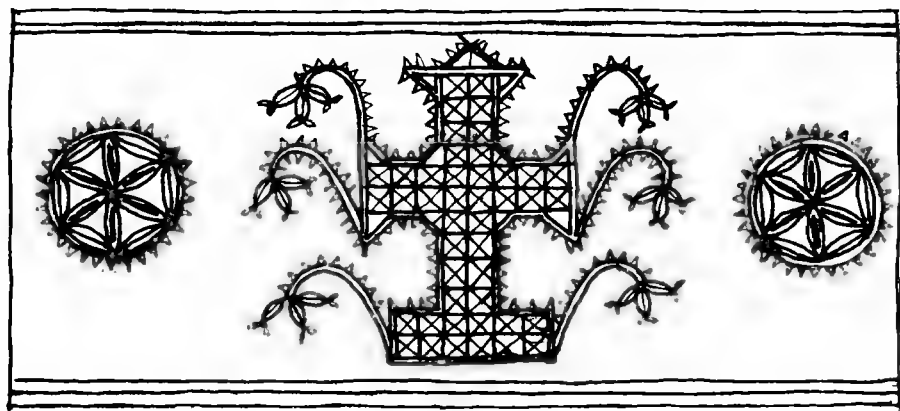
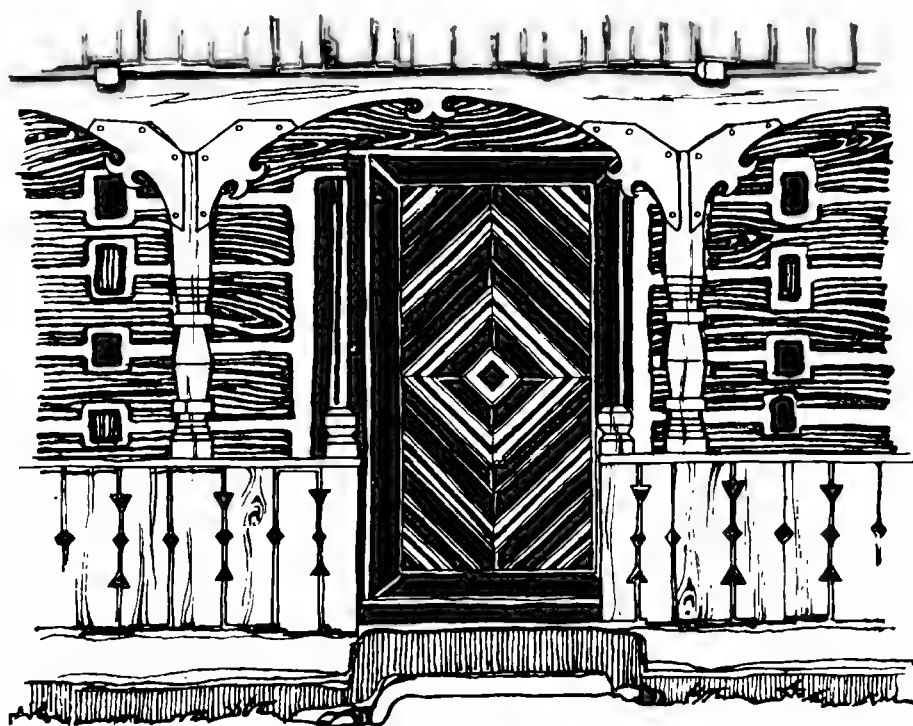
*Хата з піддашком,
Хустський район Закарпатської області, початок XX ст.*

*Фрагмент піддашка хати,
Закарпатська область, початок XX ст.*

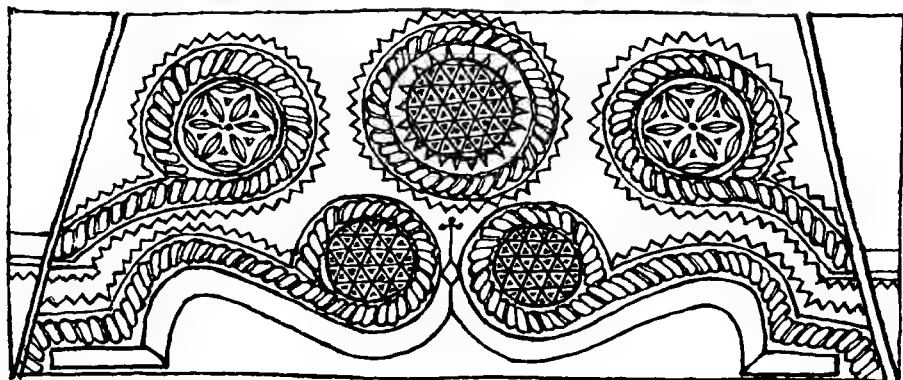
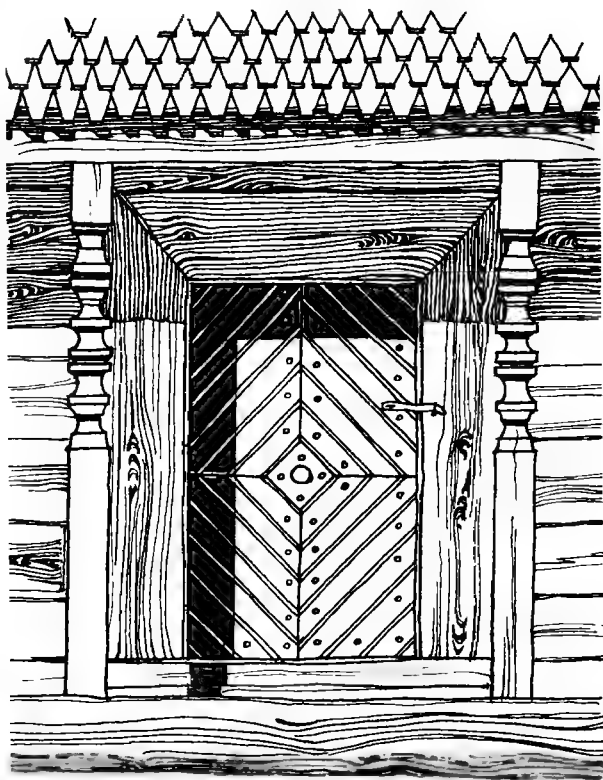
Дерев'яна хата з піддашком у вигляді аркади,
Закарпатська область, початок XX ст.

Фрагмент рубленої хати з піддашком у вигляді аркади,
Закарпатська область, кінець XIX ст.

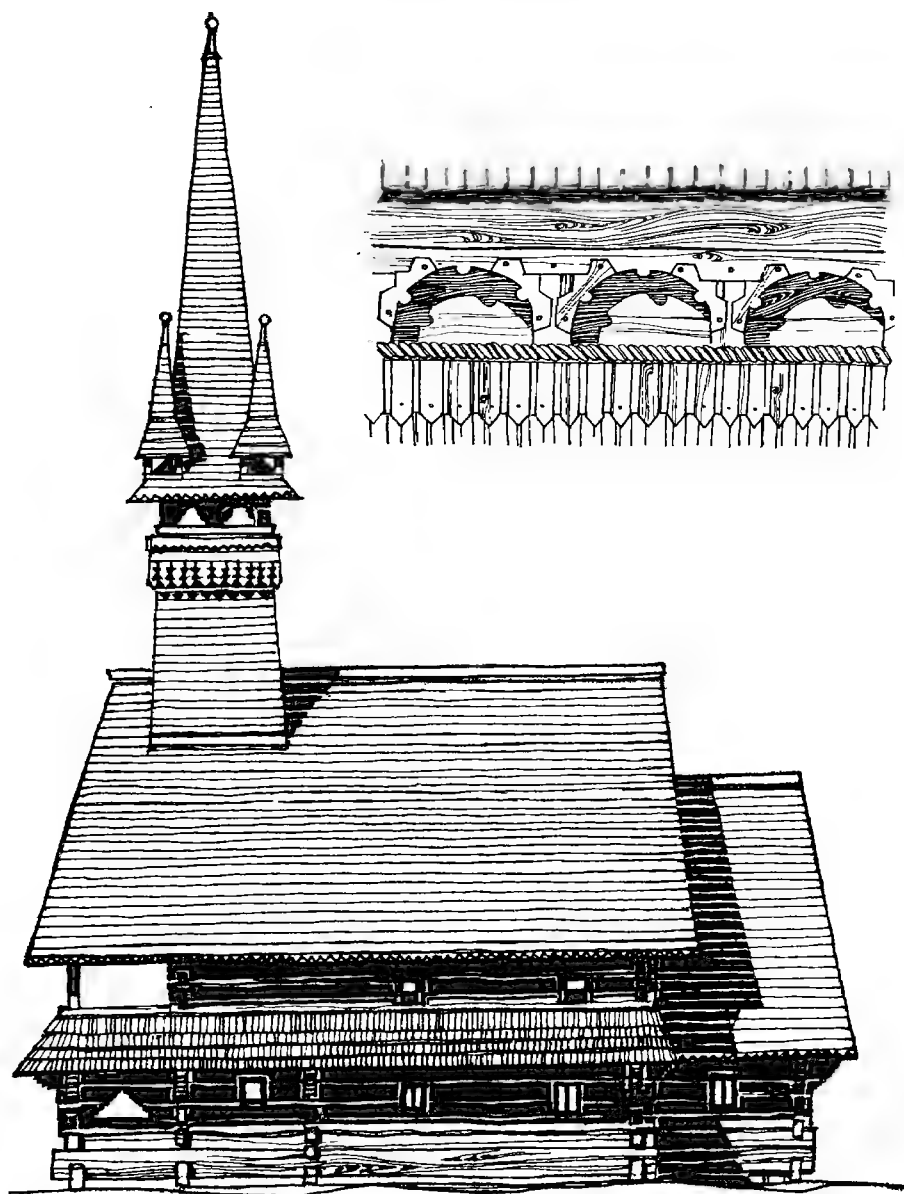
Фрагмент піддашка на стовпчиках з підкосами, промазкою швів вапняним розчином та пофарбуванням торців зрубу, Закарпатська область, початок XX ст.

Різьблення у верхній частині дверей у хату, Івано-Франківська область, кінець XIX ст.

Фрагмент входу до дерев'яної церкви,
Межигірський район Закарпатської області, ХVІІІ ст.

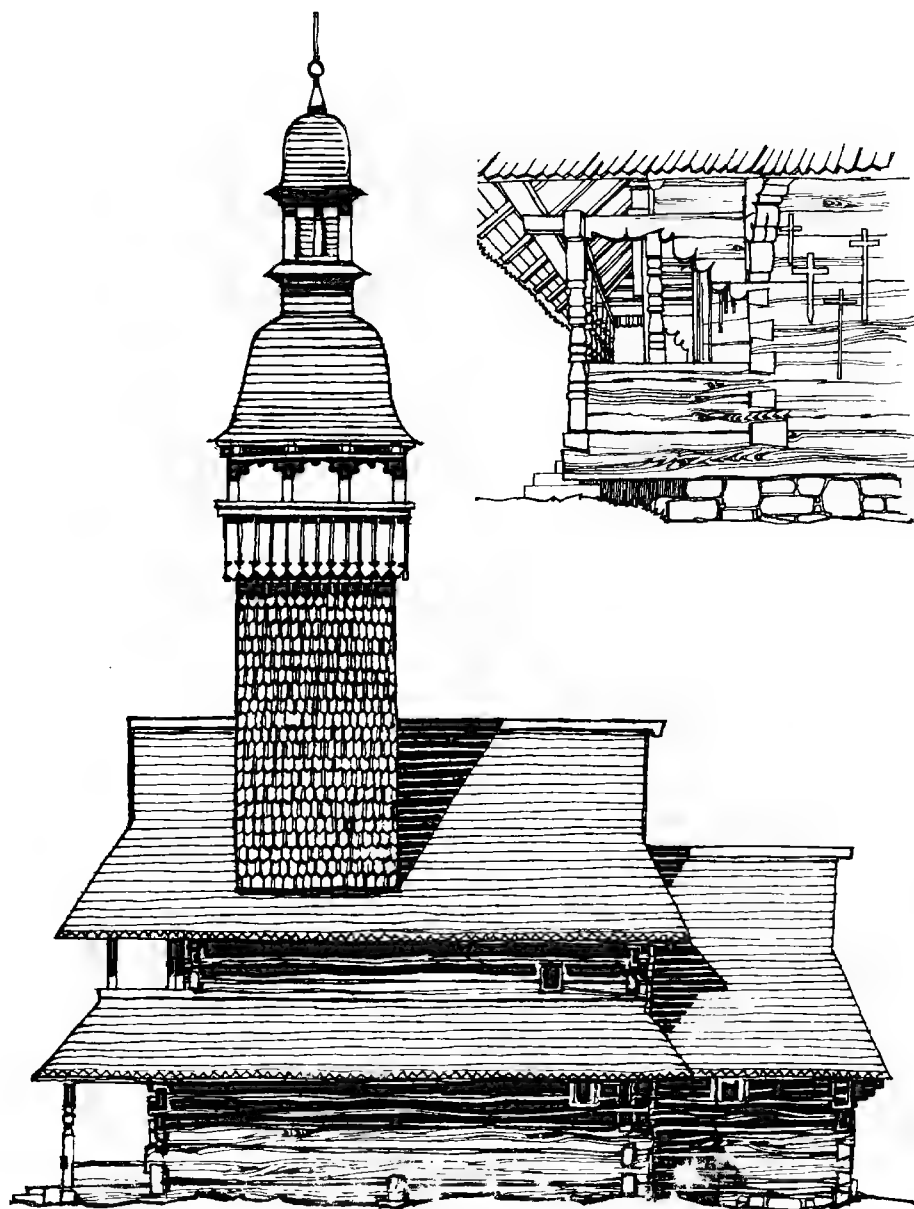
Фрагмент різьблення по одвірку дверей дерев'яної церкви,
Виноградівський район Закарпатської області, ХVІІІ ст.

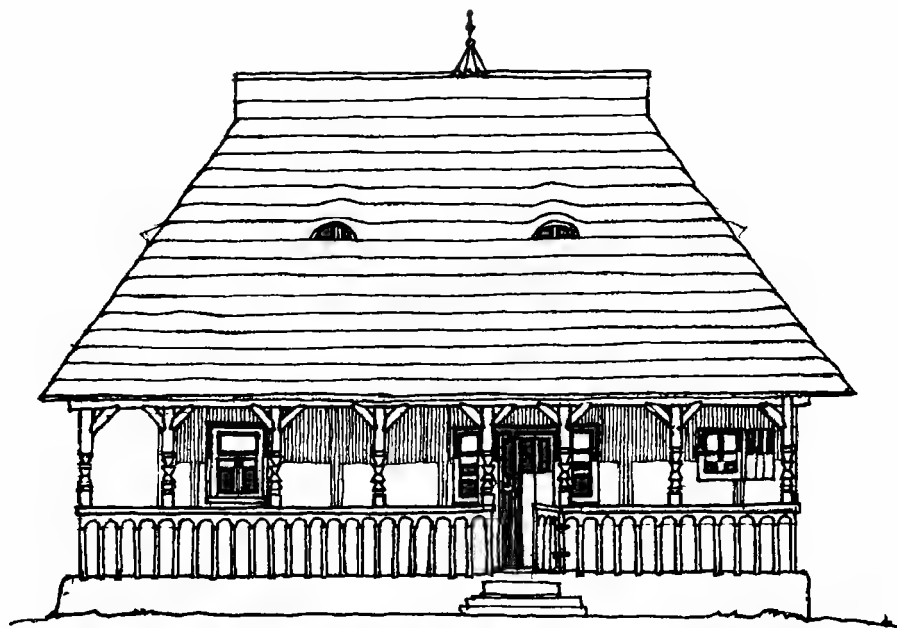
Дерев'яна церква у с. Сокиринця

Хустського району Закарпатської області, 1709 р.

Праворуч зверху: фрагмент другого ярусу церкви у вигляді аркади,
Межигірський район Закарпатської області, 1798 р.

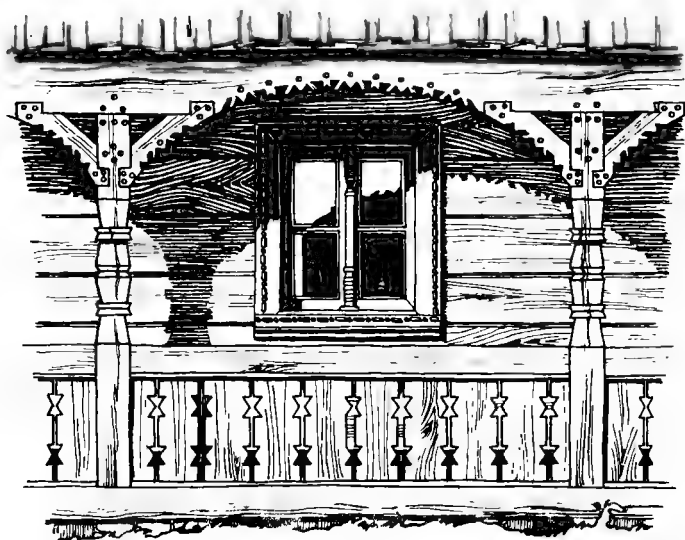
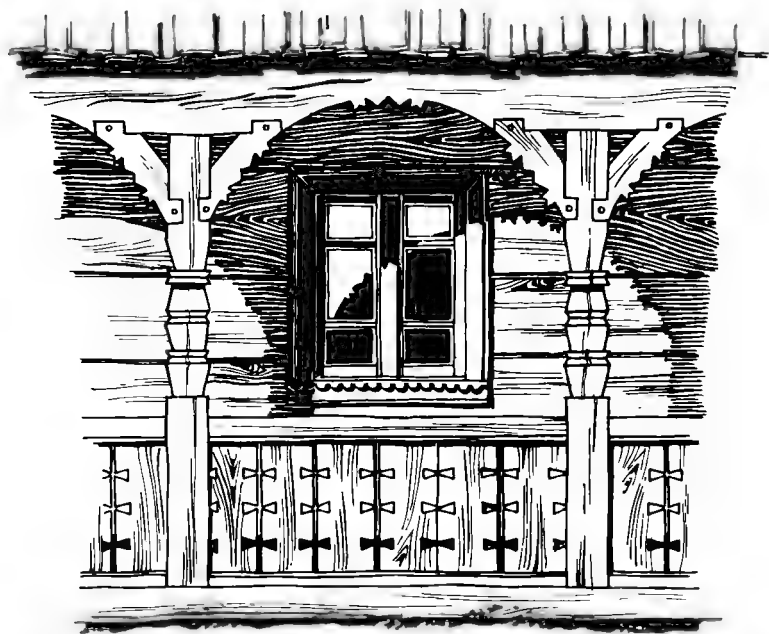

Дерев'яна церква у с. Холодне
Ізчівського району Закарпатської області, XVII ст.
Праворуч зверху: фрагмент піддашка дерев'яної церкви.
Межигірський район Закарпатської області, XVIII ст.

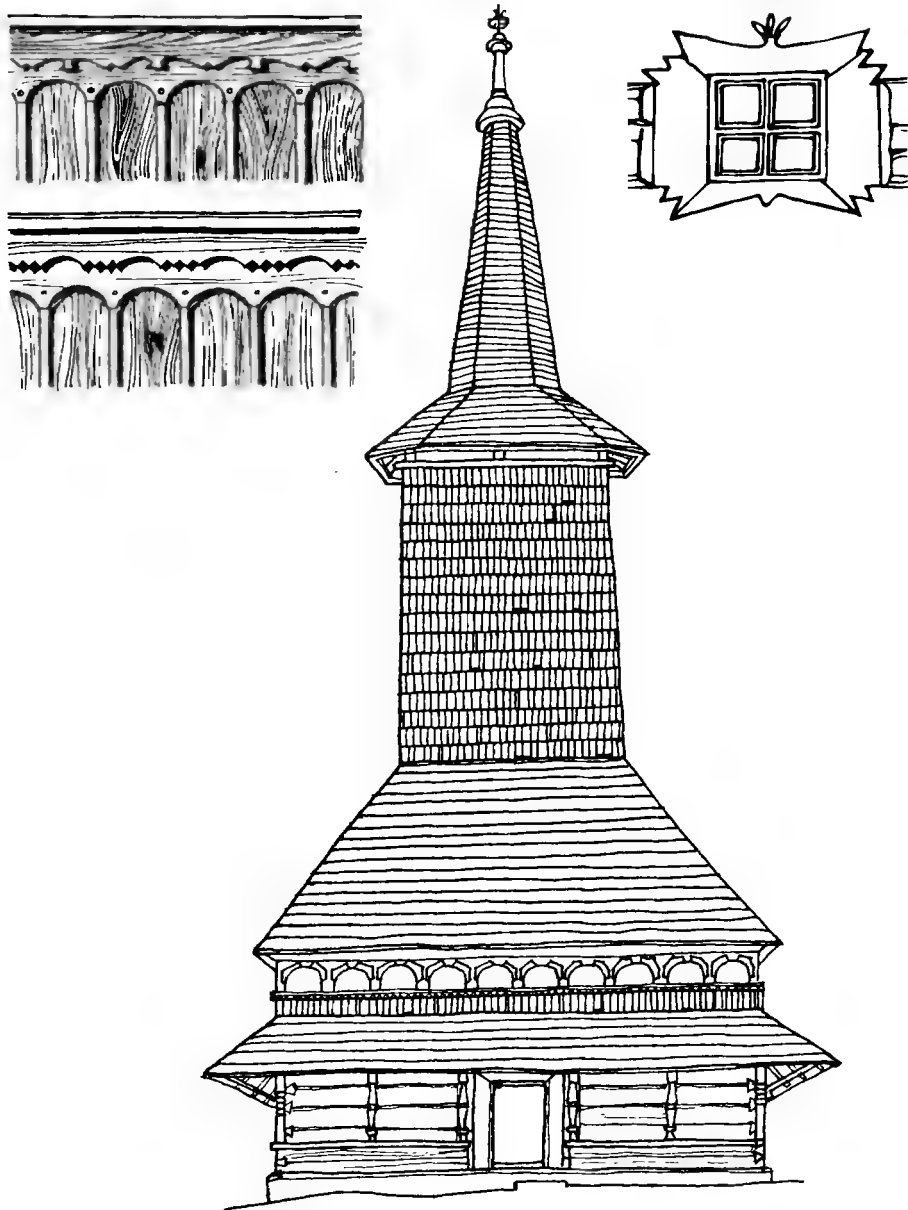
Хата з піддашком на стовпчиках з підкосами,
Закарпатська область, початок XX ст.

Фрагмент піддашка хати,
Закарпатська область, 30-і рр. XX ст.

Фрагмент піддашка хати,
Закарпатська область, 30-і рр. XX ст.

Фрагмент піддашка хати,
Закарпатська область, кінець 30 х. рр. XX ст.

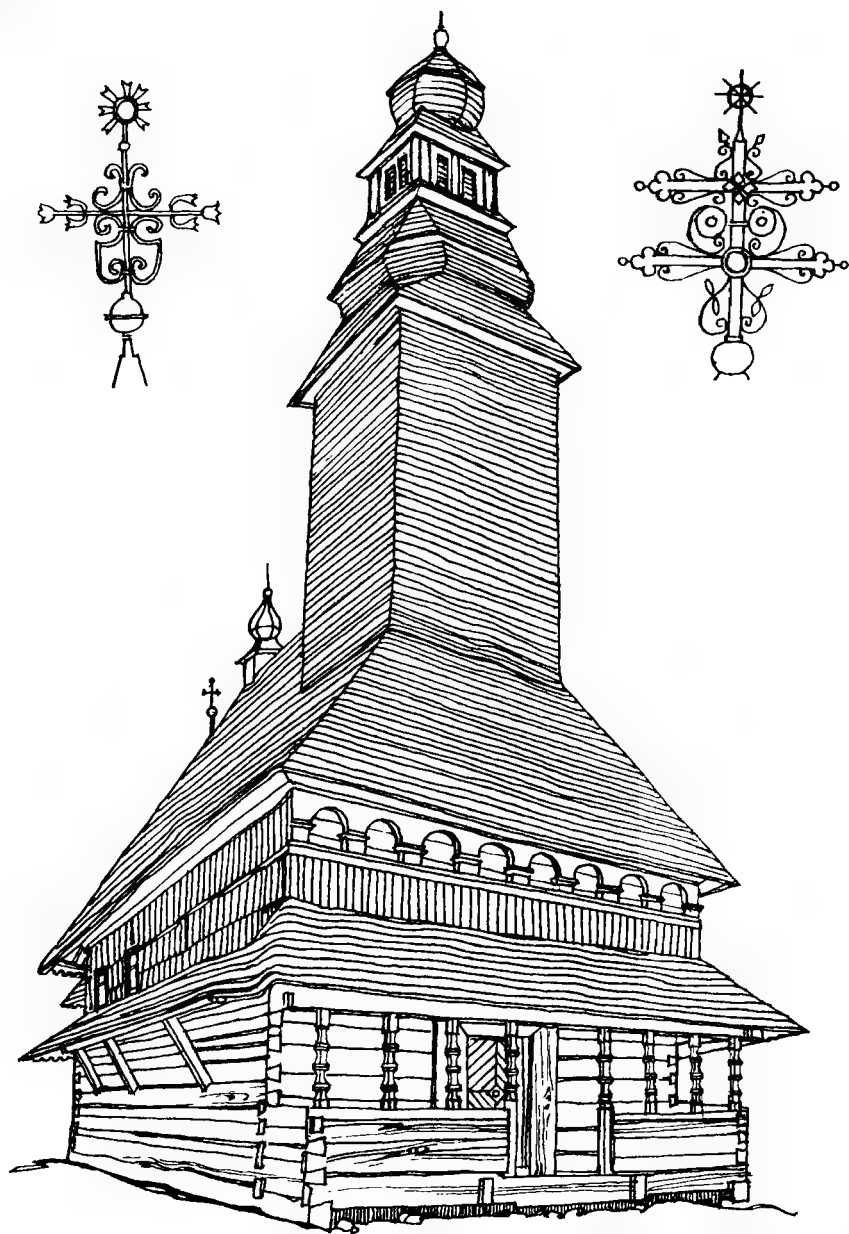

Дерев'яна церква у с. Репніне

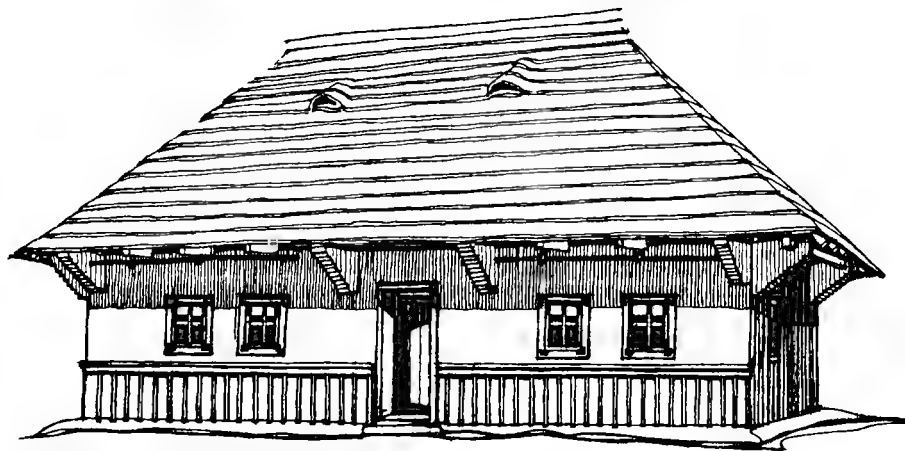
Межигірського району Закарпатської області. ХVІІІ ст.

Фрагменти: 1–2. Фрагменти обшивки церкви, Закарпатська область, кінець ХІХ ст.

3. Вікно старої рубленої хати, Закарпатська область, кінець ХІХ ст.

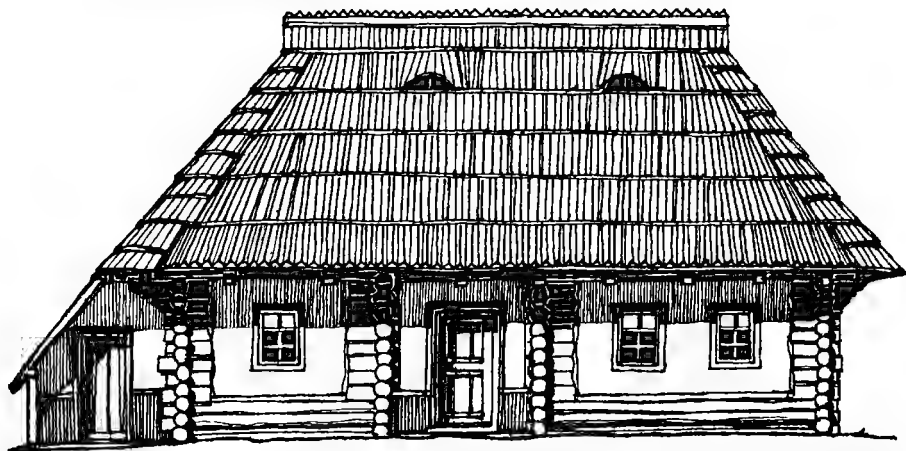
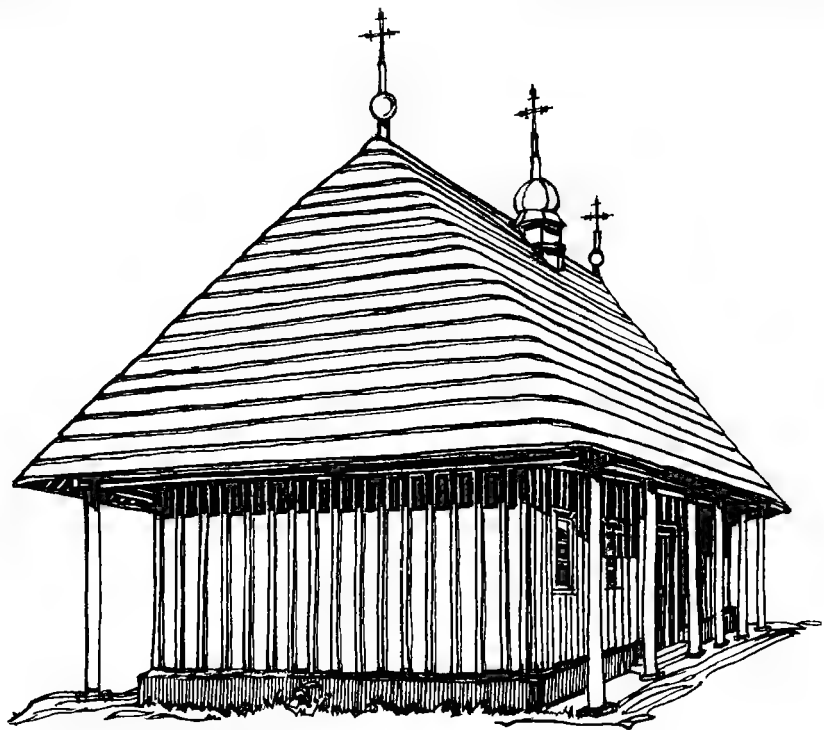

Дерев'яна церква у с. Колочава
Межигірського району Закарпатської області, XVIII ст.
Фрагменти: 1–2. хрести ковані, Правобережжя України

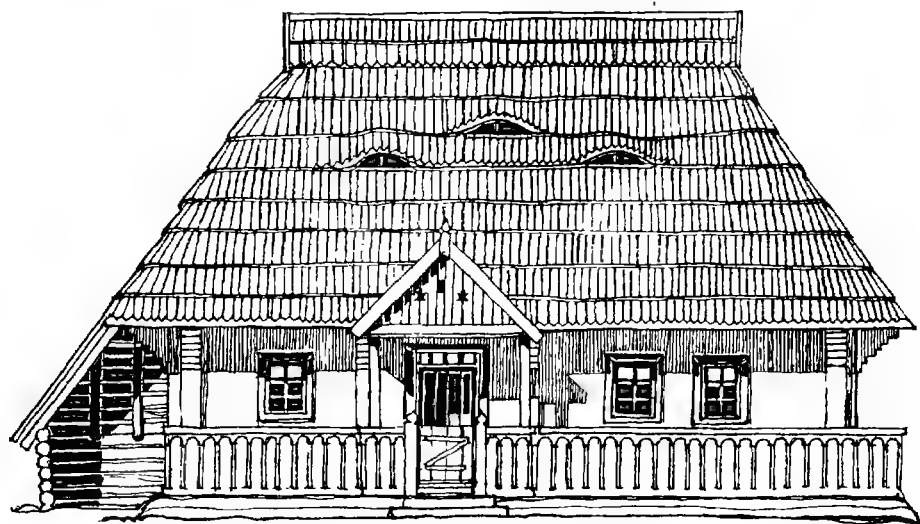
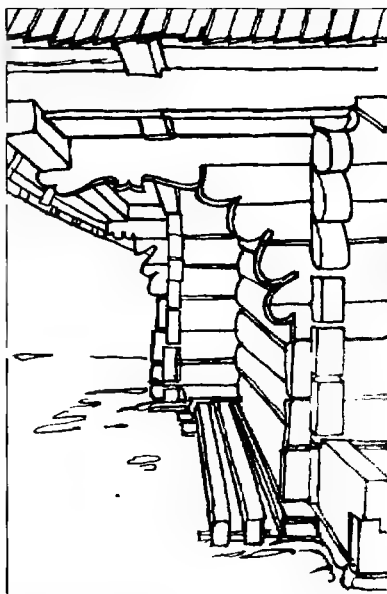
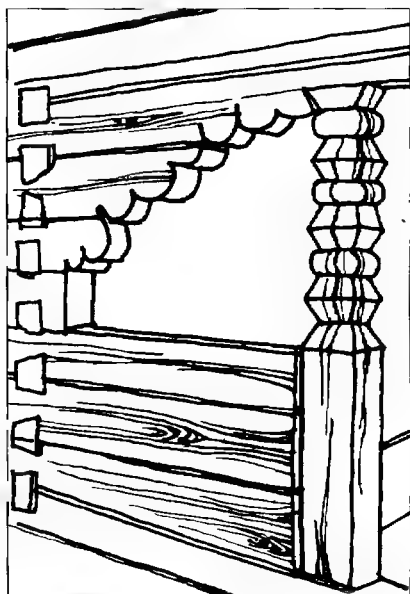
*Церква дерев'яна «хатнього» типу у с. Луковиця
Глибоцького району Чернівецької області, 1757 р.*

*Хата рублена тинькована,
Чернівецька область, кінець XIX ст.*

*Церква дерев'яна «хатнього» типу у с. Долишні Шерівці,
Чернівецька область, 1715 р.*

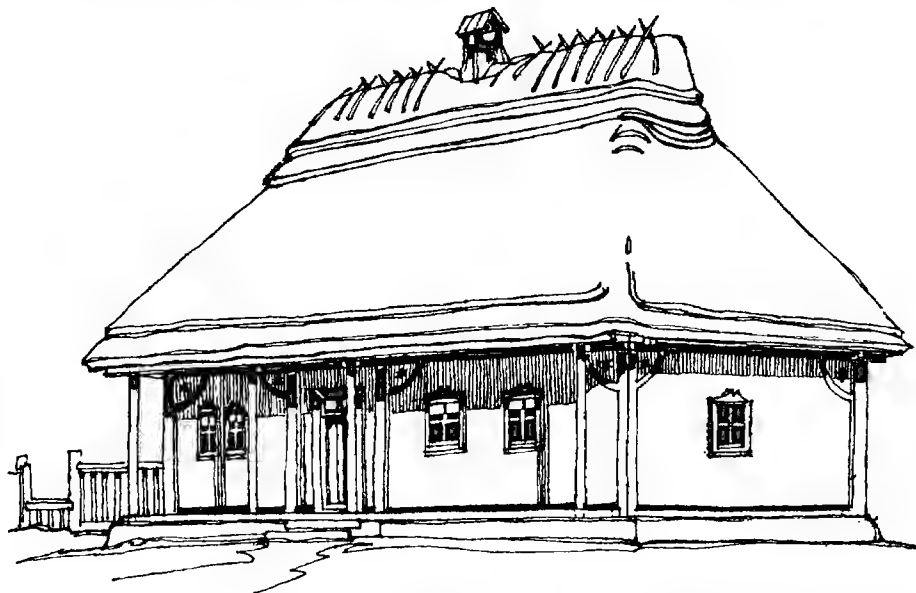
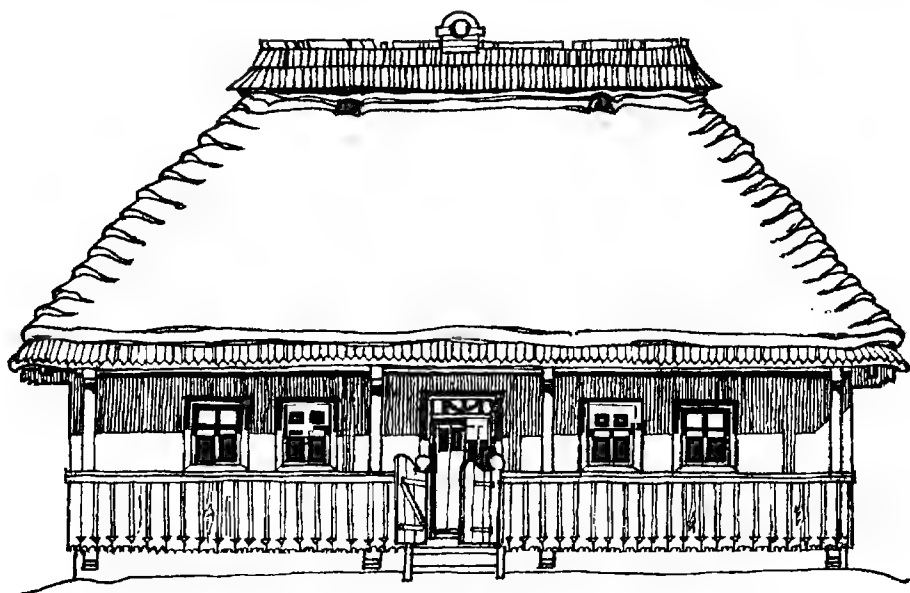
*Рублена хата з частковим тинькуванням стіни,
Чернівецька область, кінець XIX ст.*

Порізка кронштейна в інтер'єрі
дерев'яної церкви, Великобerezнянський
район Закарпатської області, 1755 р.

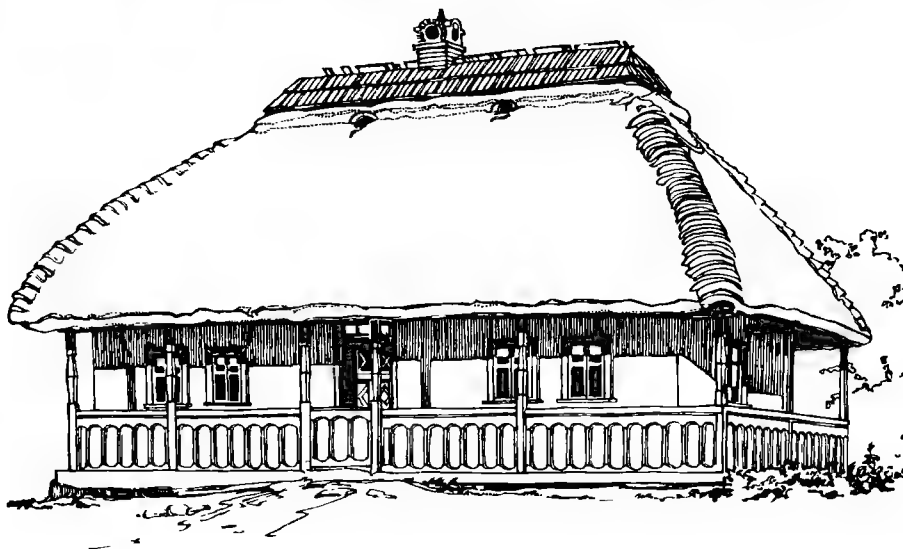
Контурна порізка кронштейна
дерев'яної церкви, Рихівський район
Закарпатської області, 1824 р.

Хата рублена тинькована, з ганком,
Чернівецька область, початок XX ст.

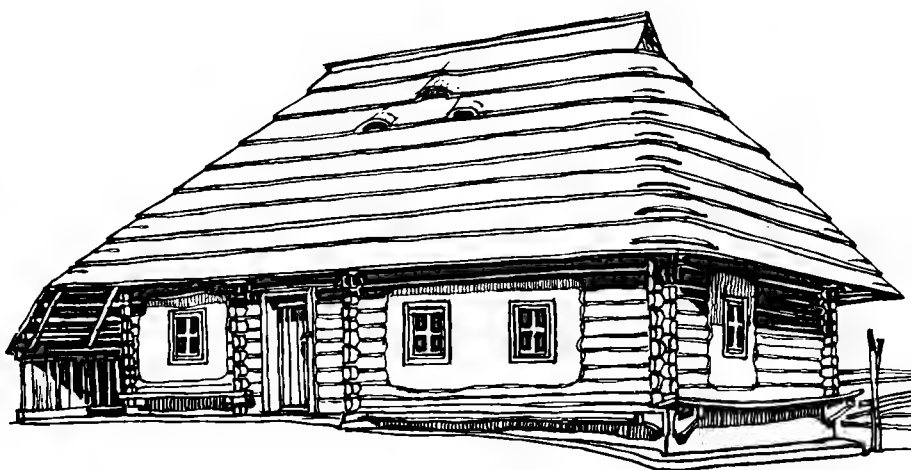
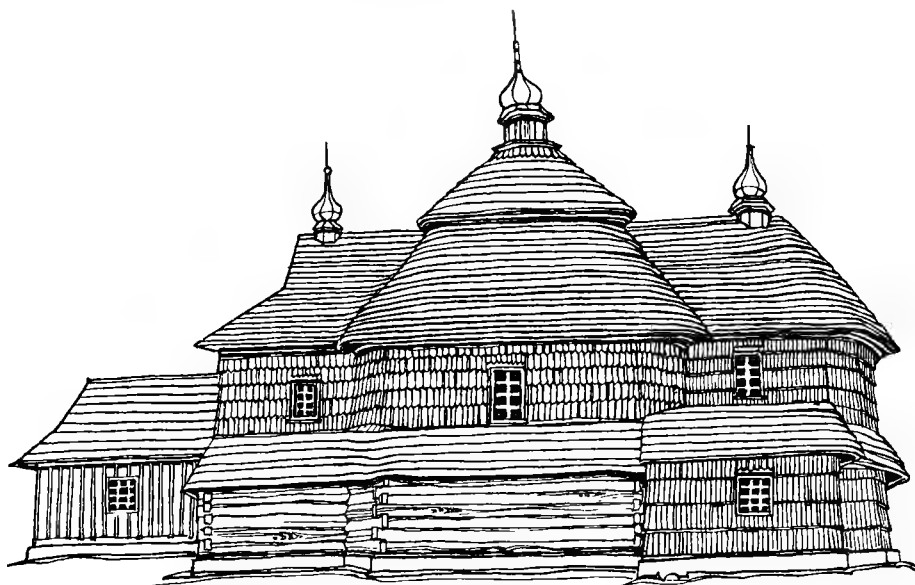
Хата з піддашком,
Чернівецька область (Буковина), початок XX ст.

Хата з піддашком,
Чернівецька область (Буковина), початок XX ст.

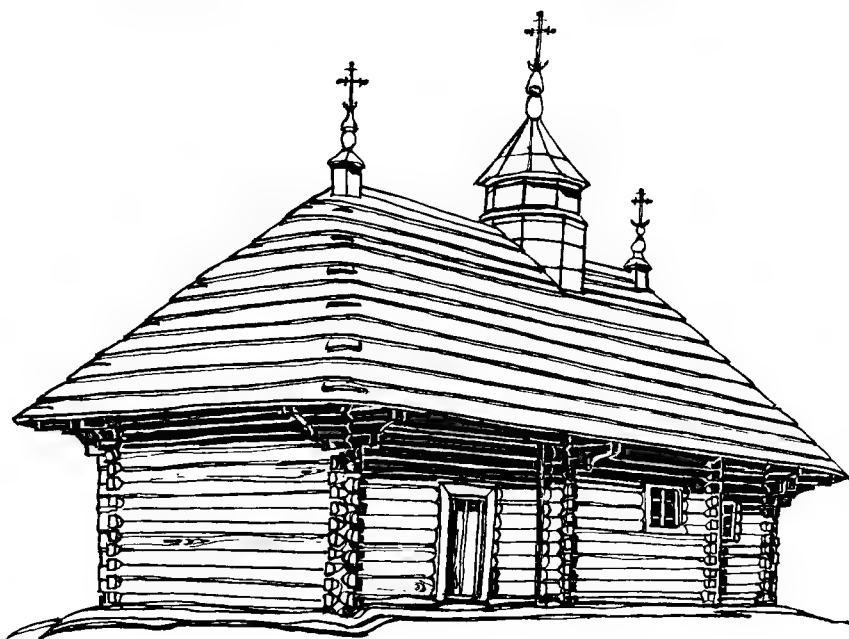
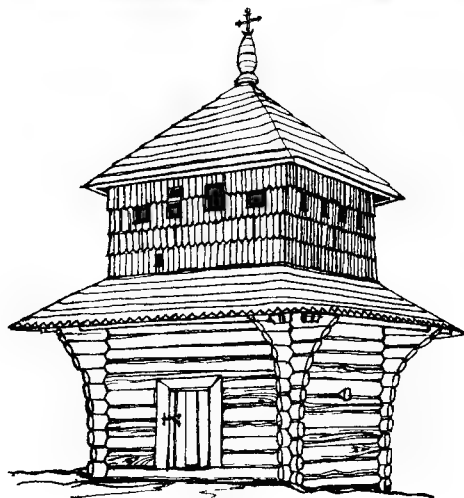
*Рублена хата на Буковині з пофарбуванням низу стіни у темно-синій колір.
Хата — кінець XIX ст., пофарбування — середина XX ст.*

*Хата з піддашком,
Чернівецька область (Буковина), початок XX ст.*

*Дерев'яна рублена церква на Буковині, с. Виженка Вижницького району
Чернівецької області, 1792 р.*

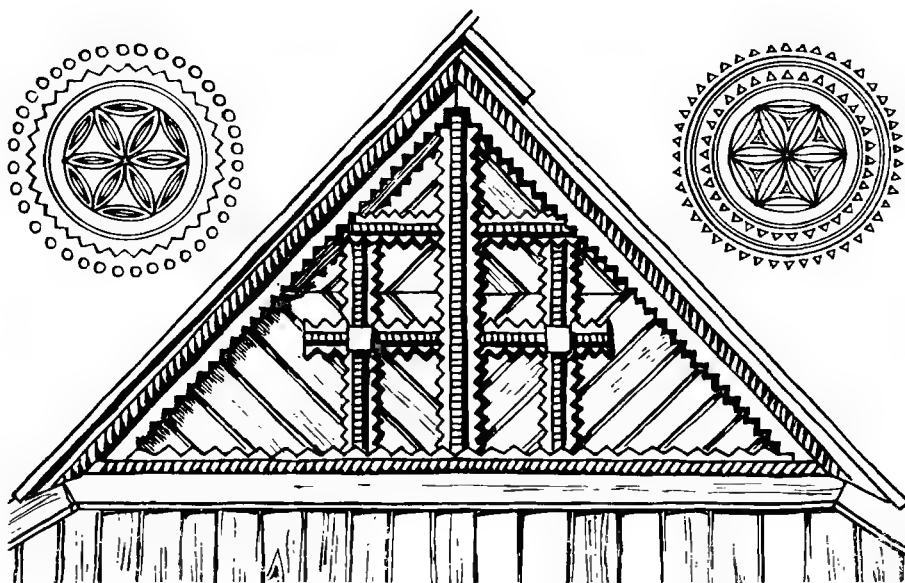
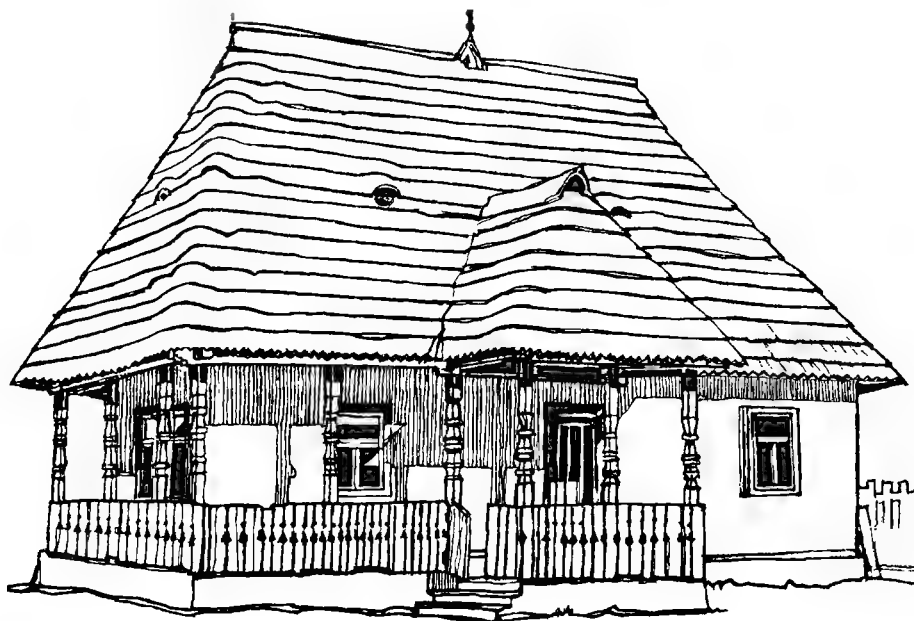
*Хата рублена з частковим тинькуванням стін,
Чернівецька область, початок XX ст.*

*Дерев'яна дзвіничка,
Чернівецька область (Буковина), ХІХ ст.*

*Дерев'яна дзвіничка,
Чернівецька область (Буковина), ХІХ ст.*

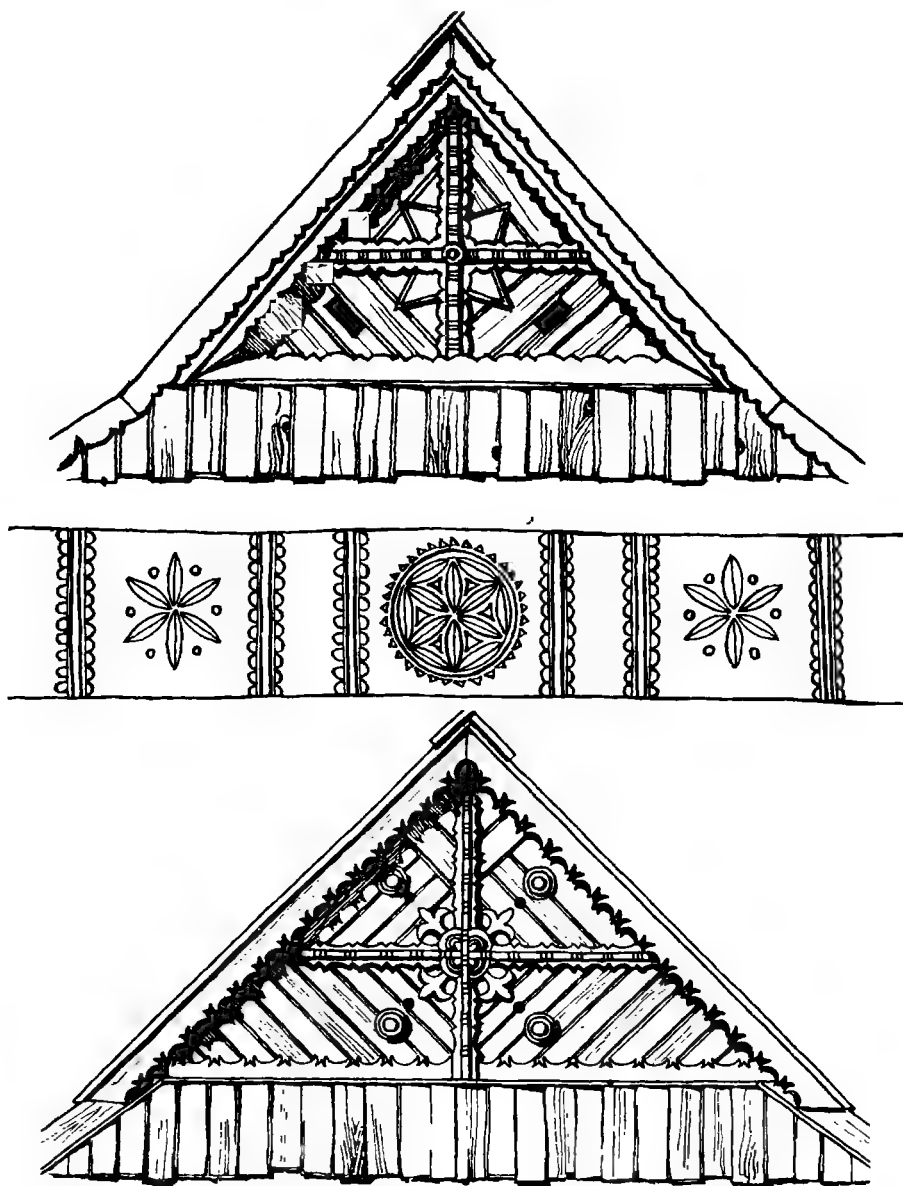
*Дерев'яна церква «хатнього» типу у с. Берегомет
Кицманського району Чернівецької області, 1786 р.*

Хата, Чернівецька область, початок XX ст.

Фронтон гуцульської хати, Закарпатська область, кінець XIX ст.

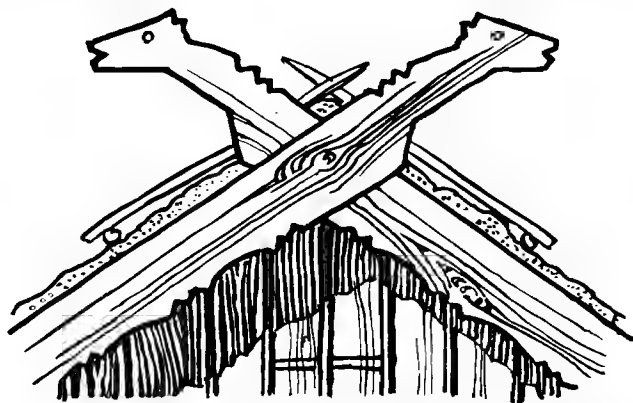
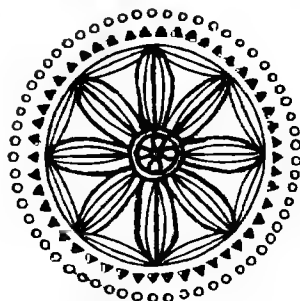
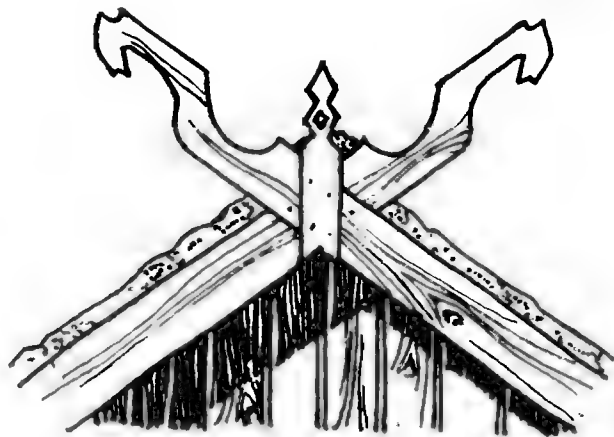
Розетки різьблені, Гуцульщина, початок XX ст.

Фронтон на гуцульській хаті («димник»), Закарпатська область, кінець XIX ст.

Різьблення на сволоку в хаті, Івано-Франківська область, кінець XIX ст.

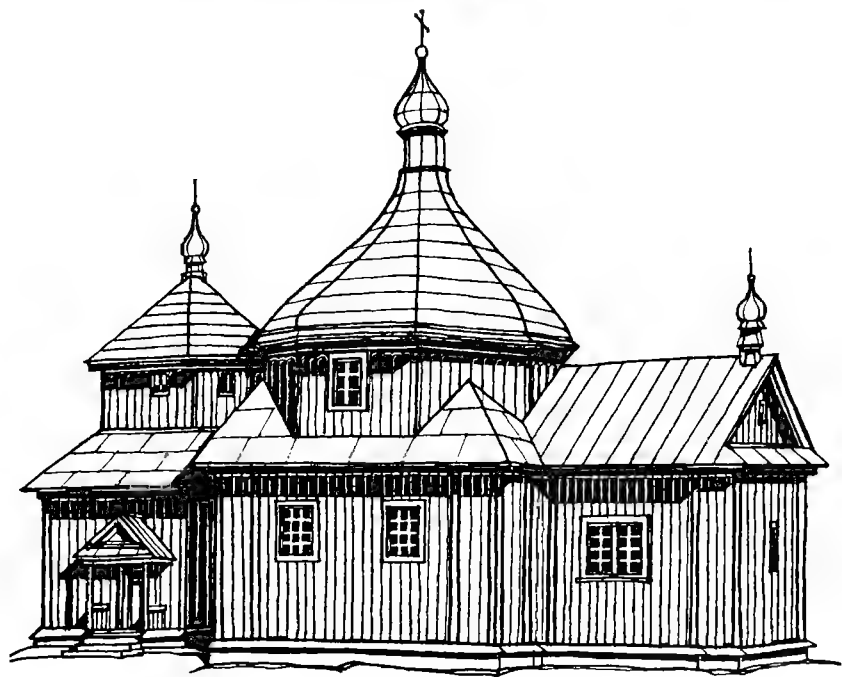
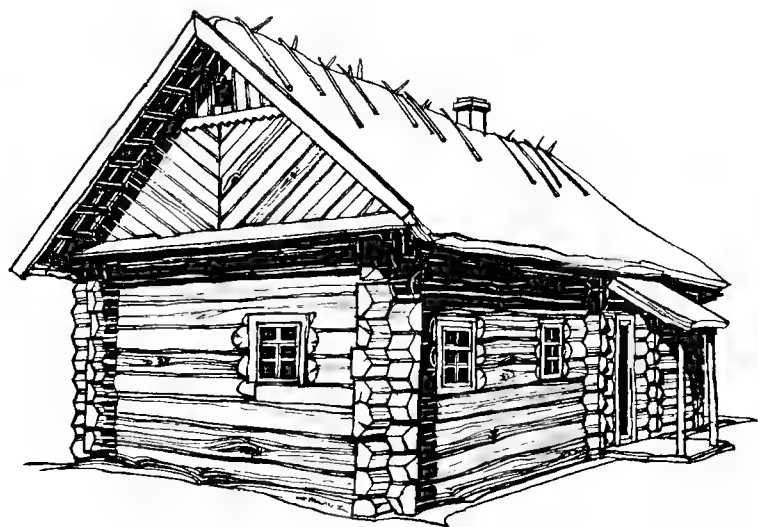
Фронтон на гуцульській хаті («димник»), Закарпатська область, кінець XIX ст.

Завершення фронтона хати «кониками», Волинська область, кінець XIX ст.

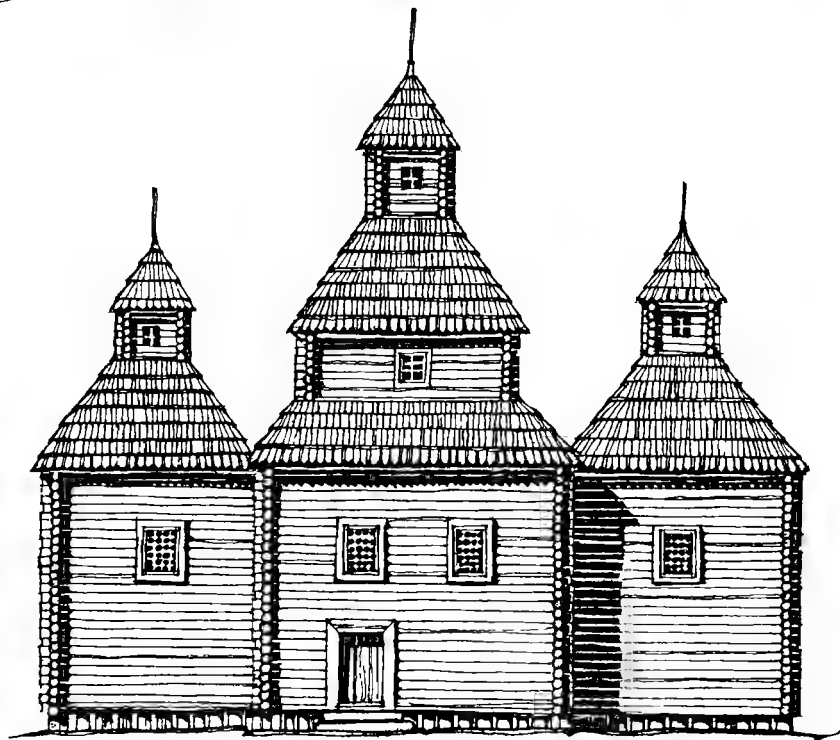
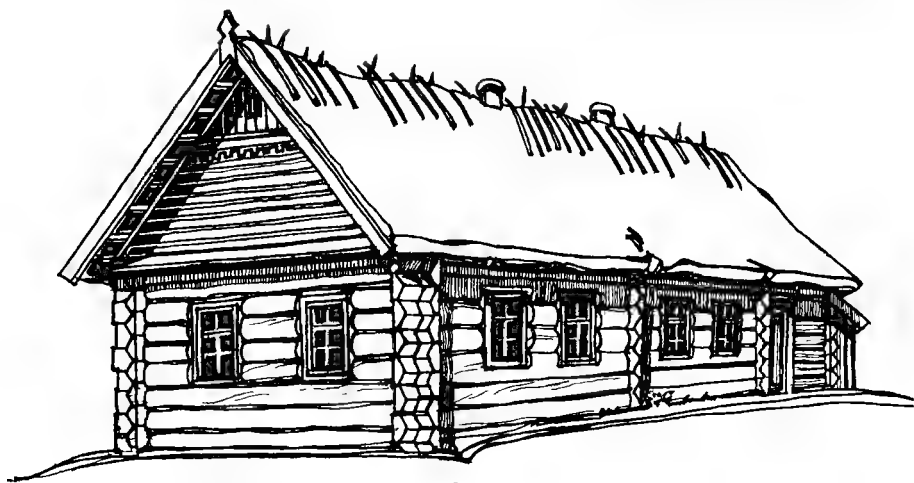
Декоративні розетки (різьблення по дереву),
Івано-Франківська область, початок XX ст.

Завершення фронтона хати «кониками», Житомирська область, кінець XIX ст.

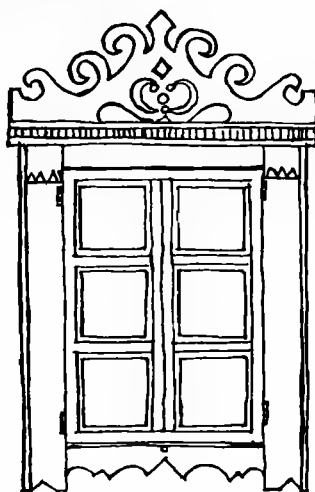
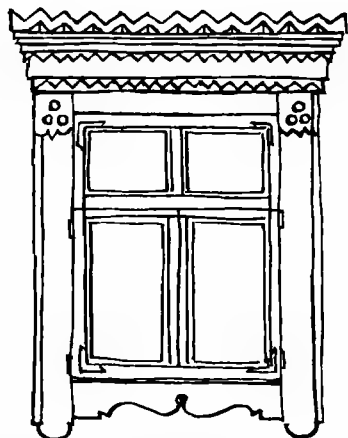
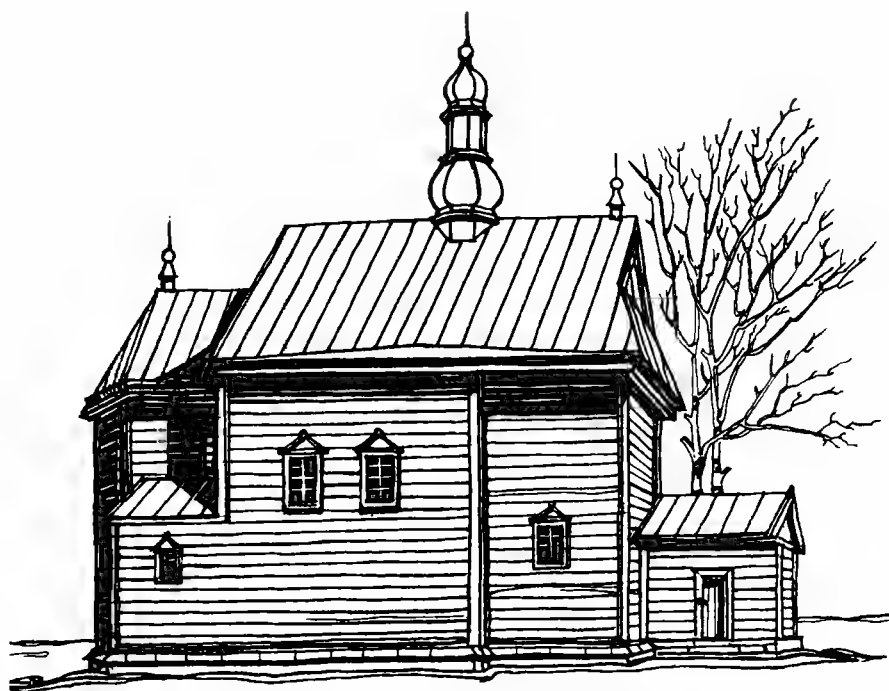
Грублена хата, Житомирська область, кінець XIX ст.

*Дерев'яна церква у с. Лудина
Володимир-Волинського району Волинської області, 1601 р.*

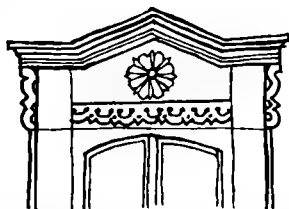
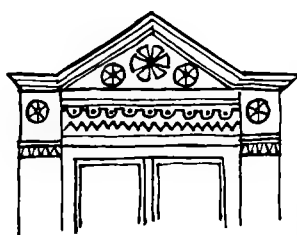
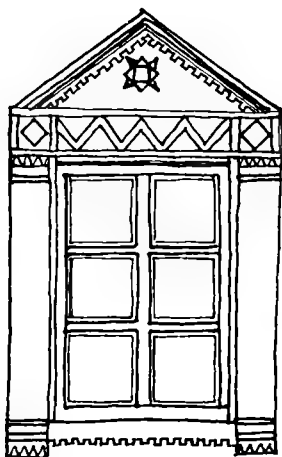
Хата рублена, Київська область, початок XX ст.

*Дерев'яна церква у с. Великий Желудок.
Рівненська область, XVIII ст. (перевезена до м. Києва)*

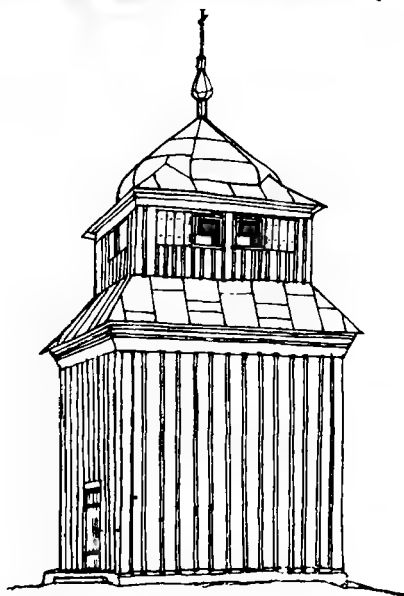
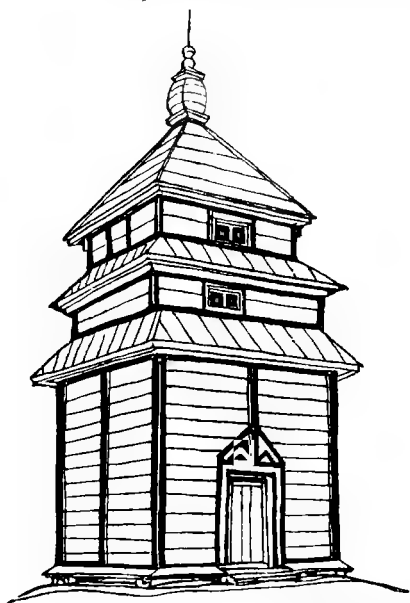
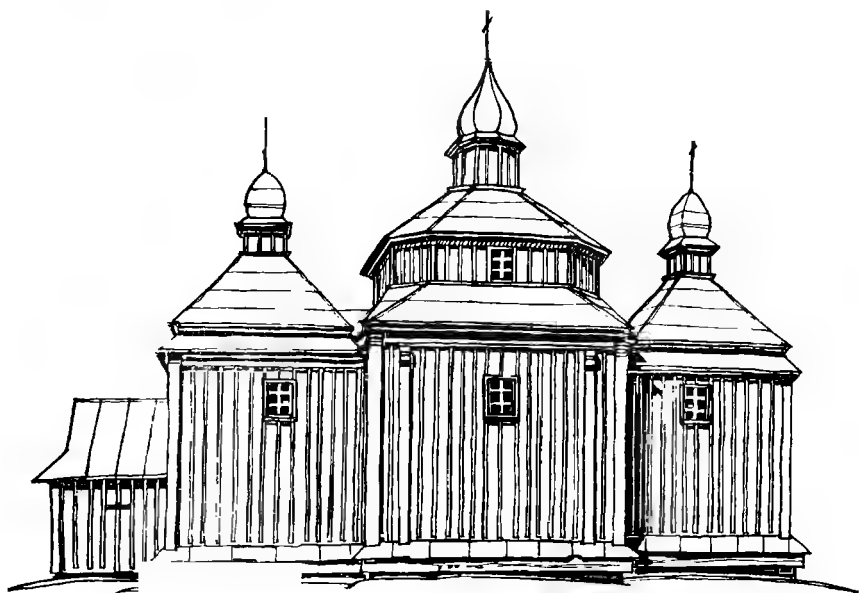
*Церква дерев'яна у с. Заболоття
Ратнівського району Волинської області, 1799 р.*

*Оздоблення завершення вікон різьбленням,
Волинська область, початок XX ст.*

Дерев'яна церква у с. Старий Порицьк
Іваничівського району Волинської області, 1784 р.

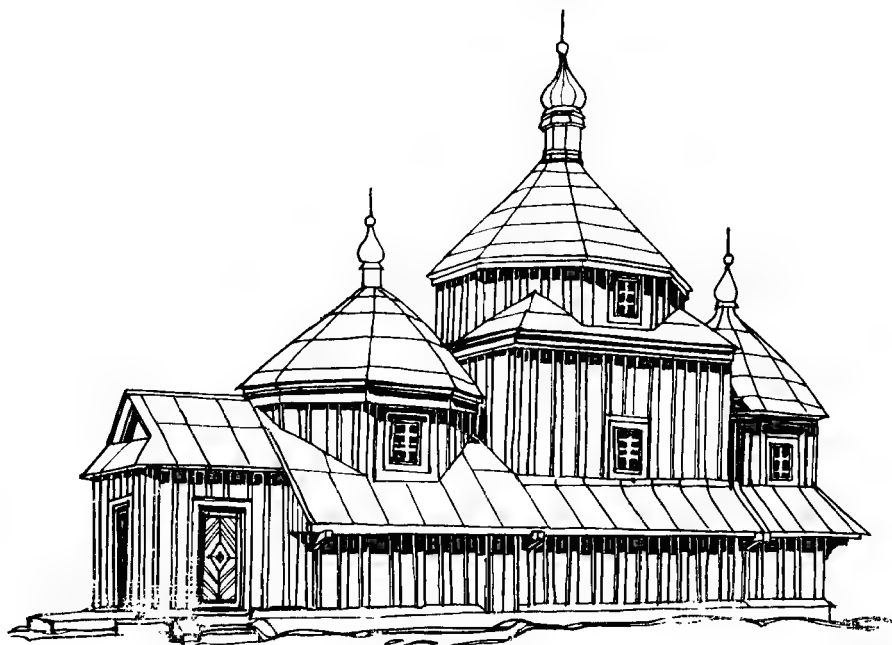
Вікно та завершення вікон:
ліворуч — Житомирська область, праворуч — Київська область

*Дерев'яна церква у с. Журбівка
Олевського району Житомирської області, XVII ст.*

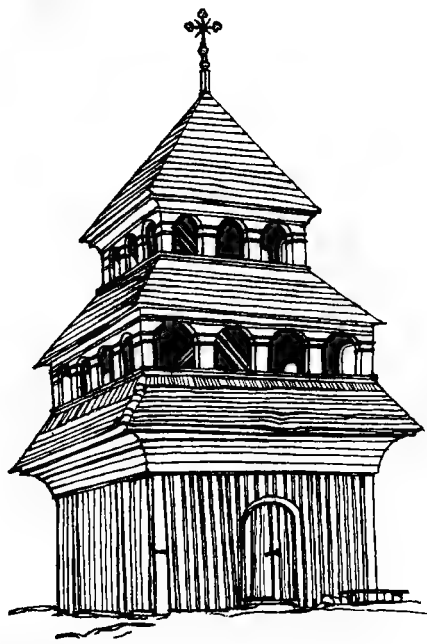
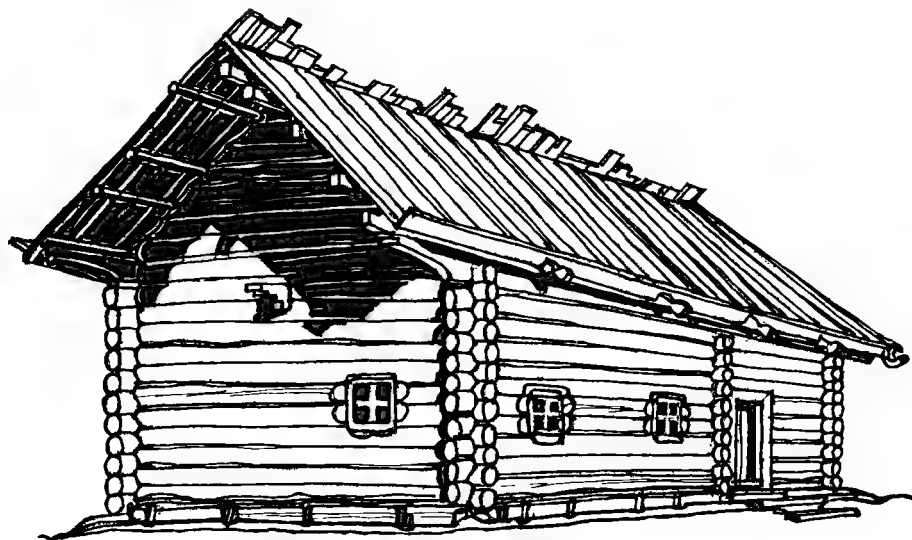
*Дерев'яна дзвіниця у снт Стара Вишівка
Волинської області, XVIII ст.*

*Дерев'яна дзвіниця у с. Підбереззя,
Волинська область, XVII ст.*

Хата рублена, Волинська область, початок XX ст.

Дерев'яна церква у с. Борочині
Горохівського району Волинської області, 1757 р.

Дерев'яна курна хата,
Житомирська область, кінець XIX ст.

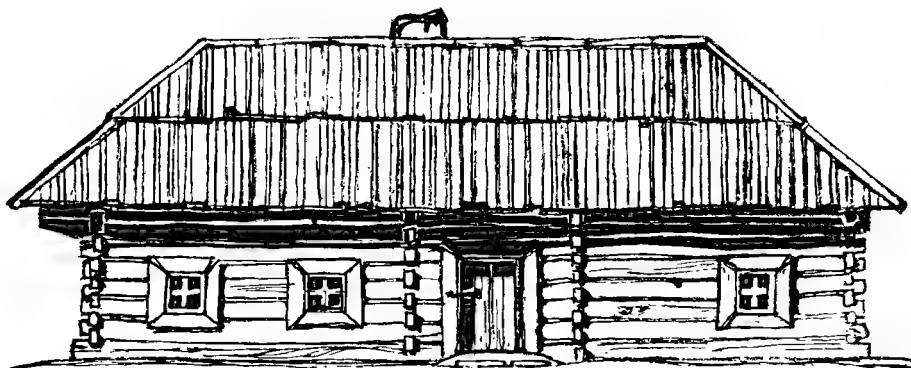
Дерев'яна дзвіниця у с. Великий Желудок,
Рівненська область

Дерев'яна дзвіниця у смт Луків
Волинської області, 1723 р.

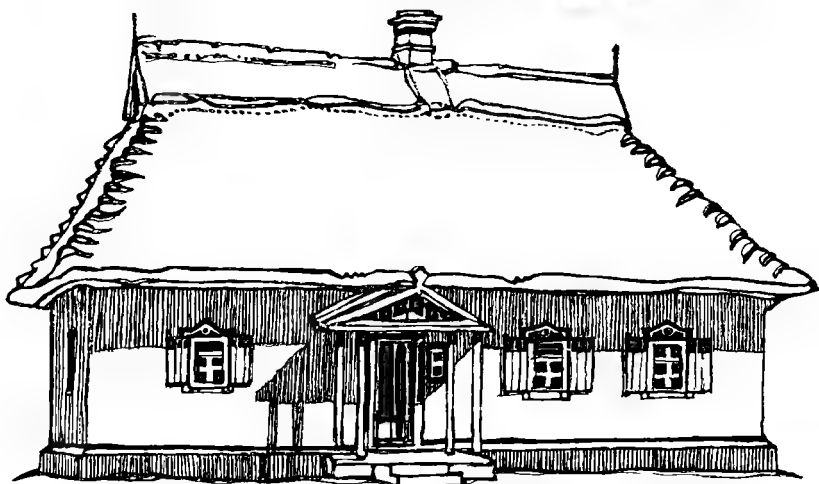
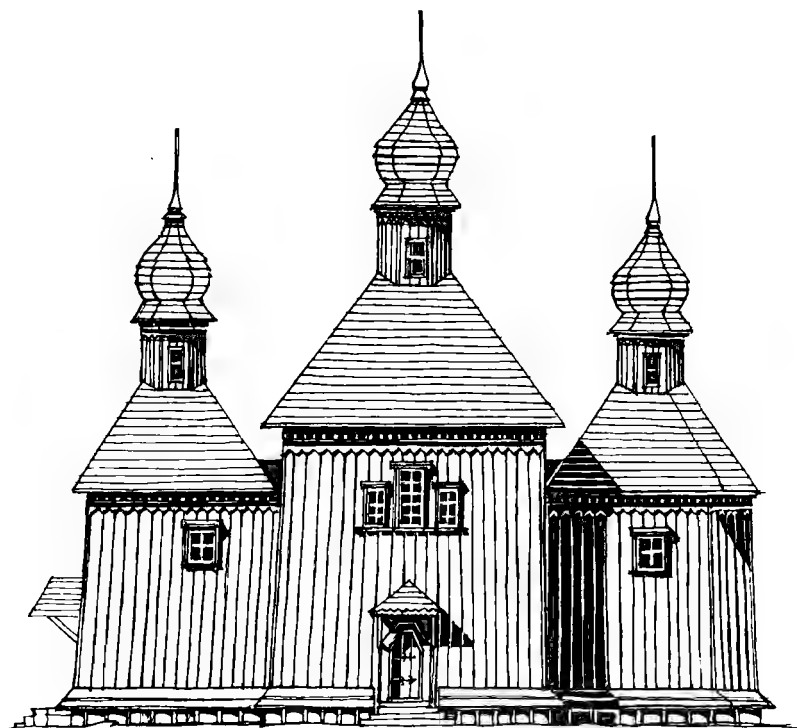
Дерев'яна хата, північ Київської області, кінець XIX ст.

Дерев'яна хата, Київська область, кінець XIX ст.

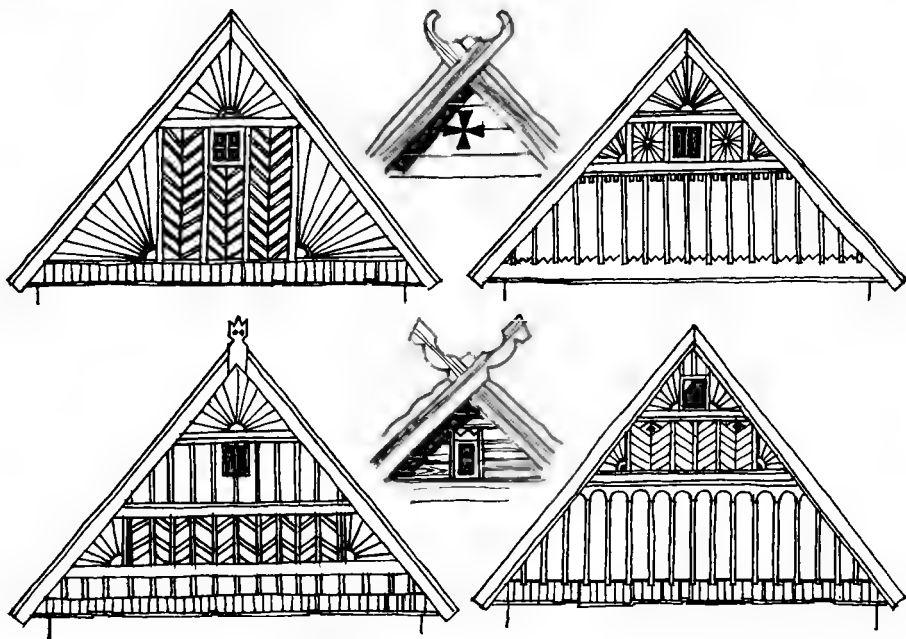
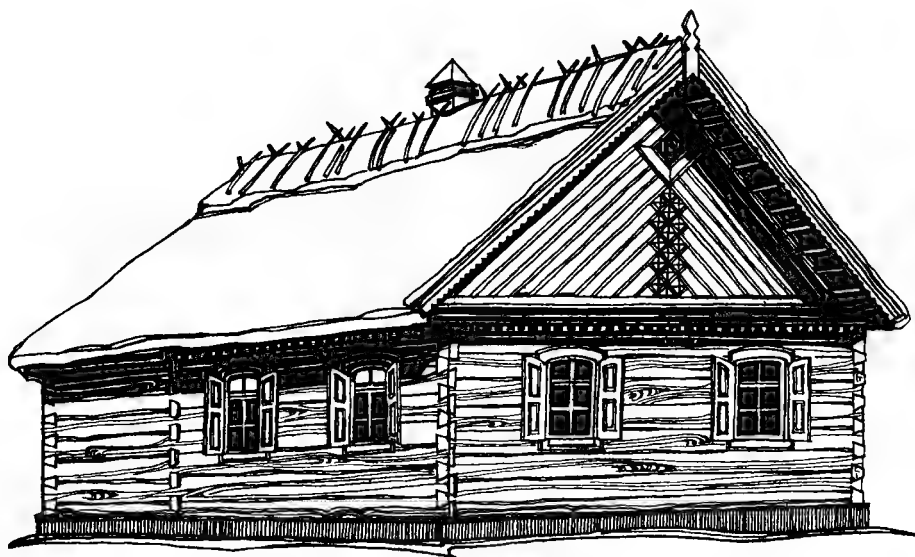
Хата рублена, Житомирська область, початок XX ст.

Дерев'яна церква у м. Фастові Київської області, 1781 р.

Дерев'яна церква у с. Дорогинка Фастівського району Київської області,
XVII ст. (перевезена до м. Києва)

Хата з ганком, Київська область, початок XX ст.

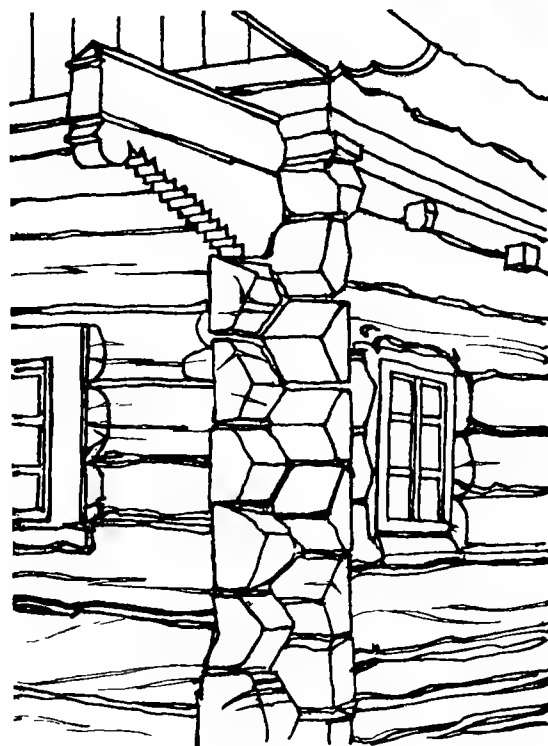
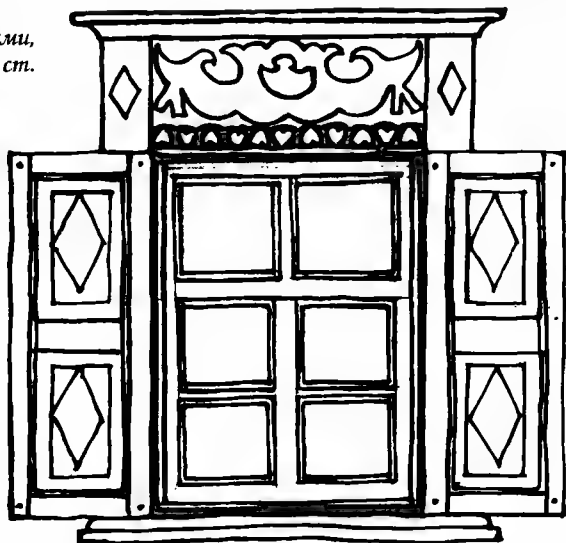
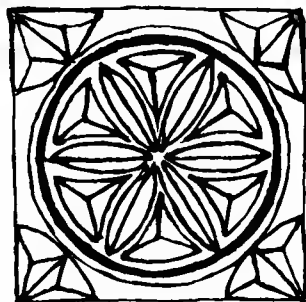

Дерев'яна рублена хата, Житомирська область, початок XX ст.

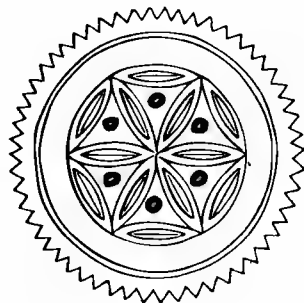
Фронтони дерев'яних хат, Рівненська область, 30-і рр. XX ст.

Фронтони дерев'яних хат, Рівненська область, 30-і рр. XX ст.

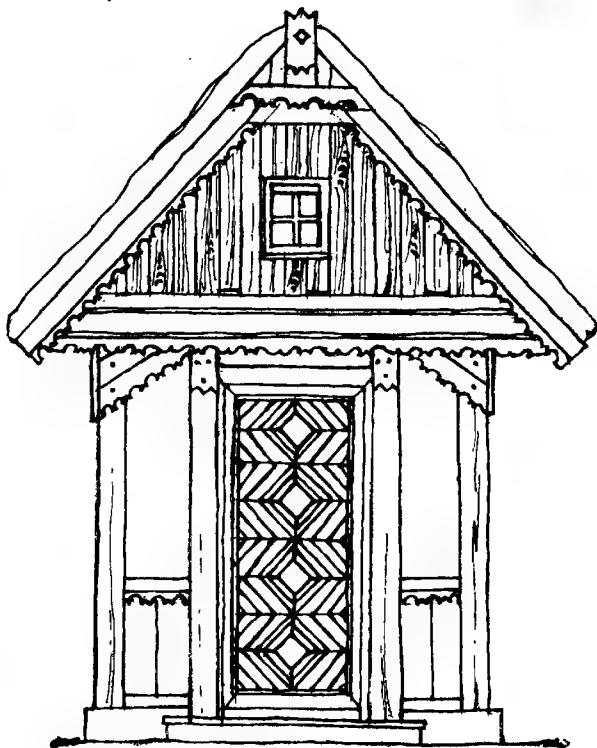
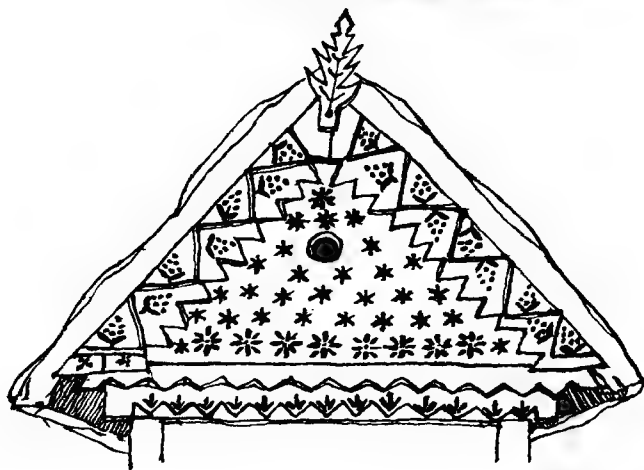
Вікно з віконницями,
Київська область, початок XX ст.

Фрагменти різьблення
на віконницях,
Київська область,
початок XX ст.
(вгорі ліворуч, внизу праворуч)

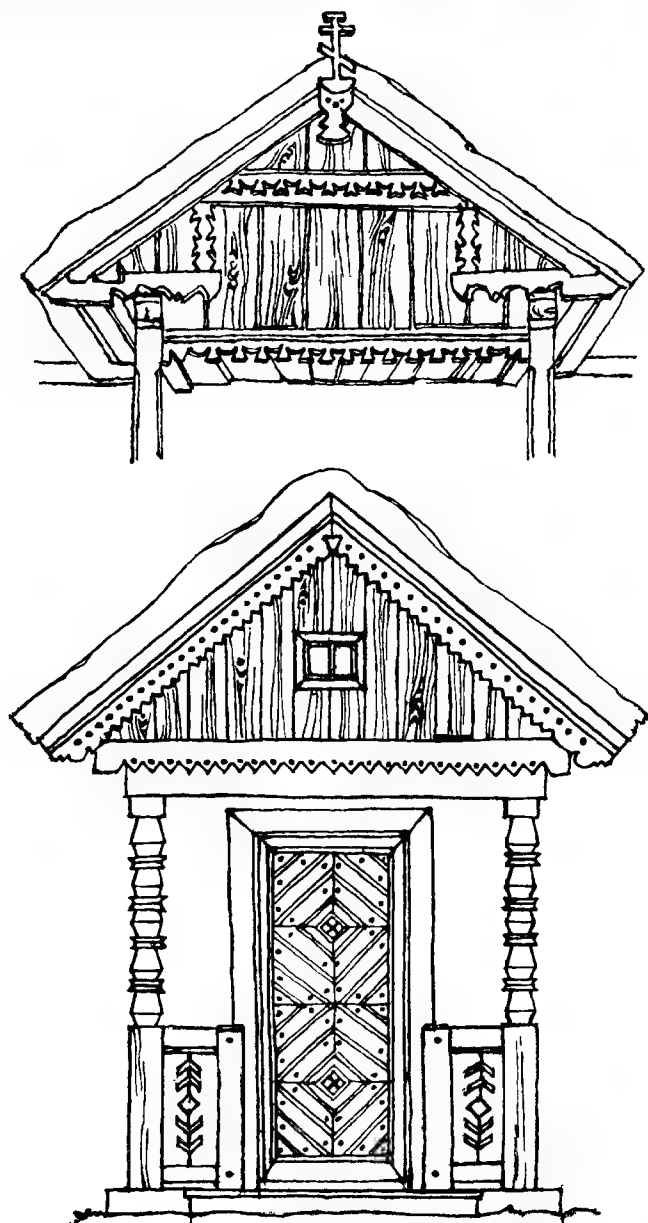

Фрагмент рубленої хати з
кронштейном,
Житомирська область, XIX ст.

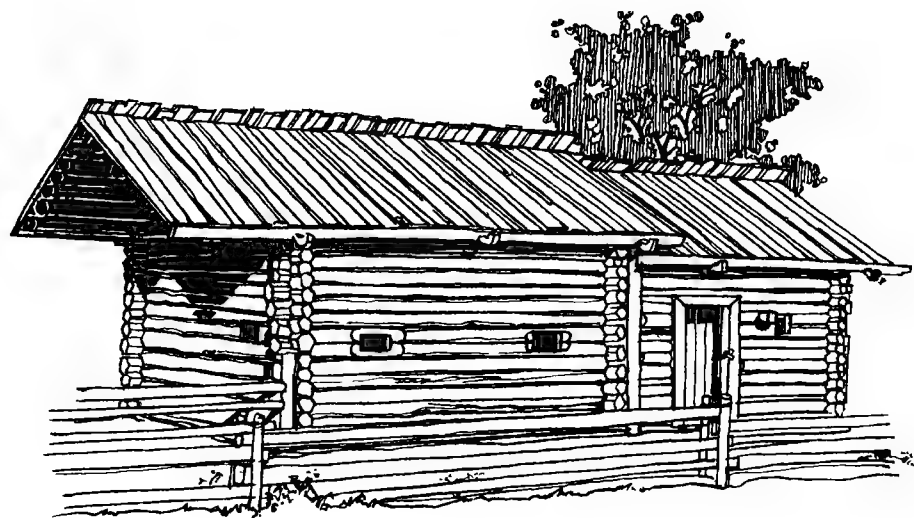
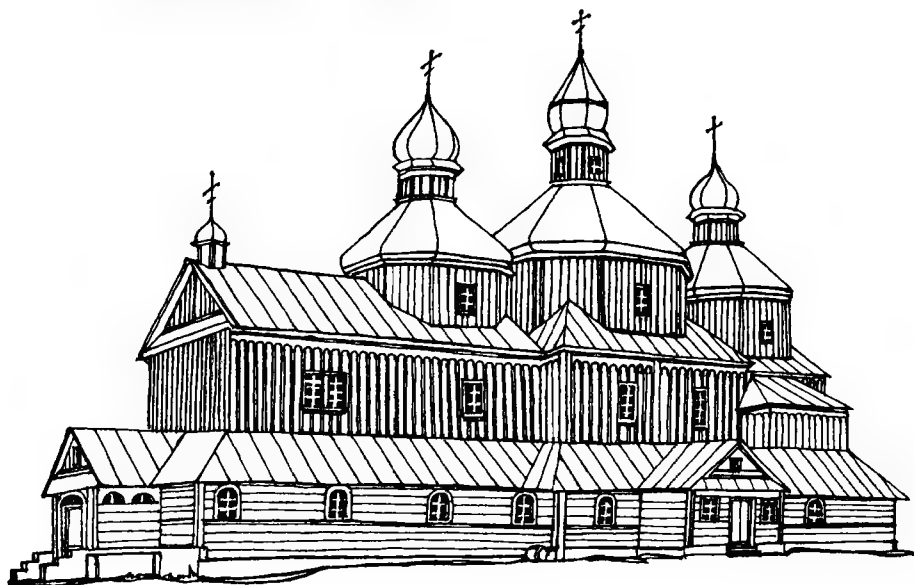
*Оздоблення фронтона (розпис) ганку хати,
Хмельницька область, 30-і рр. XX ст.*

Ганок хати, Вінницька область, початок XX ст.

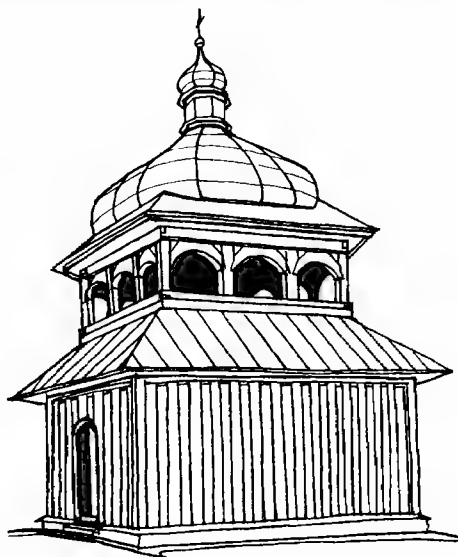
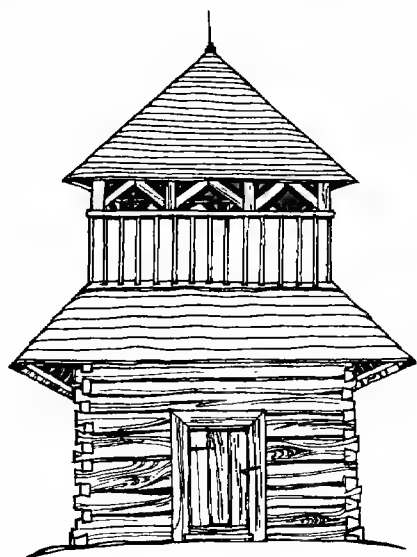
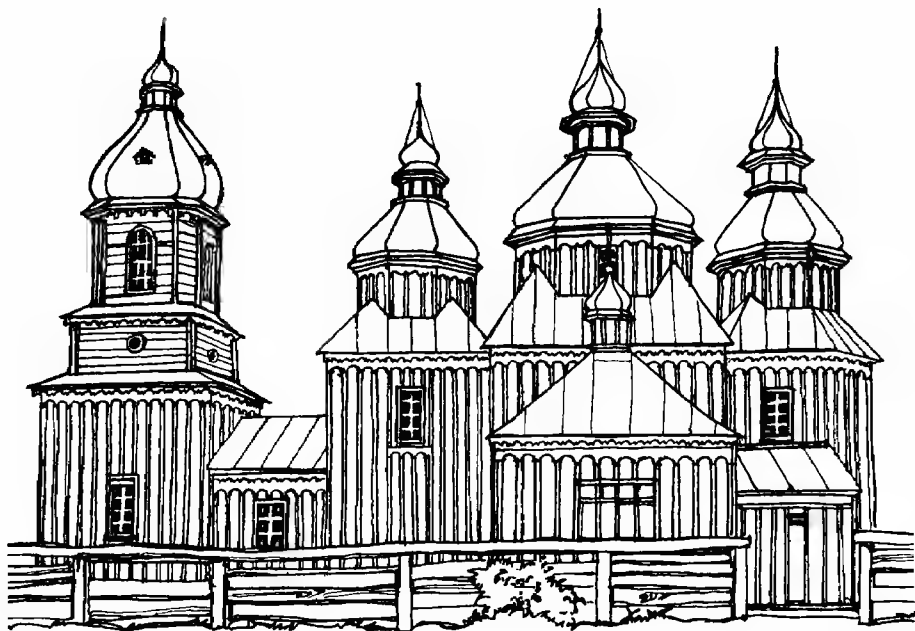
Оздоблення фронту (різьблення) ганку хати,
Львівська область, початок XX ст.

Ганок хати, Житомирська область, 40-і рр. XX ст.

*Дерев'яна церква у с. Старий Кривень
Славутського району Хмельницької області, 1763 р.*

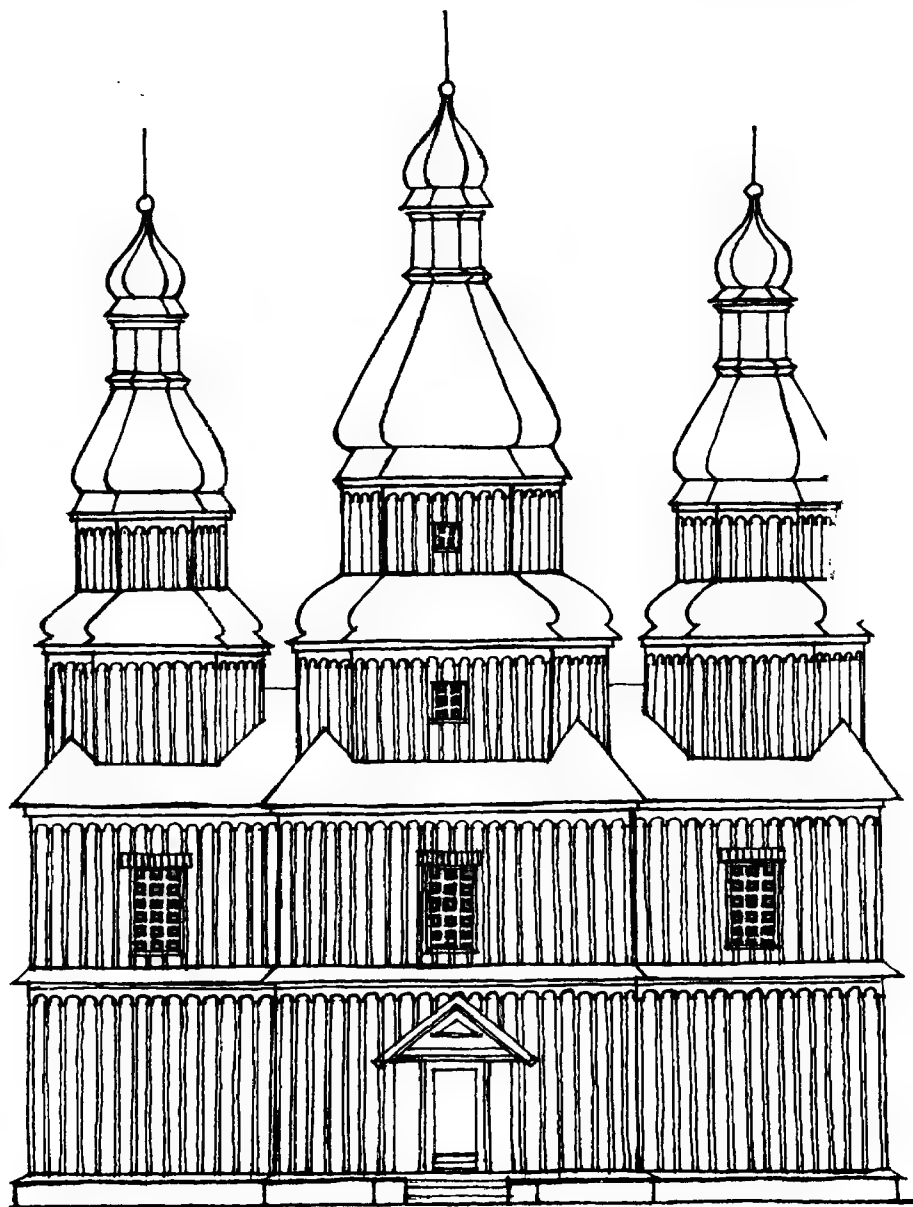
*Дерев'яна хата з волоковими вікнами,
Рівненська область, ХVІІІ ст. (перевезена до Києва)*

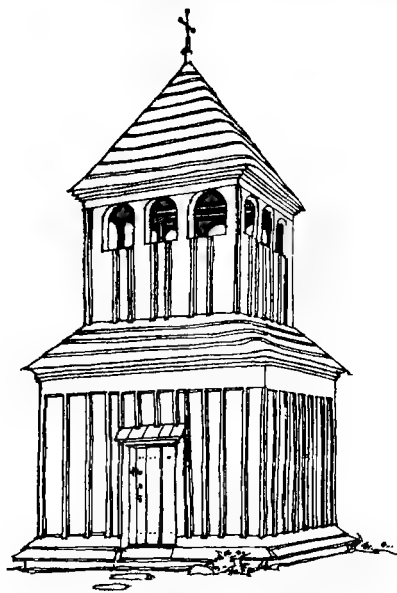
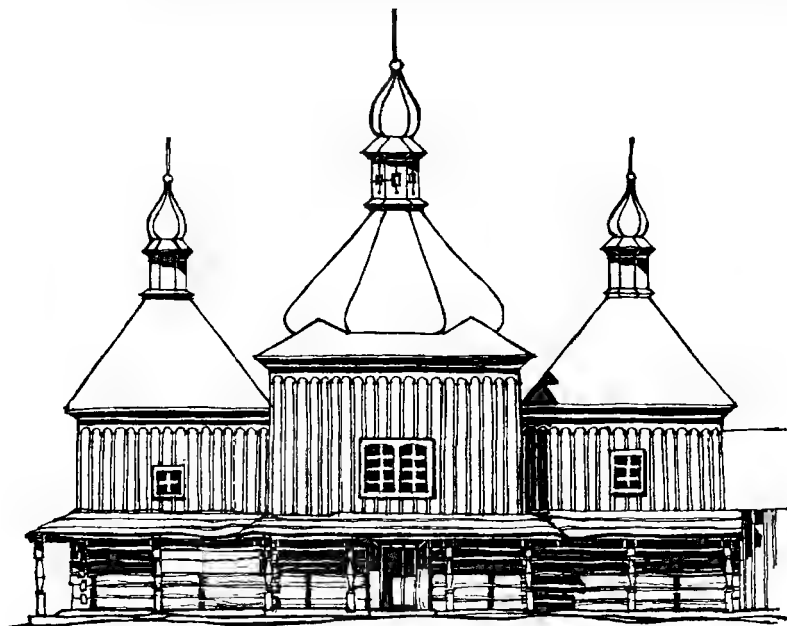
Дерев'яна церква у с. Печанівка, Житомирська область, ХVІІІ ст.

Дерев'яна дзвіниця у с. Михнівка,
Волинська область, ХVІІІ ст.

Дерев'яна дзвіниця у с. Залісоччя,
Волинська область, 1806 р.

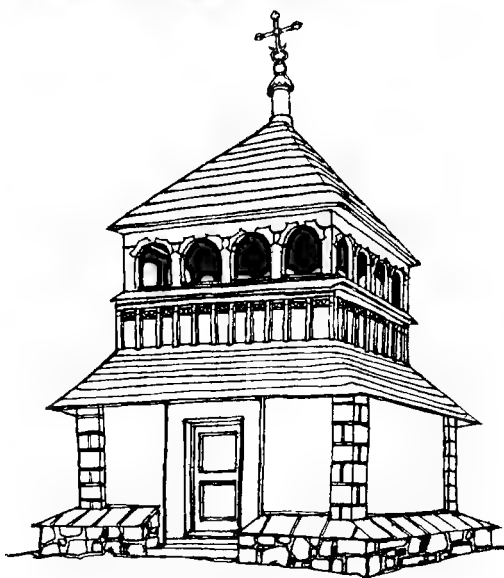

Дерев'яна церква у с. Чемериси Волооські, Поділля, ХVІІІ ст.

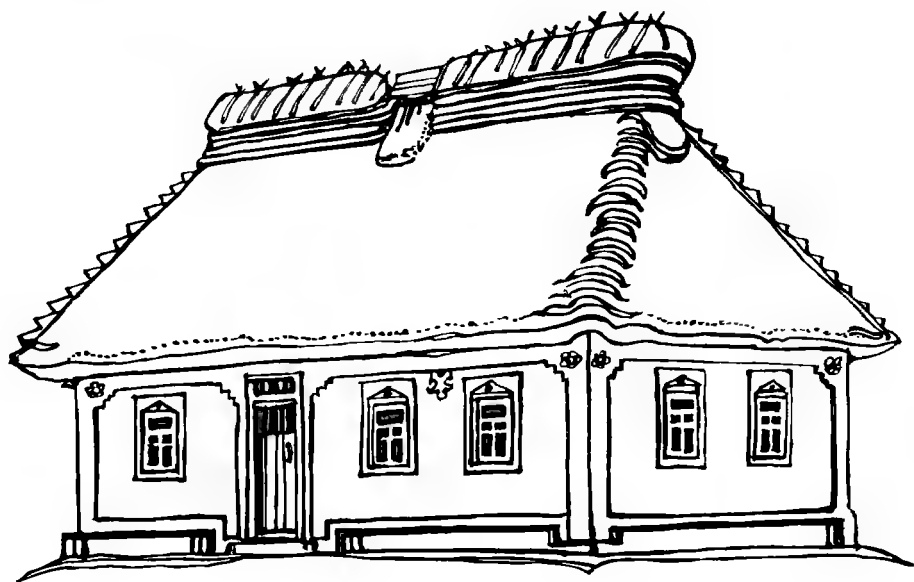
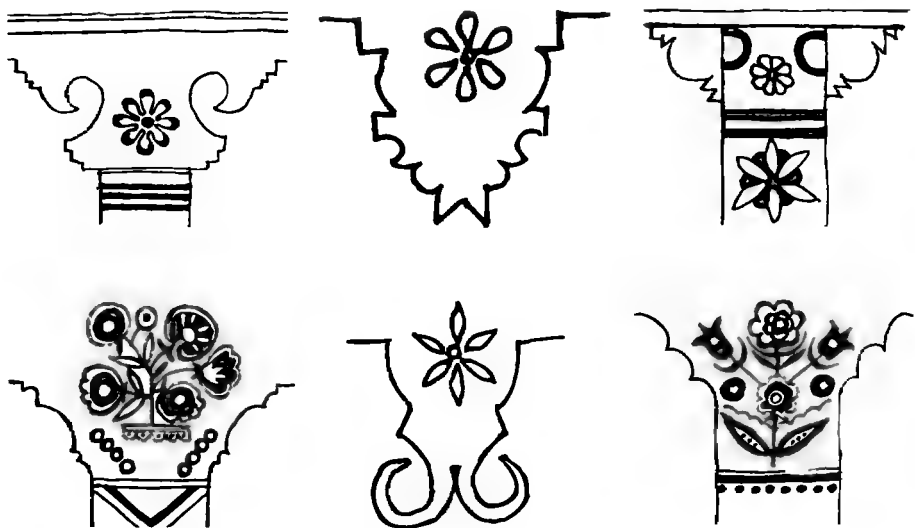

Дерев'яна церква у м. Вінниця (Старі хутори), ХVІІІ ст.

Дерев'яна дзвіниця у с. Шелестяни,
Поділля, ХVІІІ ст.

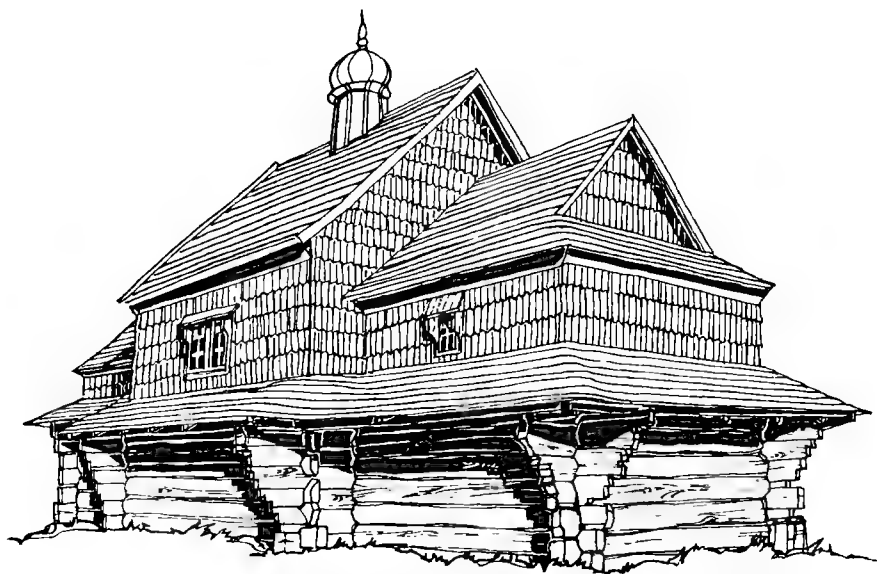
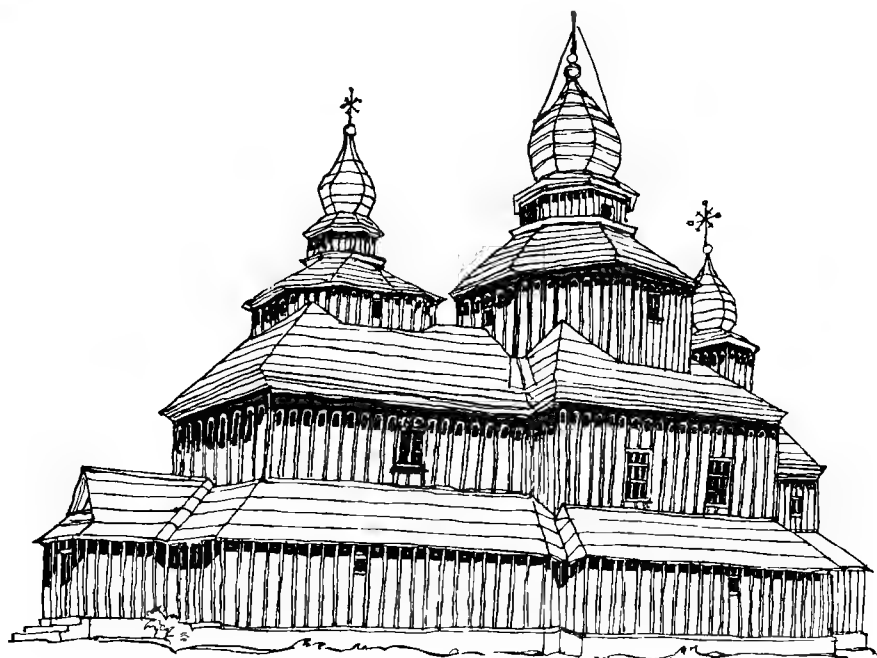

Дерев'яна дзвіниця у с. Колдунівка,
Поділля, початок ХІХ ст.

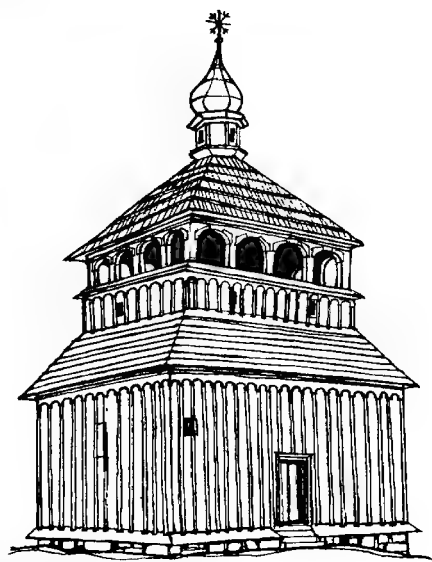
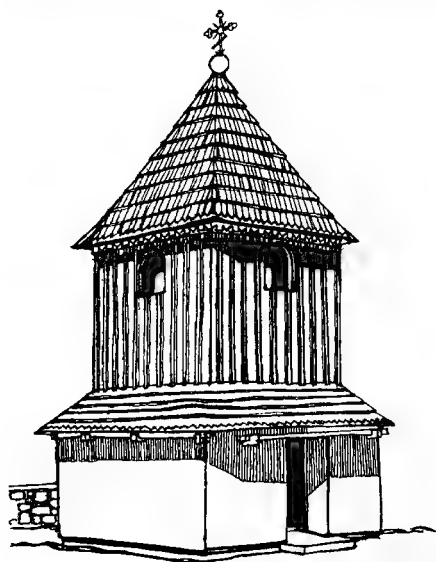
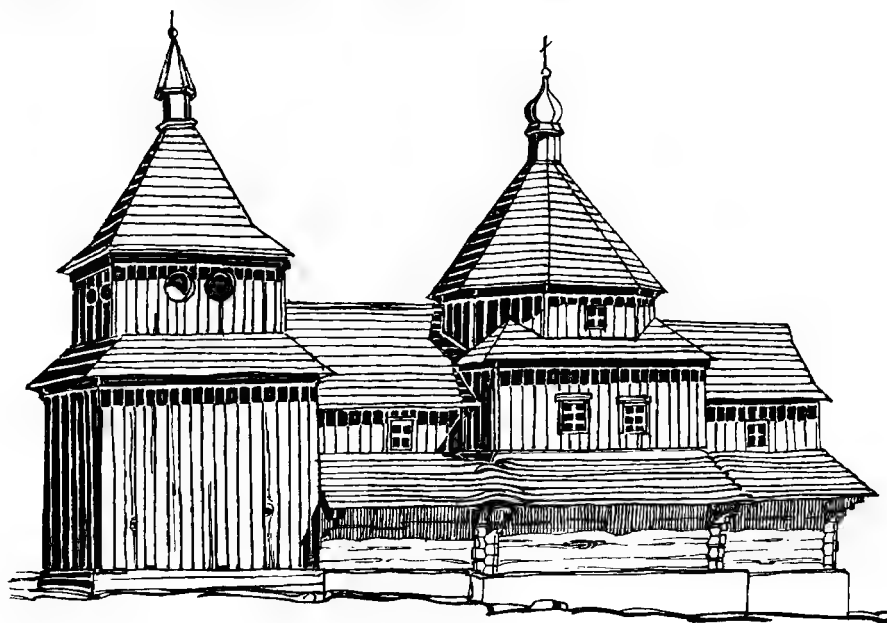

Декоративна обробка завершення пілястр і міжвіконня,
Поділля, 40–60-ті рр. XX ст.

Хата з елементами пластичної обробки стіни,
Вінницька область, початок XX ст.

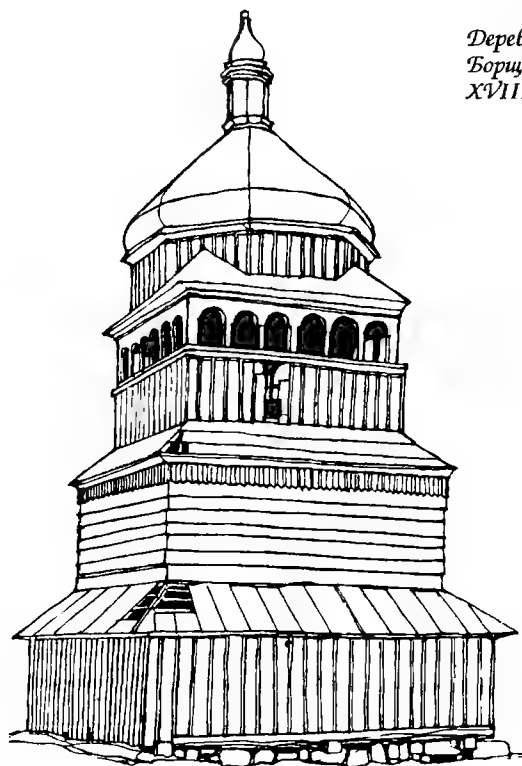
*Дерев'яна церква, м. Полонне Хмельницької області, 1612 р.
Дерев'яна церква, с. Соколів, Буначський район Тернопільської області, 1773 р.*

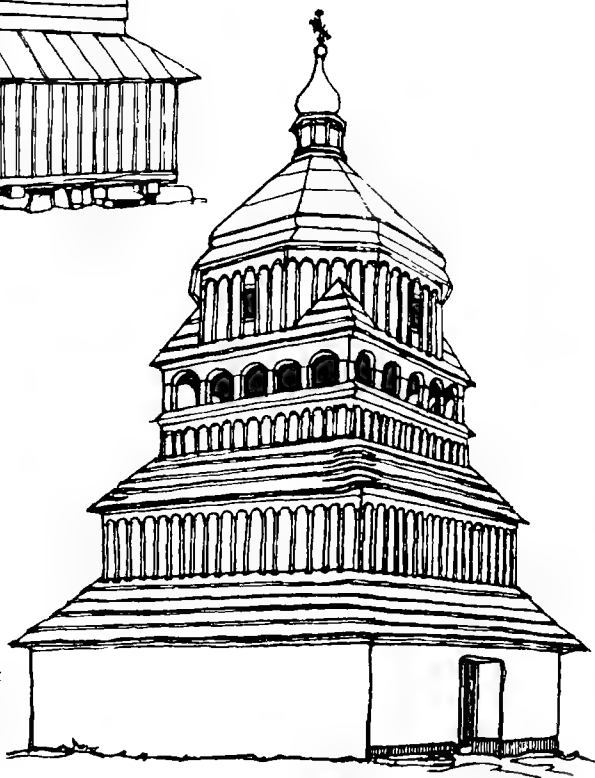
*Дерев'яна церква у м. Кам'янець-Подільський,
Хмельницька область, 1801 р.*

*Дерев'яна дзвіниця у с. Дур'янівка,
Поділля, ХVІІІ ст.*

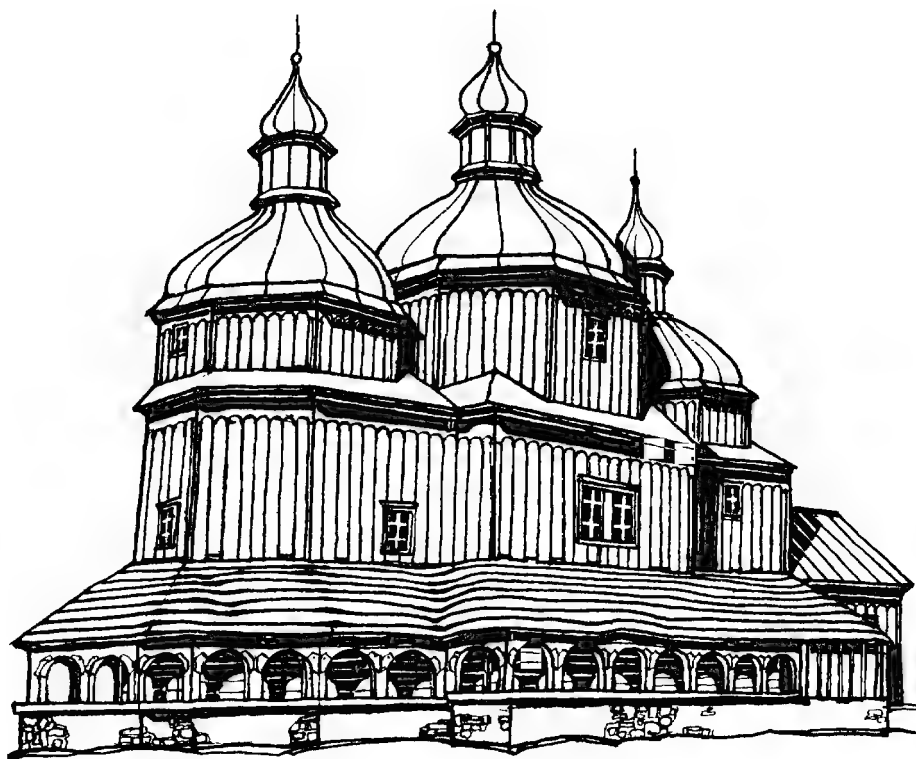
*Дерев'яна дзвіниця у м. Полонне,
Поділля, ХVІІІ ст.*

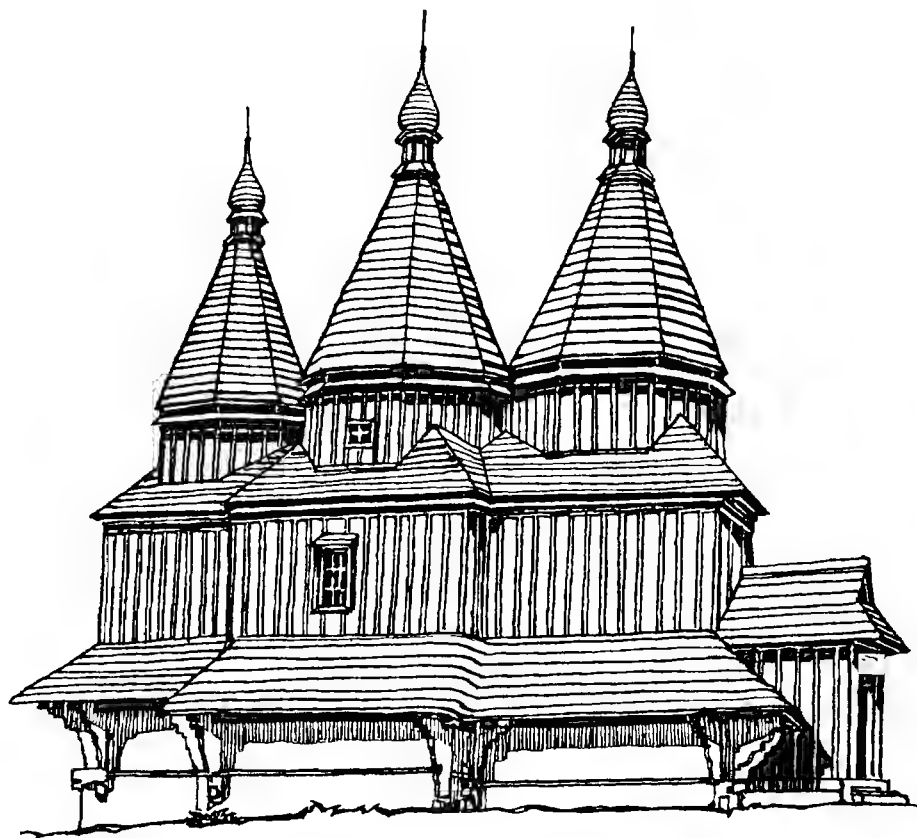
Дерев'яна дзвіниця,
Борщівський район Тернопільської області,
XVIII ст.

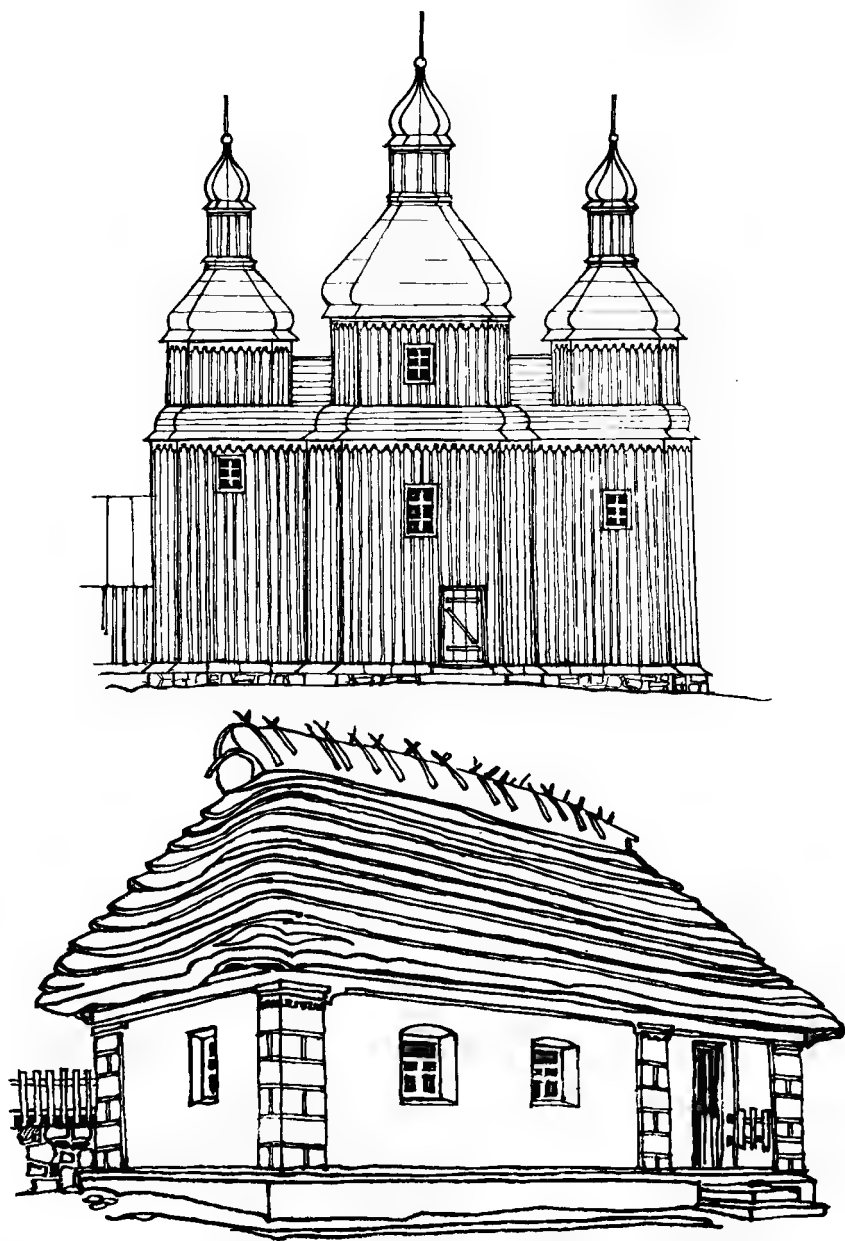
Дерев'яна дзвіниця
у м. Могилів-Подільський,
Вінницька область, XVIII ст.

*Дерев'яна церква з піддашком у вигляді аркади у с. Іванківці,
Хмельницька область, XVIII ст.*

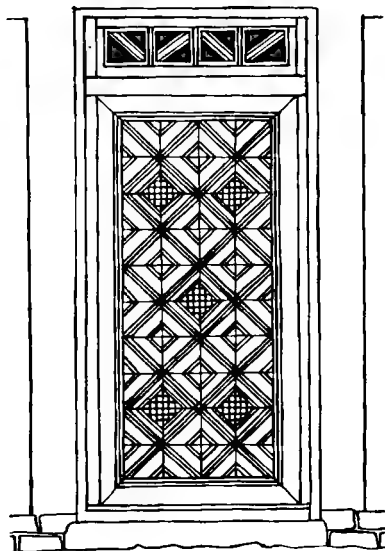
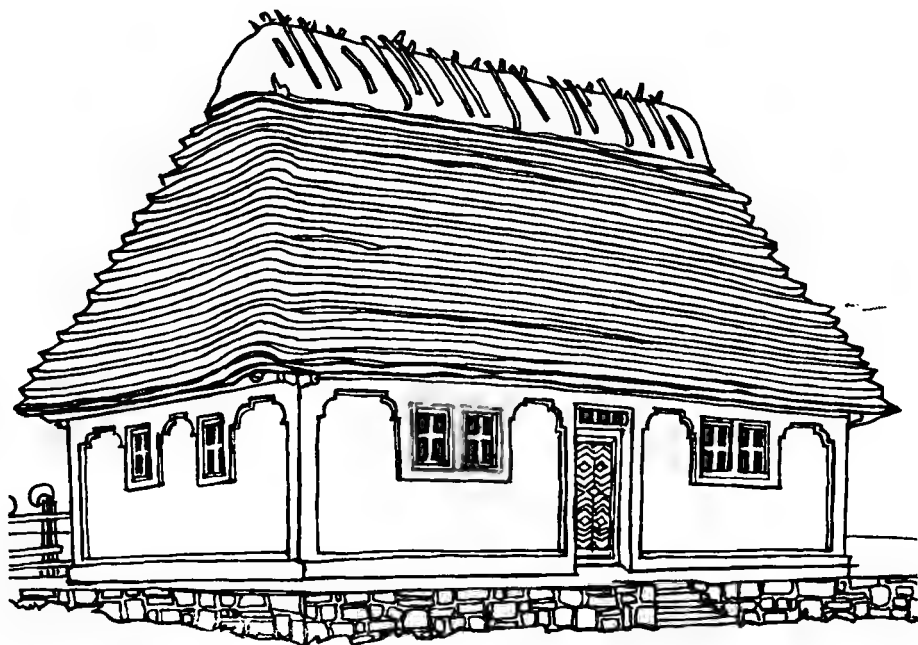

*Дерев'яна церква у с. Шелестяни,
Хмельницька область, 1866 р.*

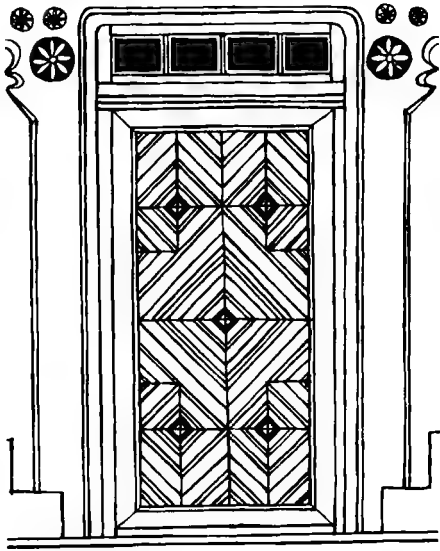

Дерев'яна церква у м. Зіньків, Хмельницька область, 1769 р.

Хата глиновалькова, Хмельницька область, початок XX ст.

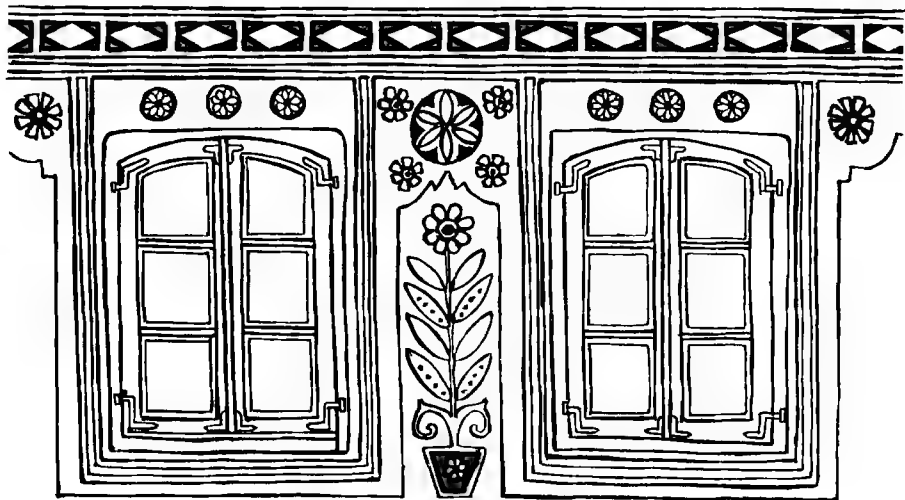
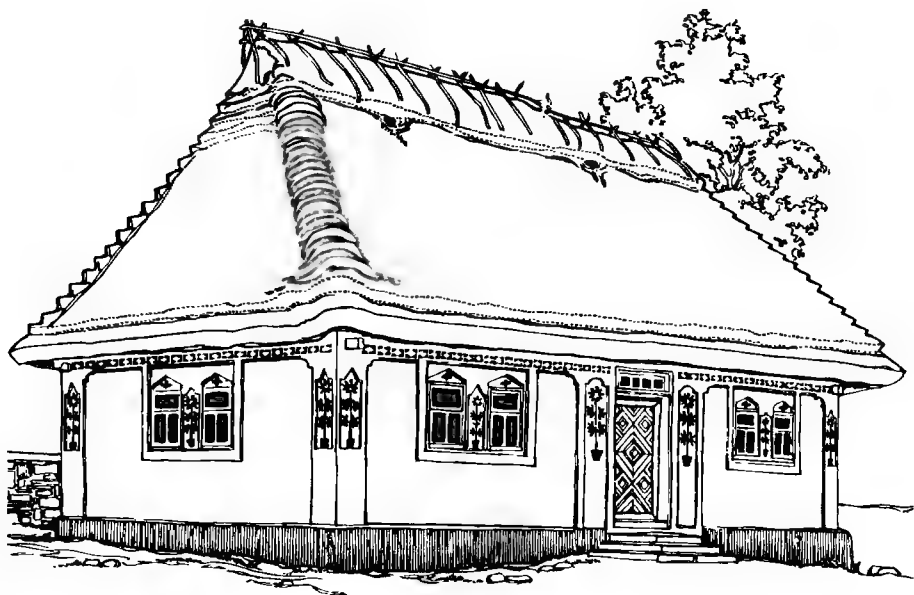

Хата каркасна, Хмельницька область, кінець 30-х рр.

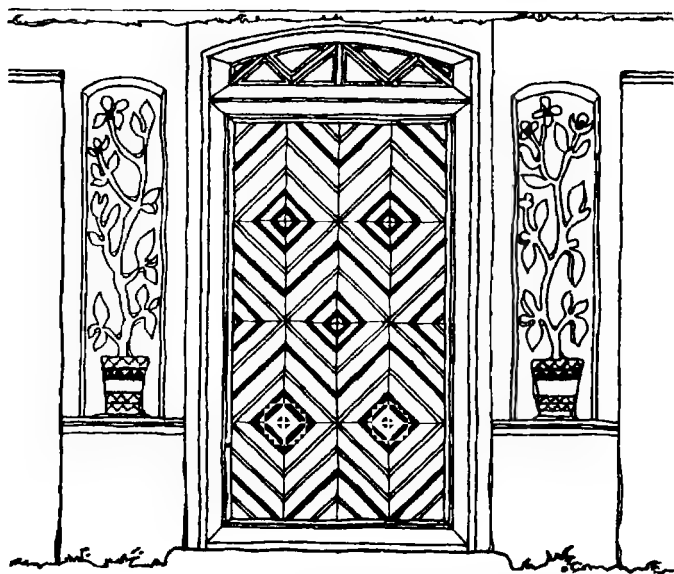
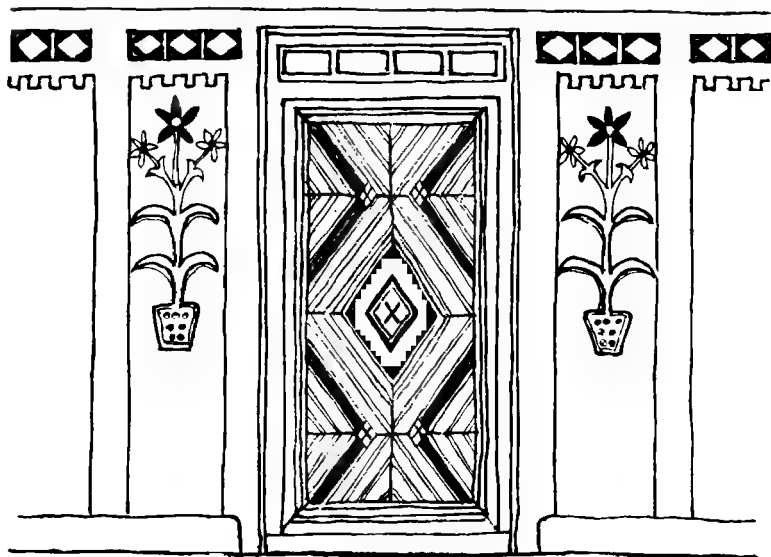
Двері цяховані до хати,
Хмельницька область, 30-і рр.

Двері цяховані до хати,
Хмельницька область, 30-і рр.

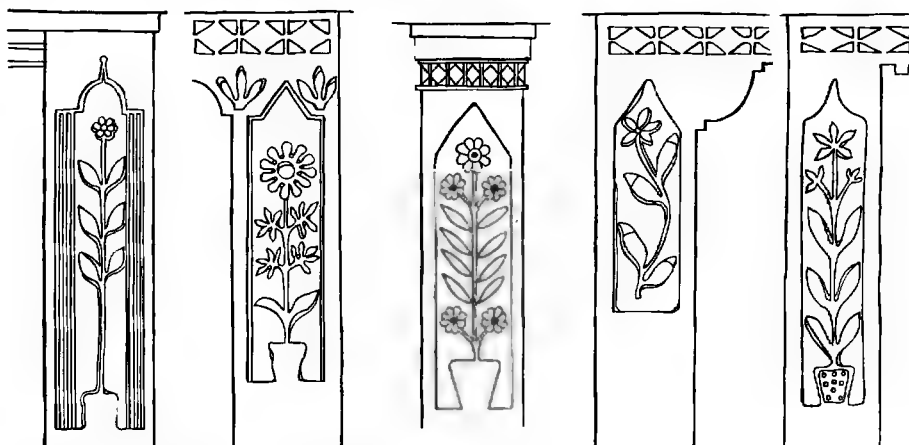
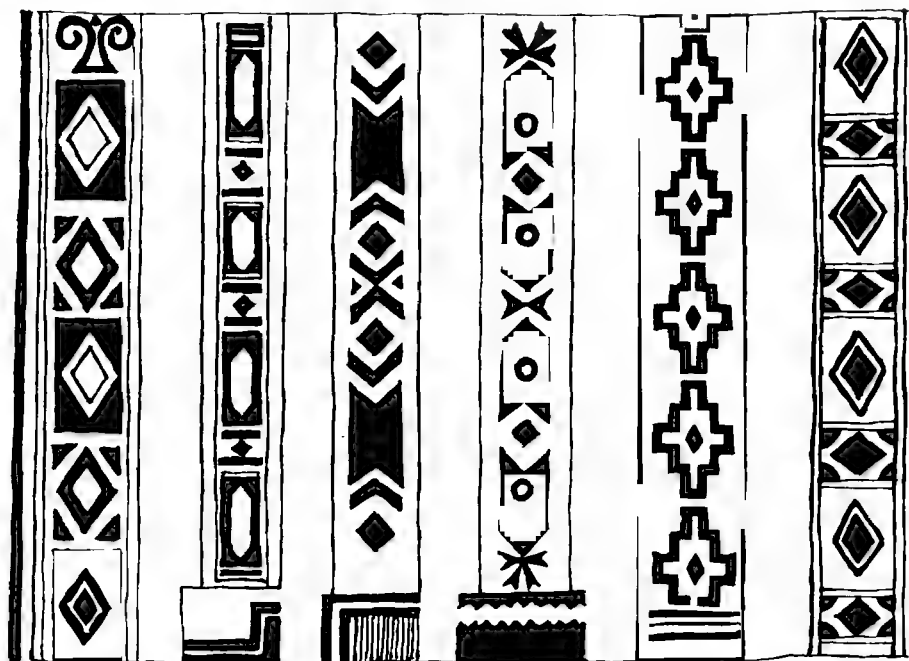
«Гіпсована» хата, Хмельницька область, кінець 30-х рр. XX ст.

Оздоблення вікон «гіпсованої» хати,
Хмельницька область, кінець 30-х рр. XX ст.

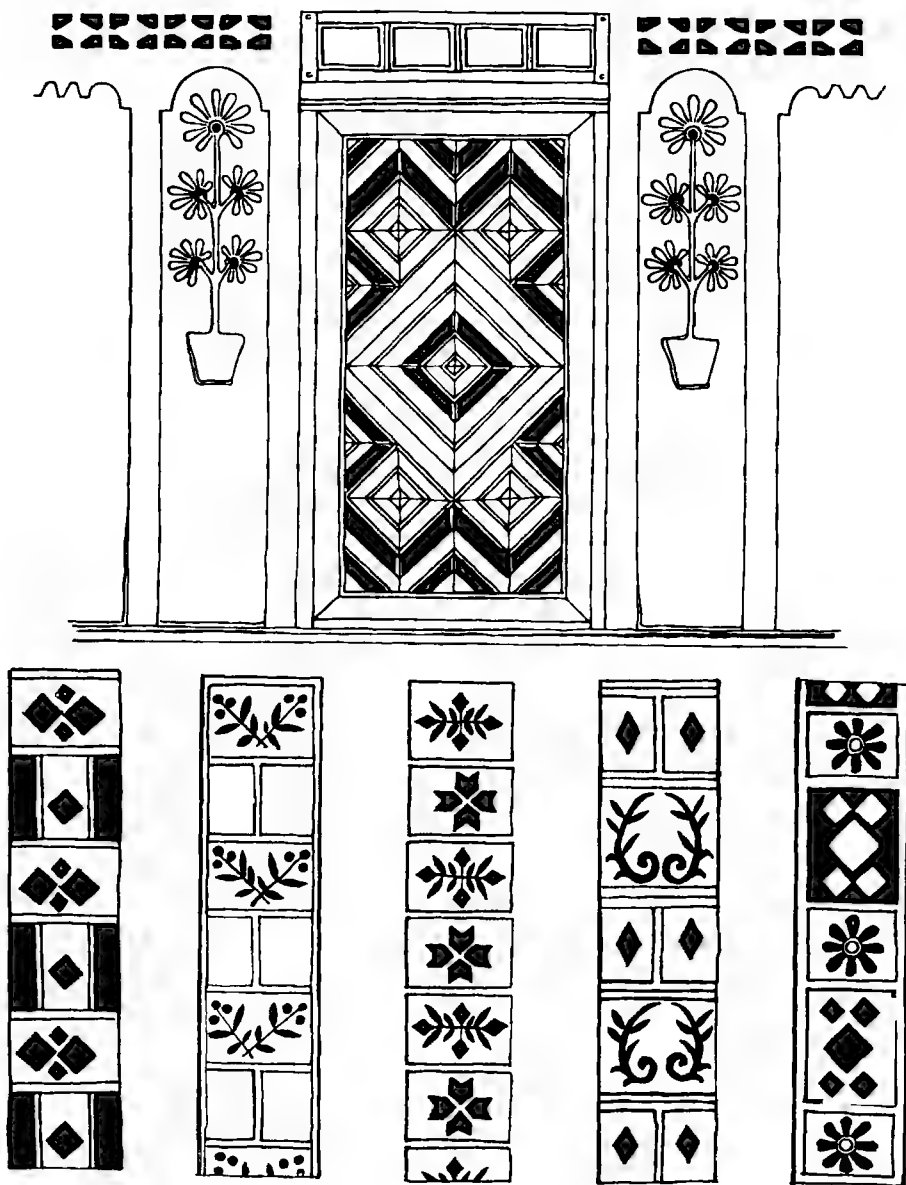
Оздоблення входу до хати рельєфними «вазонами»,
Хмельницька область, кінець 30-х рр. XX ст.

Оздоблення входу до хати рельєфними «вазонами»,
Хмельницька область, кінець 30-х рр. XX ст.

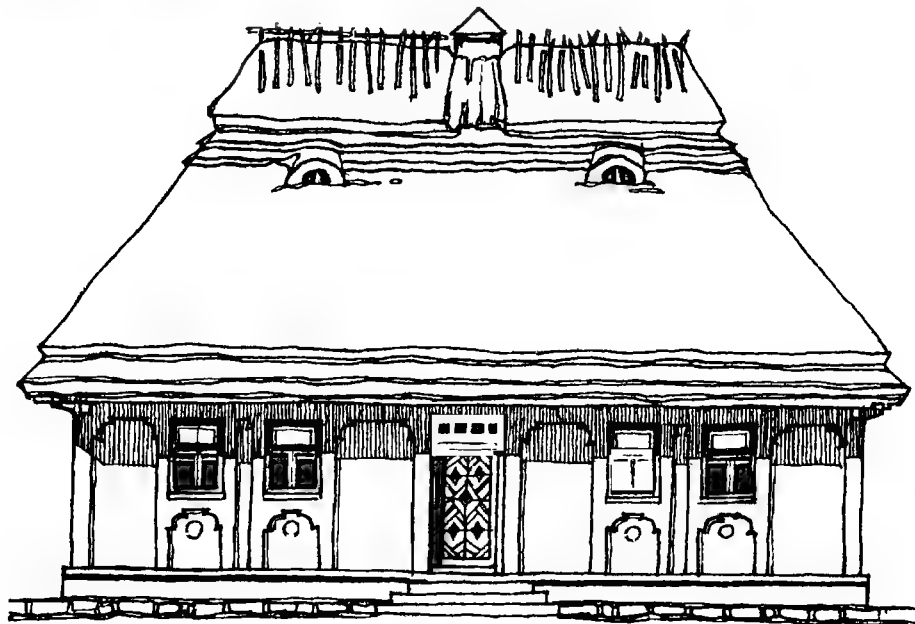
Оздоблення пілястр кольоровим орнаментом,
Західний регіон, перша половина XX ст.

Декоративне оздоблення пілястр на Поділлі,
Хмельницька область, 30–50-і рр. XX ст.

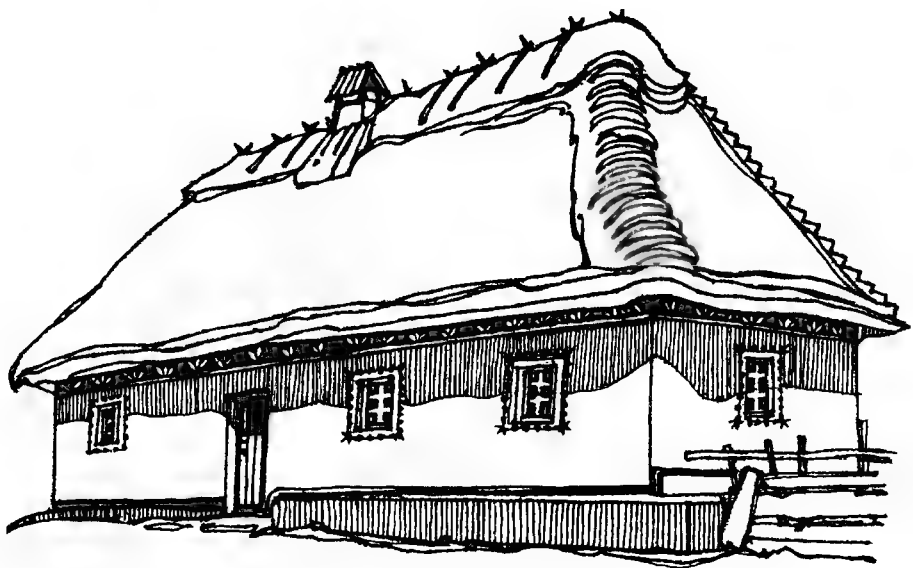
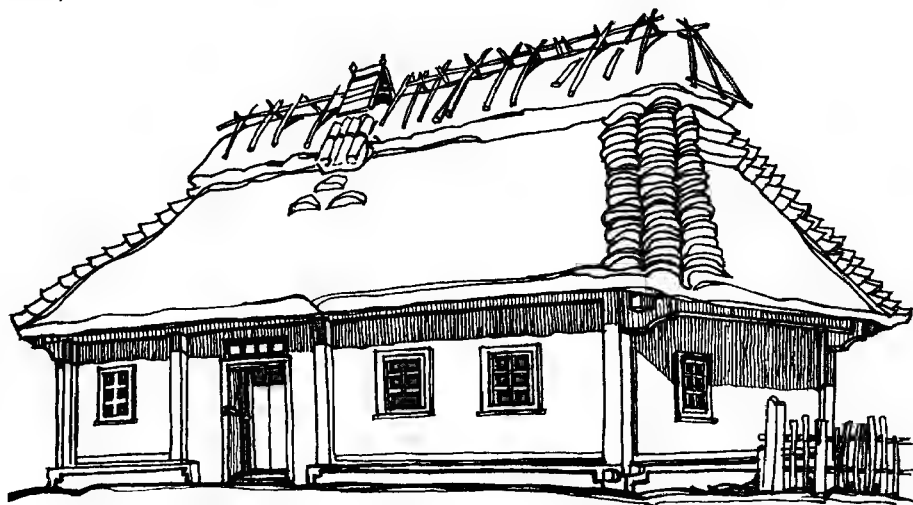
Оздоблення входу до хати рельєфним «вазоном»,
Хмельницька область, кінець 30-х рр. XX ст.

Пластичне та поліхромне оздоблення пілястр,
Західний регіон, середина XX ст.

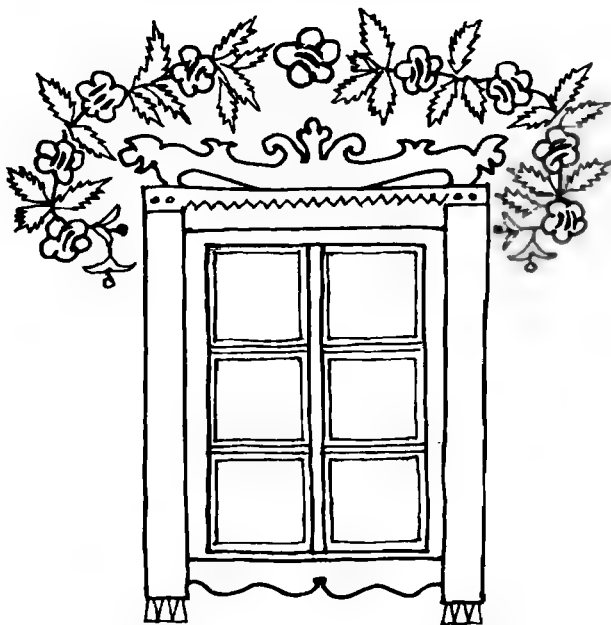
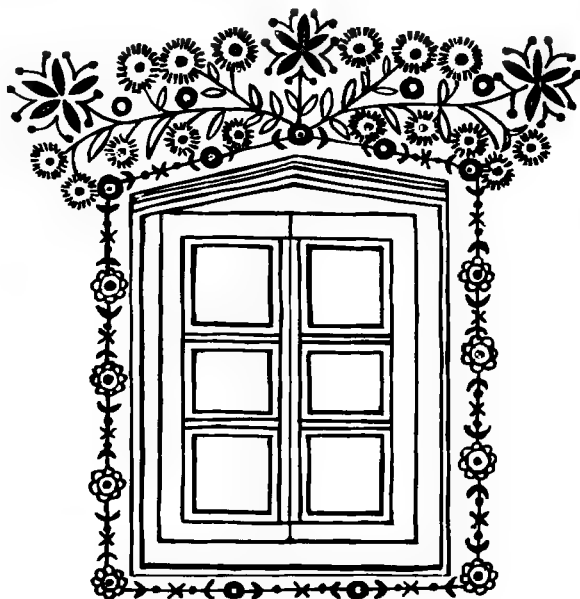
*Оздоблення фасаду хати рельєфними деталями,
Хмельницька область, початок XX ст.*

*Хата з ганком і рельєфними елементами на фасаді,
Вінницька область, початок XX ст.*

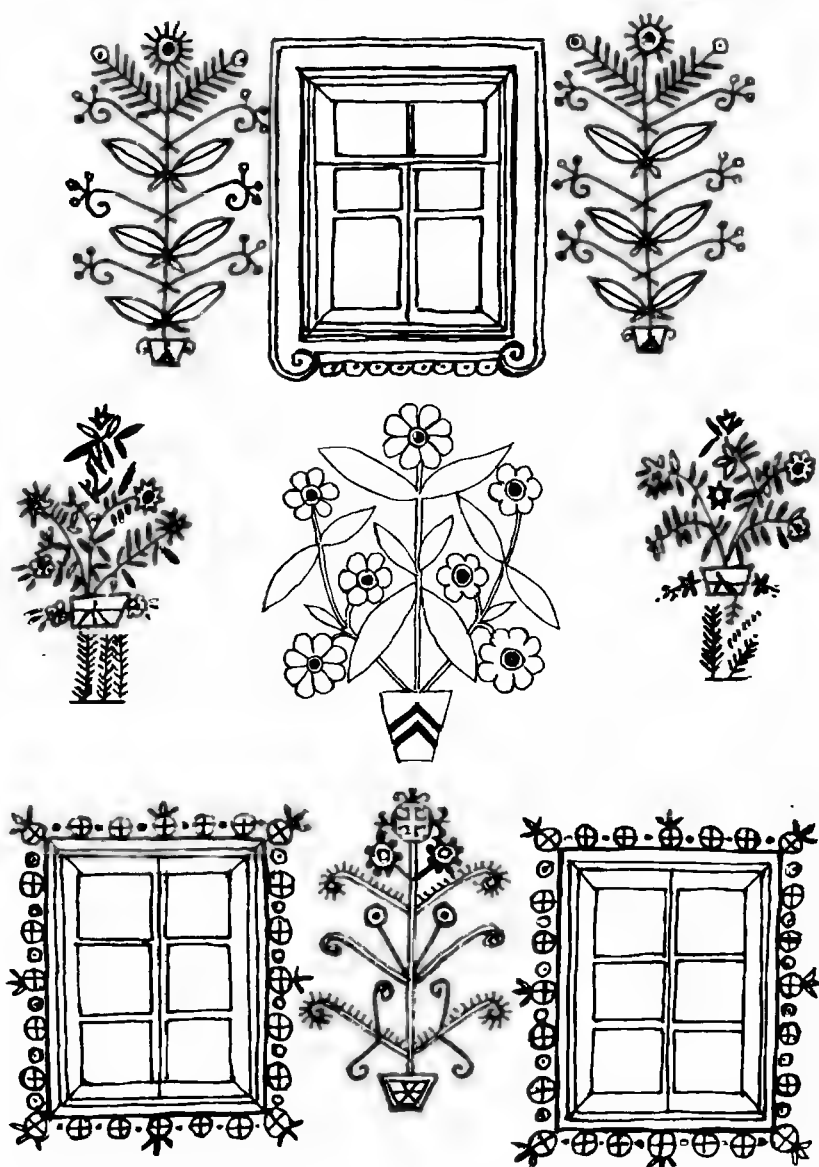
Хата з пластичним обробленням даху,
Вінницька область, початок XX ст.

Хата з елементами розпису стін,
Хмельницька область, початок XX ст.

Розпис навколо вікна, північ Одеської області, 30-і рр. XX ст.

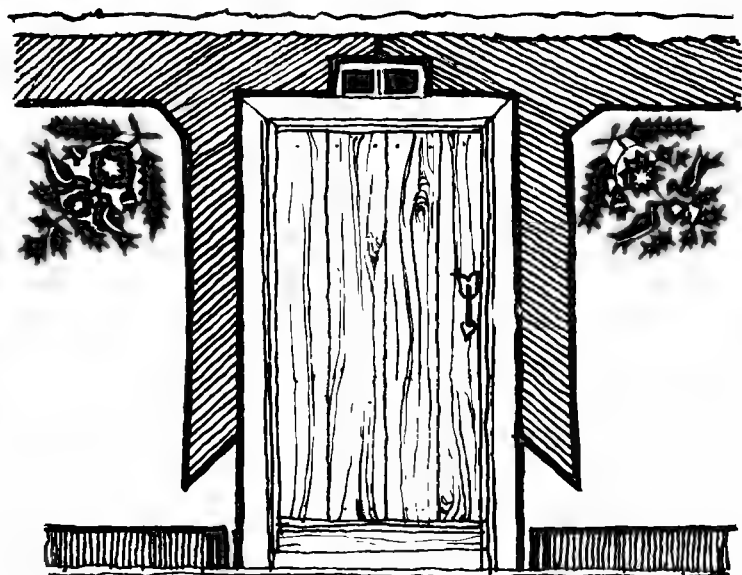
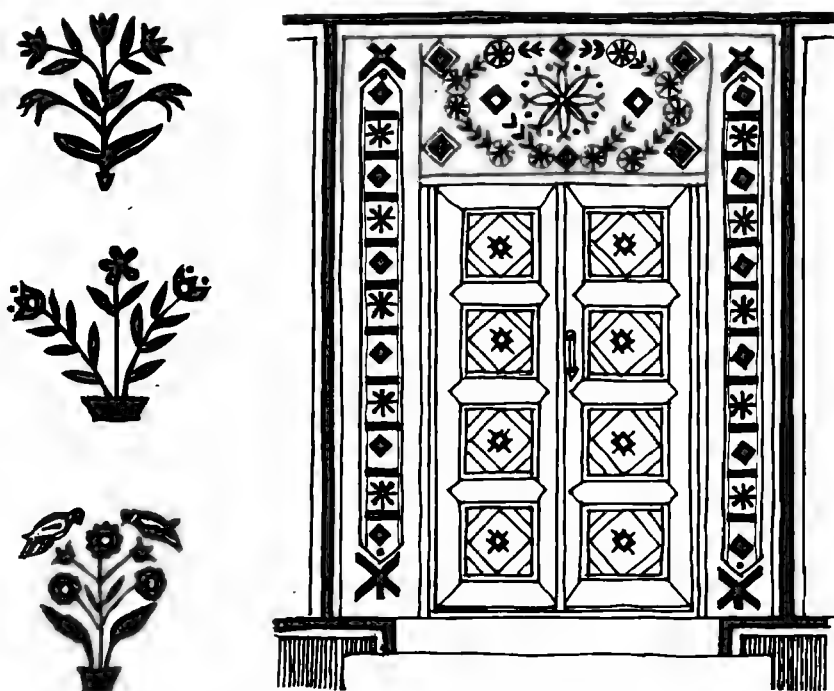
Розпис над вікном, північ Одеської області, 40-і рр. XX ст.

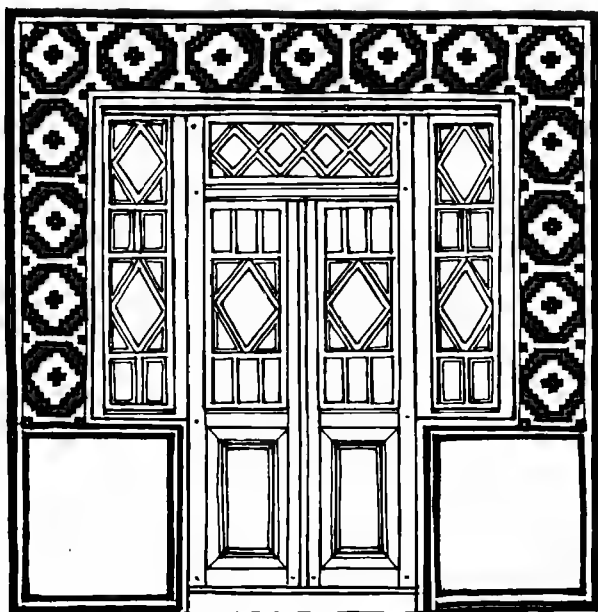

Розпис з бічних сторін вікна, Хмельницька область, початок 50-х рр. XX ст.

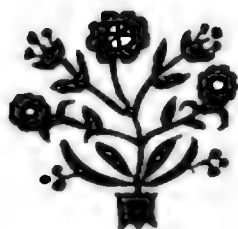
Розпис з боків дверей, північ Одеської області, початок 50-х рр. XX ст.

Розпис навколо вікон і між вікнами,
Хмельницька область, початок 40-х рр. XX ст.

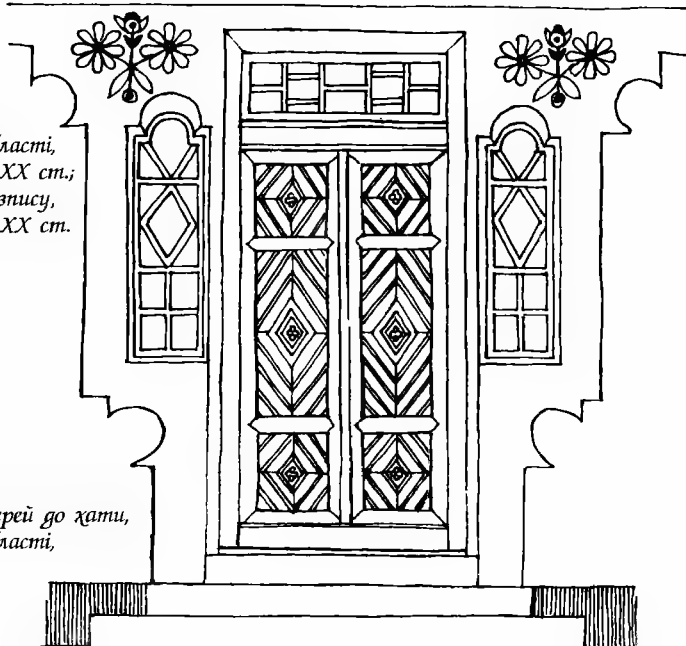

Пластичне та кольорове оздоблення входу до будинку, Тернопільська область, 50-і рр. XX ст.; та фрагмент розпису, Поділля, середина XX ст.

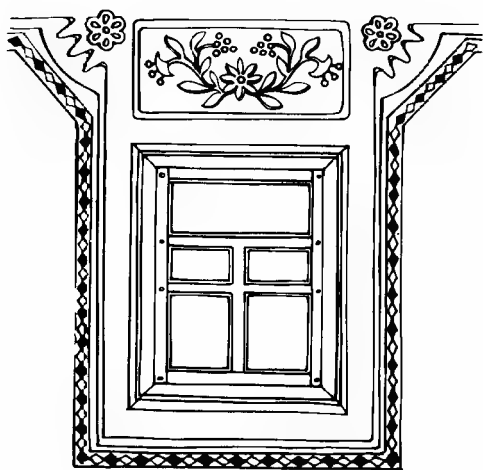
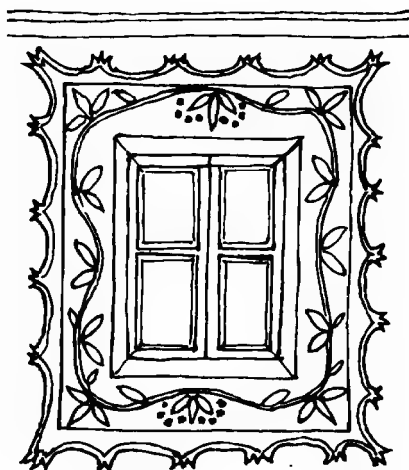
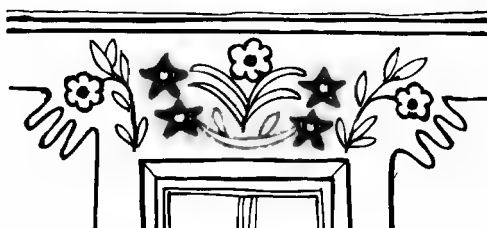
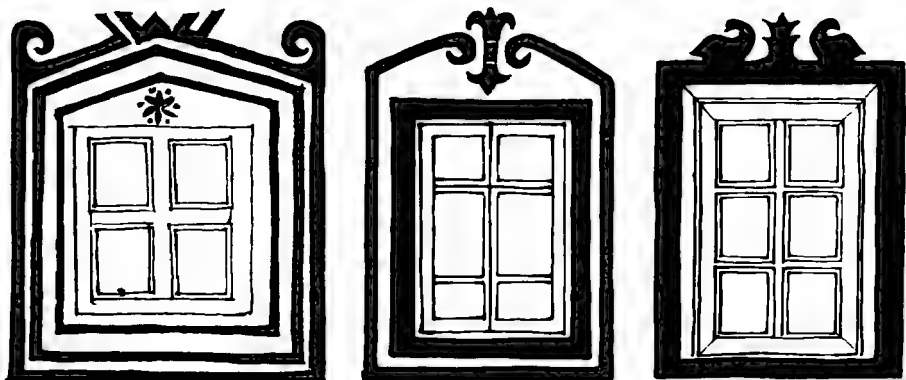

Пластичне оздоблення входу до будинку, Хмельницька область, 40-і рр. XX ст.

◀ Розпис навколо дверей до хати, північ Одеської області, початок 50-х рр. XX ст.; та фрагменти розпису, Поділля, середина XX ст.

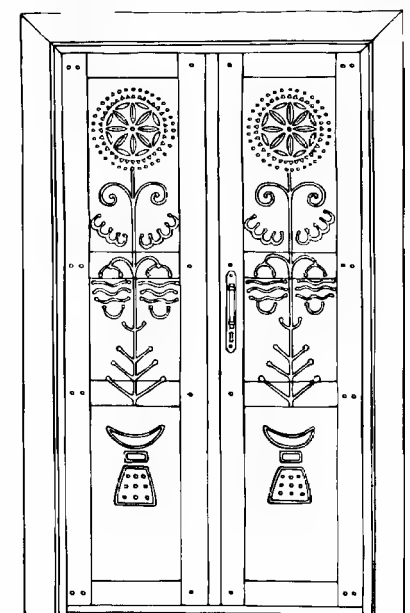
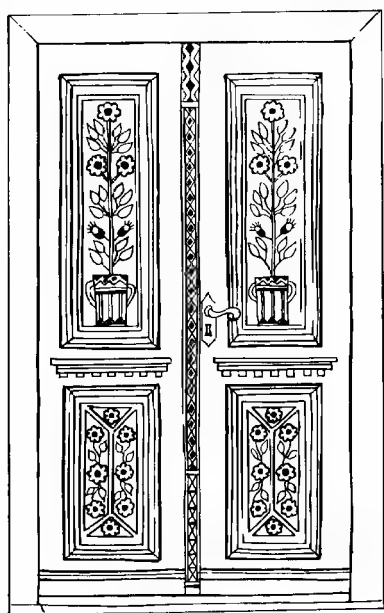
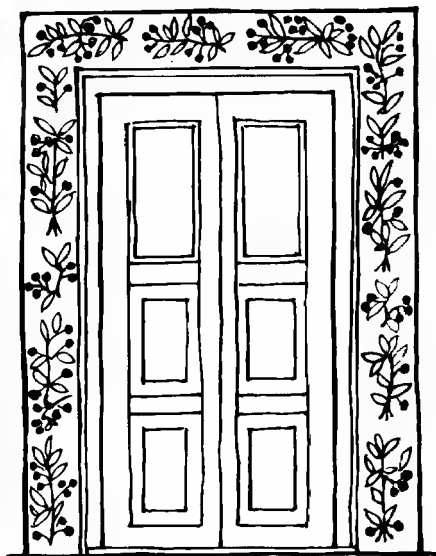
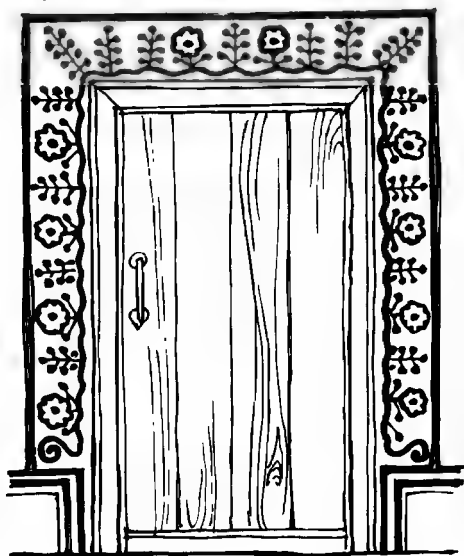
◀ Розпис з боків дверей до хати, північ Одеської області, 50-і рр. XX ст.

Оздоблення вікон кольоровими смужками, Поділля, 50-і рр. XX ст.

Пластичне та кольорове оздоблення завершення вікна,
Вінницька область, 60-і рр. XX ст.

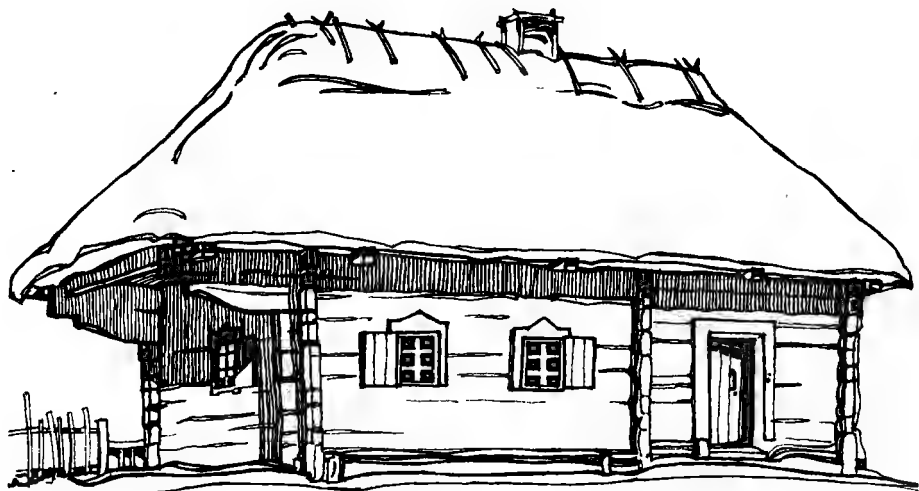
Кольорове та пластичне оздоблення вікон, Поділля, 60-і рр. XX ст.

Розпис навколо дверей. Ліворуч — зовнішні двері, праворуч — двері в інтер'єрі, Вінницька область, 50-і рр. XX ст.

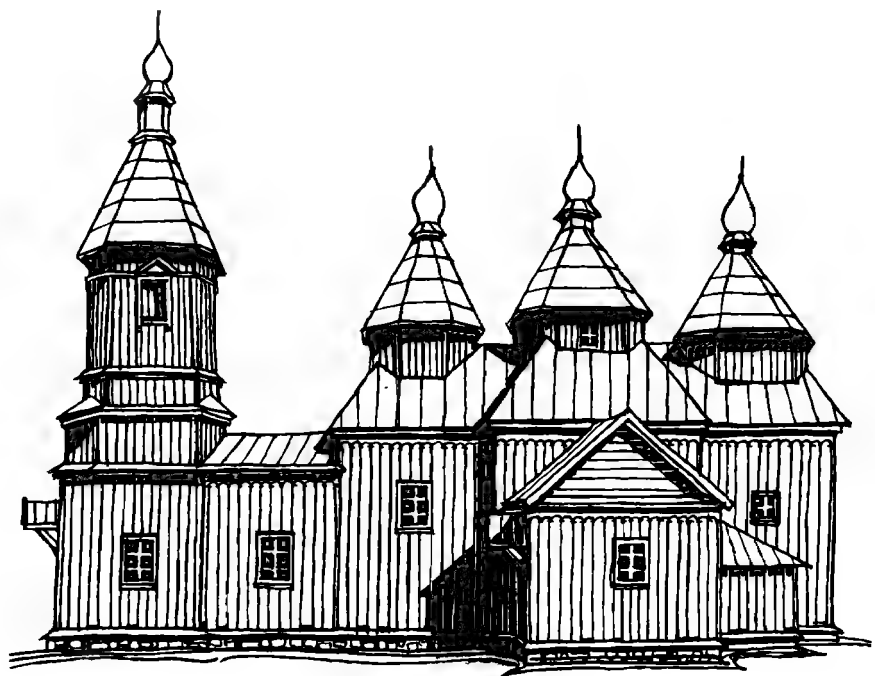
Оздоблення дверей різьбленням, Хмельницька область, 30-і рр. XX ст.

Оздоблення дверей різьбленням, Черкаська область, 30-і рр. XX ст.

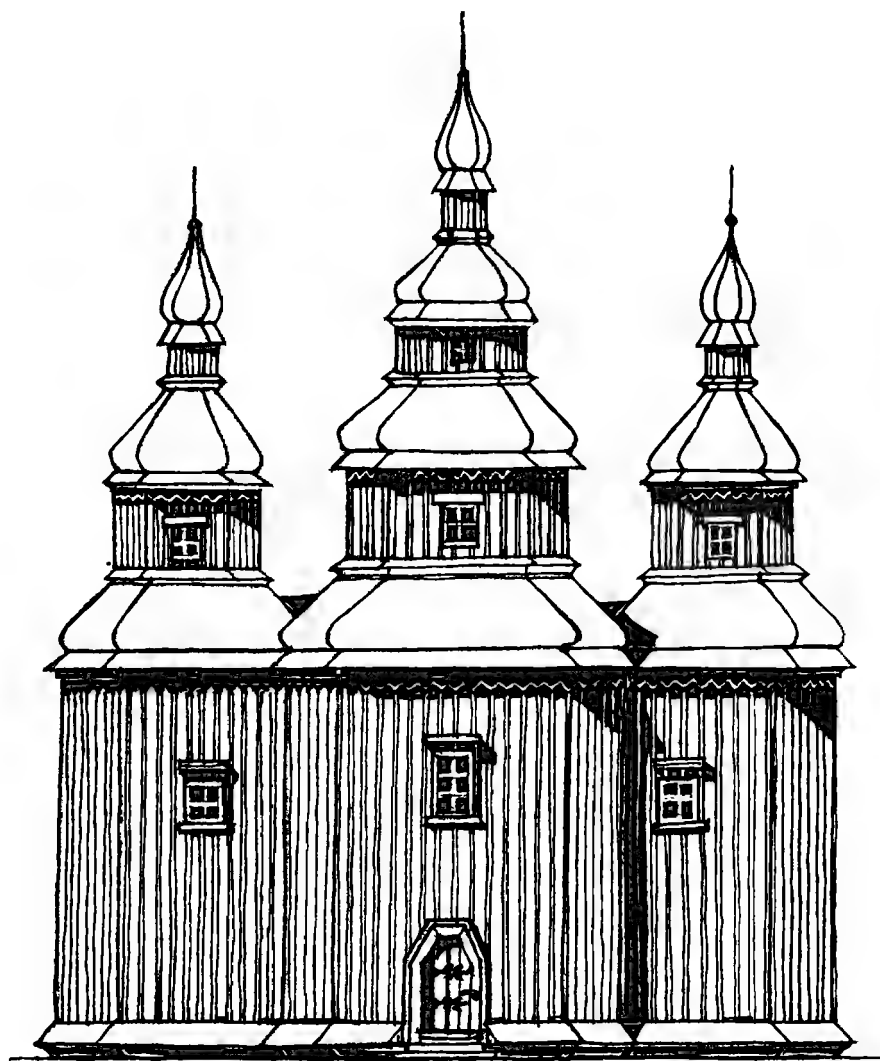
*Рублена хата з розвиненим причілком,
Черкаська область, середина XIX ст.*

*Рублена хата з розвиненим причілком,
Черкаська область, кінець XIX ст.*

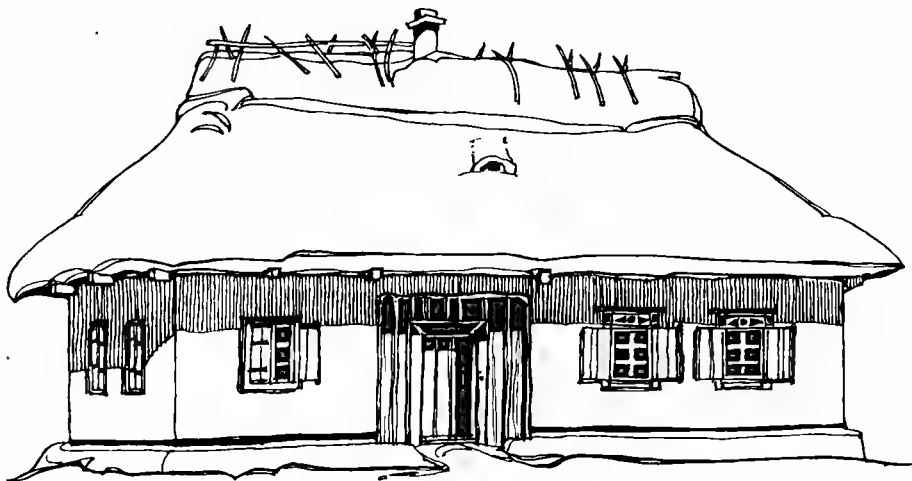
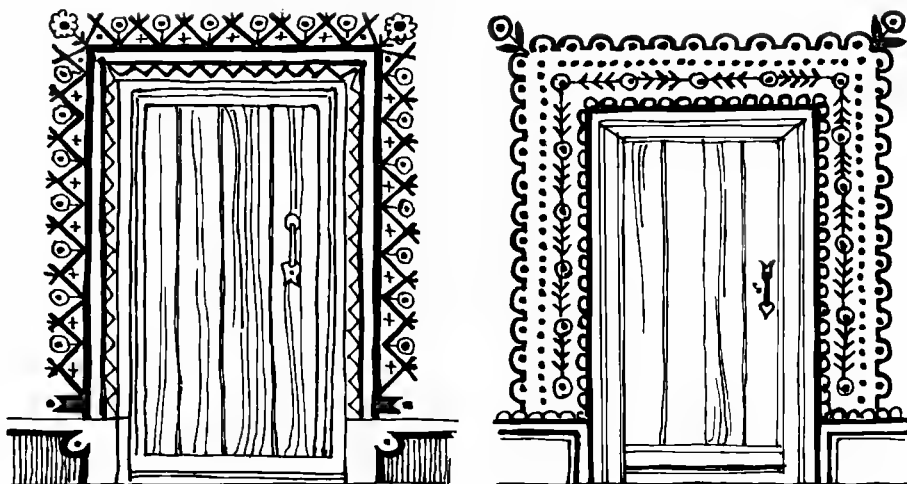

Дерев'яна церква з дзвіницею у с. Пугачівка
Уманського району Черкаської області, 1761 р.

Дерев'яна тинькована хата,
Полтавська область, кінець XIX ст.

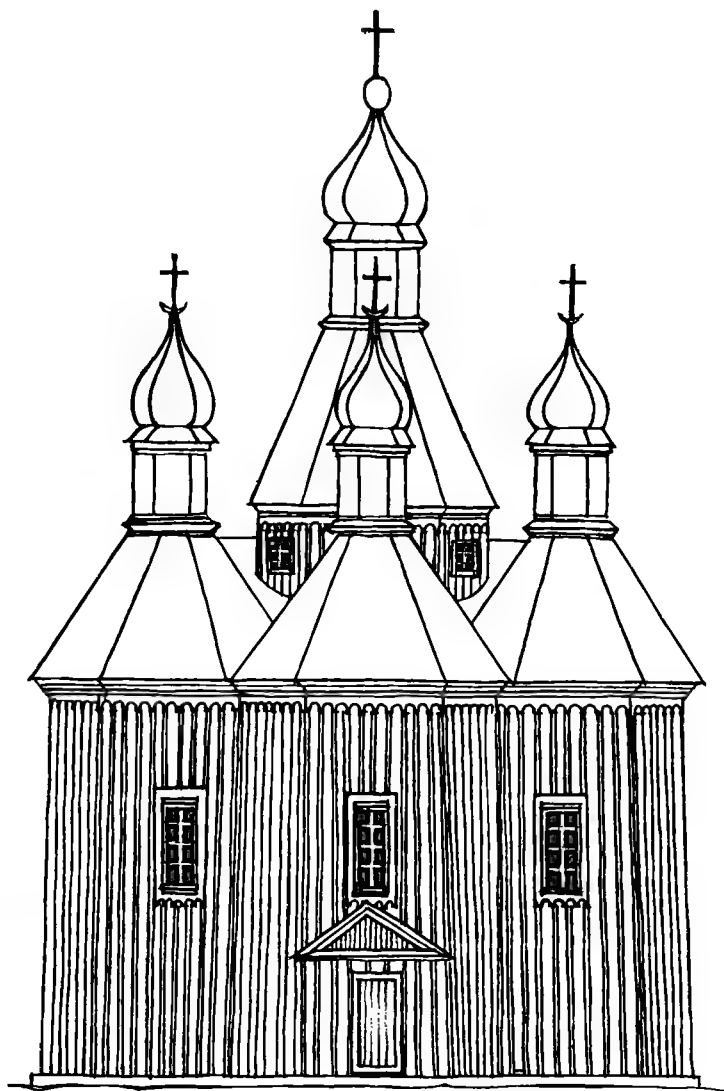
Дерев'яна церква у с. Зарубинці, Черкаська область, 1742 р.

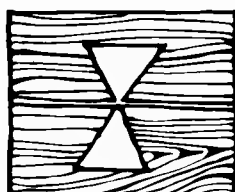
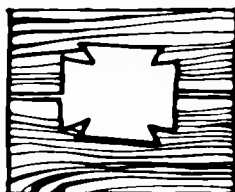
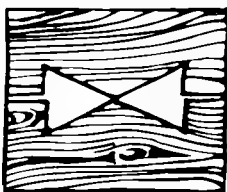
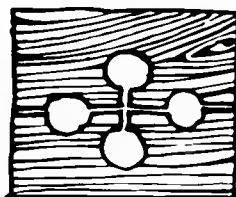
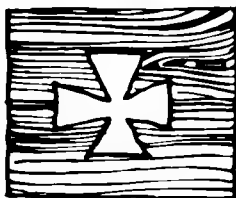
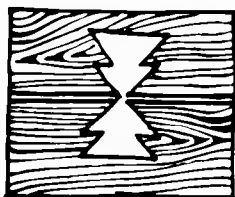
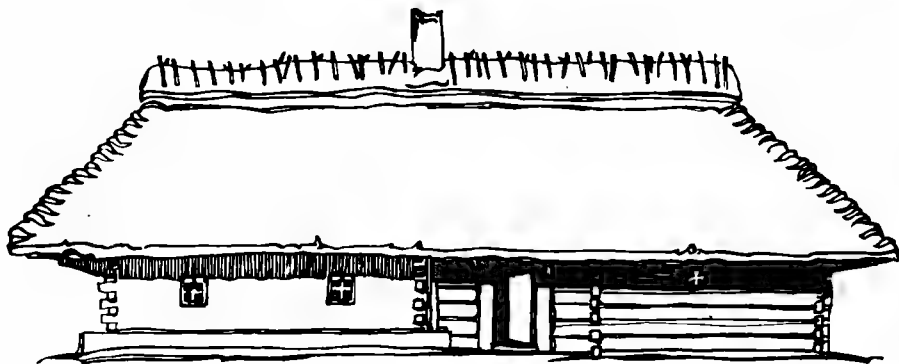
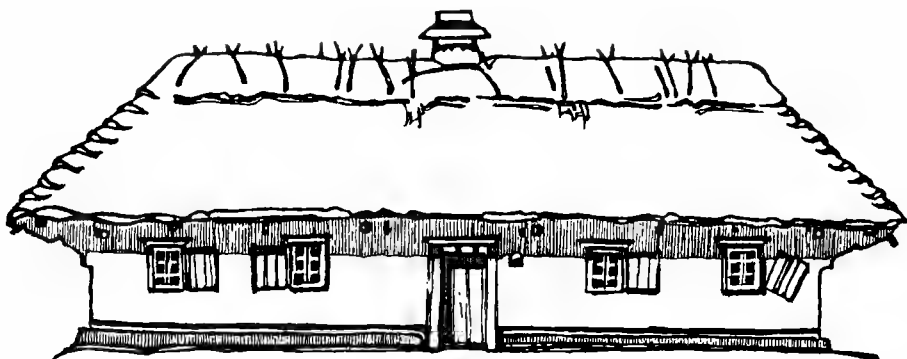
Розпис навколо дверей до хати,
північні райони Одеської області,
початок 50-х рр. XX ст.

Розпис навколо дверей до хати,
північні райони Одеської області,
початок 50-х рр. XX ст.

Хата на Наддніпрянщині, Черкаська область, початок XX ст.

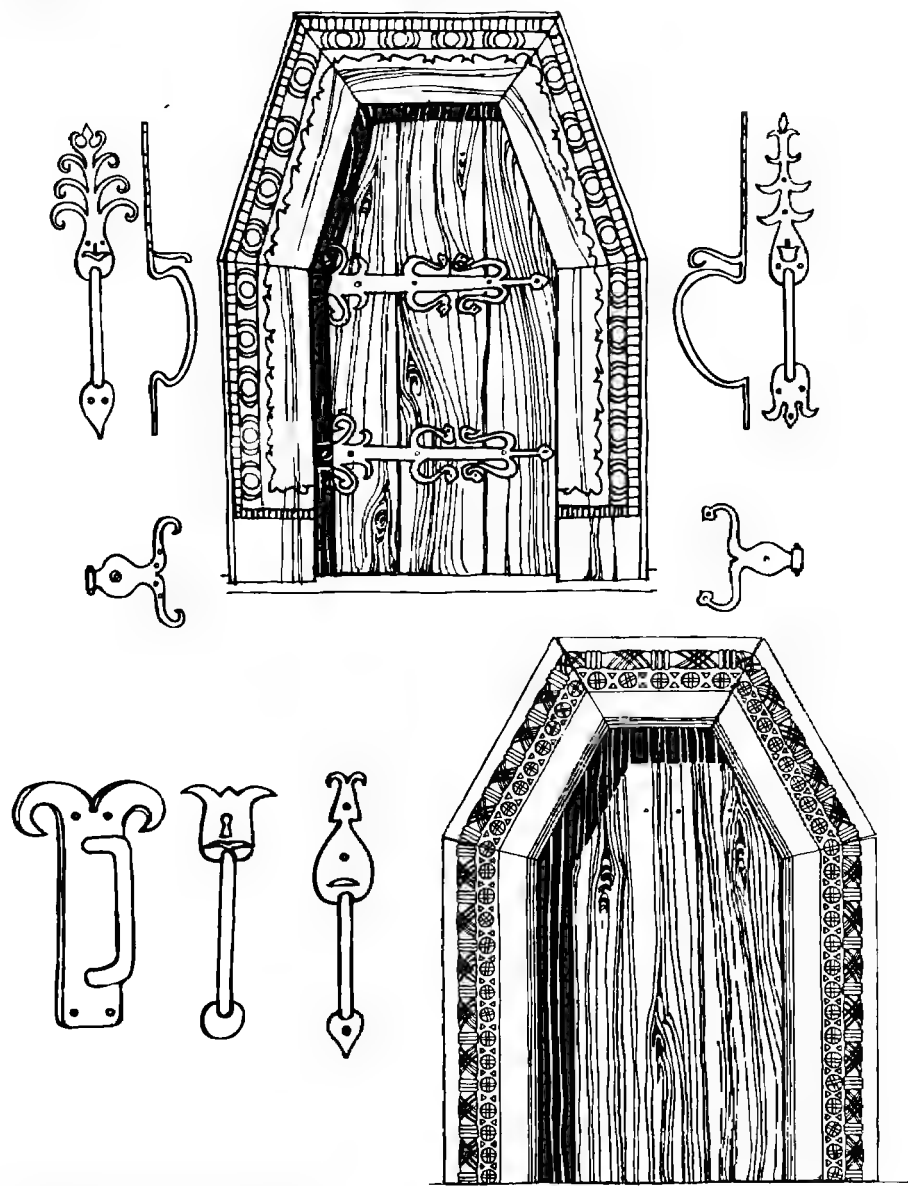

Дерев'яна церква у с. Ходорівці Київської області, 1768 р.

1–2. Хати, Черкаська область, кінець XIX ст. та ХVІІІ ст.

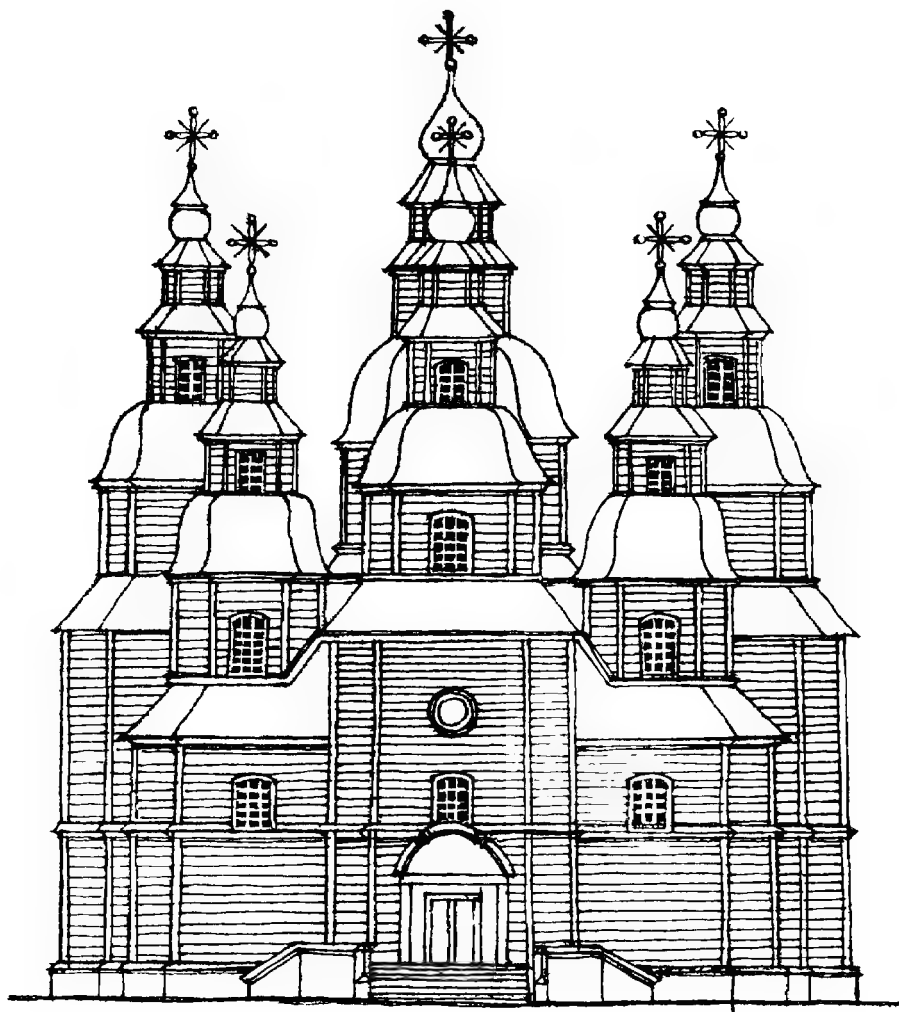
3–4. Прорізи у рублених стінах для освітлення та вентиляції комори.
Черкаська, Полтавська та інші області, XIX–початок XX ст.

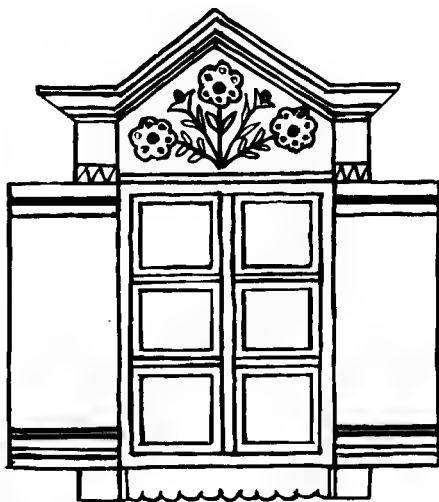
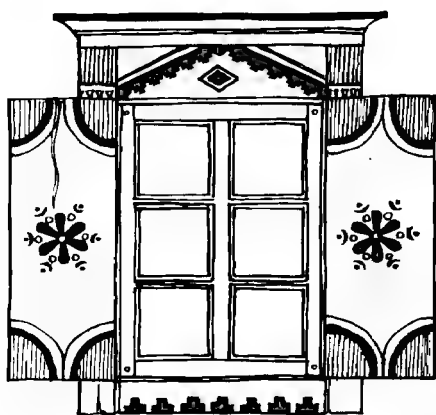
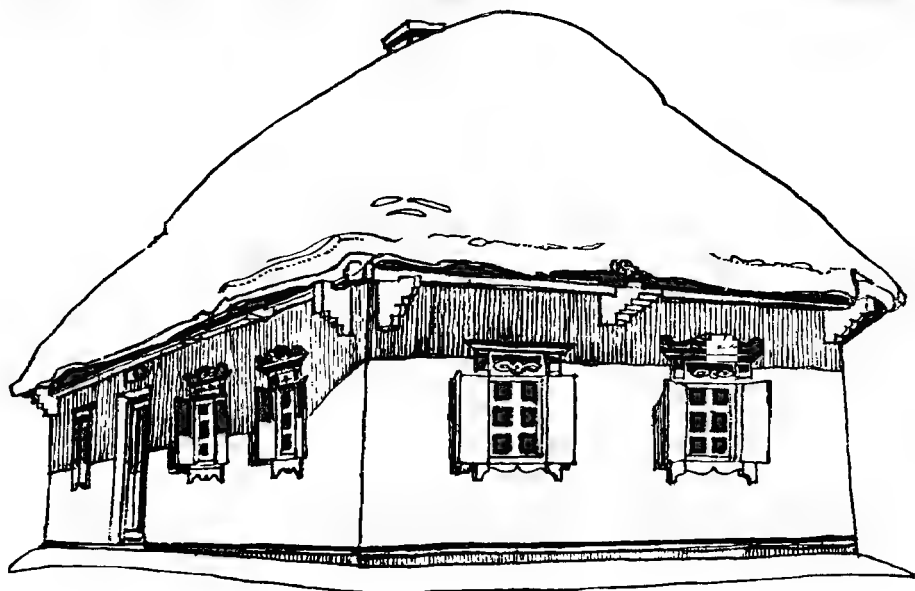
Шестикутні різьблені двері до дерев'яної церкви,
Черкаська область, XVII ст.

Кована металева арматура для дверей,
Лівобережжя, кінець XIX ст.

Шестикутні різьблені двері
до дерев'яної церкви,
Київська область, XVII ст.

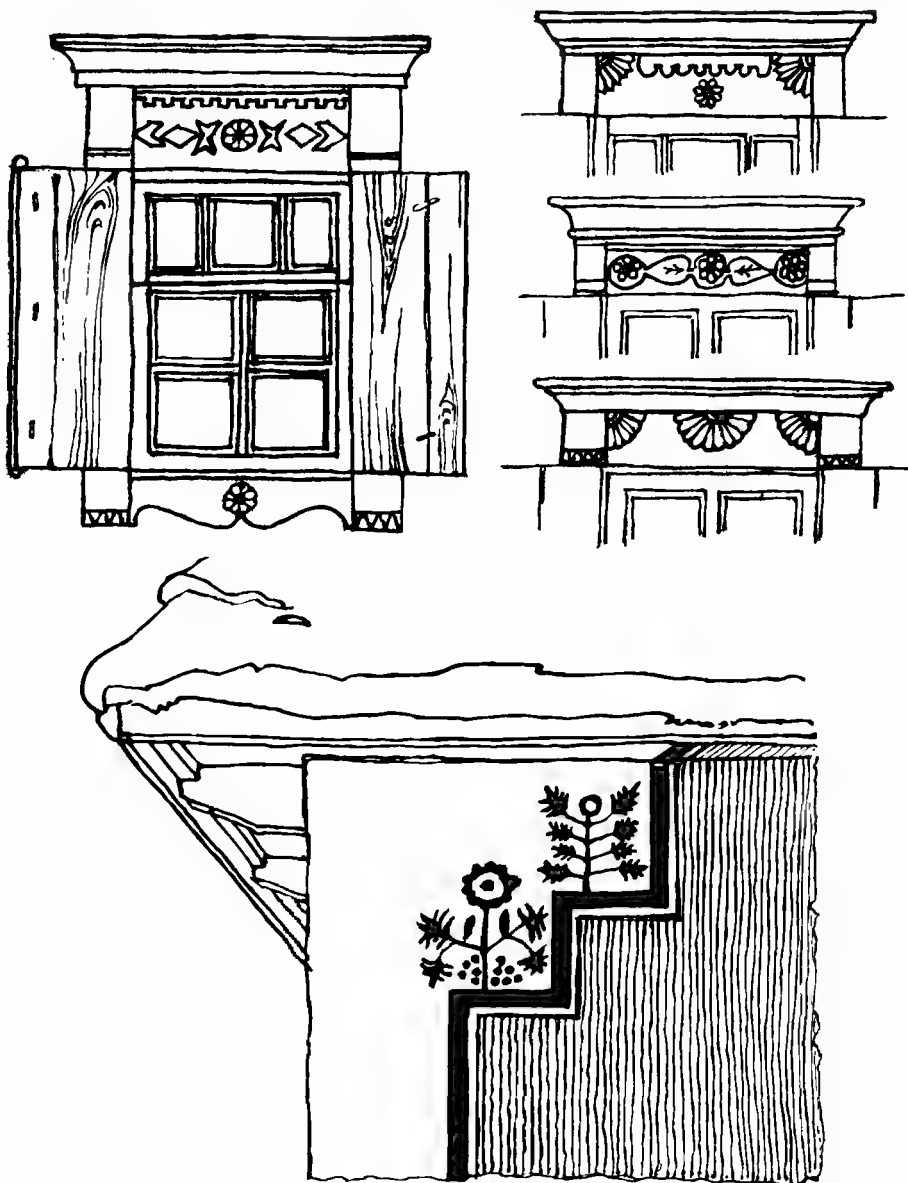
*Дерев'яна церква у м. Новомосковську,
Дніпропетровська область, 1775 р.*

Хата на Наддніпрянщині,
Дніпропетровська область, початок XX ст.

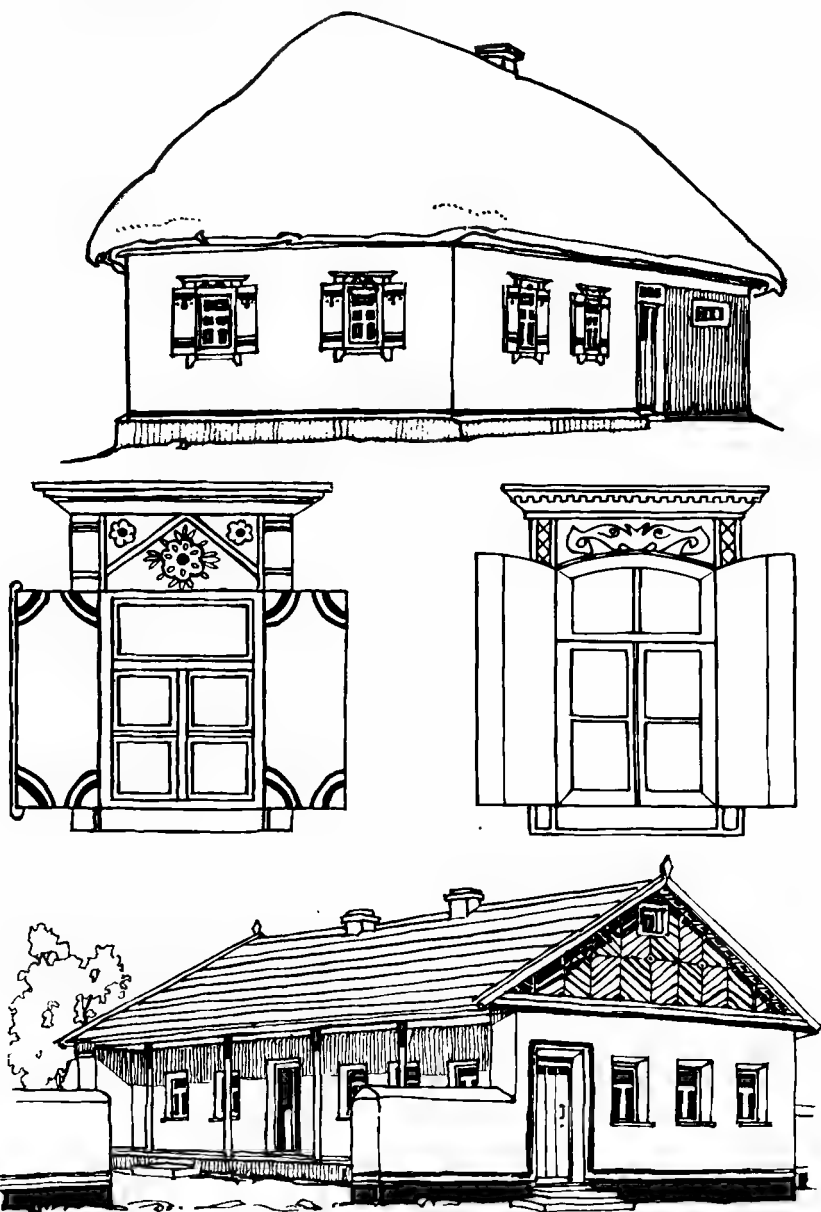
Вікно до хати з використанням
кольору та розпису,
Хіровоградська область,
початок 40-х рр. XX ст.

Вікно до хати з використанням
елементів кольору та розпису,
Черкаська область,
початок 30-х рр. XX ст.

Вікно з віконницями та завершенням вікон,
Черкаська область, початок XX ст.

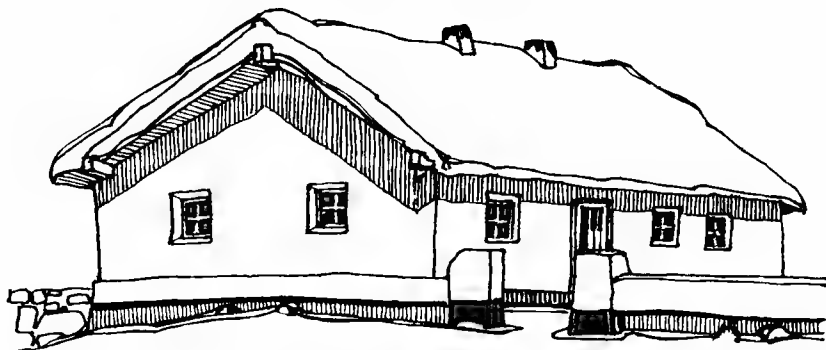
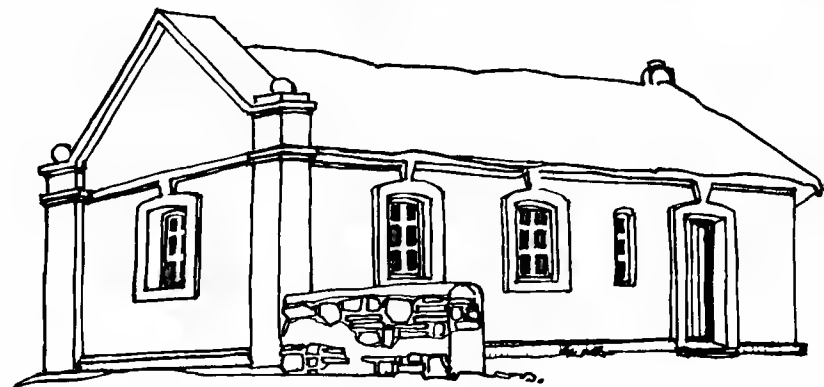
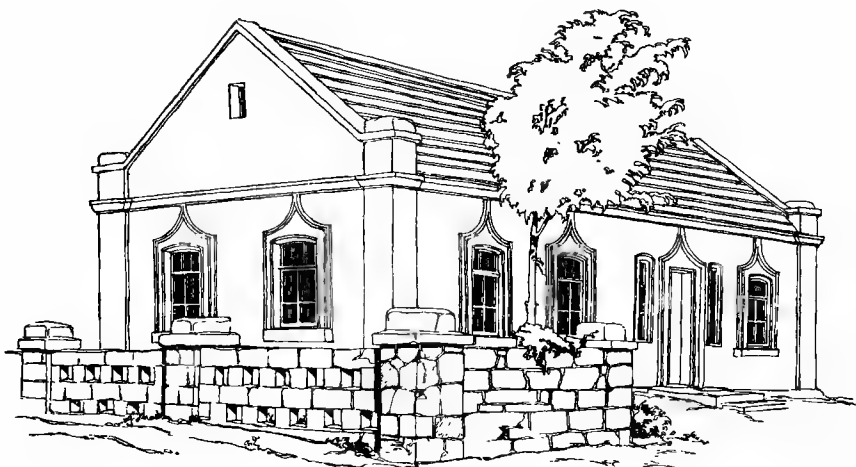
Фрагмент пофарбування та розпису напильної стіни хати,
Черкаська область, кінець 40-х рр. XX ст.

Хата з пофарбуванням стін комори, Кіровоградська область, початок XX ст.

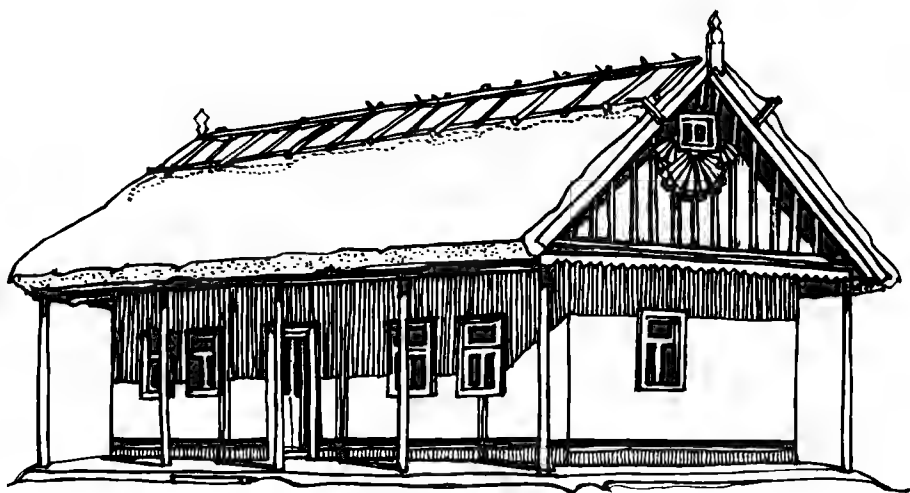
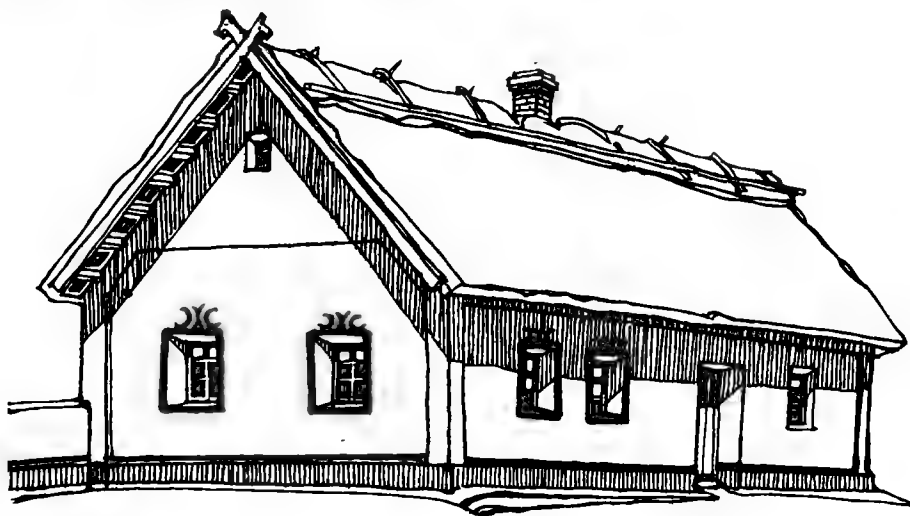
Вікна, Черкаська область, початок XX ст.

Хата на півдні Херсонської області, початок XX ст.

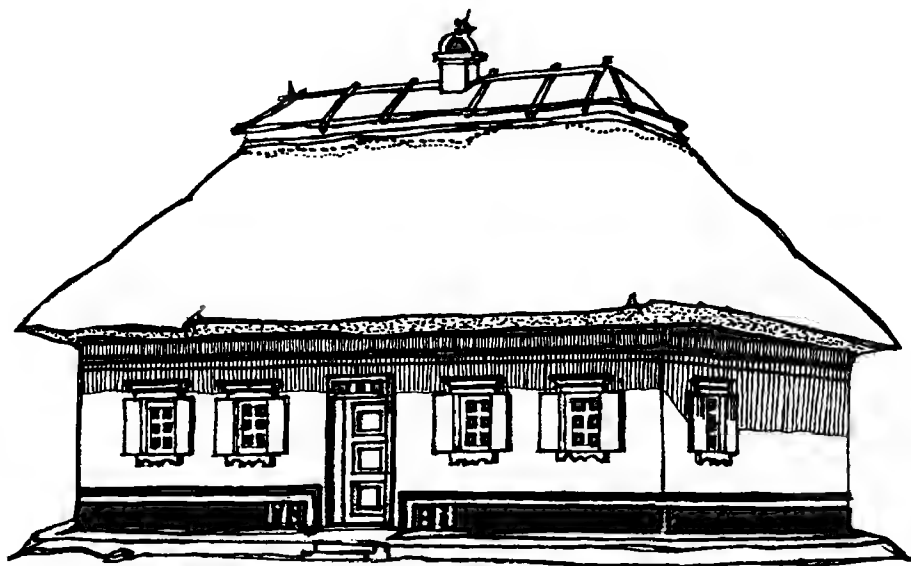
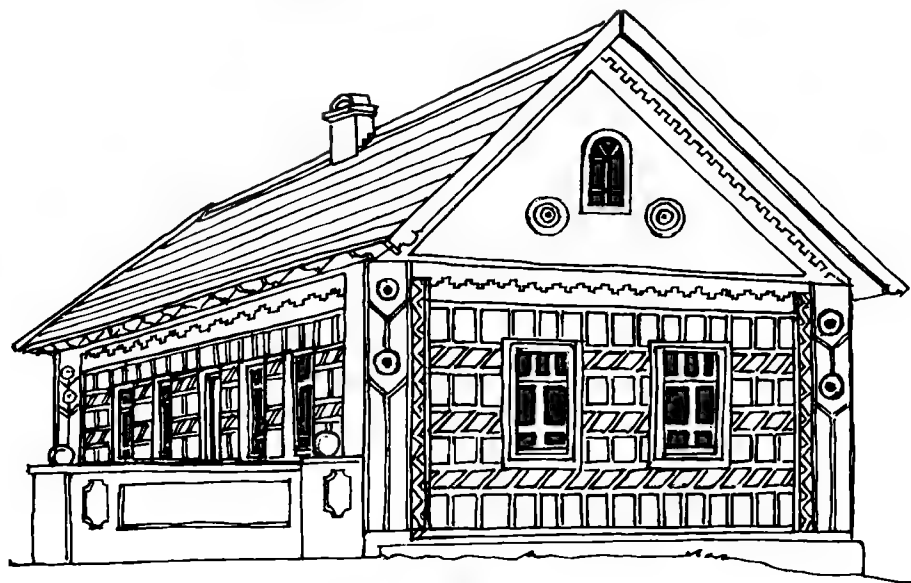
Сільське житло з вапняку, Одеська область, початок 30-х рр. XX ст.

Сільське житло, Миколаївська область, 30-і рр. XX ст. (внизу)

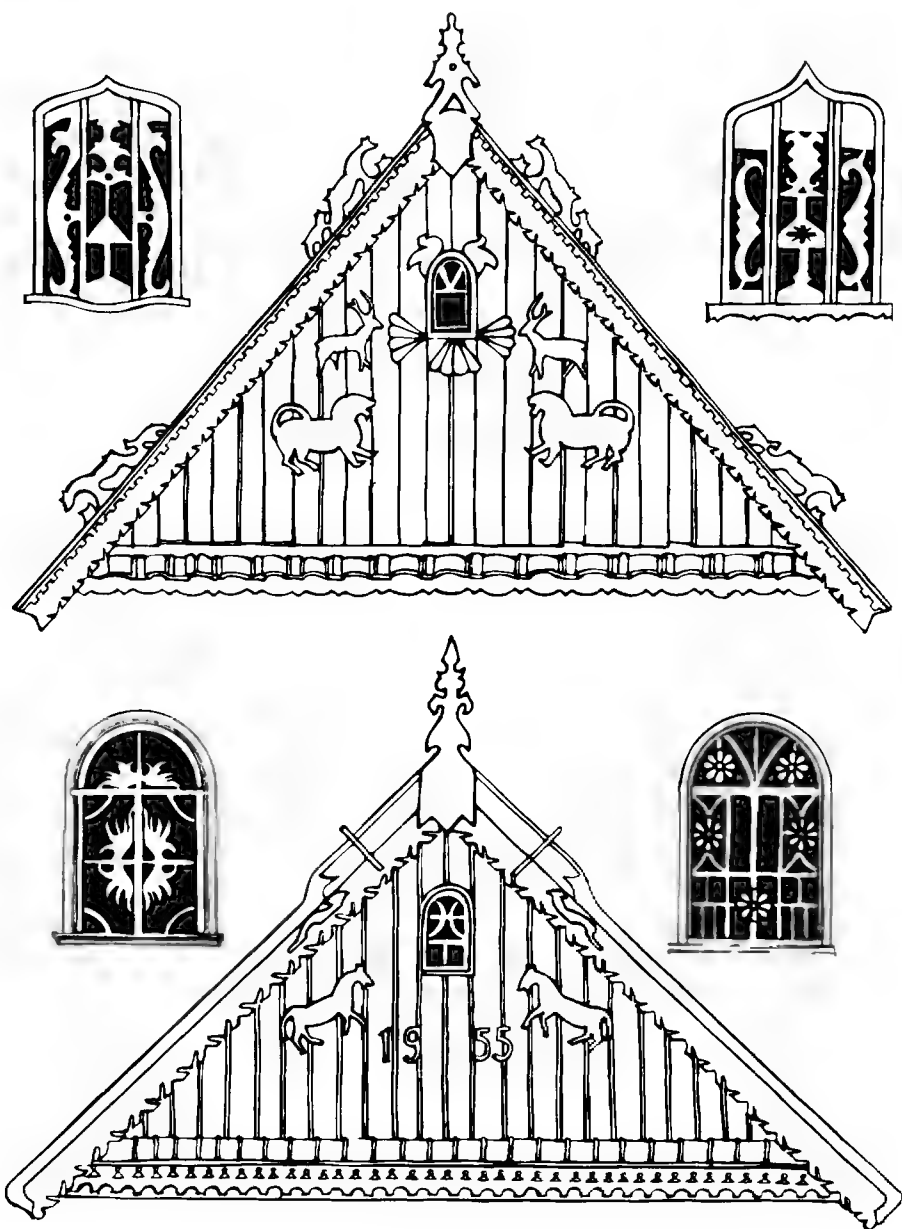
Хата на півдні України, Одеська область, початок XX ст.

Хата на півдні України, Одеська область, кінець 40-х рр. XX ст.

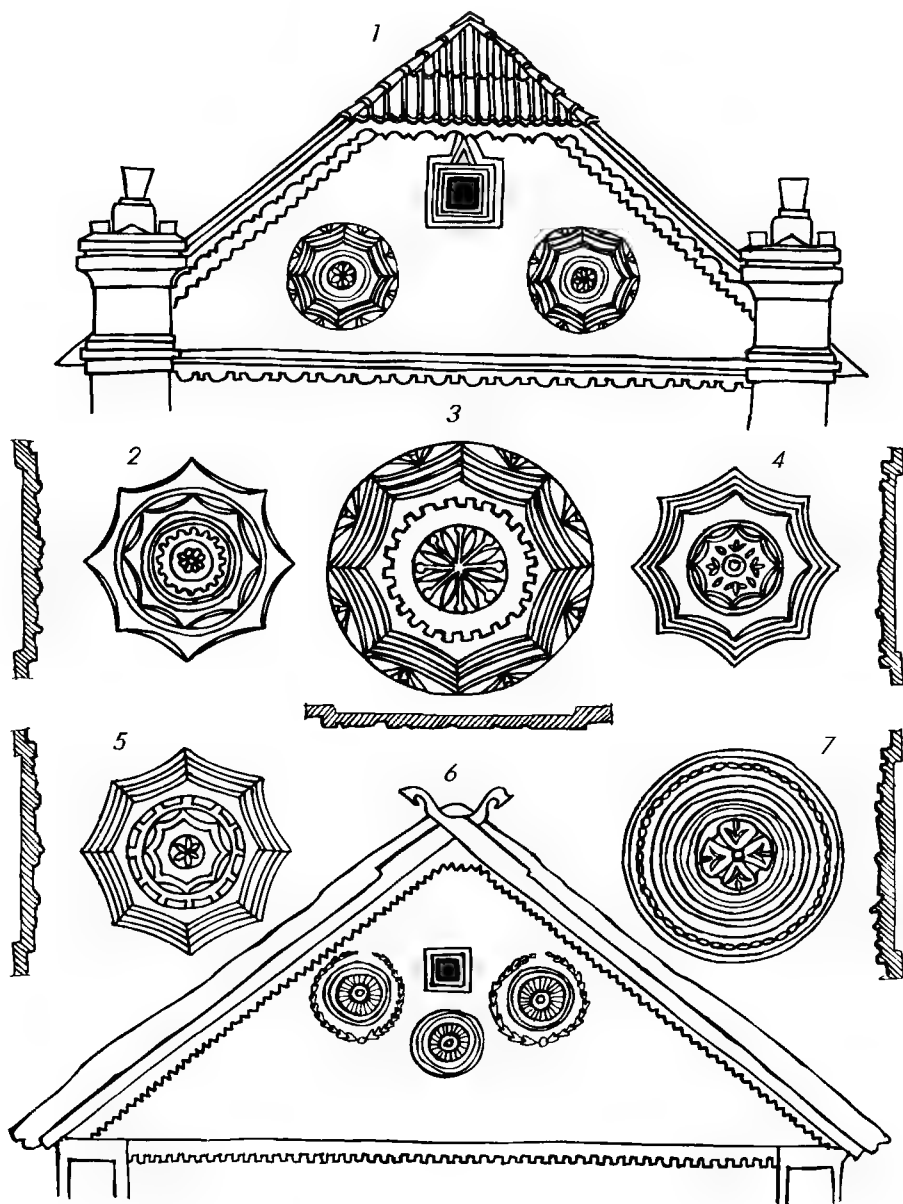

Сільське житло з пластичною обробкою стін,
Одеська область, початок 50-х рр. XX ст.

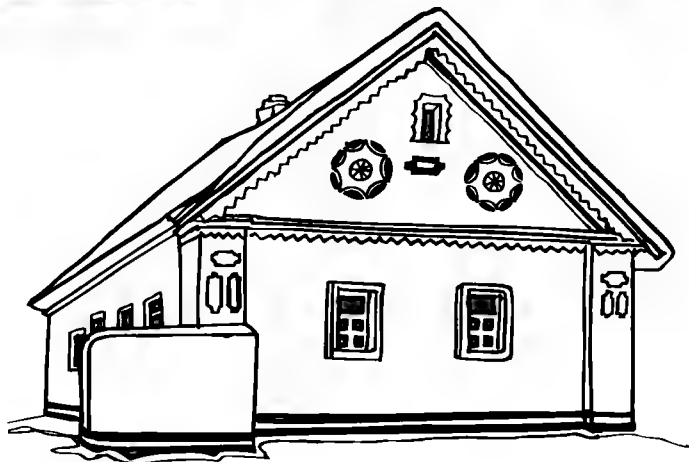
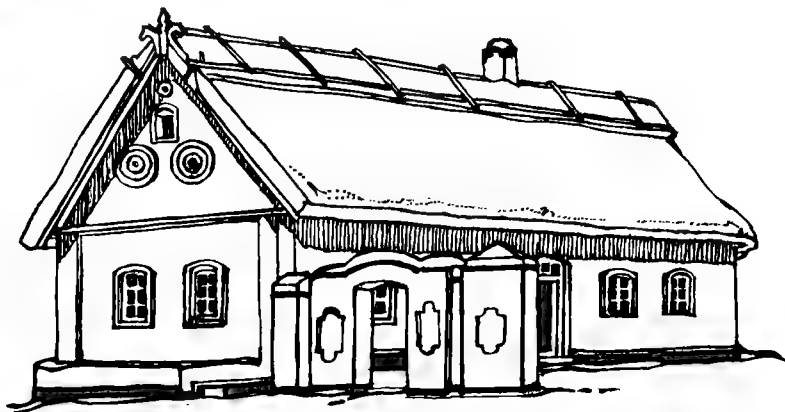
Сільське житло з використанням кольору для оздоблення стін,
Одеська область, кінець 40-х рр. XX ст.

Оформлення дерев'яних фронтонів хат,
Одеська область, 50-ті рр. XX ст.

Оформлення фронтонів декоративними розетками:
1, 3 — Одеська область; 2, 4–7 — Миколаївська область, початок XX ст.

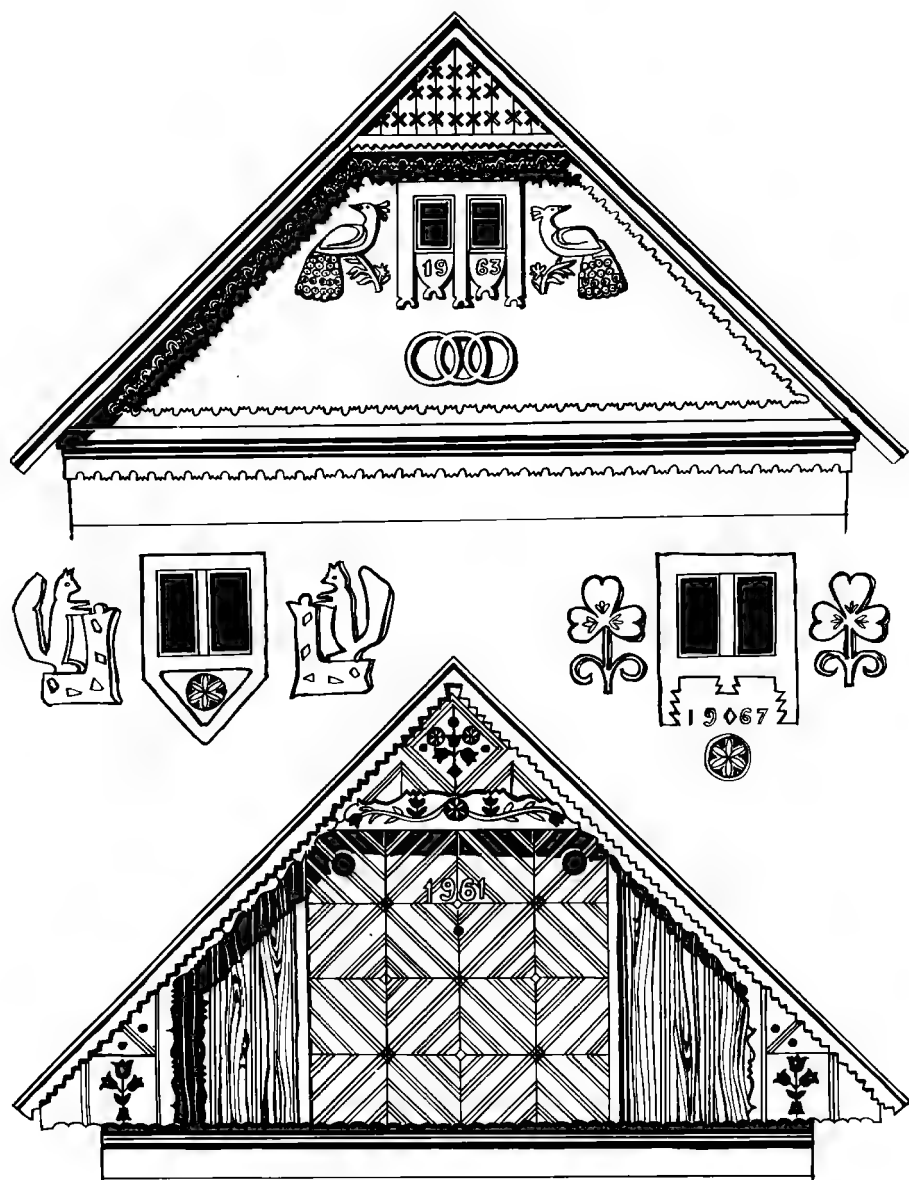

Сільське житло з вапняку, Миколаївська область, початок XX ст.

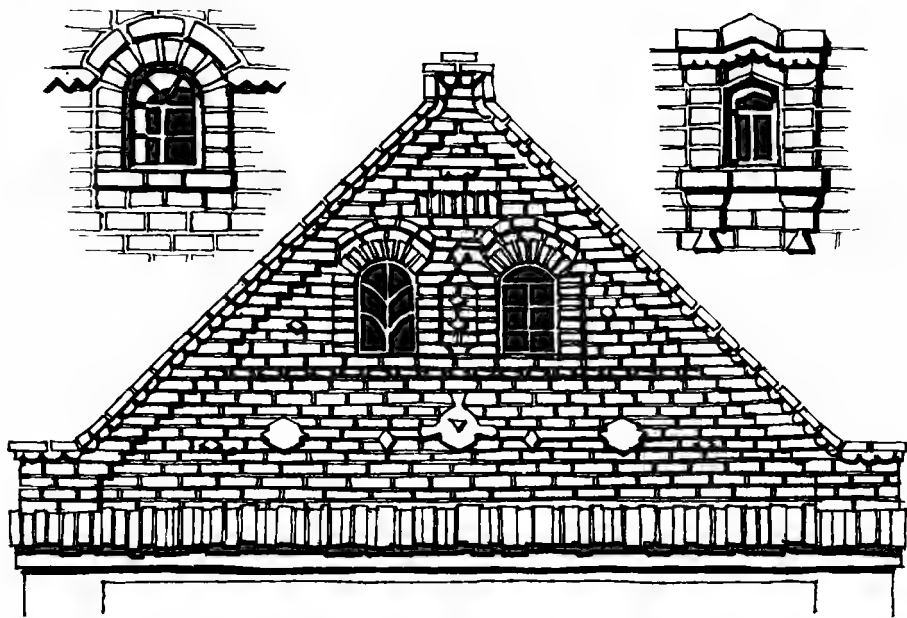
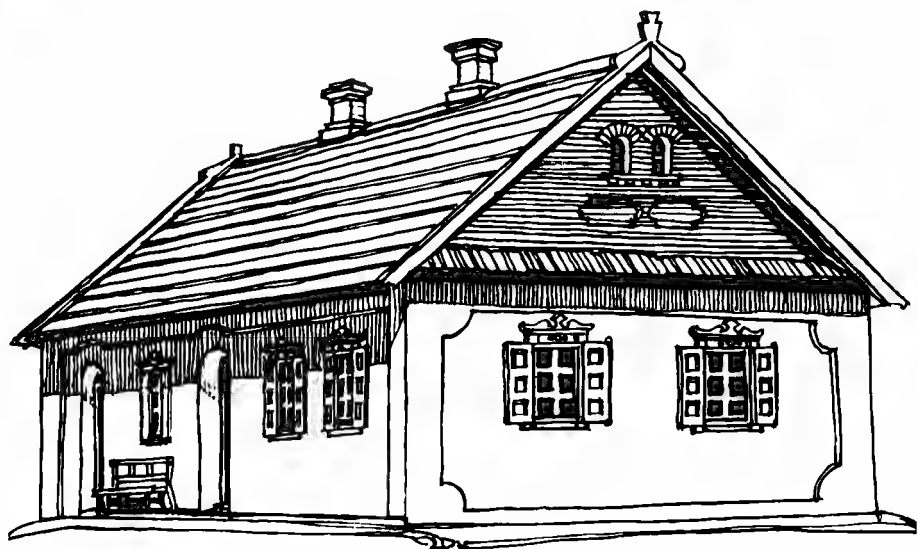
Всередині: декоративні розетки на фронтонах сільського житла,
Миколаївська область, початок XX ст.

Сільське житло з вапняку, Миколаївська область, початок XX ст.

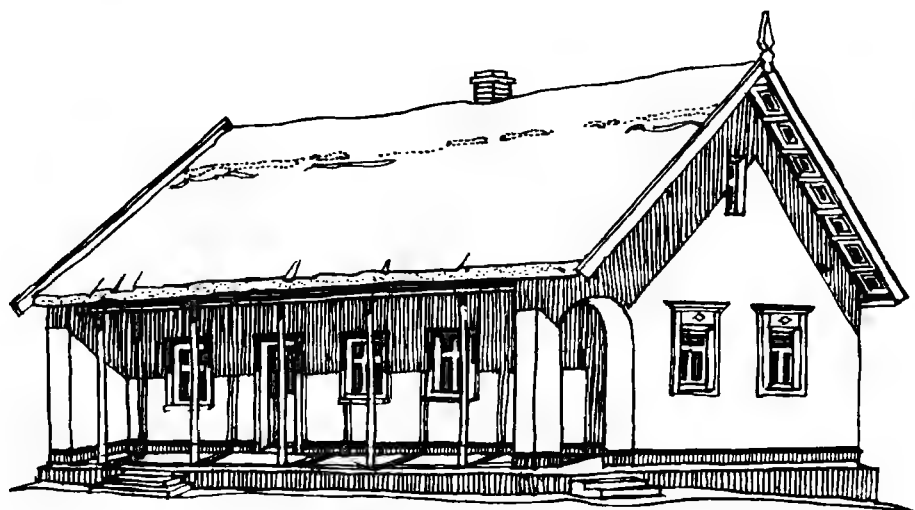
Декоративна обробка фронту та деталі,
Закарпатська область, 60-ті рр. XX ст.

Декоративна обробка фронту з дерева,
Закарпатська область, 60-ті рр. XX ст.

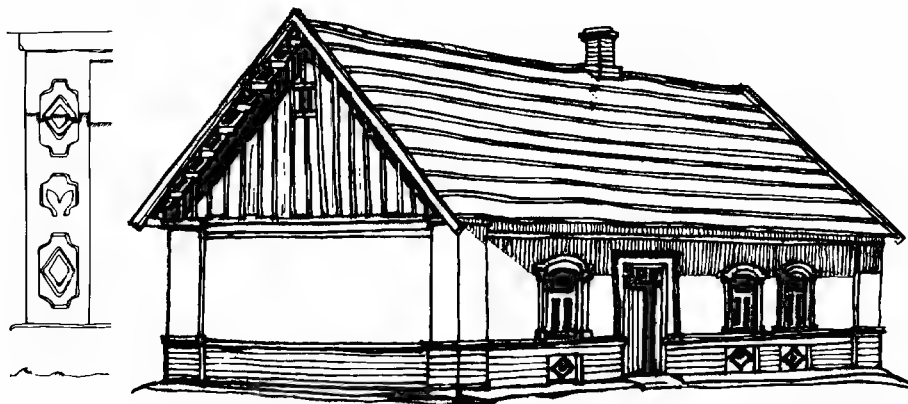
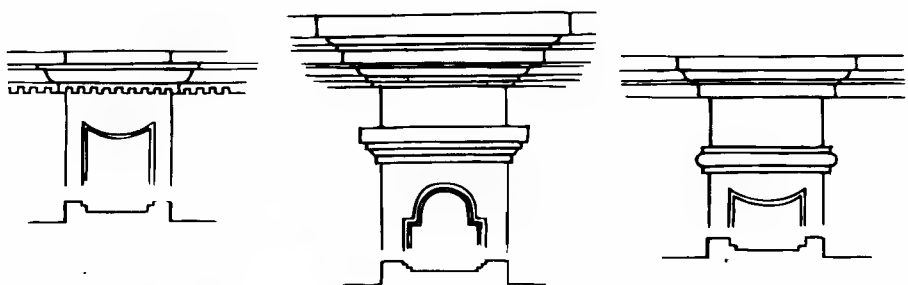
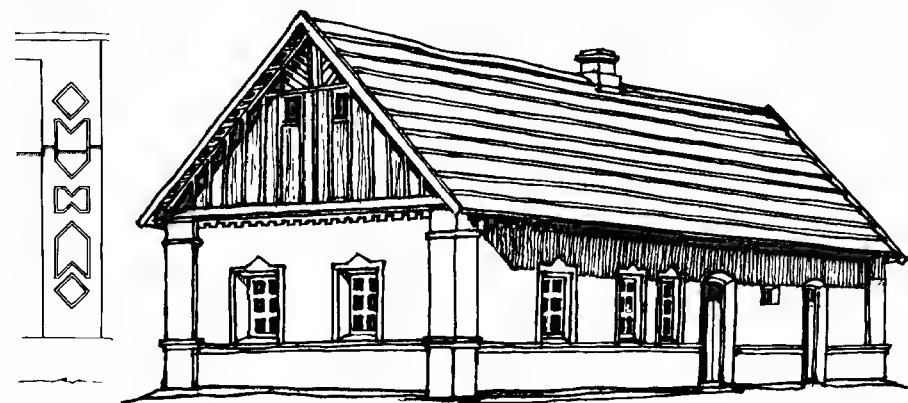
Сільське житло з цегли, Запорізька область, початок XX ст.

Пластичне оздоблення фронтона з цегли у хаті,
Запорізька область, XIX ст.

Хата з піддашком на півдні України,
Одеська область, початок XX ст.

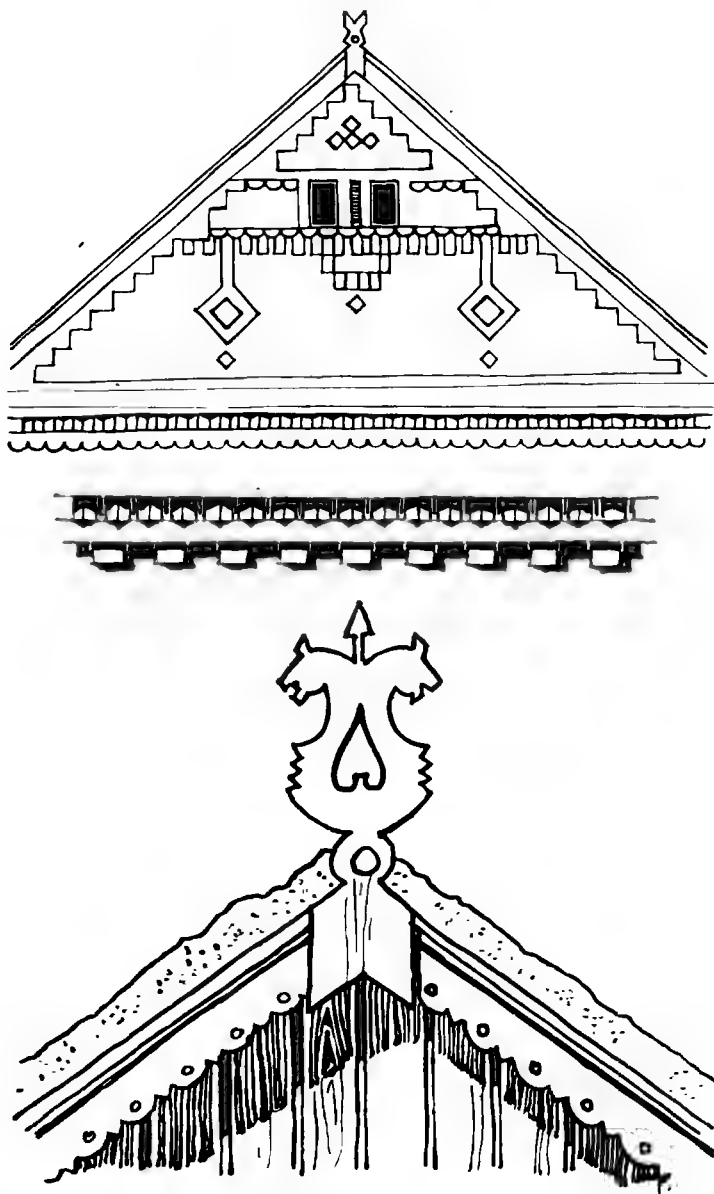
Хата з піддашком на півдні України,
Херсонська область, кінець XIX ст.

Сільське житло із цегли та фрагмент пілястри,
Запорізька область, початок XX ст.

Фрагменти завершень пілястр з цегли у сільському житлі,
Миколаївська область, початок XX ст.

Сільське житло із цегли та фрагмент пілястри,
Запорізька область, кінець XIX ст.

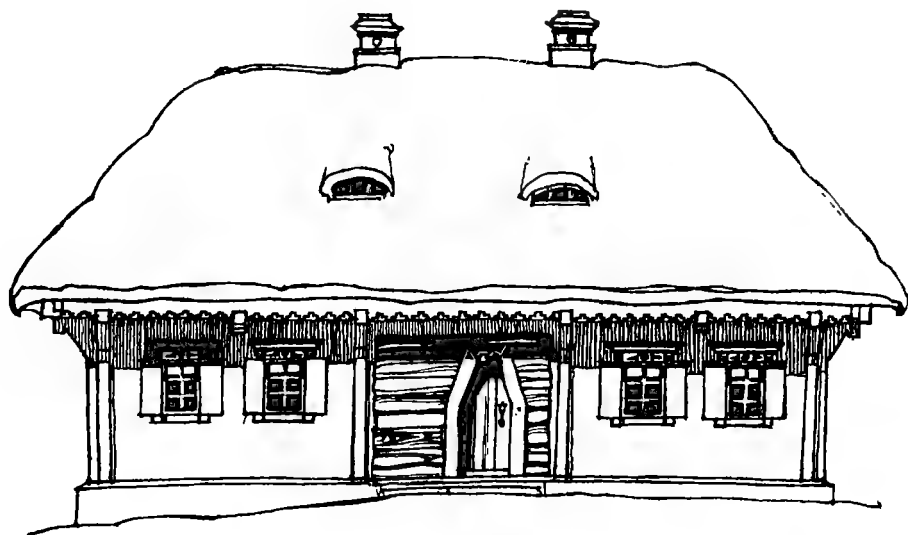

Декоративне оздоблення фронтону з цегли у хаті та фрагмент фронтону, Запорізька область, кінець 50-х рр. XX ст.

Завершення фронтону хати «кониками», Херсонська область, початок XX ст.

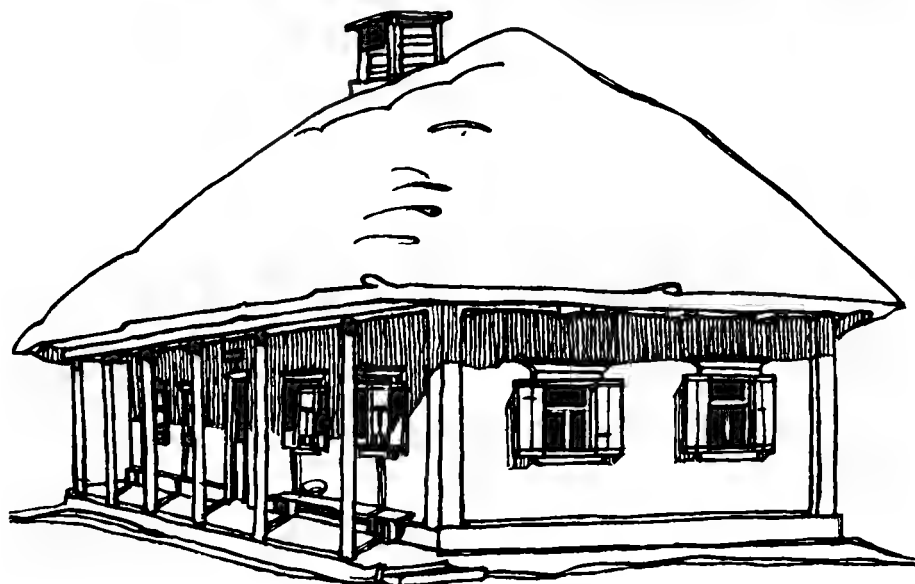

Церква дерев'яна у м. Ромни, Сумська область, 1764 р. (перевезена до м. Полтави!)

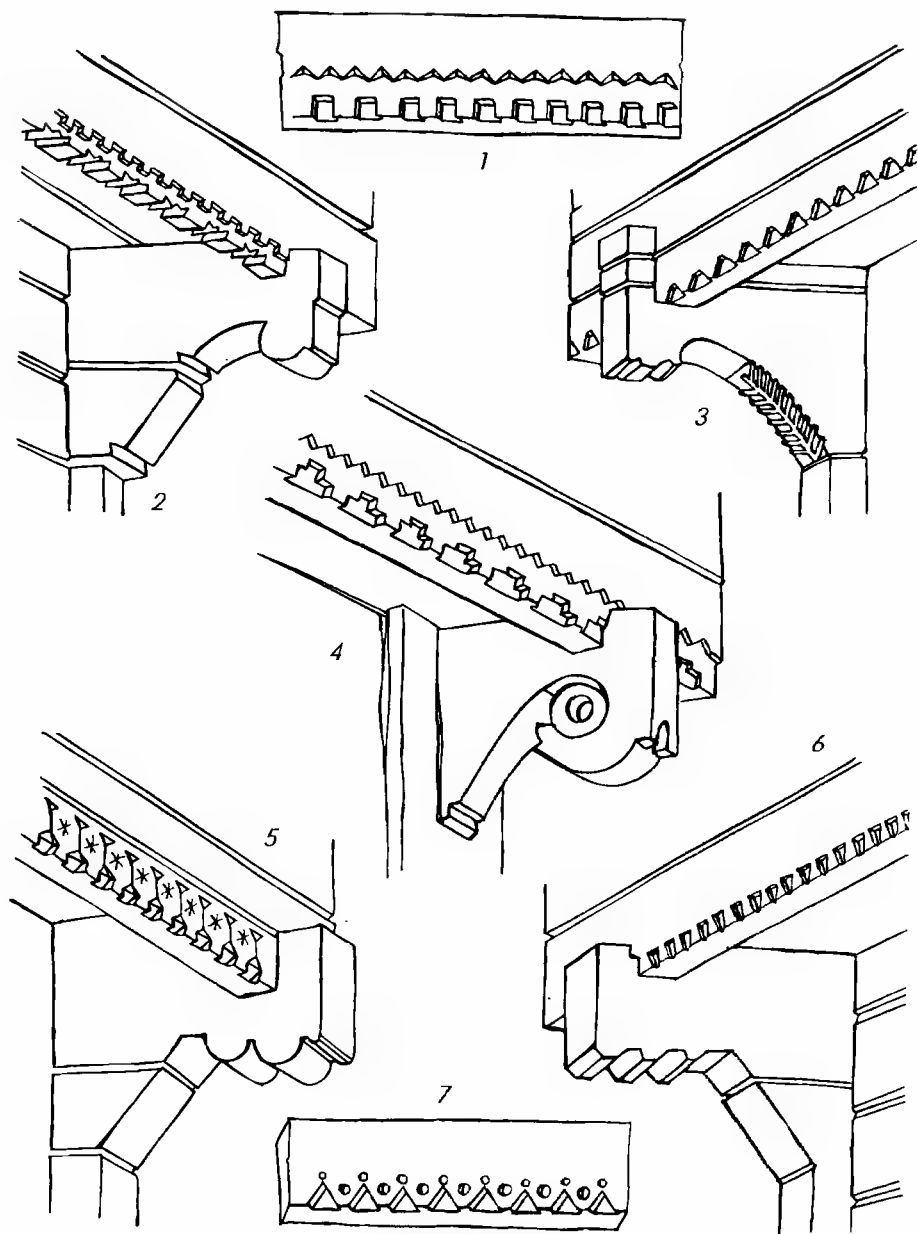
Хата на Полтавщині, початок XX ст.

Хата на Полтавщині, початок XX ст.

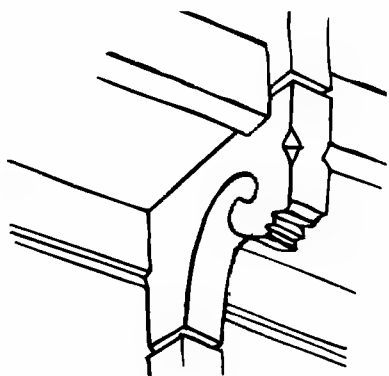
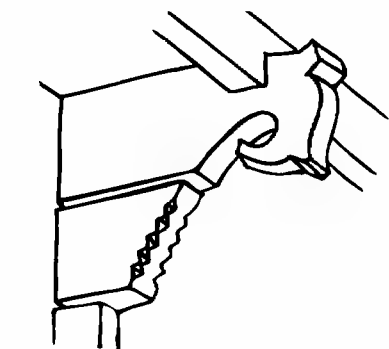
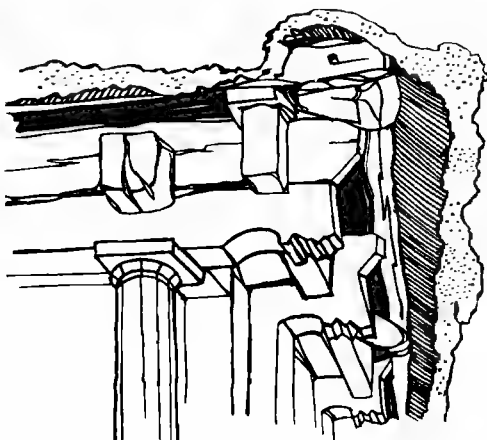
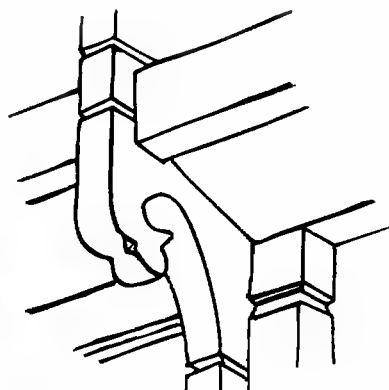
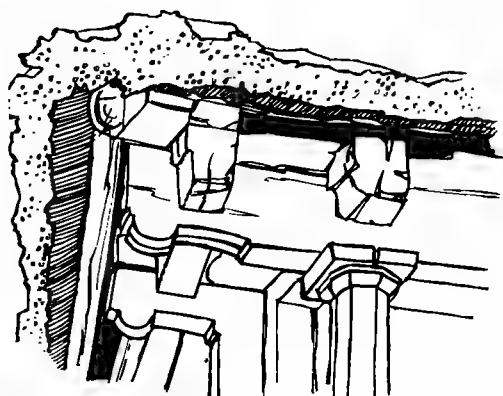

Хата з піддашком на Полтавщині, початок XX ст.

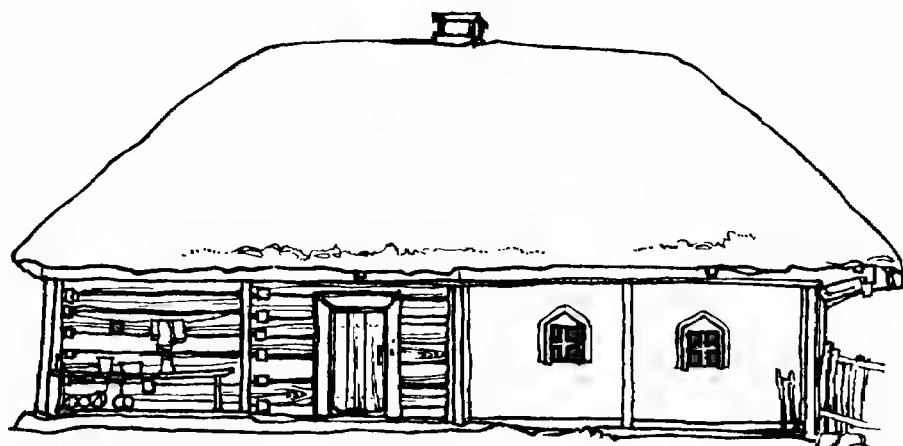
Хата на Полтавщині, початок XX ст.

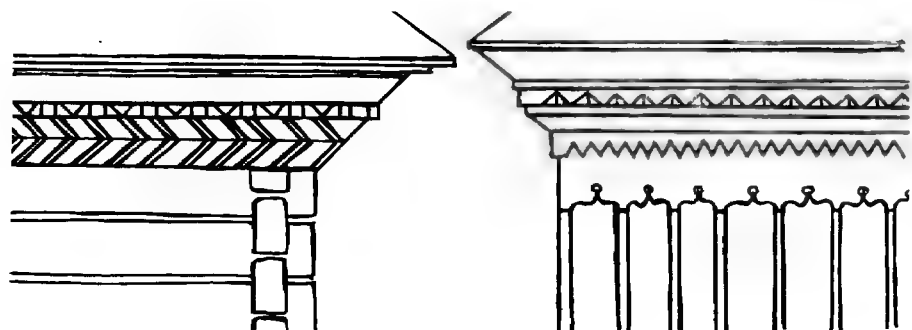
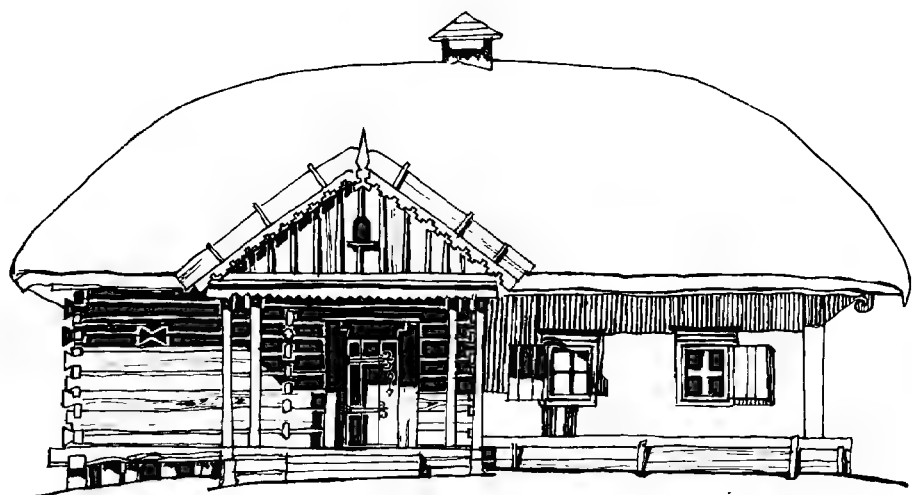
Різьблення кронштейнів («коників») (2–6), Полтавщина, кінець XIX ст.
Різьблення на балках під стріхою (1, 7), Полтавщина, кінець XIX ст.

Кронштейни («коники») на піддашках хат, Полтавщина, початок XX ст.

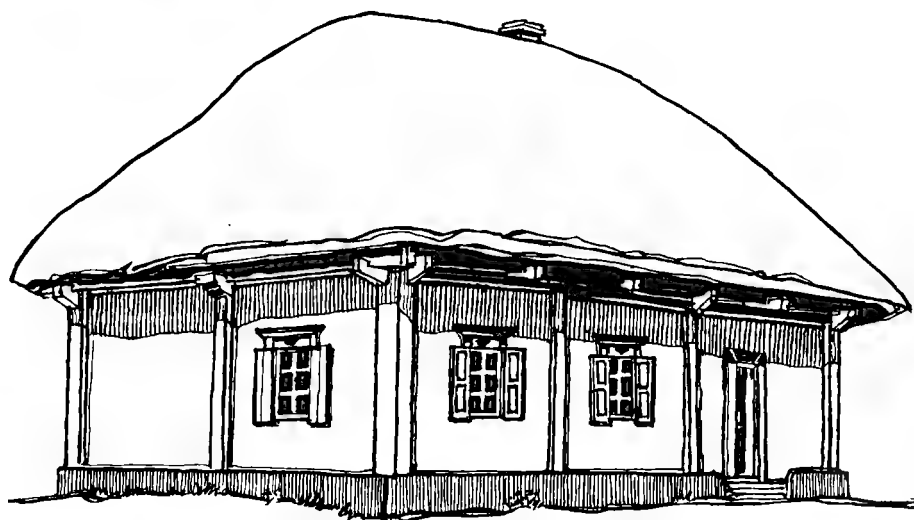
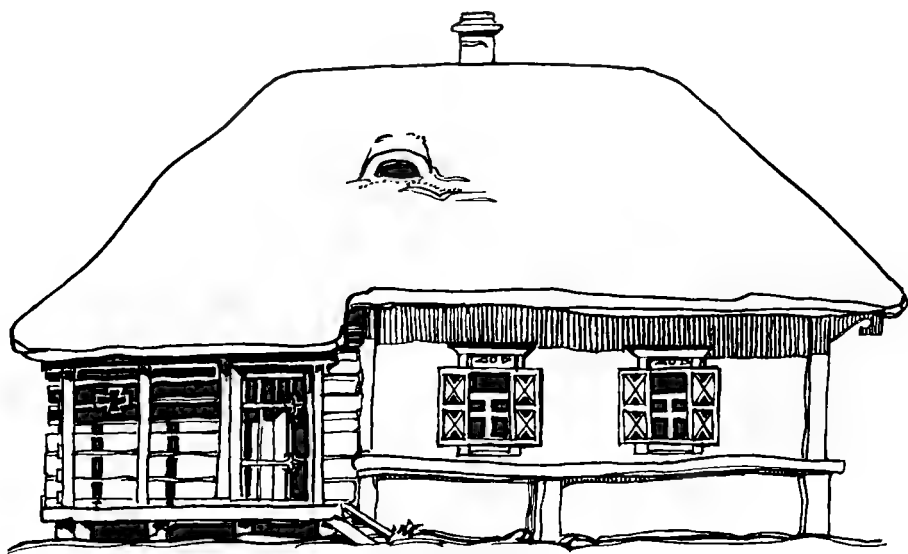
Типи хат на Полтавщині, початок XX ст.

Хата на Полтавщині, початок XX ст.
Різьблення на гзисах дерев'яних церков,
Київська область, кінець XIX ст.

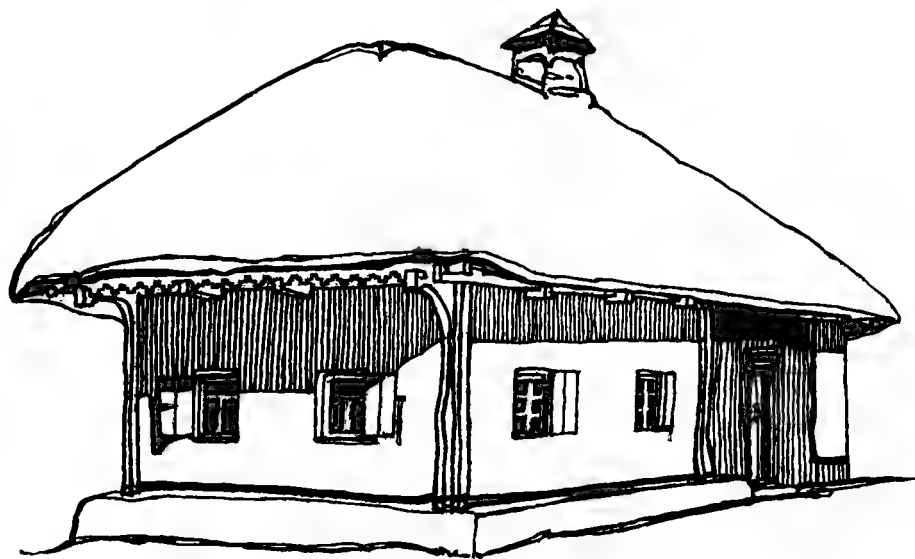
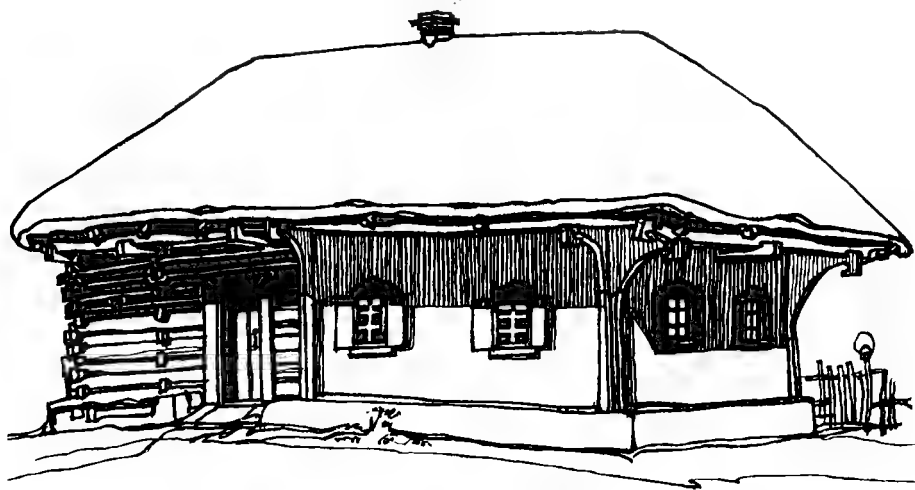

Церква дерев'яна, с. Артемівка Полтавської області, 1761 р.
Зверху ліворуч — завершення церкви, Полтавщина

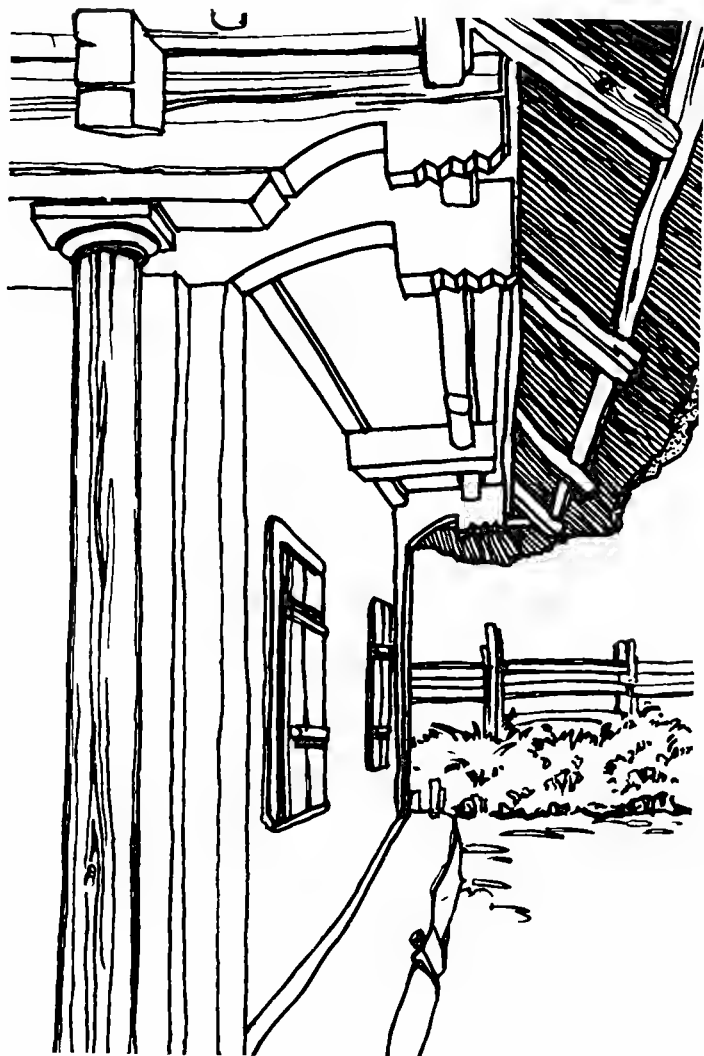
Хата на Полтавщині, початок XX ст.

Хата на Полтавщині, початок XX ст.

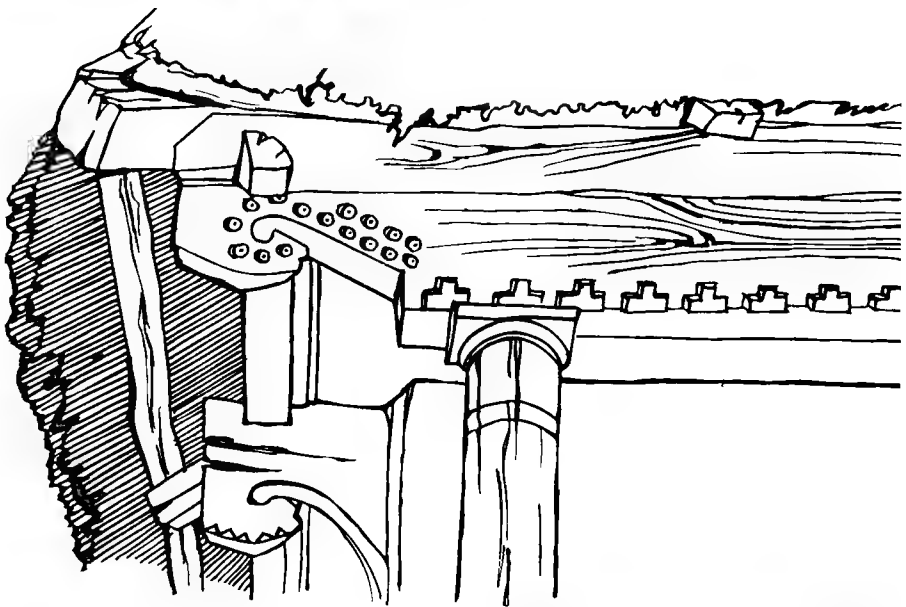
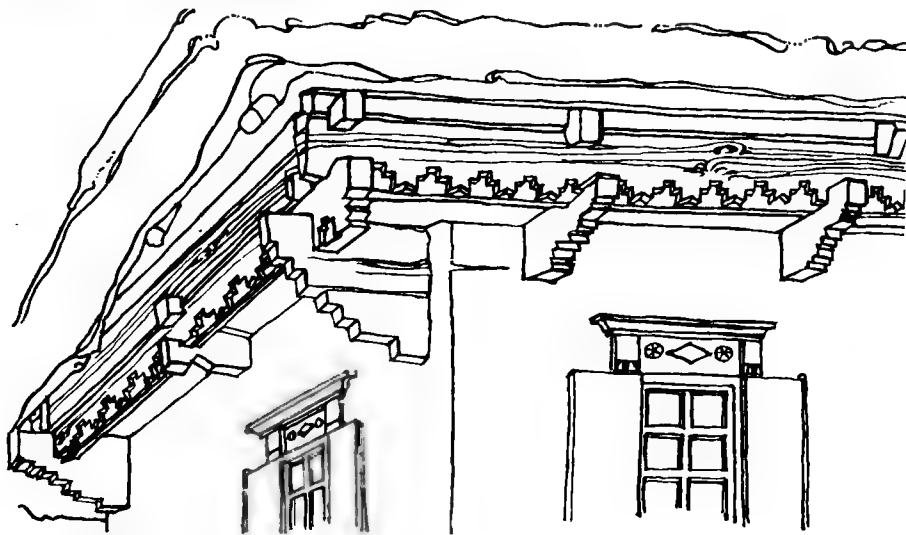

*Хата з розвиненим причілком на кронштейнах-кониках,
Полтавська область, початок XX ст.*

*Хата з розвиненим причілком.
Полтавська область, початок XX ст.*

Фрагмент причілка з різьбленими кронштейнами,
Полтавська область, кінець XIX ст.

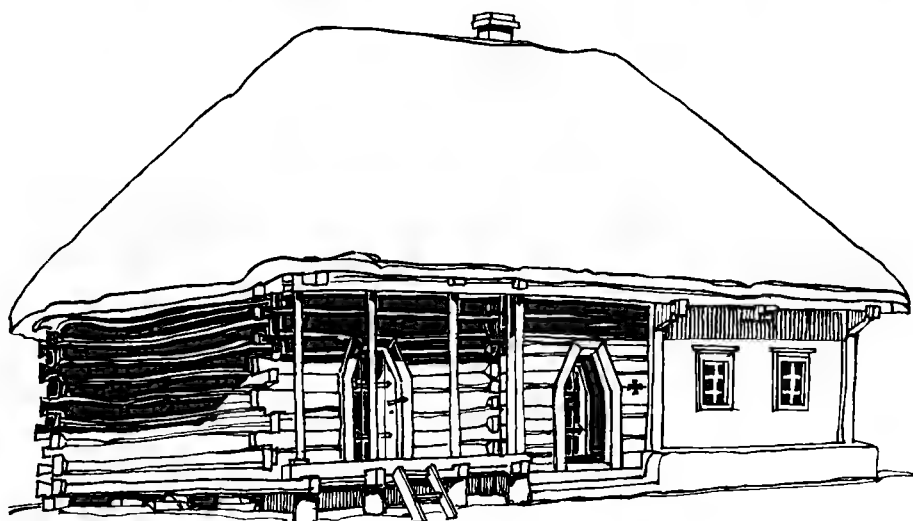
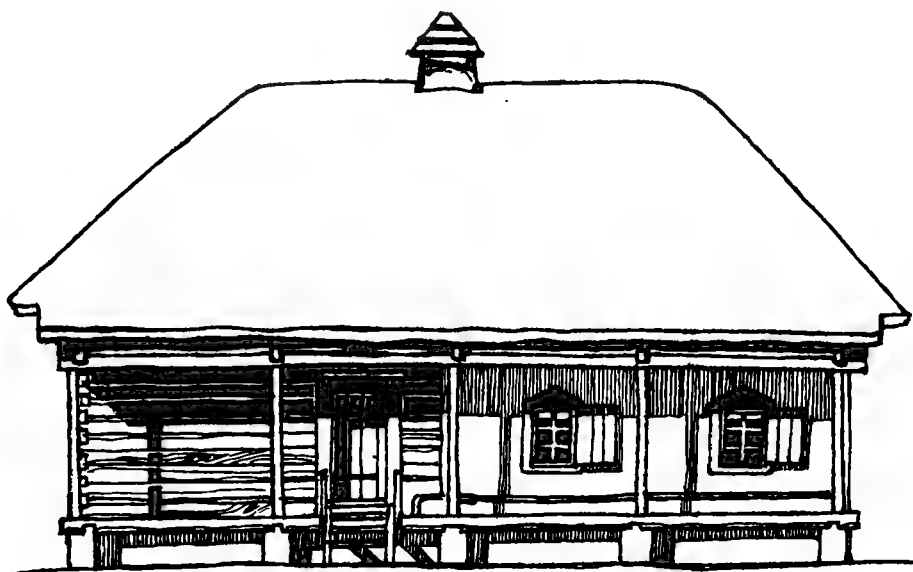

*Різьблення балки під стріхою та кронштейнів,
Полтавська область, кінець XIX ст.*

*Різьблення кронштейна-коника на піддашку хати,
Полтавська область, початок XX ст.*

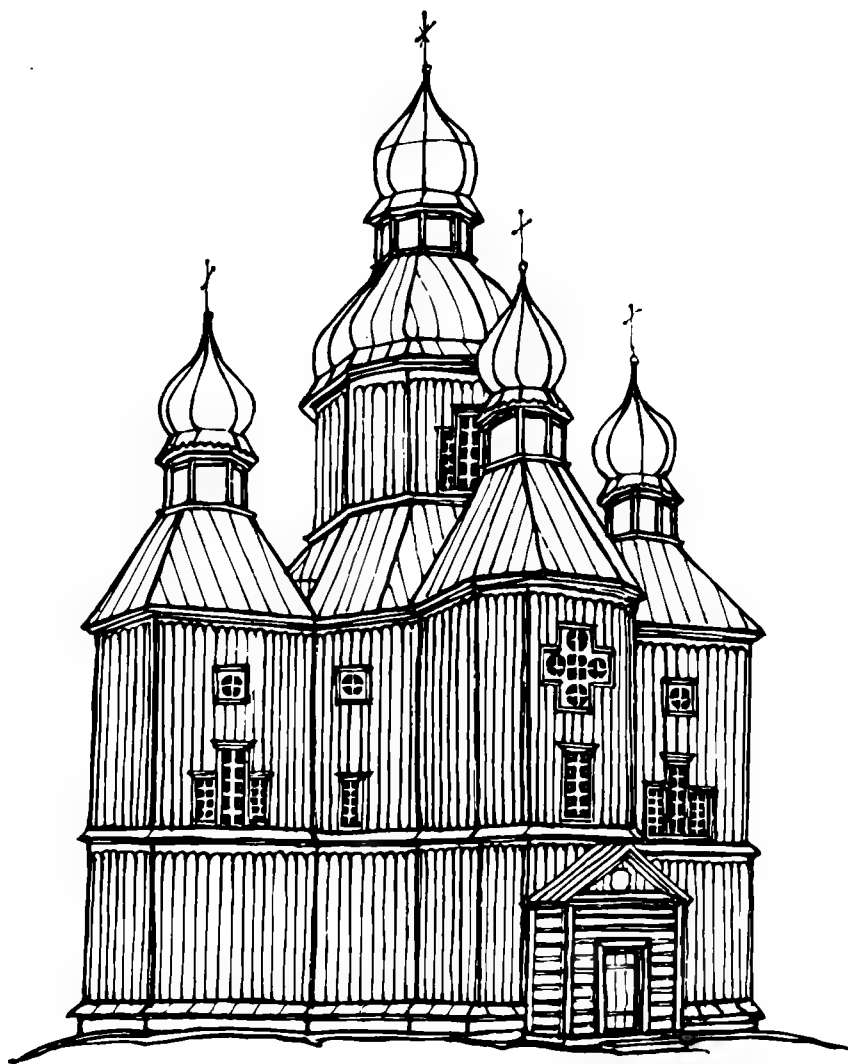

Різьблення по балках під стріхою,
Полтавська область, кінець ХІХ ст.

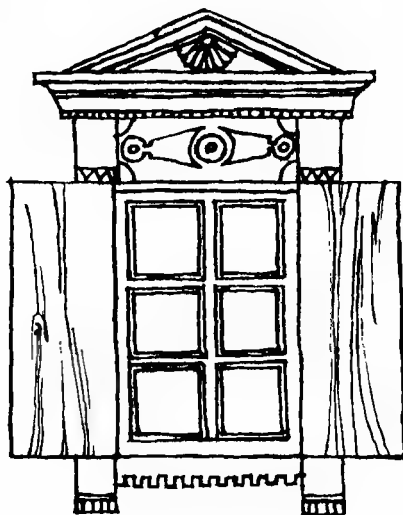
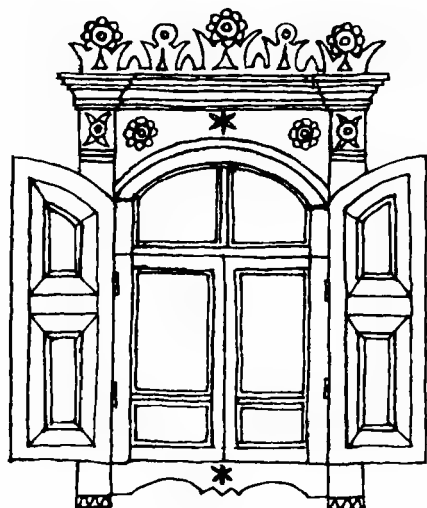
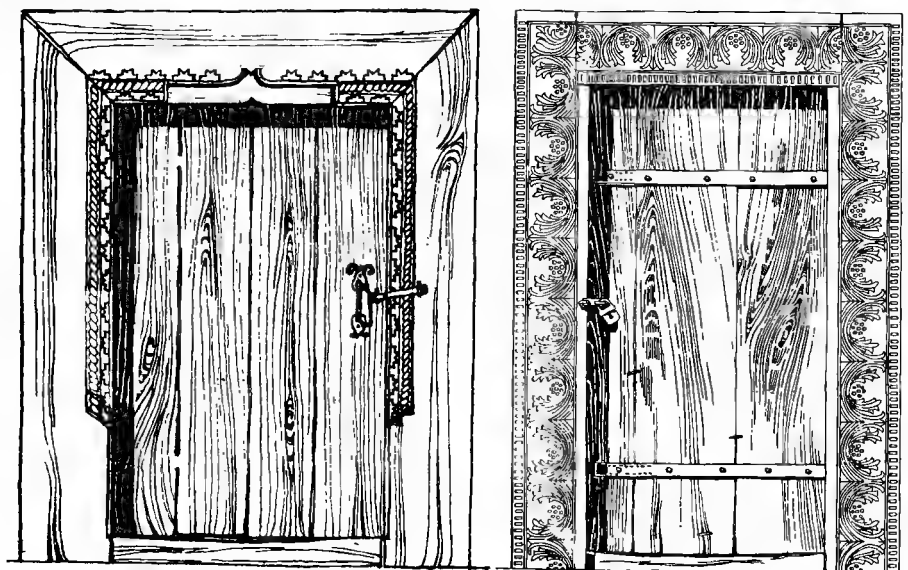

*Хата з піддашком і одновісними віконницями,
Полтавська область, початок XX ст.*

*Хата з піддашком біля комори,
Полтавська область, кінець XIX ст.*

Дерев'яна церква у с. Білики, Полтавська область, ХVІІІ ст.

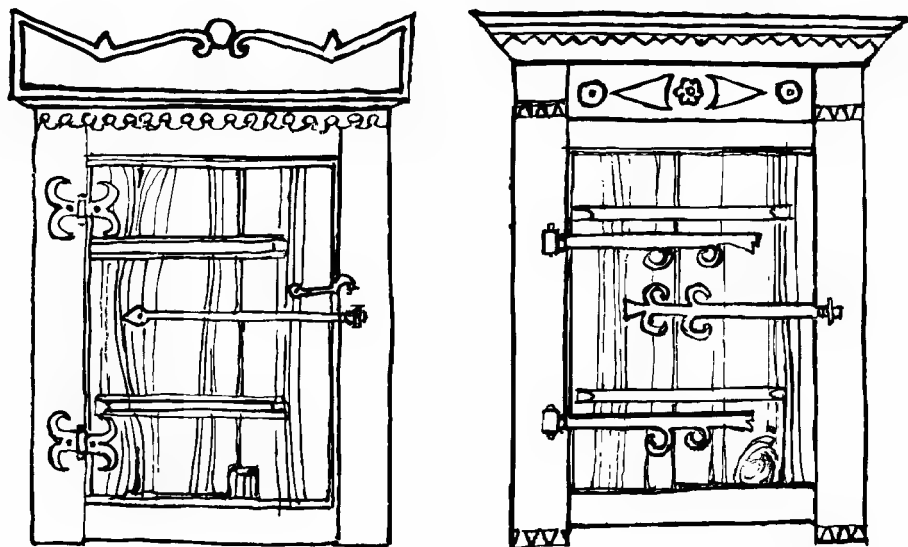

Різьблення на одвірках дверей до комори,
Полтавська область, початок XX ст.

Різьблення на вікні хати,
Чернігівська область, кінець XIX ст.

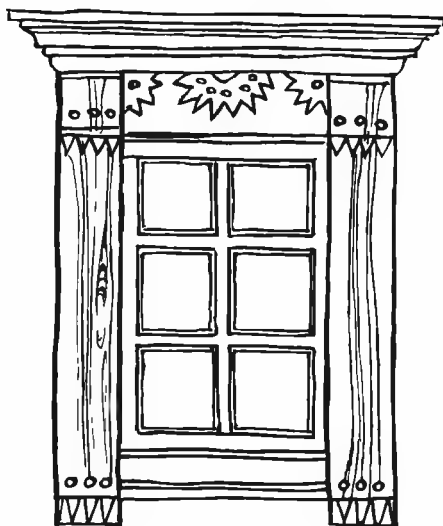
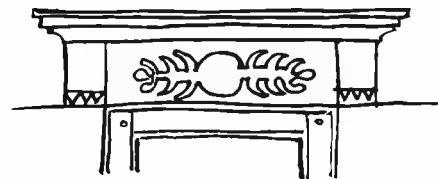
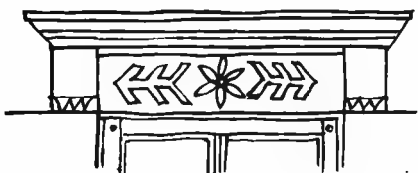
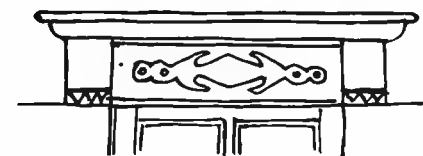
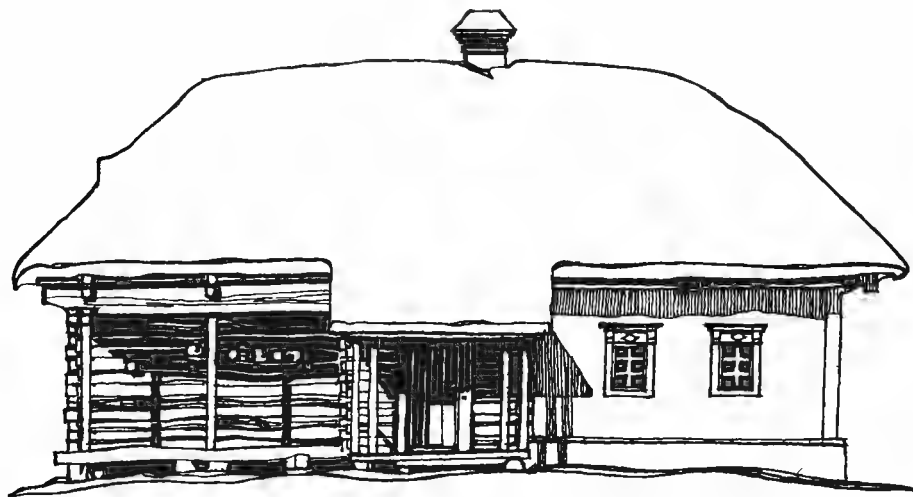
Різьблення на одвірках дверей до церкви,
Полтавщина, XIX ст.

Вікно хати,
Полтавська область, початок XX ст.

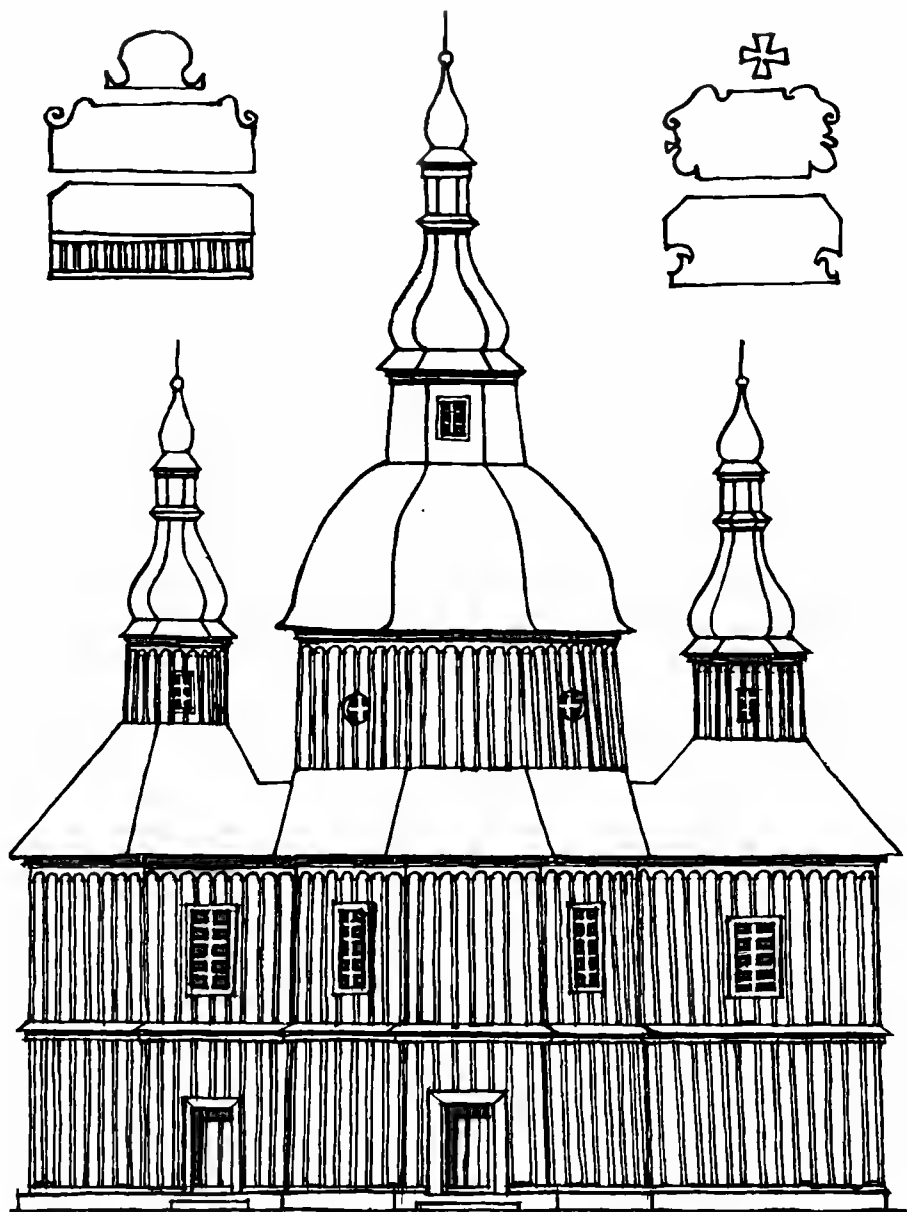
Вікна з металевими завісами на Полтавщині, початок XX ст.

Хата з піддашком, Сумська область, початок XX ст.

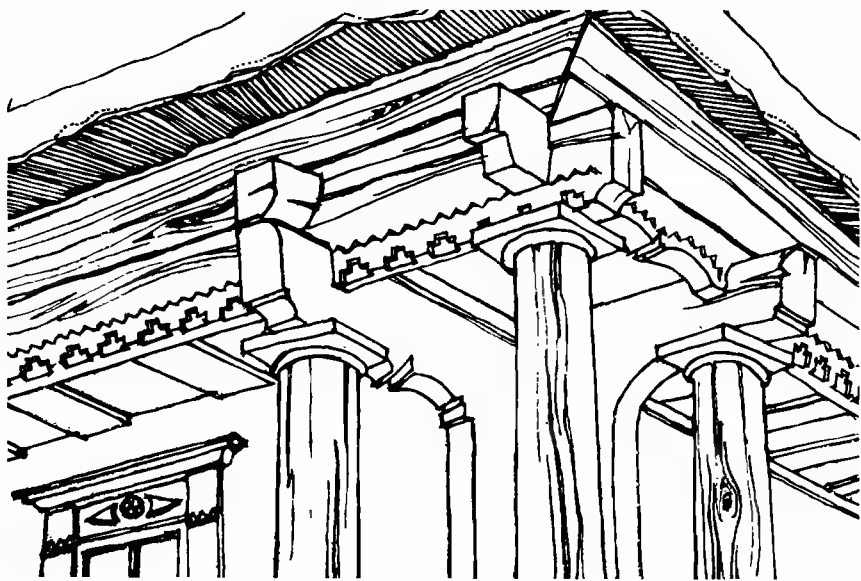
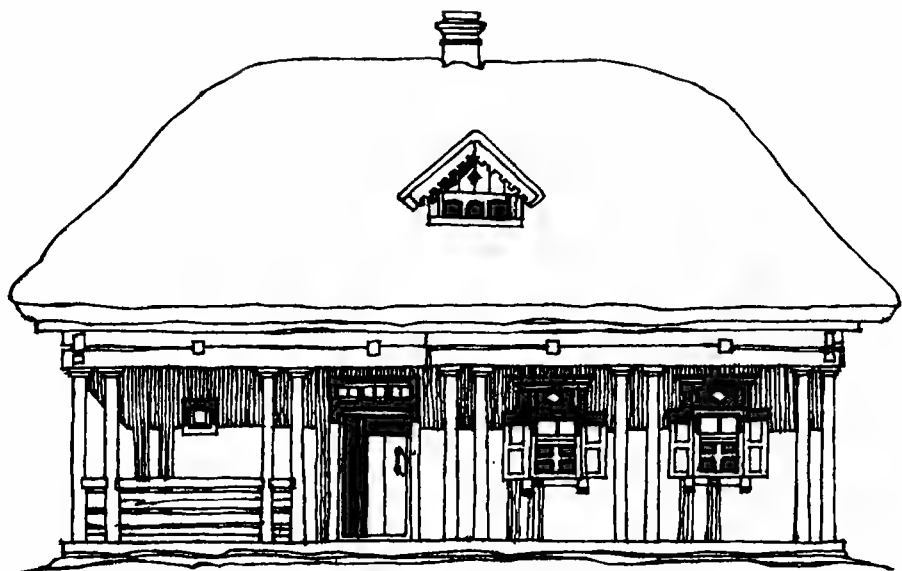
Хата з піддашком коло господарських приміщень, Сумщина, початок XX ст.

Вікно та завершення вікон на Полтавщині, початок XX ст.

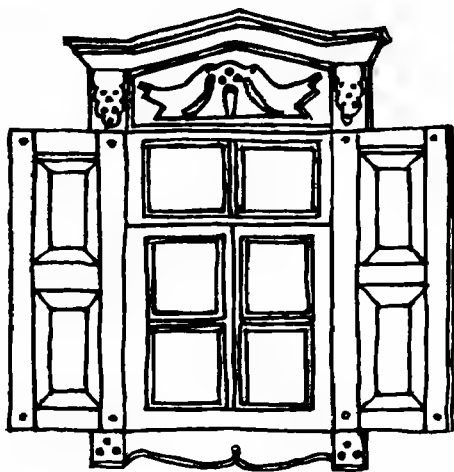
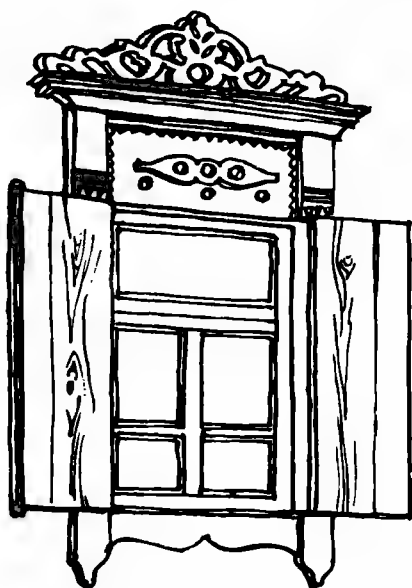
Дерев'яна церква у с. Межиріч Сумської області, 1760 р.

Зверху: арки-прорізи між нефом і бабинцем,
Харківська область, ХVІІ–ХVІІІ ст.

Хата з піддашком, Сумська область, початок XX ст.

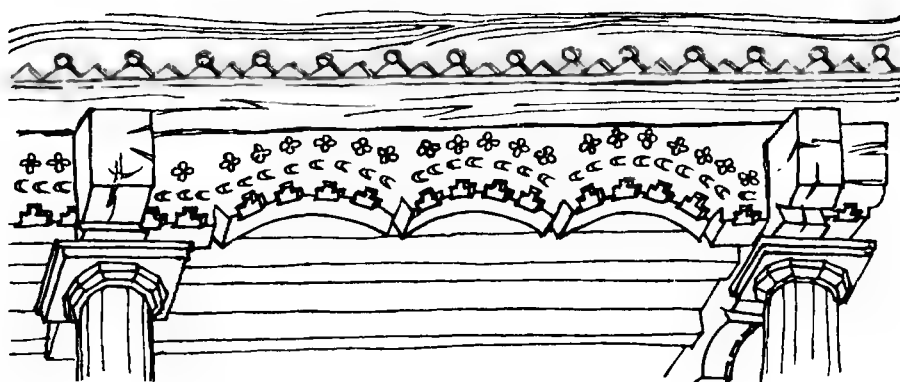
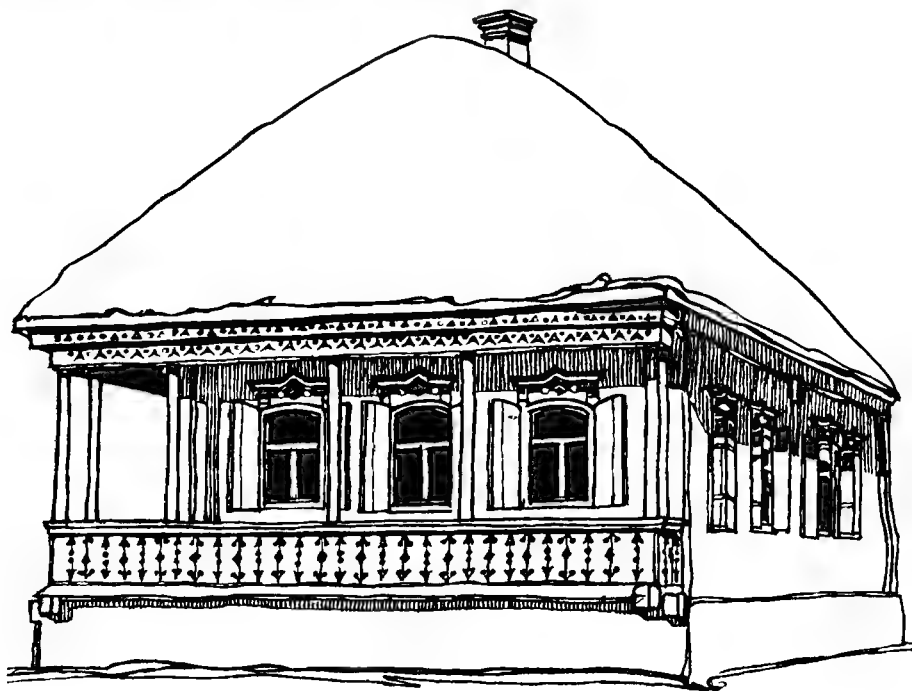
*Фрагмент піддашка на Слобожанщині,
Луганська область, початок XX ст.*

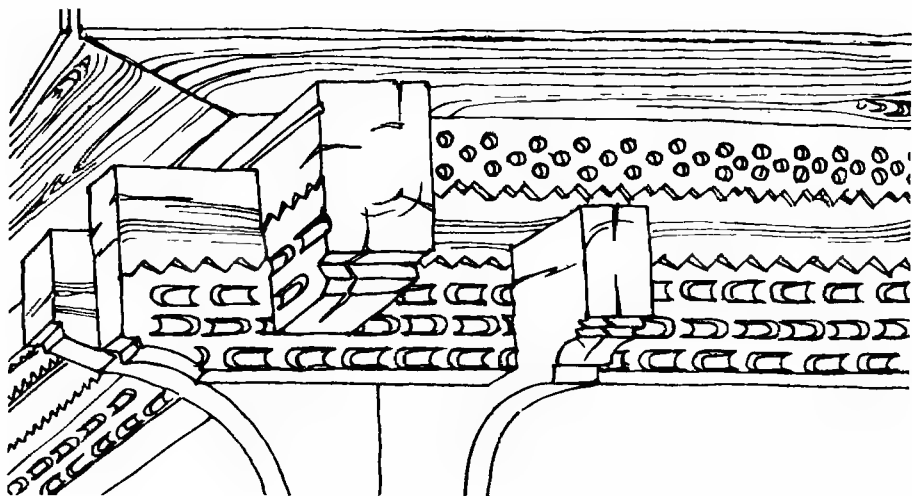
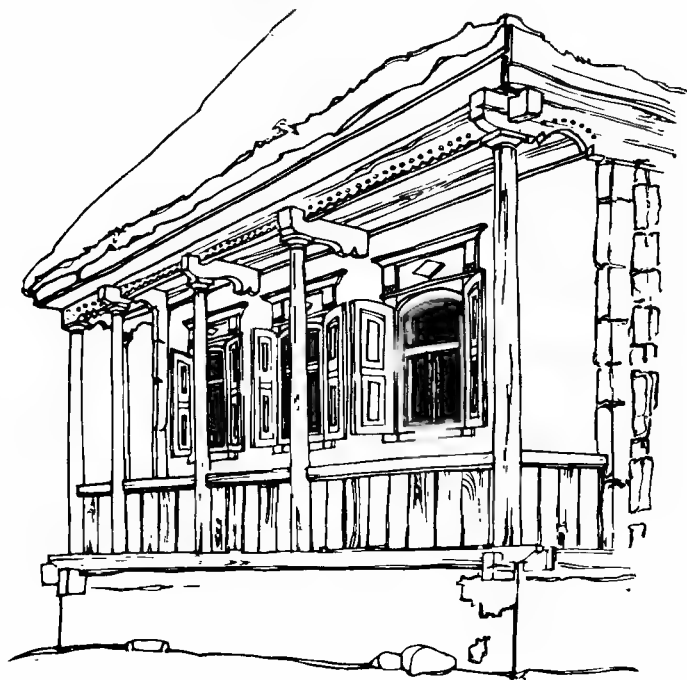
Хата з піддашком, Харківська область, початок XX ст.

Вікно до хати з різьбленим завершенням, Слобожанщина, 30-і рр. XX ст.

Полтавщина, початок XX ст.

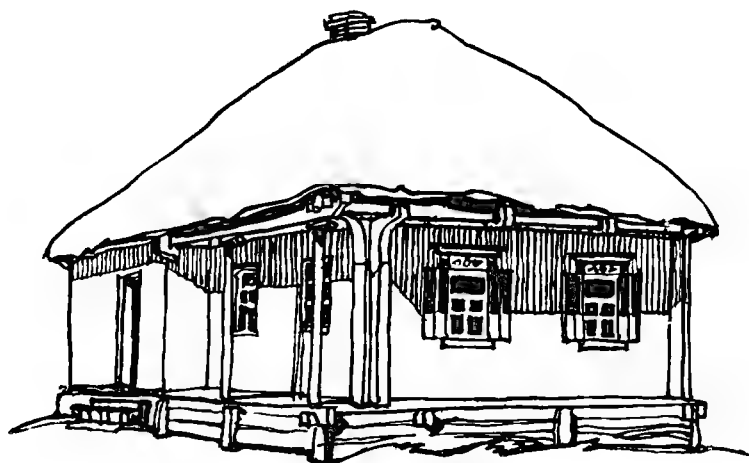
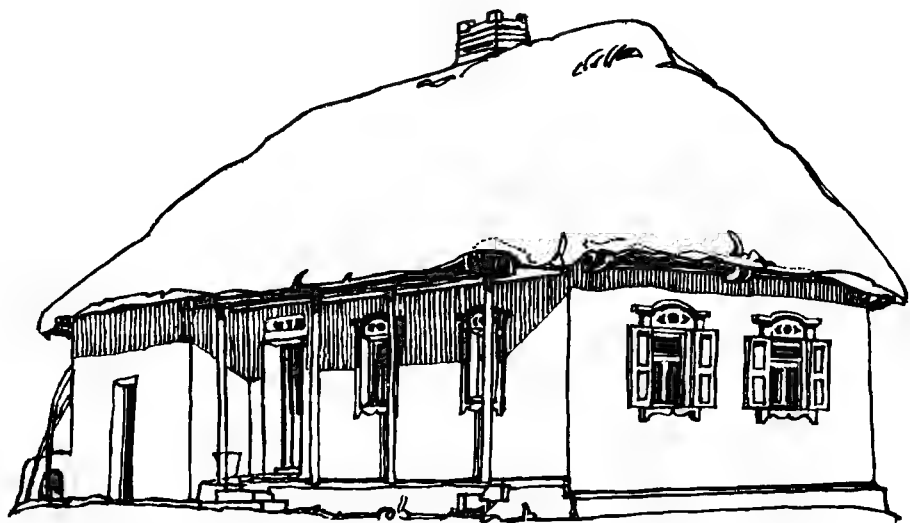

*Хата з піддашком на Слобожанщині (Луганська область), початок XX ст.
Фрагмент різьблення балки під стріхою, Луганська область, початок XX ст.*

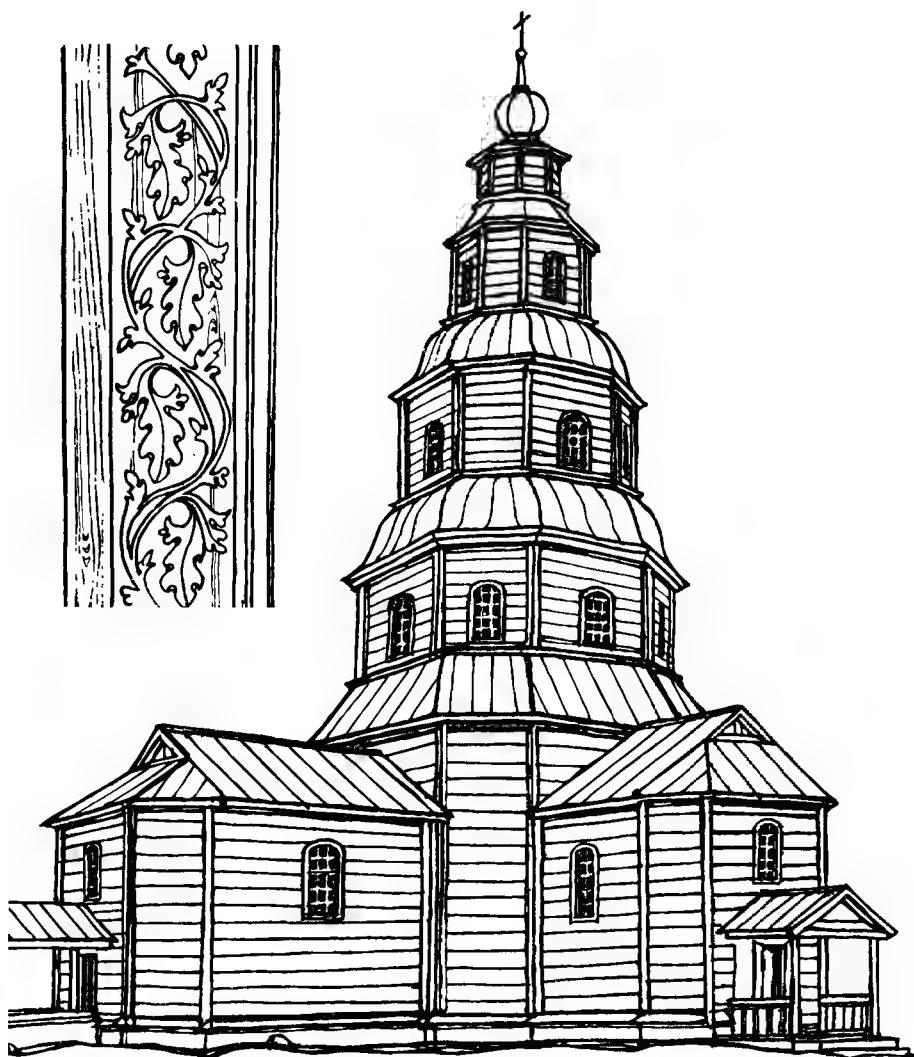
Фрагмент піддашка хати на Слобожанщині (Донецька область), початок XX ст.

Фрагмент різьблення балки під стріхою, Луганська область, початок XX ст.

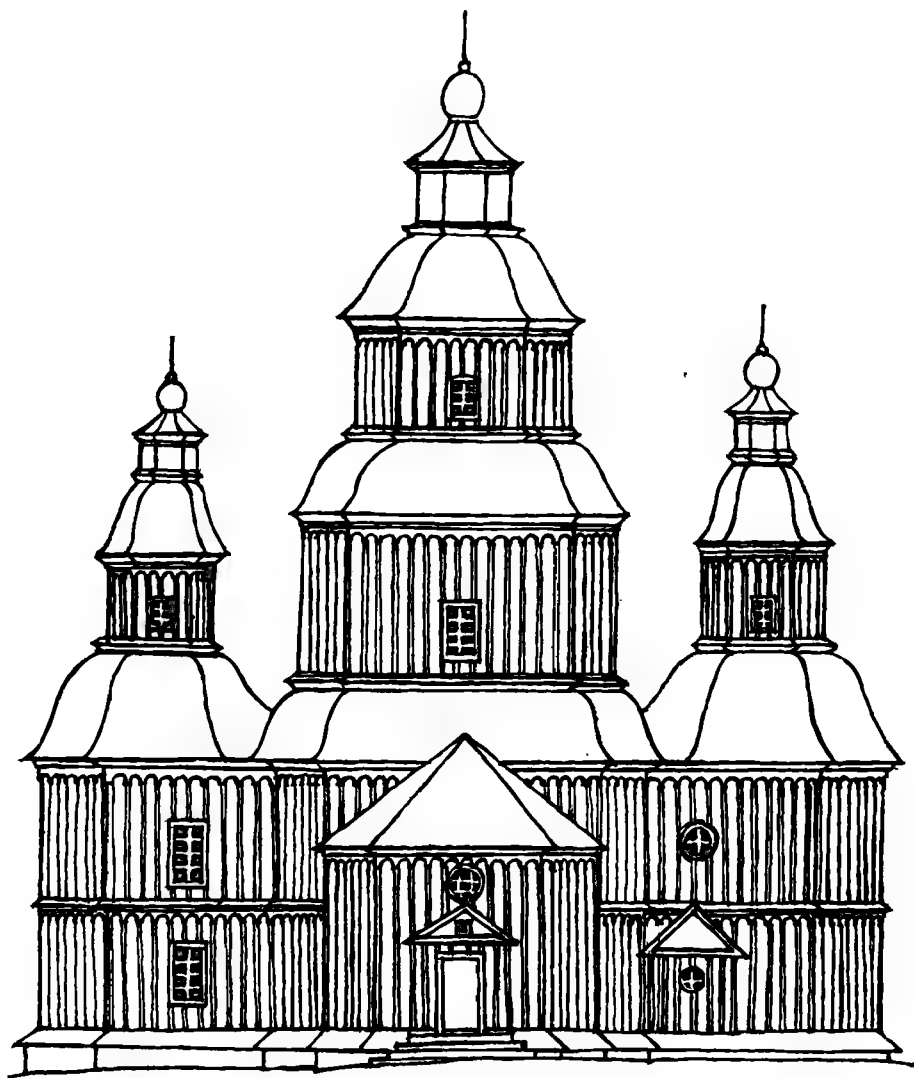
*Каркасна хата з піддашком,
Слобожанищина (Донецька область), початок XX ст.*

*Рублена хата з піддашком,
Слобожанищина (Донецька область), початок XX ст.*

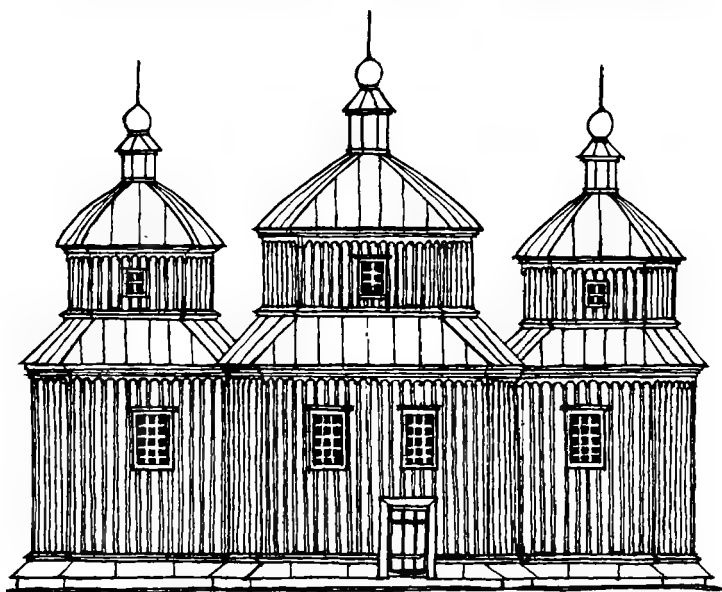

Дерев'яна церква у с. Верхній Бикшин,
Харківська область, 1772 р.

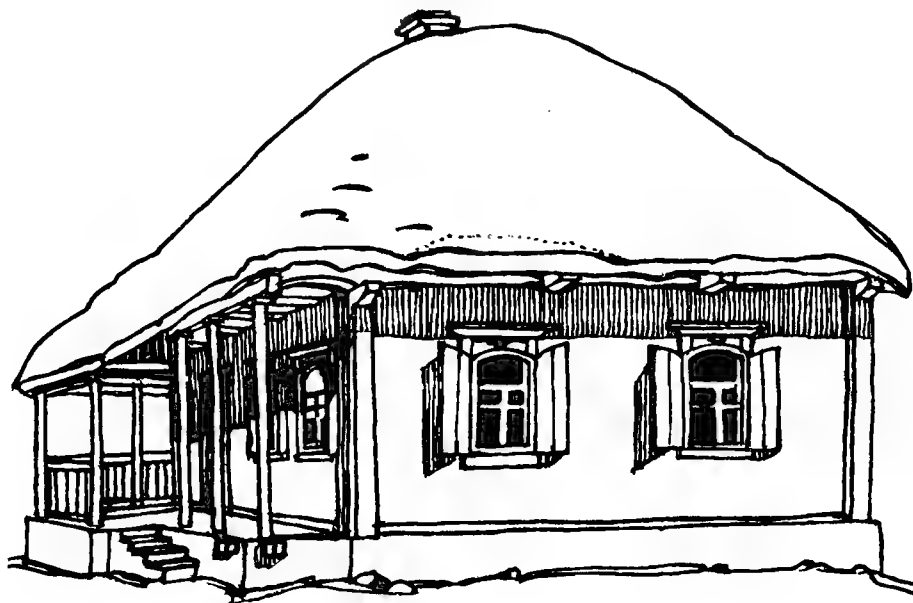
Фрагмент різьблення на одвірку дерев'яної церкви у м. Ромни,
Полтавська область, XVIII ст.

Дерев'яна церква у с. Берека, Харківська область, 1787 р.

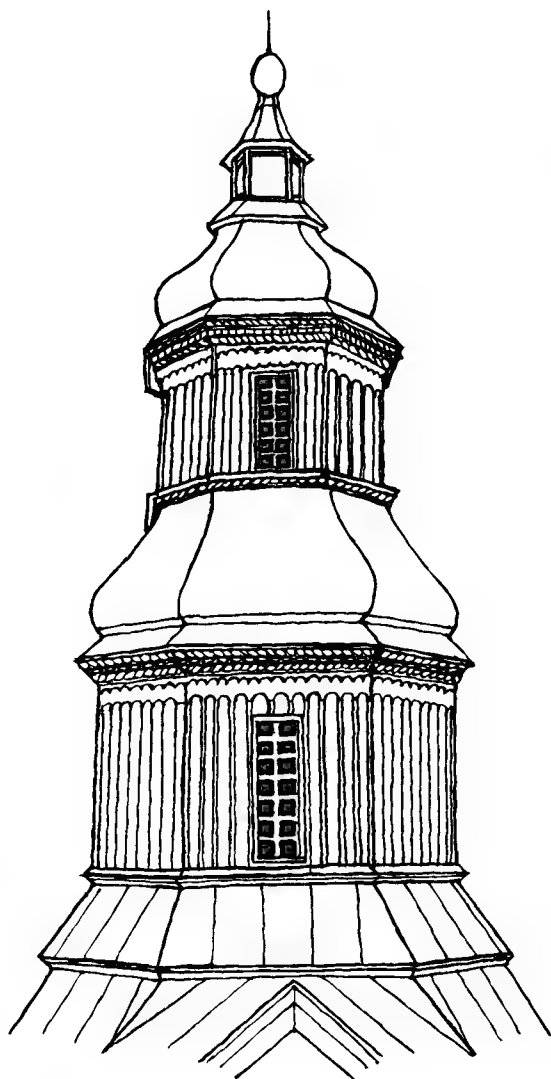

*Дерев'яна церква у с. Гусарівка, Харківська область, 1690 р.
Дерев'яна церква у с. Солоніцівка, Харківська область, 1789 р.*

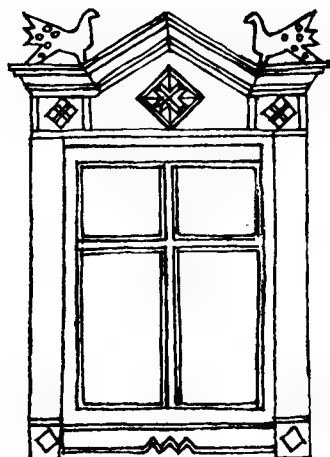

Хата з піддашком, Харківська область, початок XX ст.

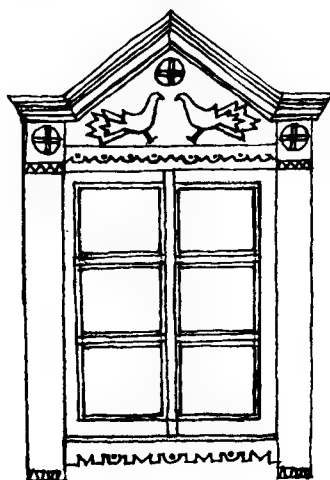
Хата з піддашком, Харківська область, початок XX ст.

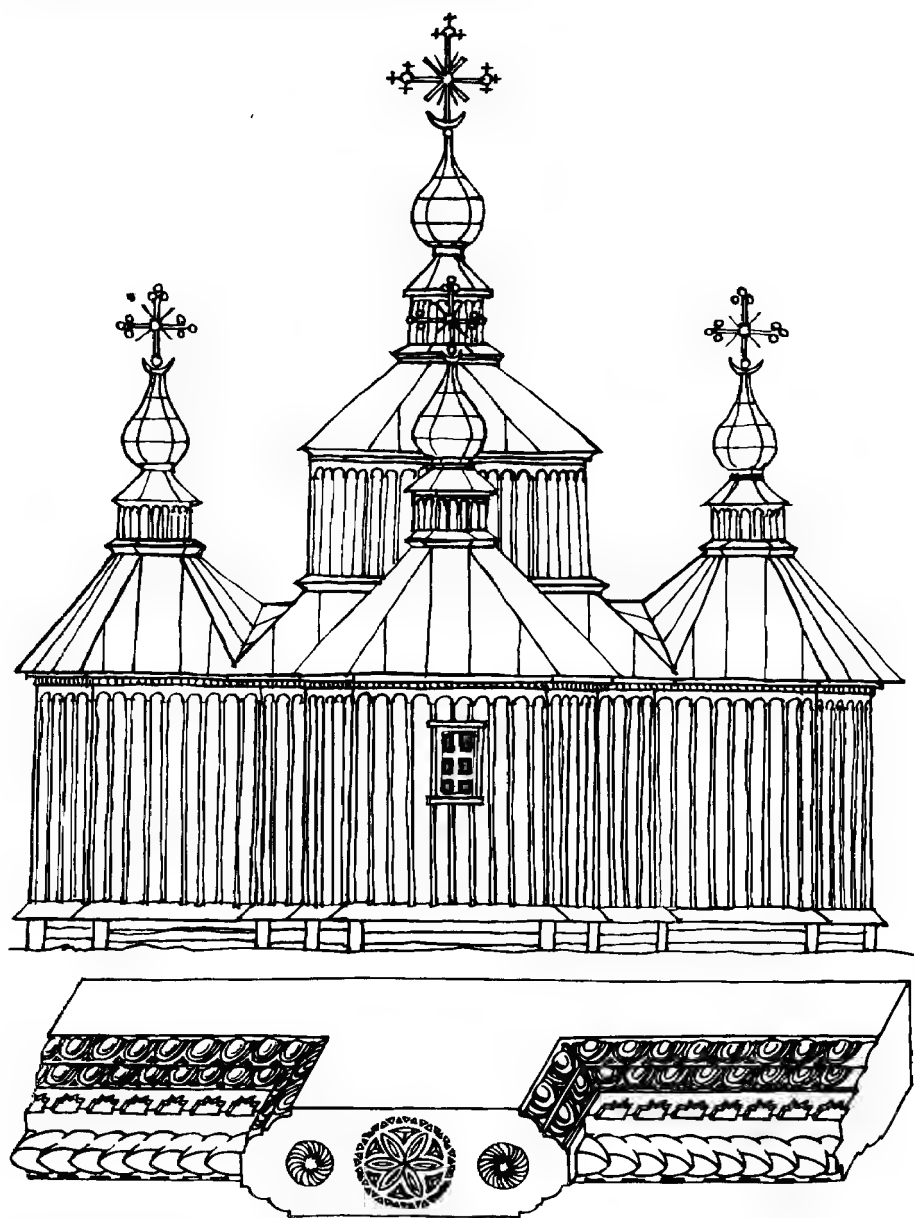

Фрагмент дерев'яної церкви у с. Нові Млини,
Чернігівська область, ХVІІІ ст.

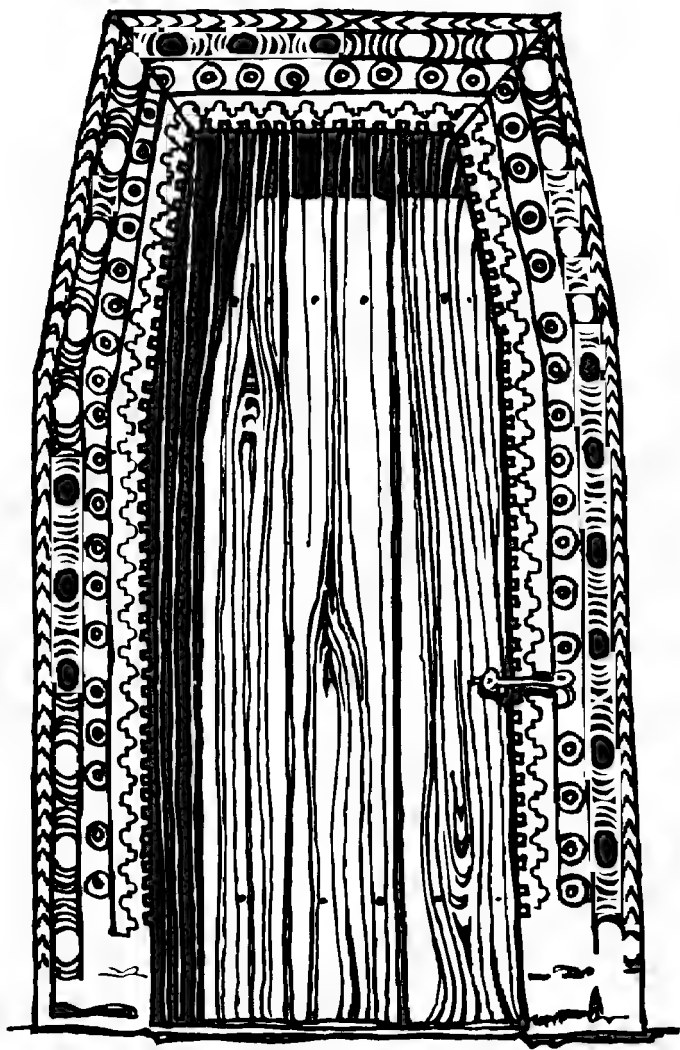
Вікна до хати
з різьбленим завершенням:
1. Київська область;
2. Чернігівська область,
початок ХХ ст.

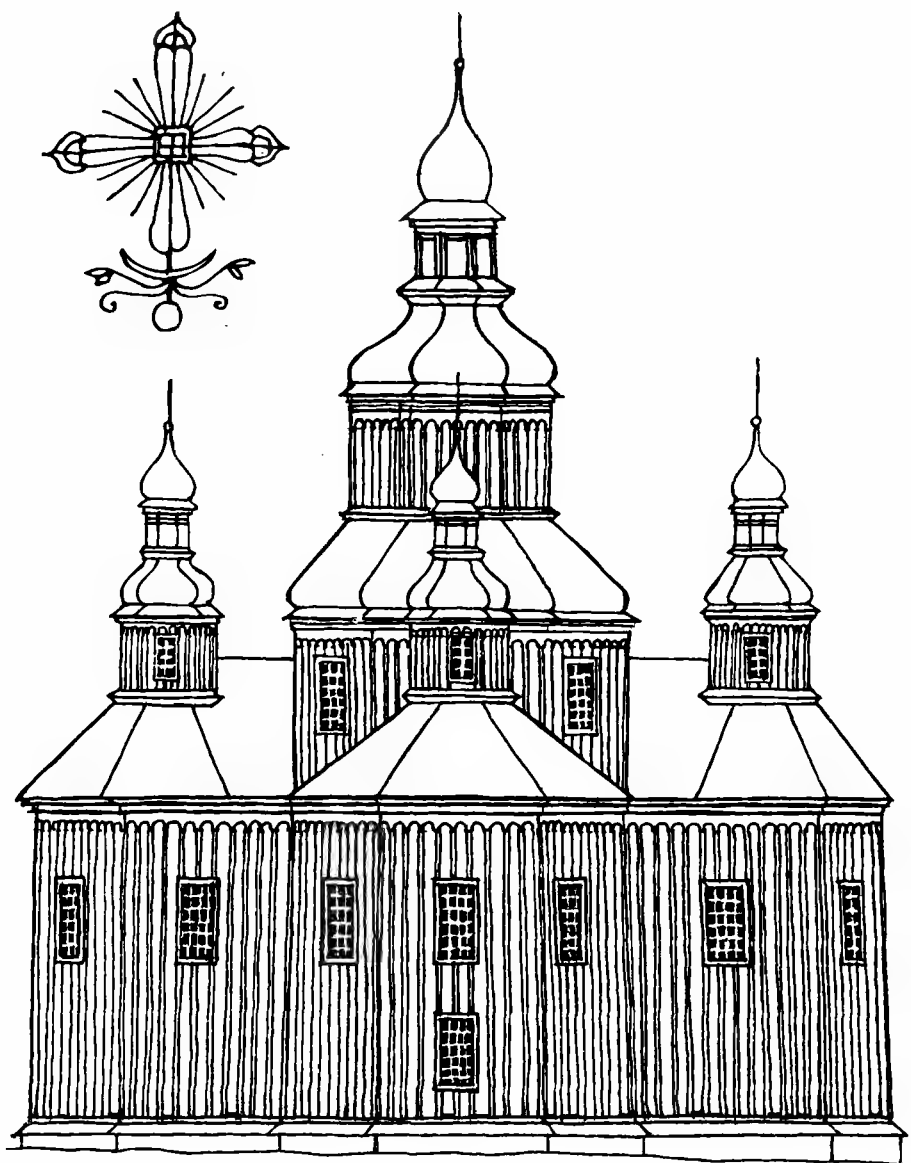

Дерев'яна церква у с. Малі Будки, Сумська область, 1791 р.

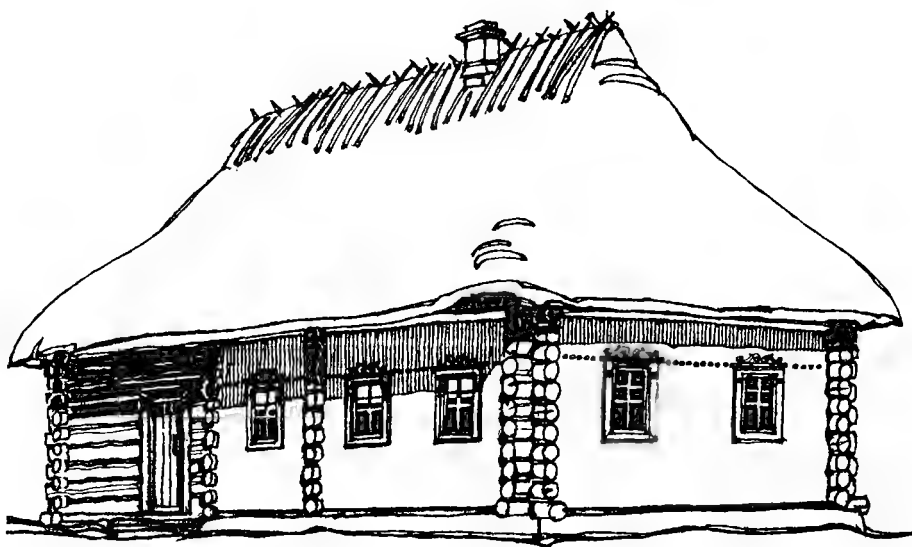
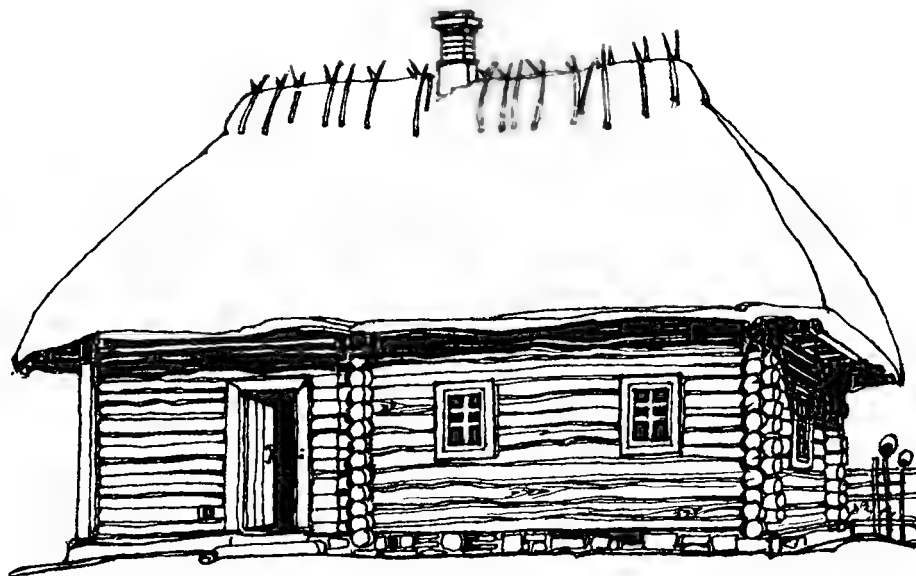
*Фрагмент різьблення на сволоку в хаті,
Полтавська область, кінець XIX ст.*

Різьблення на одвірках дверей до церкви,
Чернігівська область, XVII ст.

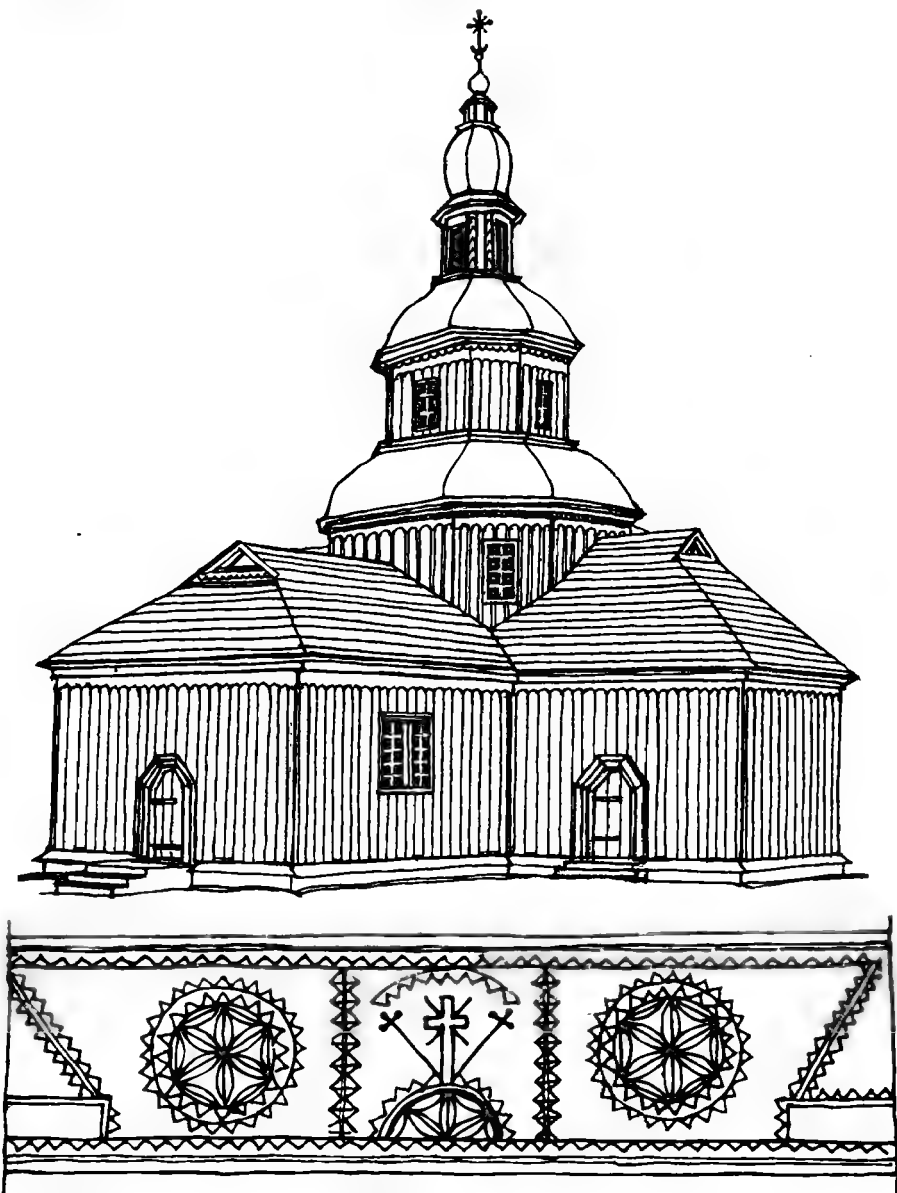

Дерев'яна церква у с. Короп, Чернігівська область, 1716 р.
та хрест, Чернігівська область, XVIII ст.

Хата рублена, Чернігівська область, кінець XIX ст.

Хата рублена з тинькованими стінами житлових приміщень,
Чернігівська область, 40-і рр. XX ст.

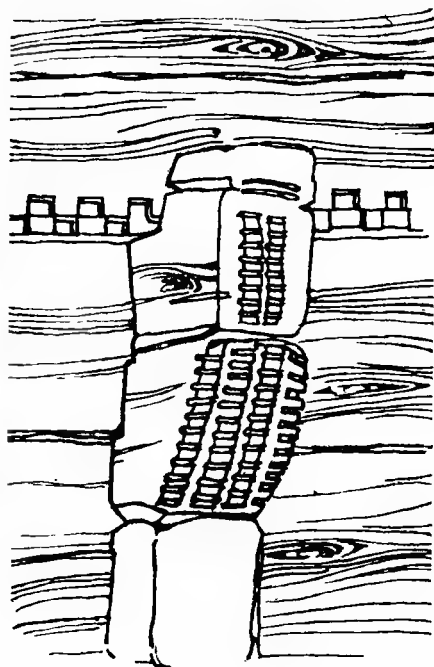
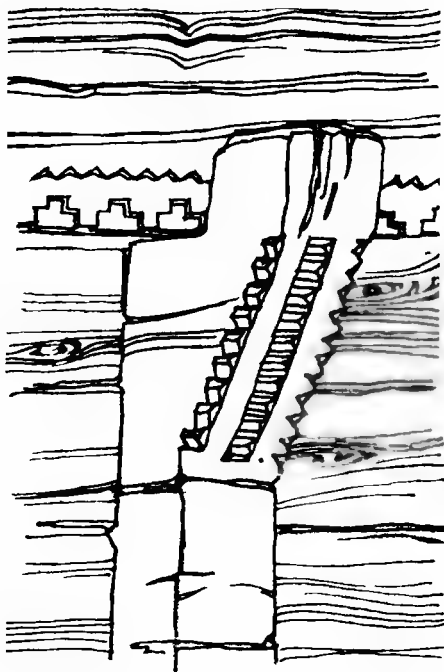
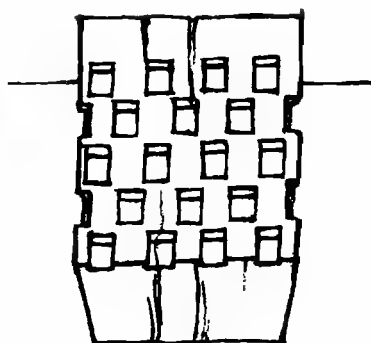
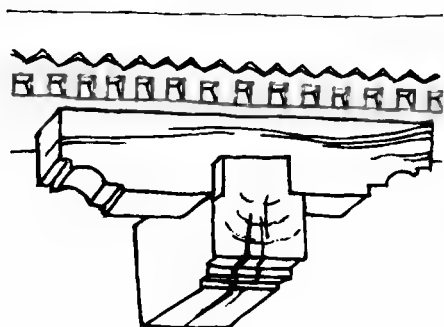
*Дерев'яна церква у м. Новгород-Сіверський,
Чернігівська область, XVIII ст.*

*Фрагмент різьблення на сволоку в хаті,
Київська область, кінець XIX ст.*

Дерев'яна церква у с. Новий Білоус,
Чернігівська область, XVIII ст.

Фрагмент різьблення на сволоку в хаті,
Київська область, кінець XIX ст.

Фрагмент підбалки з різьбленням,
Полтавська область, початок XX ст.

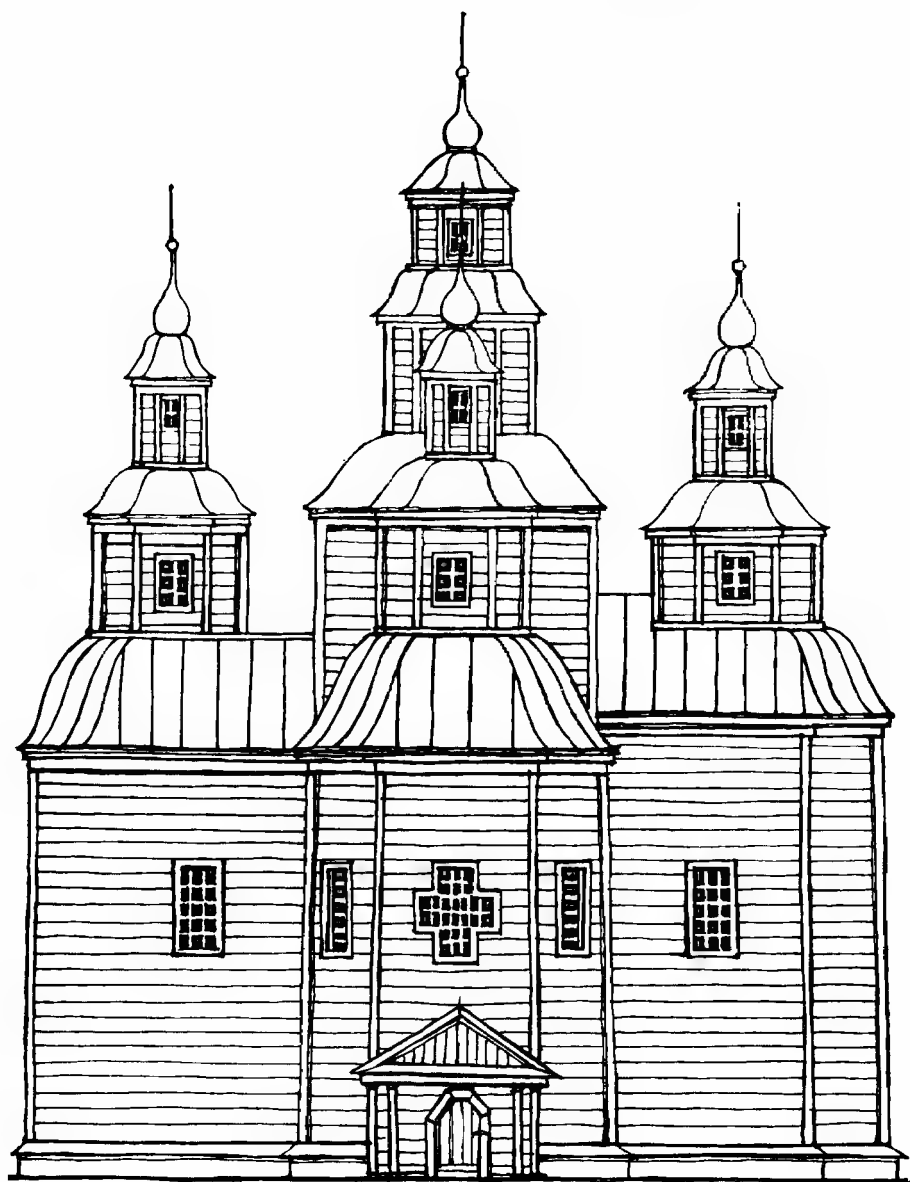
Різьблення на зрізі кронштейна,
Луганська область, кінець XIX ст.

Різьблення на зрізі балки,
Черкаська область, початок XX ст.

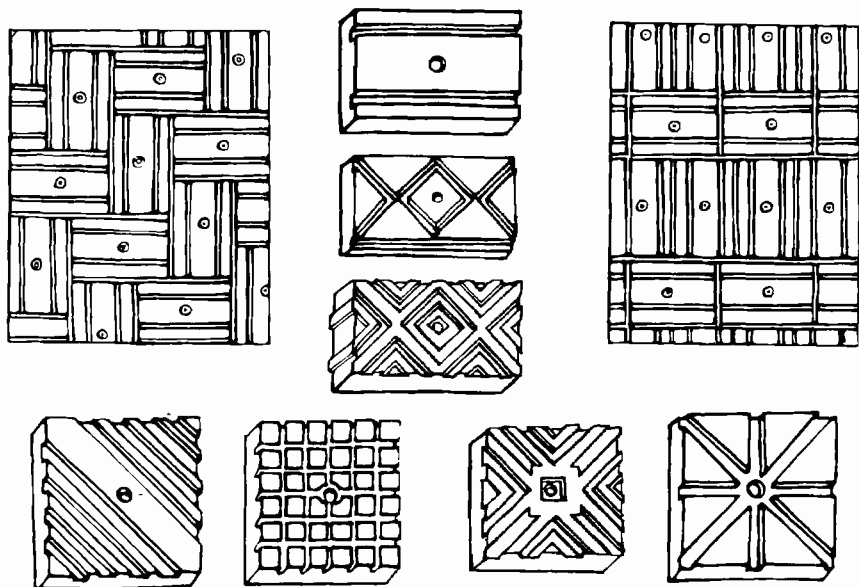
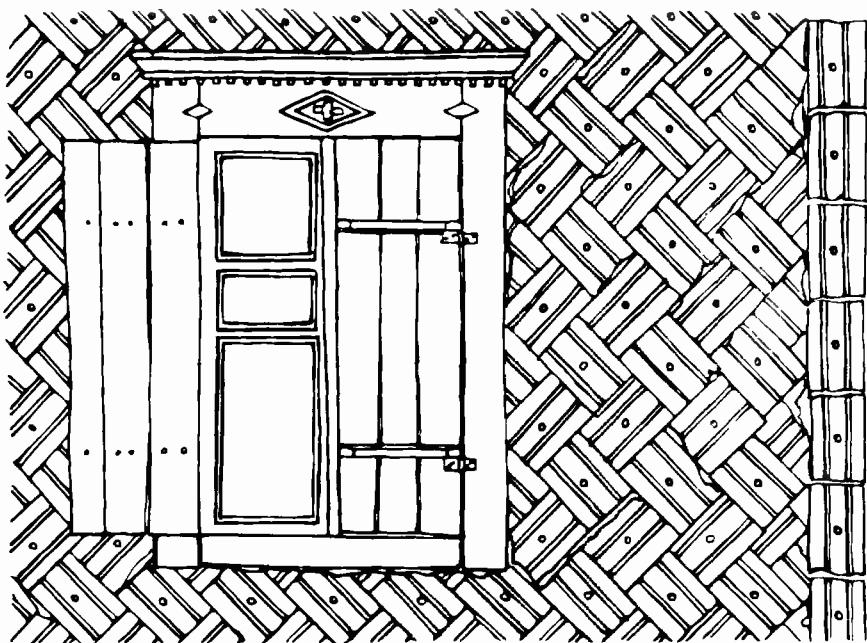
Різьблення на зрізі кронштейна,
Луганська область, кінець XIX ст.

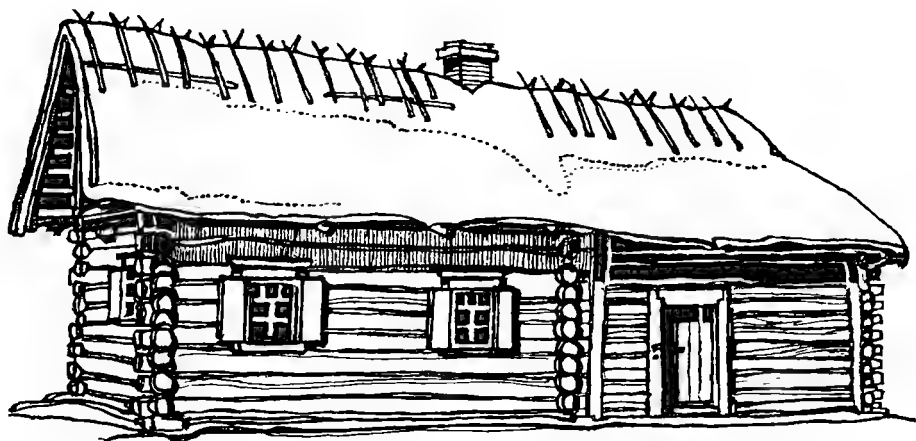
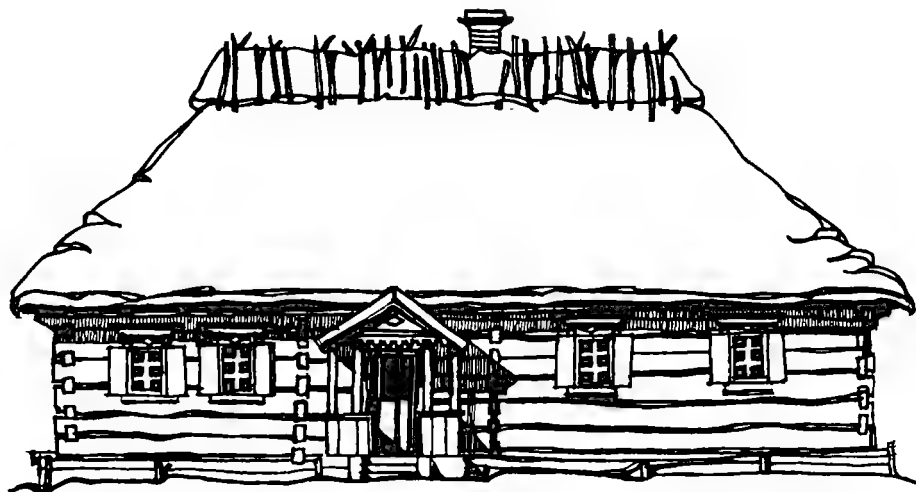
Фрагмент різьблення на кінцях поперечних балок у хаті,
Полтавщина, початок XX ст.

Дерев'яна церква, с. Пакуль, Чернігівська область, 1710 р.

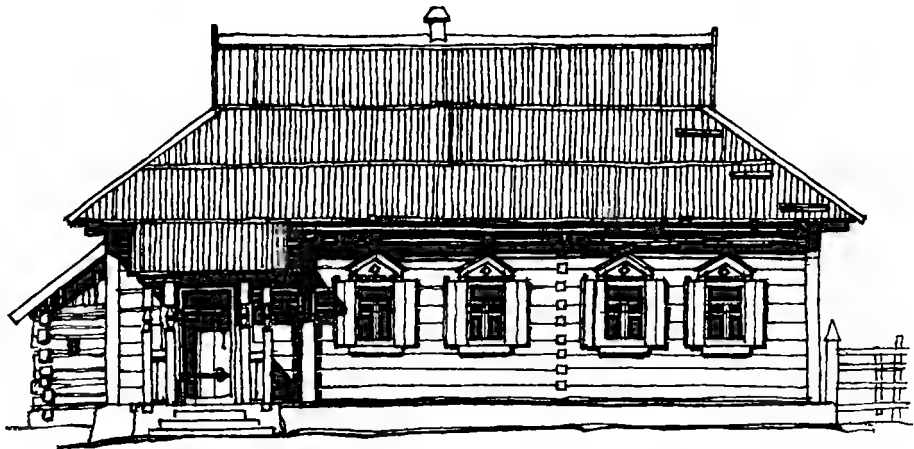
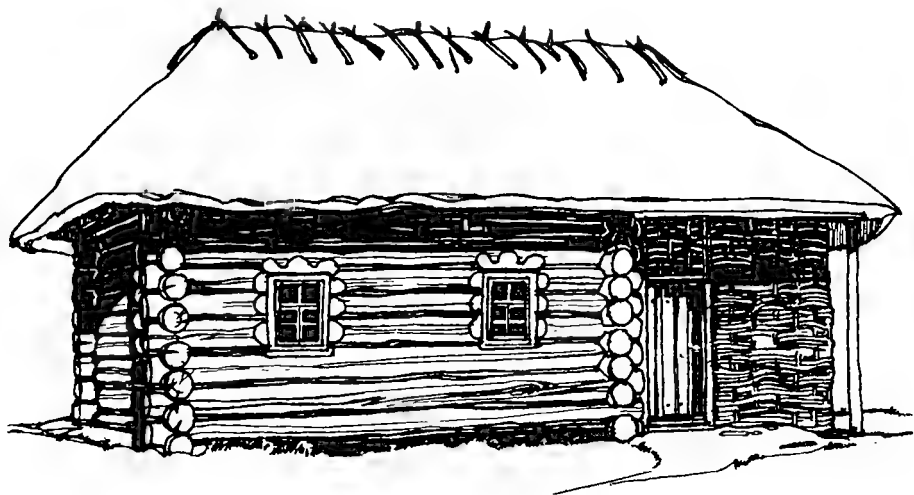

Фрагмент стіни хати, облицьованої керамічною плиткою з рельєфним малюнком та зразки плиток, Чернігівщина, початок XX ст.

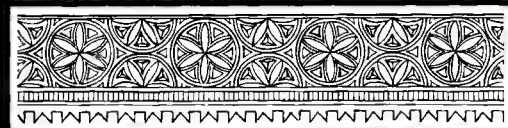
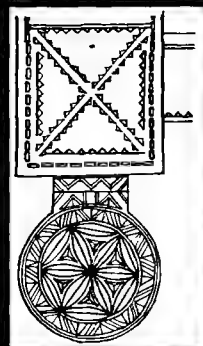
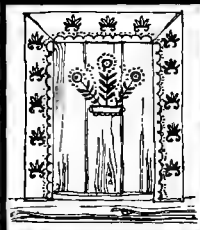
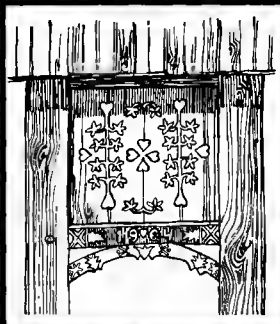
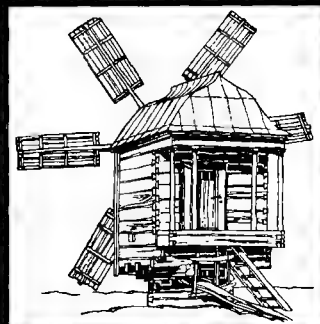
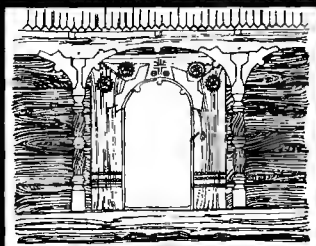
Дерев'яна хата з ганком, Київська область, кінець XIX ст.

Дерев'яна хата, Київська область, кінець XIX ст.

Хата рублена (житлова частина), Чернігівська область, кінець XIX ст.

Хата дерев'яна з ганком, Чернігівська область, 30-і рр. XX ст.

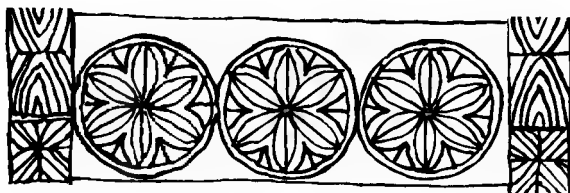

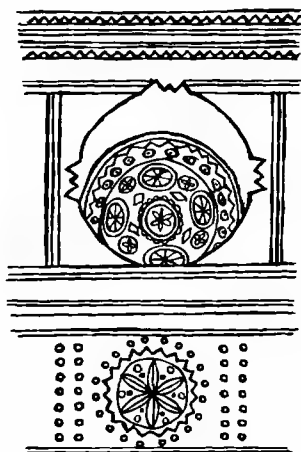
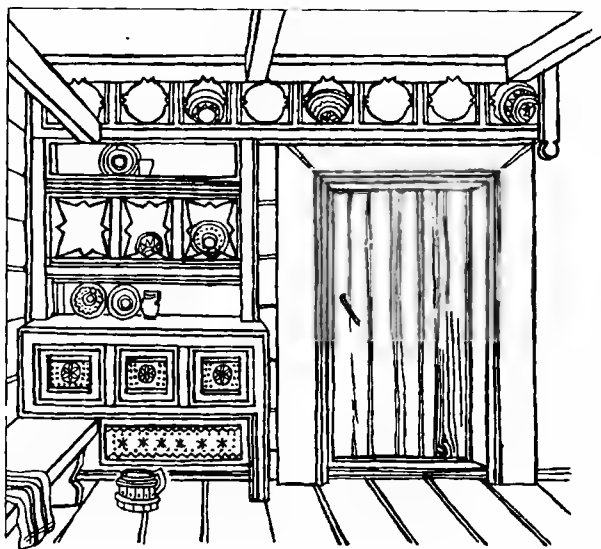
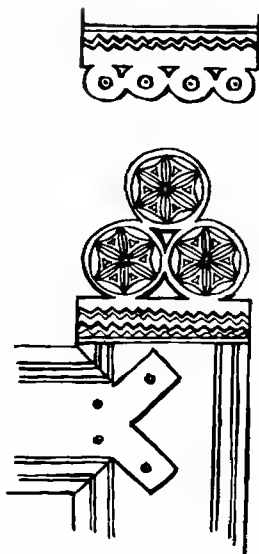
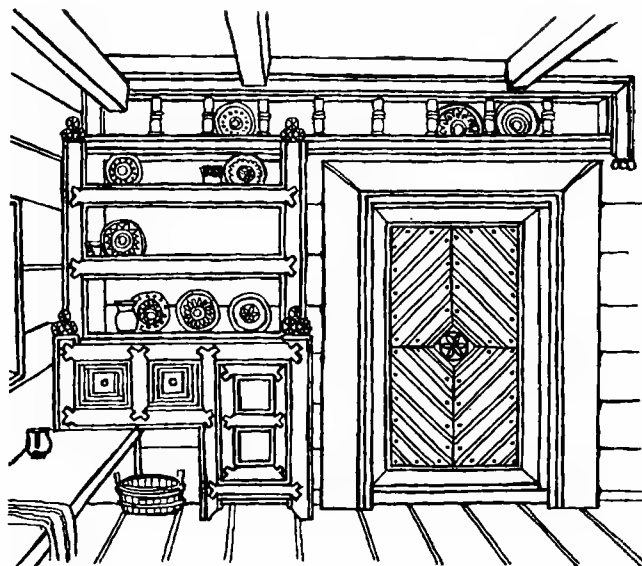
ГЛАВА II

ЕЛЕМЕНТИ ІНТЕР'ЄРА ЖИТЛА ГОСПОДАРЧІ СПОРУДИ

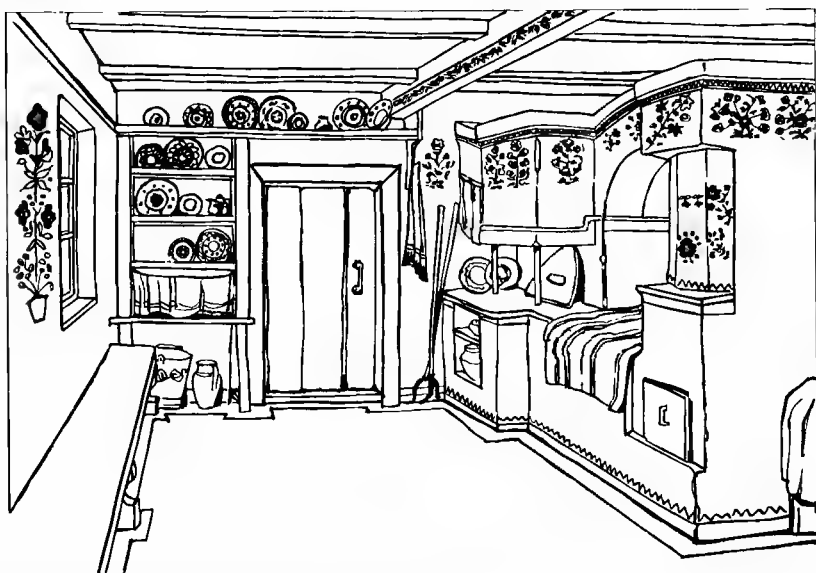
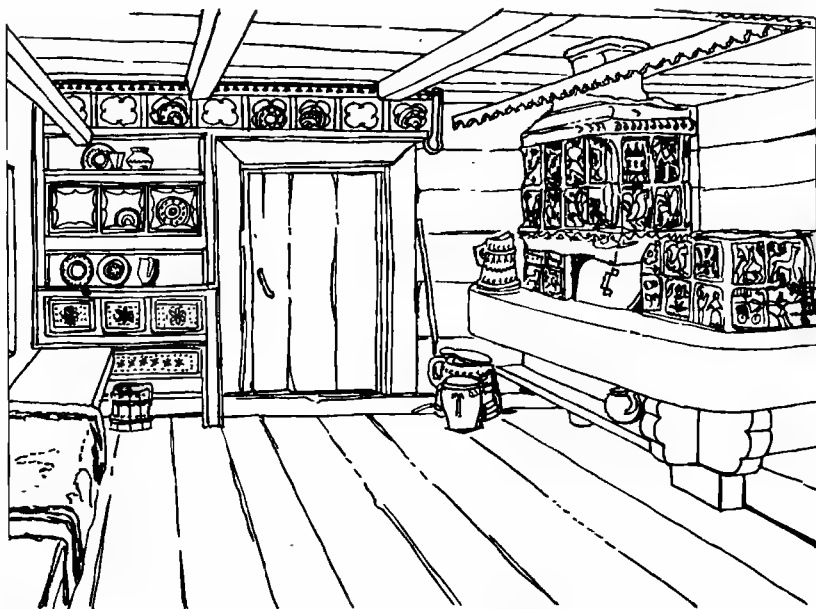

*Фрагмент різьблення на меблях, Середнє Придніпров'я, ХІХ ст.
Фрагмент розпису, Правобережна Україна, середина ХХ ст.*

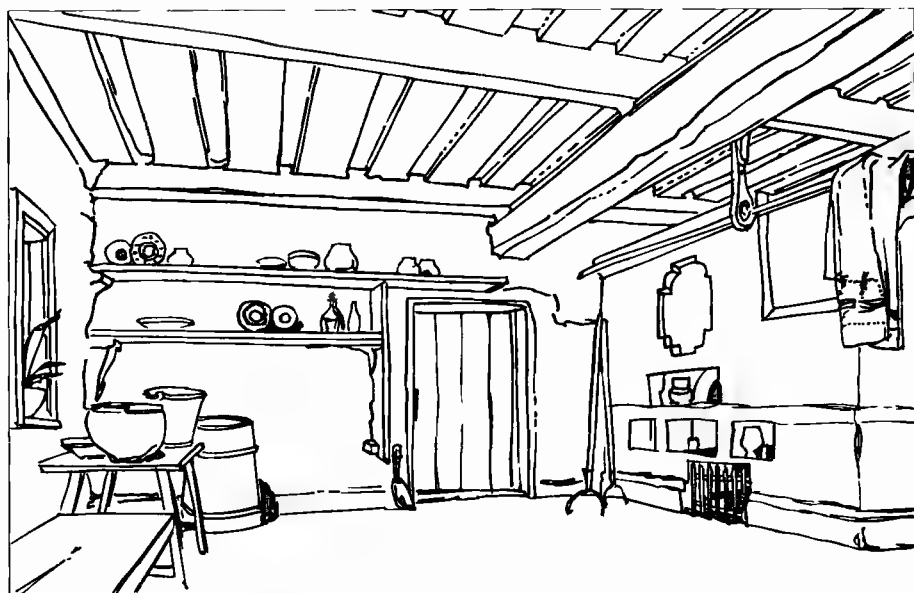
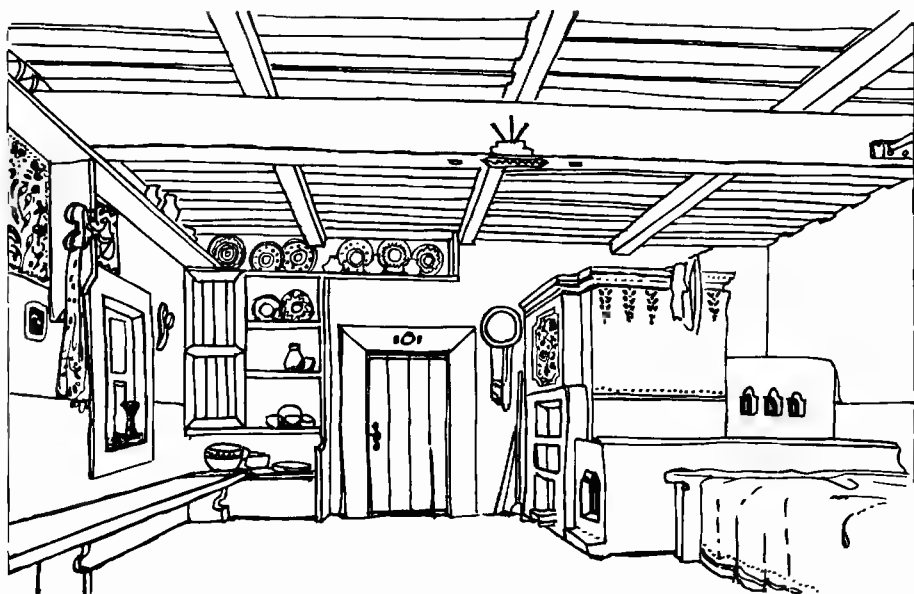
Фрагмент інтер'єру гуцульської хати з мисником,
Івано-Франківська область, початок XX ст.

Фрагмент інтер'єру гуцульської хати з мисником,
Івано-Франківська область, початок XX ст.

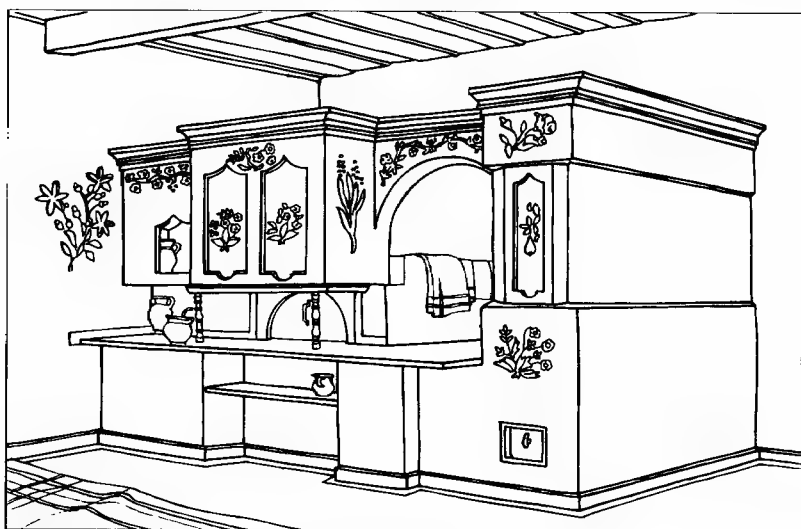
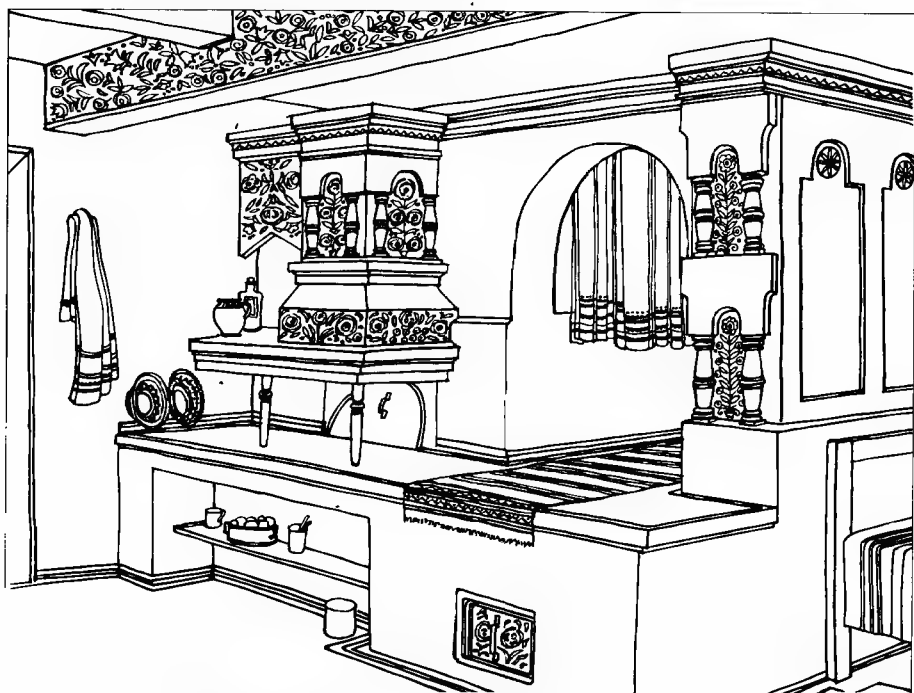
Фрагмент інтер'єру гуцульської хати з кахляною пічю,
Івано-Франківська область, кінець XIX ст.

Фрагмент інтер'єру хати на Поділлі,
Хмельницька область, початок XX ст.

Фрагмент інтер'єру хати на Полтавщині, кінець XIX ст. (за В.Кричевським)

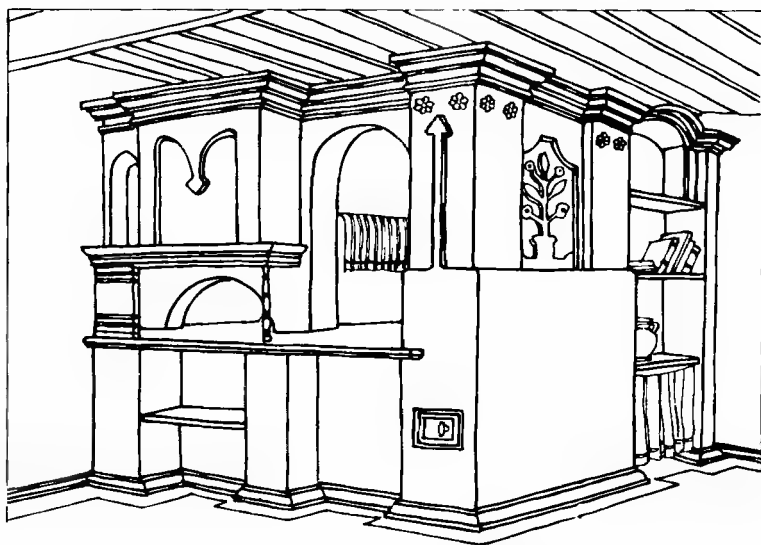
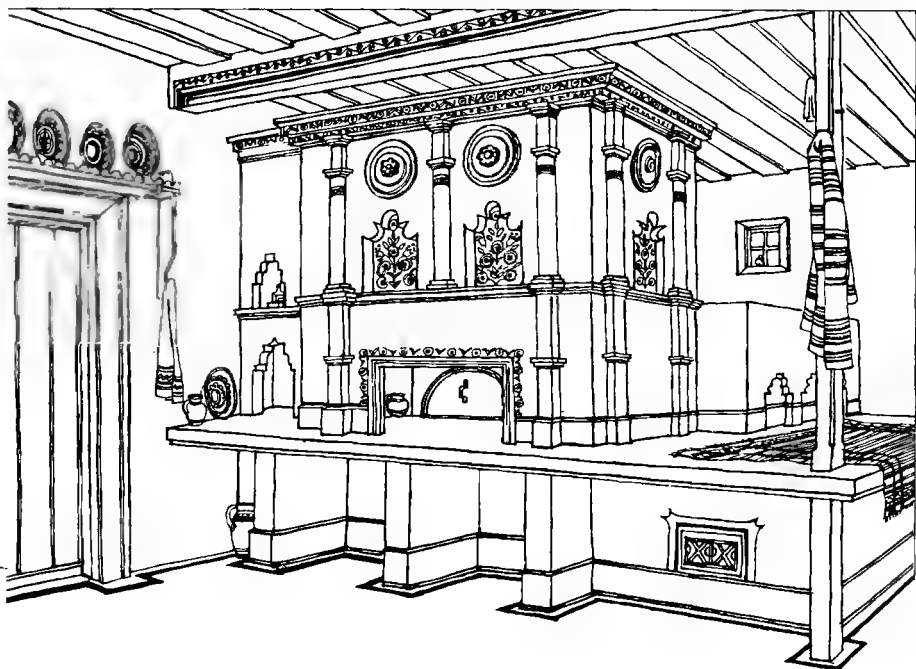
Фрагмент інтер'єру хати на Чернігівщині, кінець XIX ст.

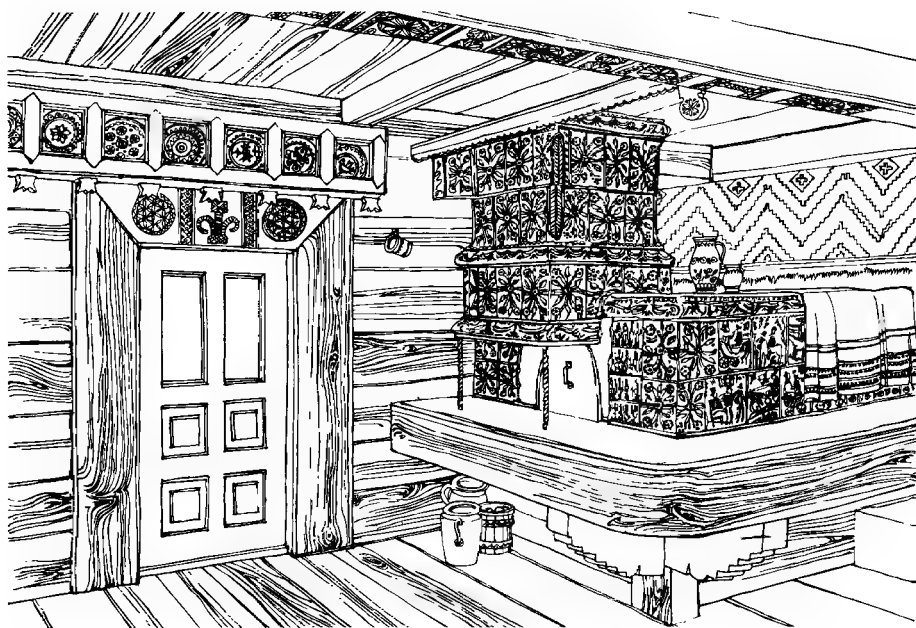
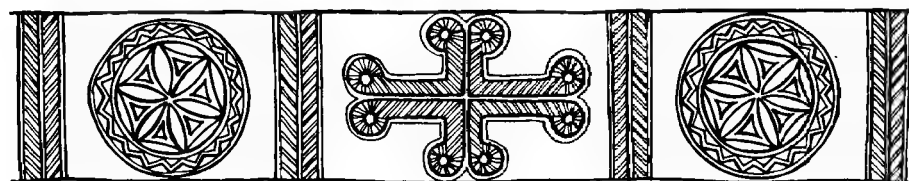
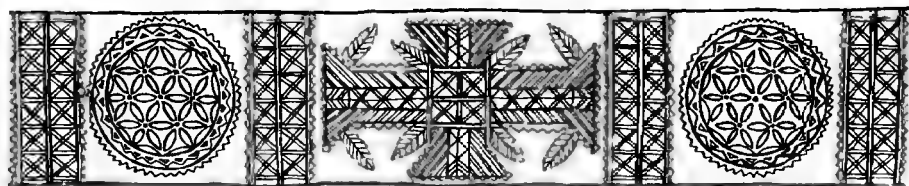
Оздоблення варистих печей у хатах (рельєф і розпис):

1. Одеська область, 50-ті рр. XX ст.;

2. Хмельницька область, 60-ті рр. XX ст.

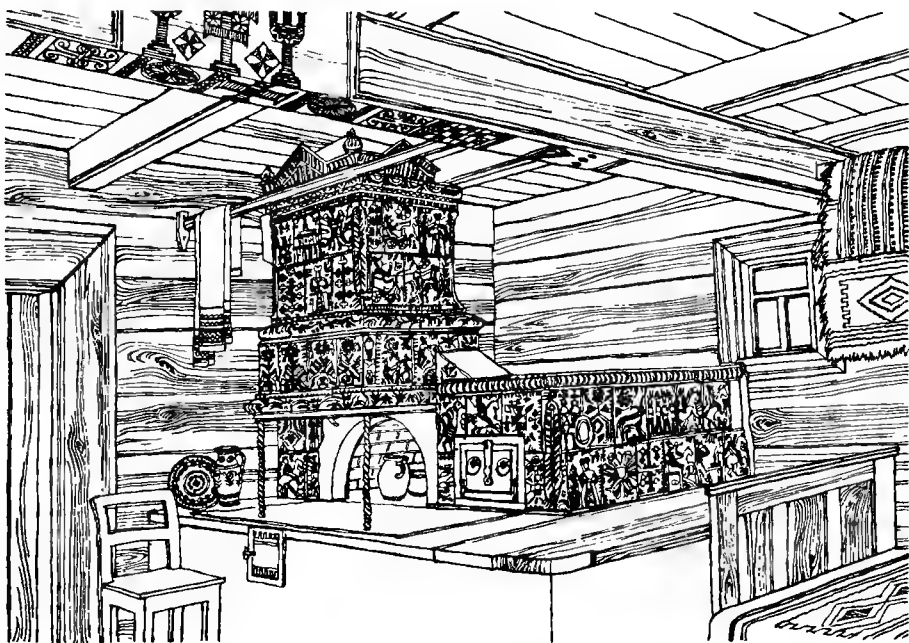

Оздоблення варистих печей у хатах (пластична обробка та розпис):
1. Дніпропетровська область, 30-і рр. XX ст.;
2. Хмельницька область, 40-і рр. XX ст.

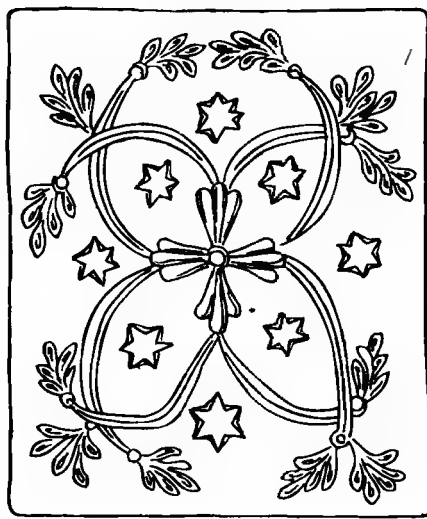
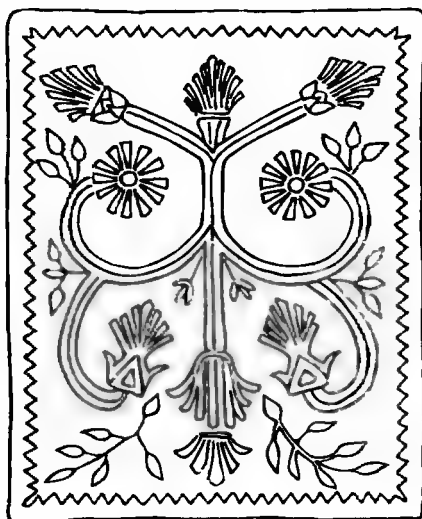
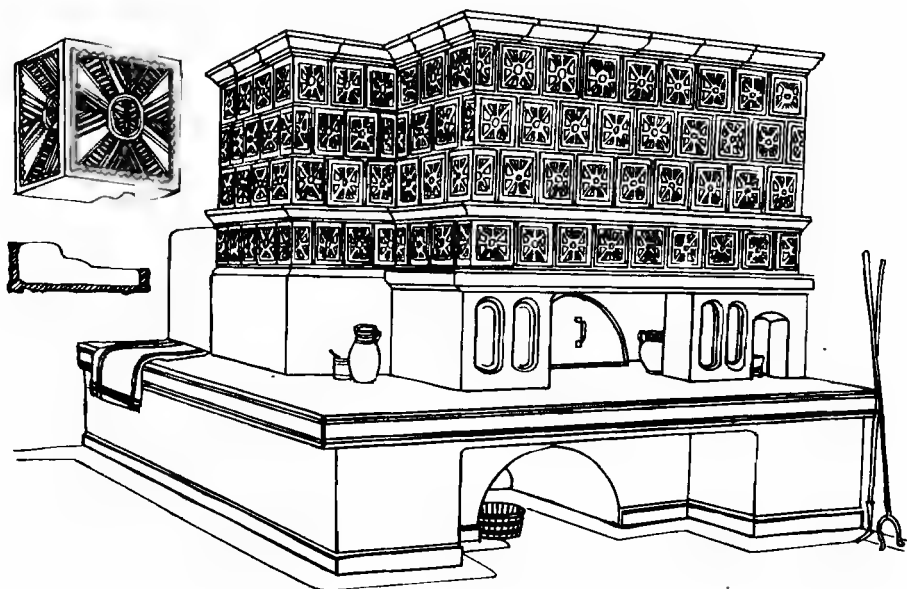
*Фрагменти різьблених сволоків на Гуцульщині,
Івано-Франківська область, кінець XIX ст.*

*Фрагмент інтер'єру гуцульської хати з кахляною піччю,
Івано-Франківська область, початок XX ст.*

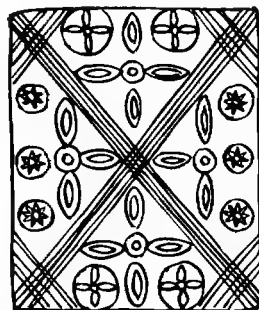
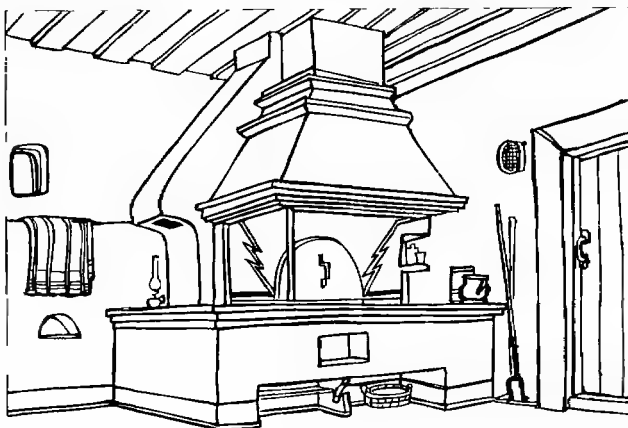
Туцульська кахляна піч, Івано-Франківська область, початок XX ст.

Кахлі для облицювання печей (Туцульщина),
Івано-Франківська область, кінець XIX ст.

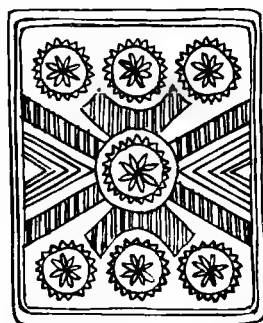
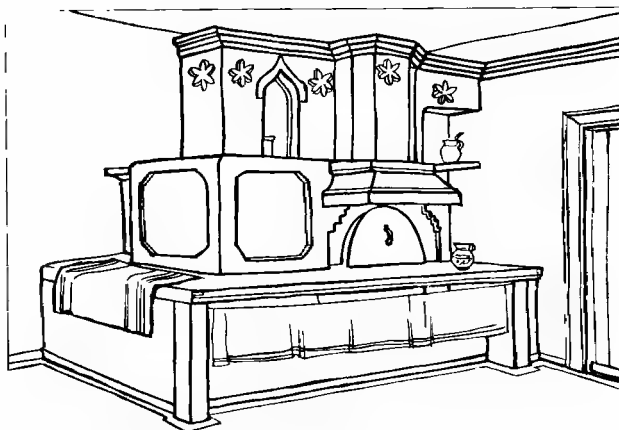
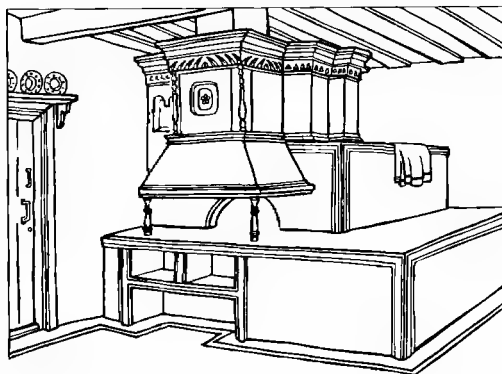
Вариста піч, облицьована кахлем з рельєфним орнаментом,
Полтавщина, кінець XIX ст.

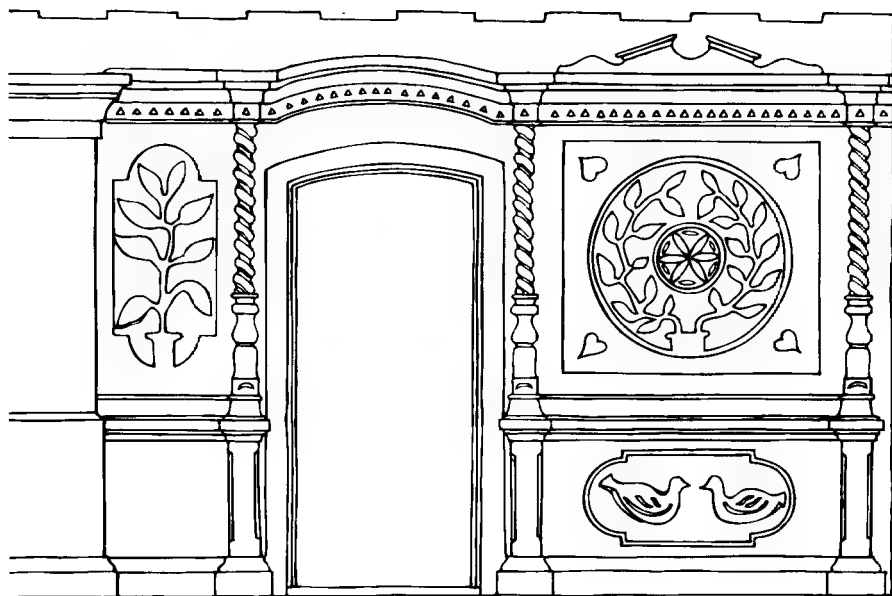
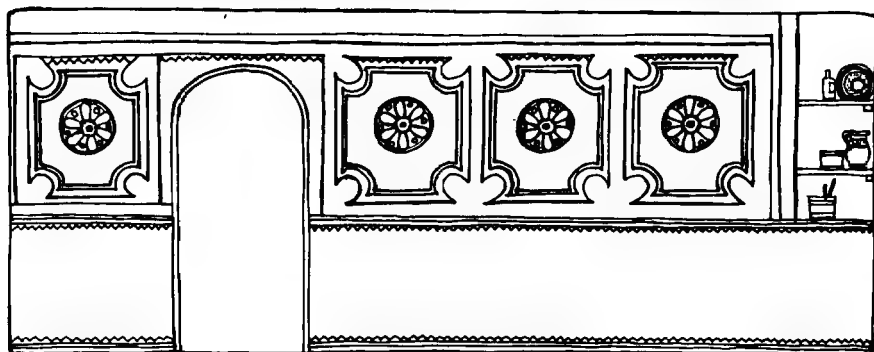
Кохлі з рельєфним орнаментом,
Полтавщина, друга половина XIX ст.

Варисті печі: 1. Волинська область;
2. Черкаська область;
3. Вінницька область,
30–60-і рр. XX ст.

Кахлі для облицювання печей
з рельєфним орнаментом,
Полтавщина, кінець XIX ст.

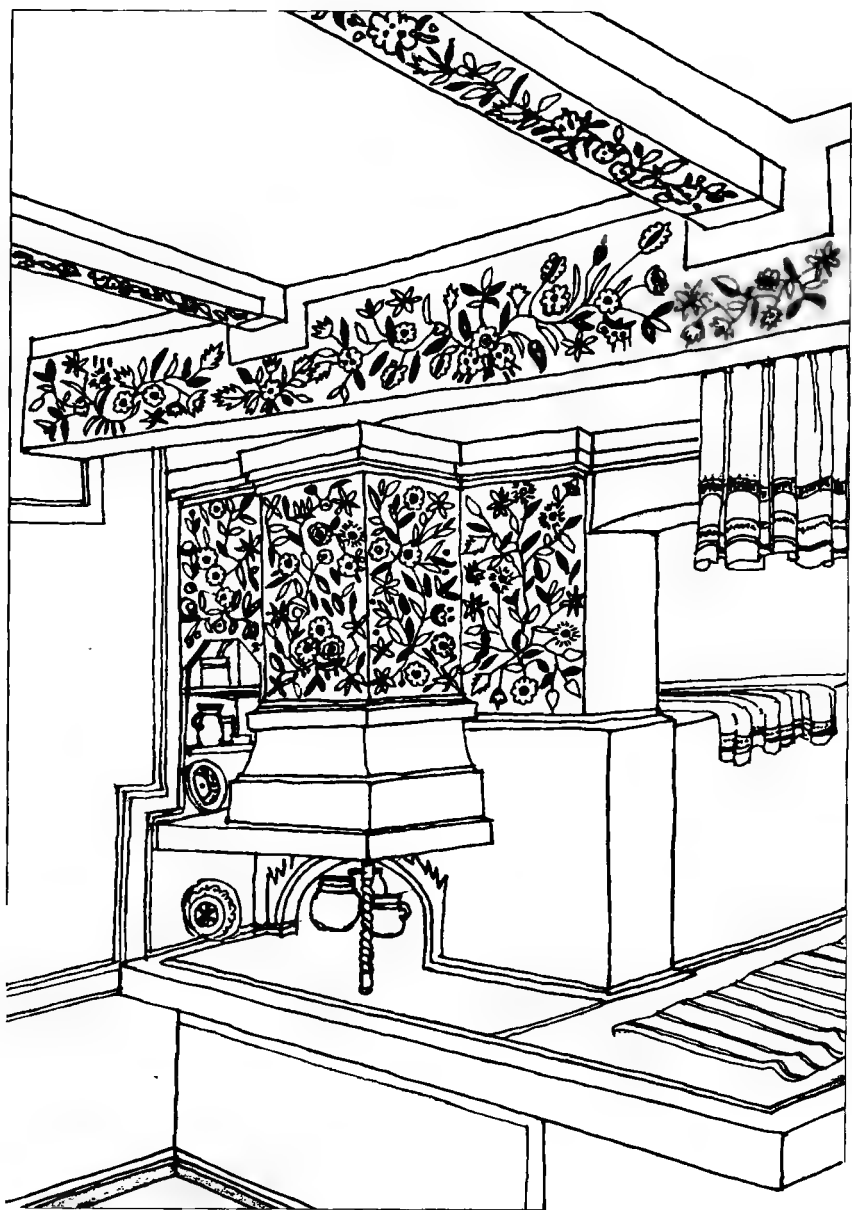

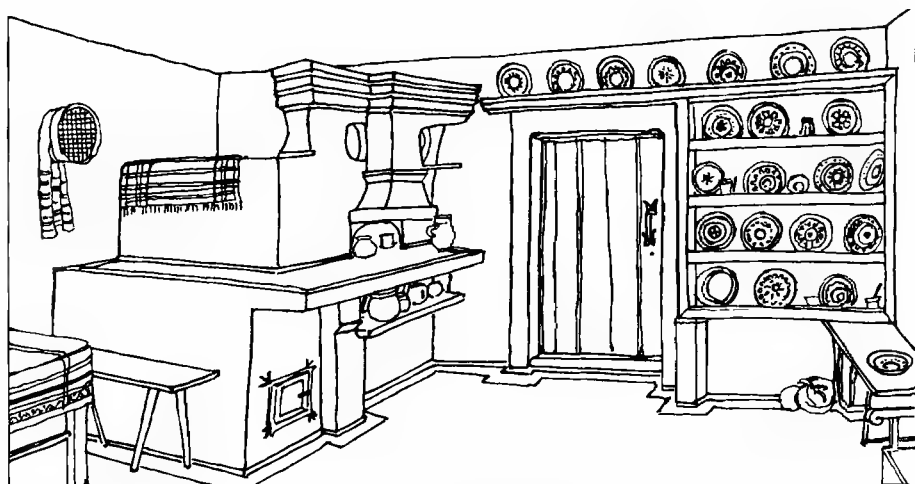
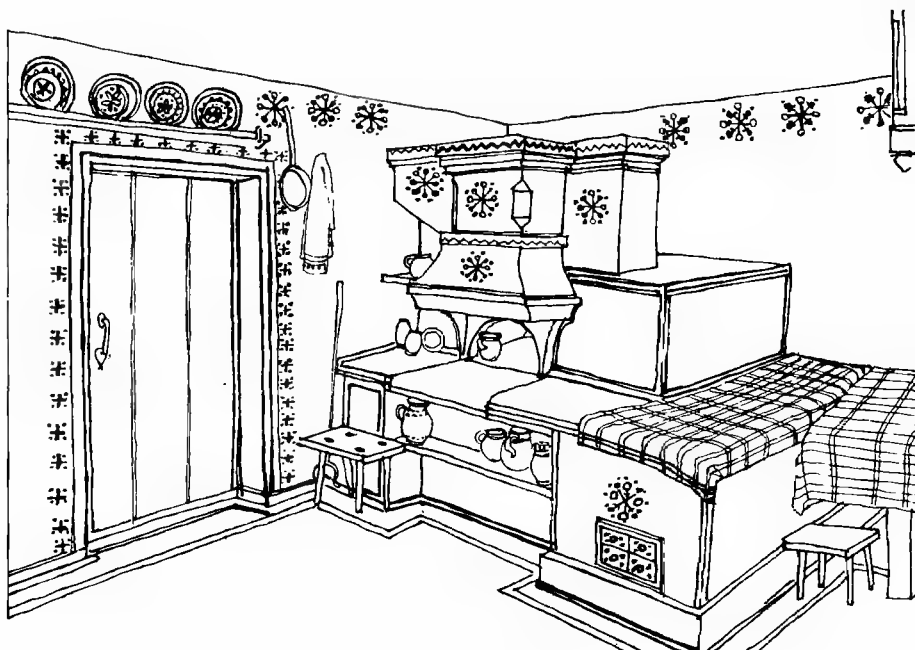
Рельєфне оздоблення стіни між хатою та ванькиром:

1. Вінницька область, 50-і рр. XX ст.;

2. с. Суботів, Черкаська область, поч. XX ст.

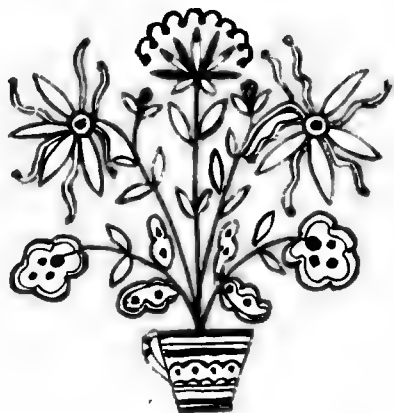
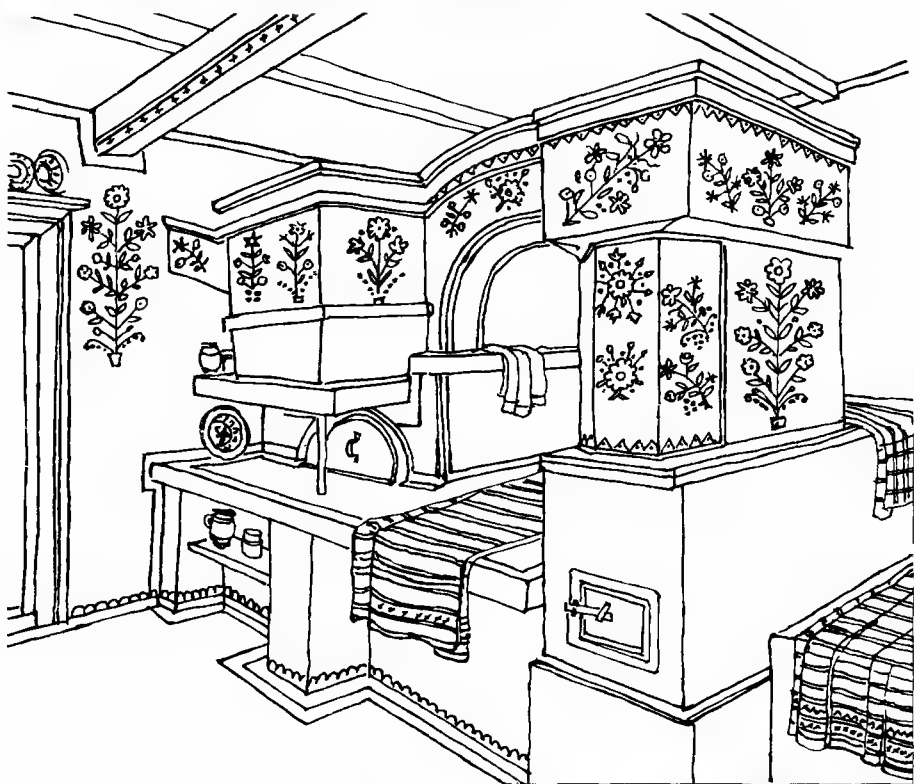

Розпис варистої печі та сволога, Одеська область, 50-і рр. XX ст.

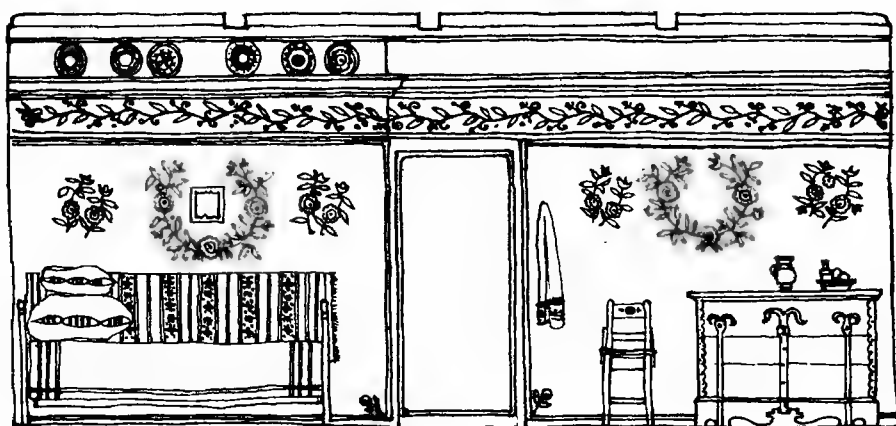
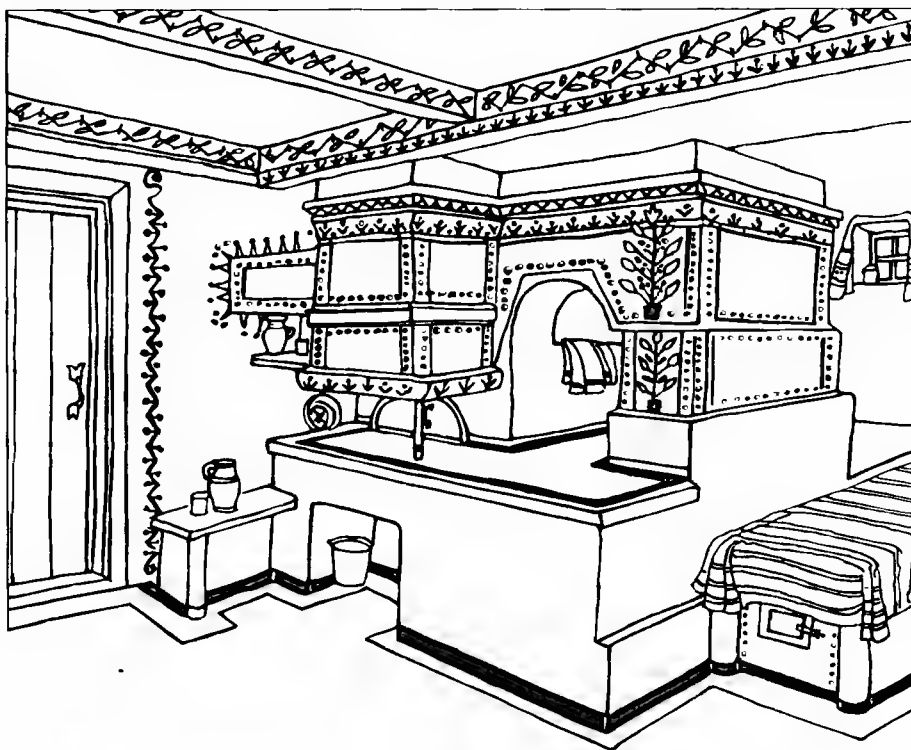
Фрагмент інтер'єру хати, прикрашеної витинанками,
Вінницька область, початок XX ст. (матеріал К.Моценко)

Фрагмент інтер'єру хати, Вінницька область, початок XX ст.

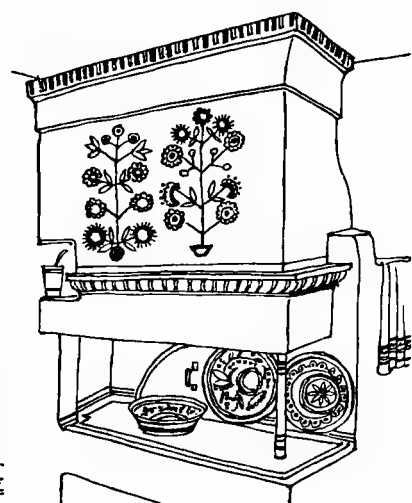
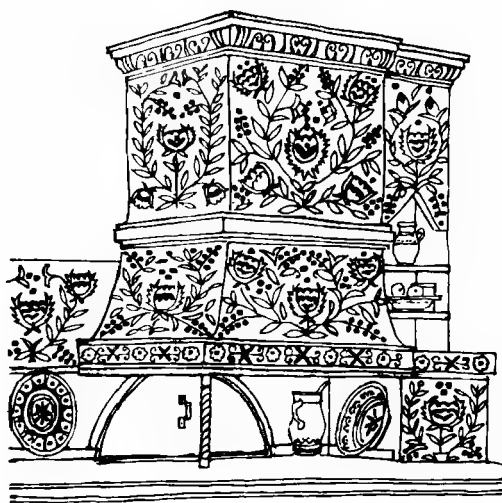
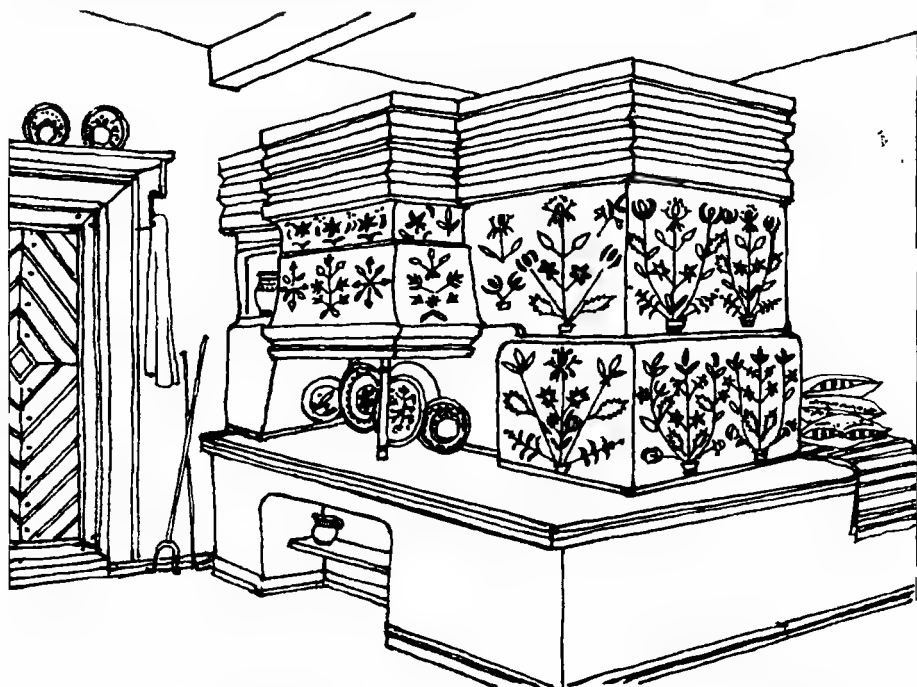
Розпис варистої печі та груби на Поділлі (Хмельницька область), початок XX ст.

Елементи декоративного розпису, 1–2 «Вазон», Поділля, початок XX ст.

Розпис варистої печі з грубою, Поділля (Хмельницька область), початок XX ст.

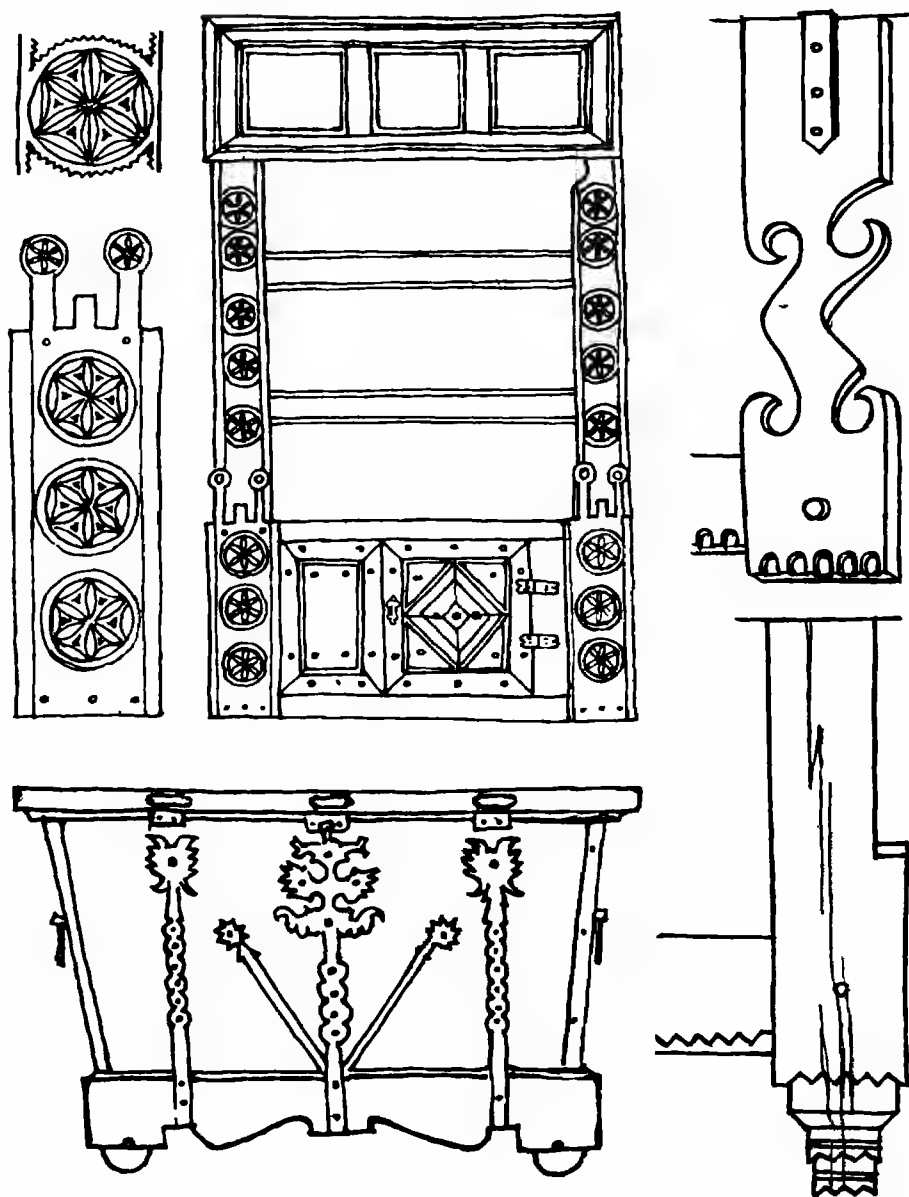
Оздоблення розписом стіни між хатою та ванькиром,
Хмельницька область, початок XX ст.

Розпис варистої печі на Поділлі (Хмельницька область), 30-і рр. XX ст.

Фрагмент розпису варистої печі,
північ Одеської області, 60-і рр. XX ст.

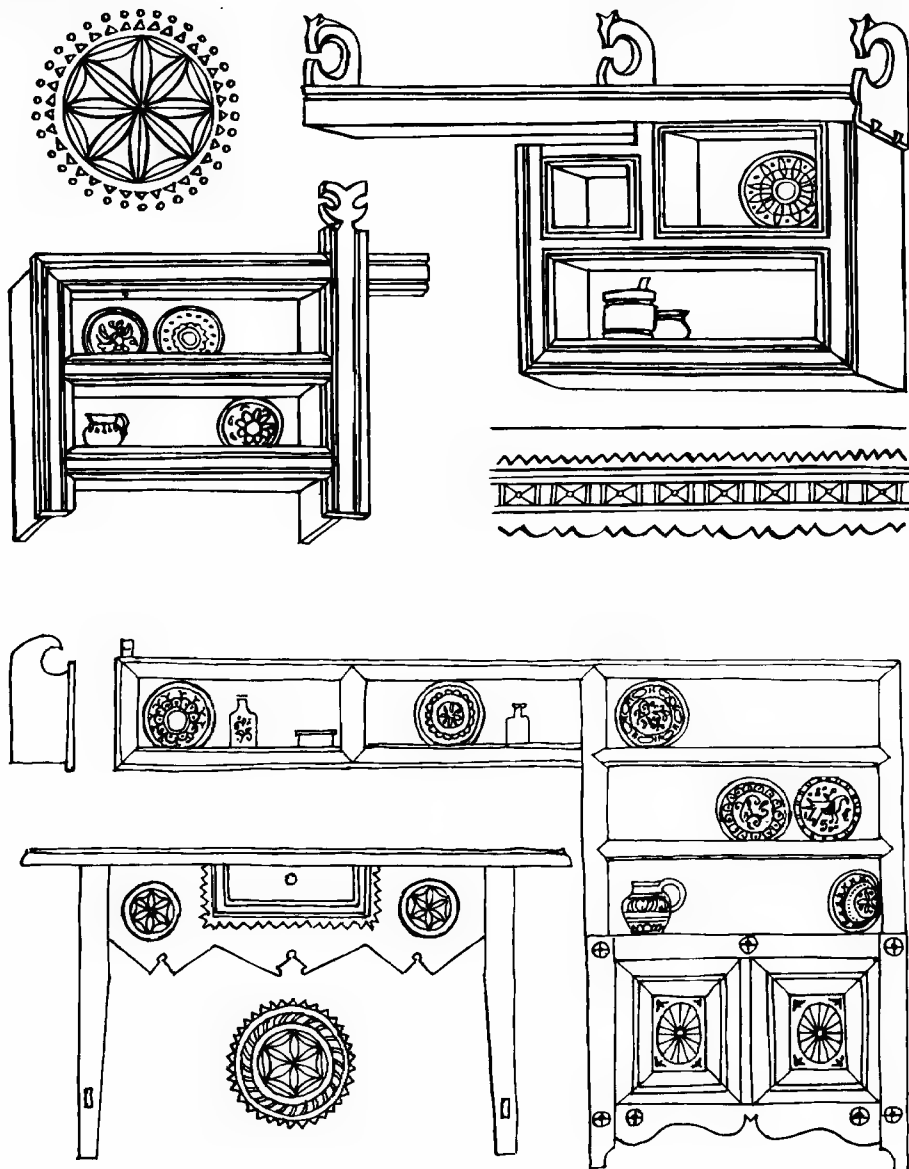
Фрагмент розпису варистої печі,
Вінницька область, 30-і рр. XX ст.

Гуцульський мисник та його деталі, Івано-Франківська область, початок XX ст.

Скриня з металевою фігурною оковкою, Хмельницька область, початок XX ст.

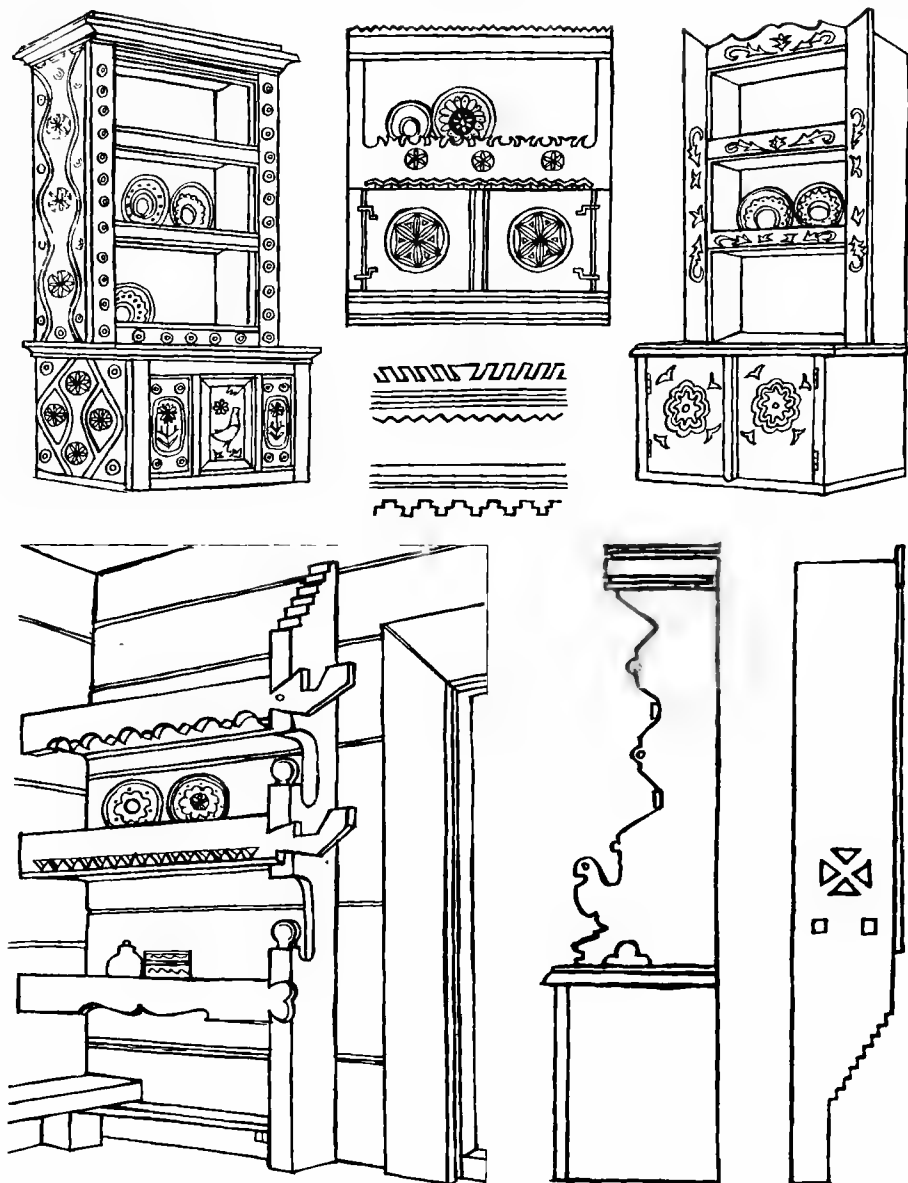
Пластична обробка жердки, Івано-Франківська область, початок XX ст. (праворуч)

Мисники, Полтавщина, початок XX ст.

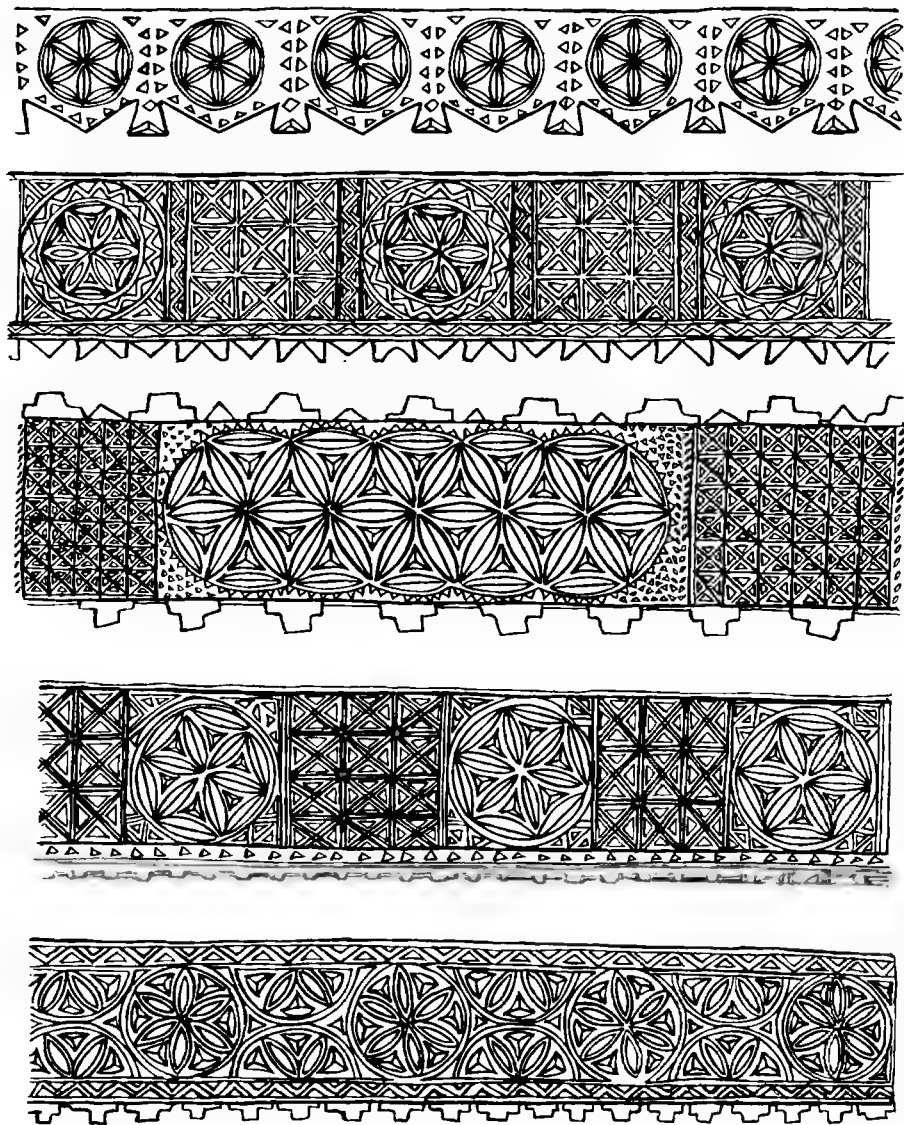
Фрагмент жердки, Івано-Франківська область, початок XX ст.

Мисник і стіл, Київська область, початок XX ст.

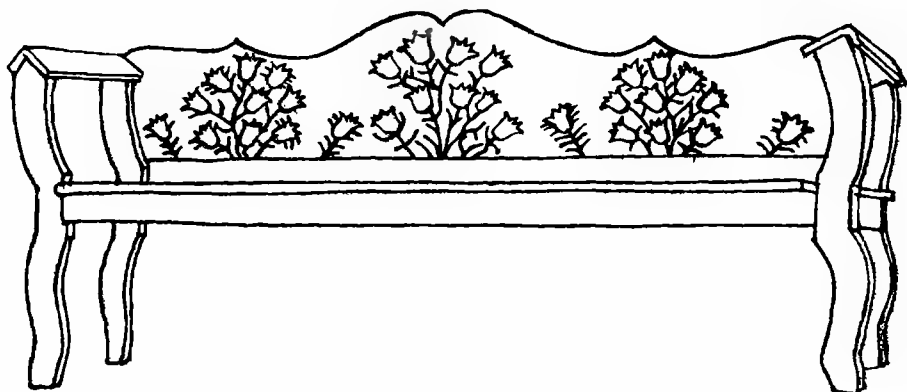
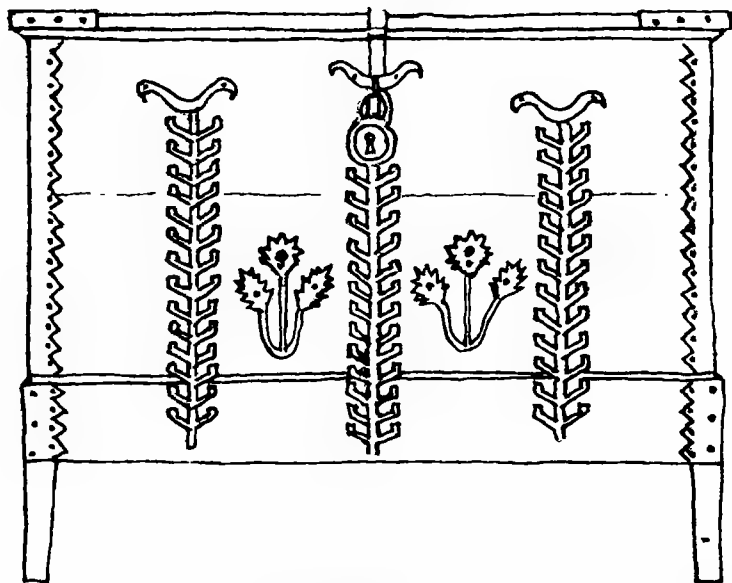
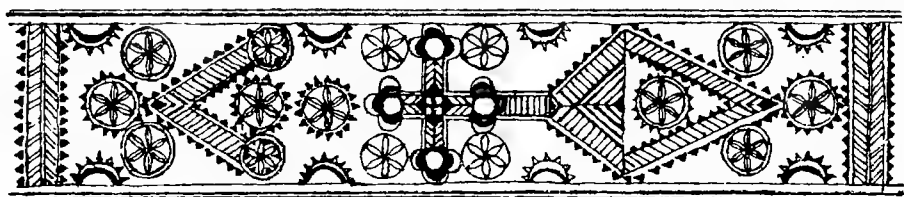

Мисники та їх декоративна обробка, фрагменти різьблення,
Полтавська область, початок XX ст.

Різьблений мисник, XIX ст. та бокові дошки мисників,
Івано-Франківська область, XX ст., Чернівецька область, 40-і рр. XX ст.

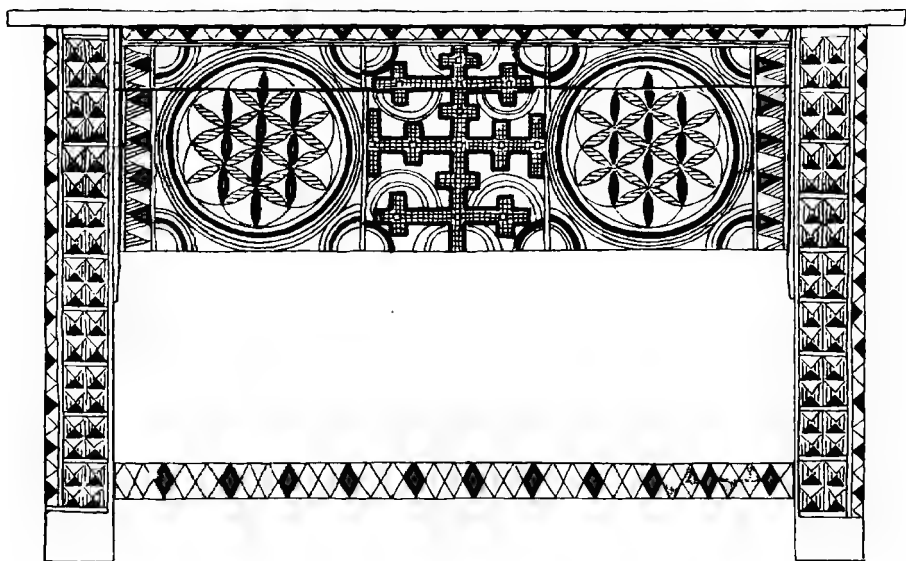
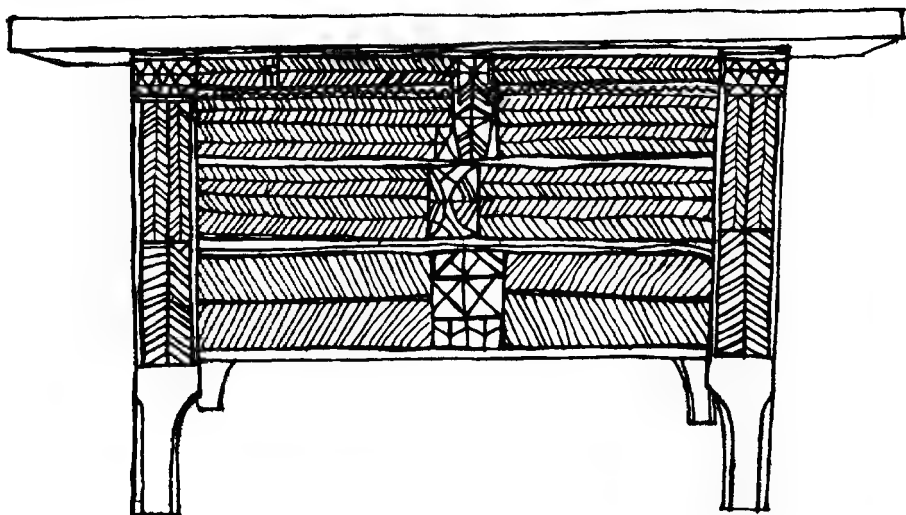
Фрагменти різьблених полицок, Київська область, XIX ст.

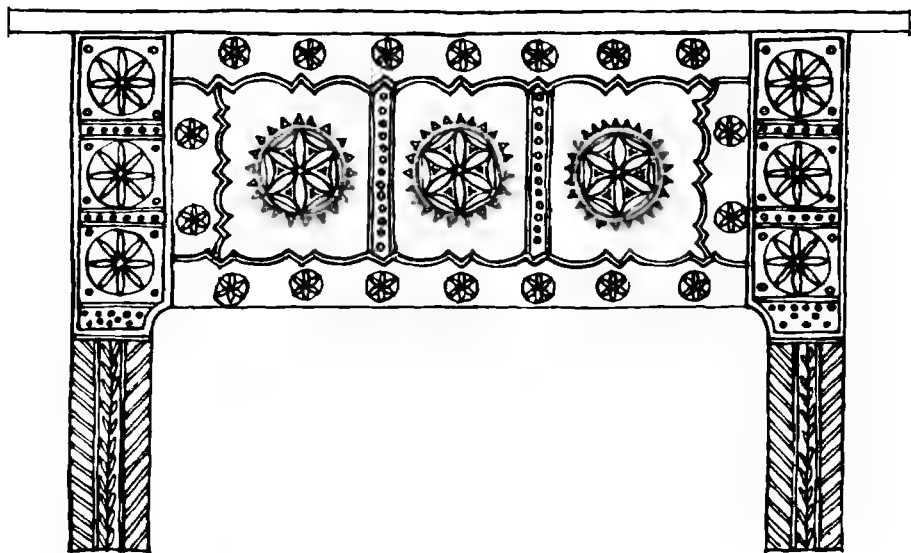
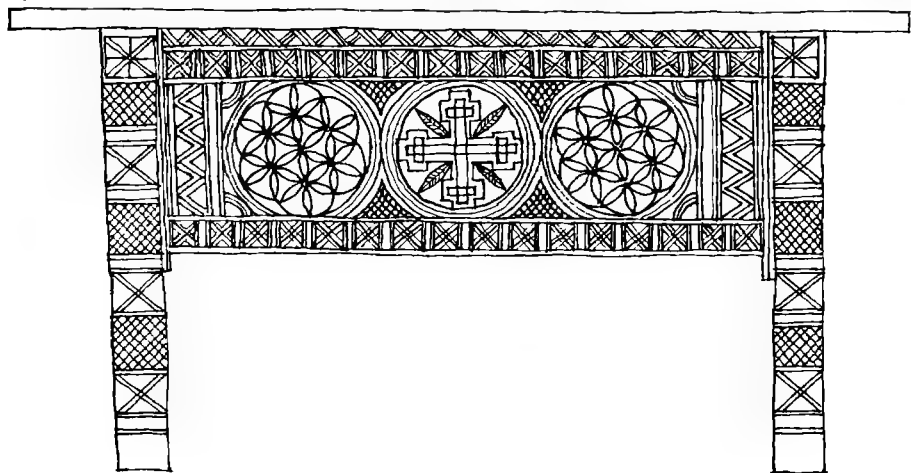
Фрагмент різьблення сволака, Івано-Франківська область, початок 30-х рр. XX ст.

Ковані металеві деталі на скрині, Хмельницька область, кінець XIX ст.

Розпис стінки ослона, Волинська область, кінець XIX ст.

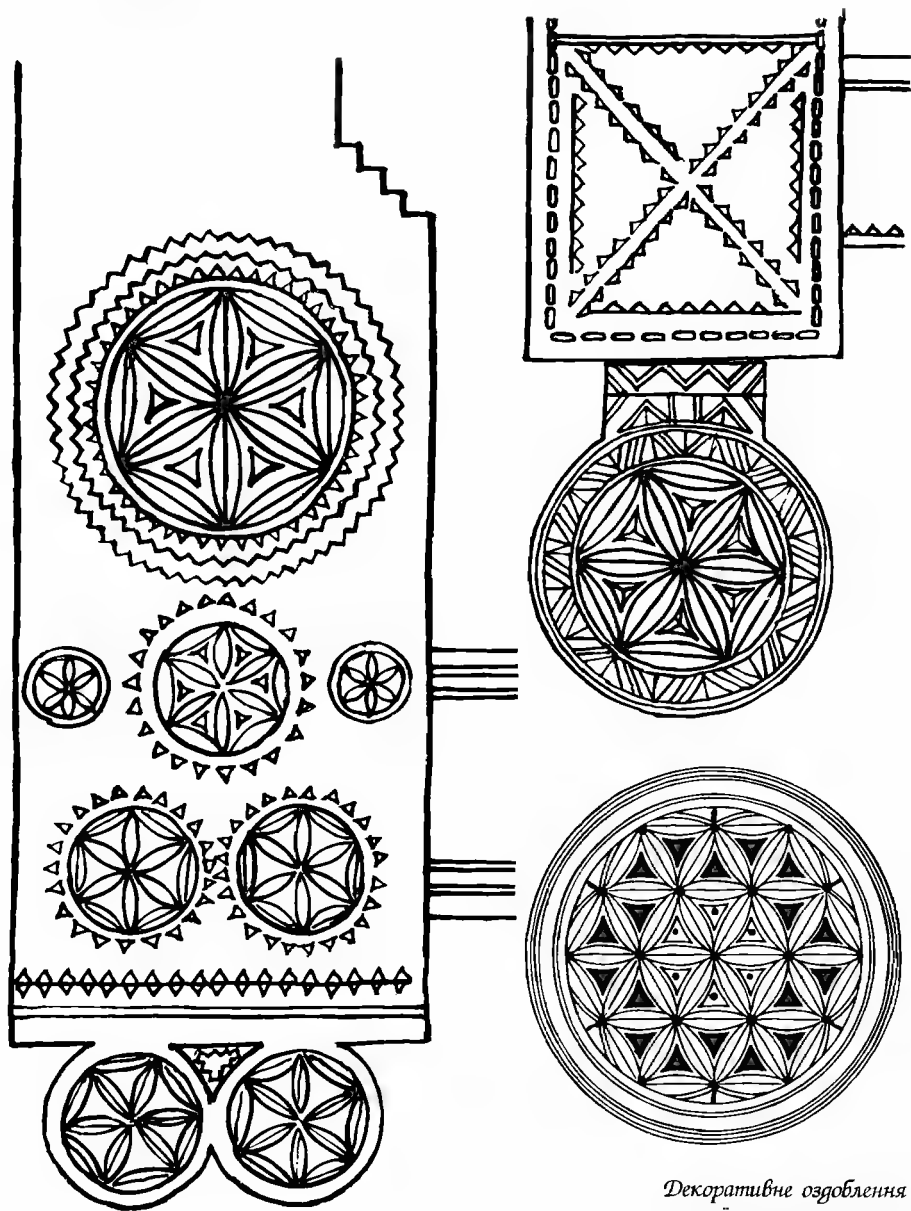

*Старовинна різьблена скриня-стіл, Закарпатська область, початок XIX ст.
Різьблена гуцульська скриня, Івано-Франківська область, кінець XIX ст.*

Різьблена гуцульська скриня-стіл, Івано-Франківська область, кінець XIX ст.

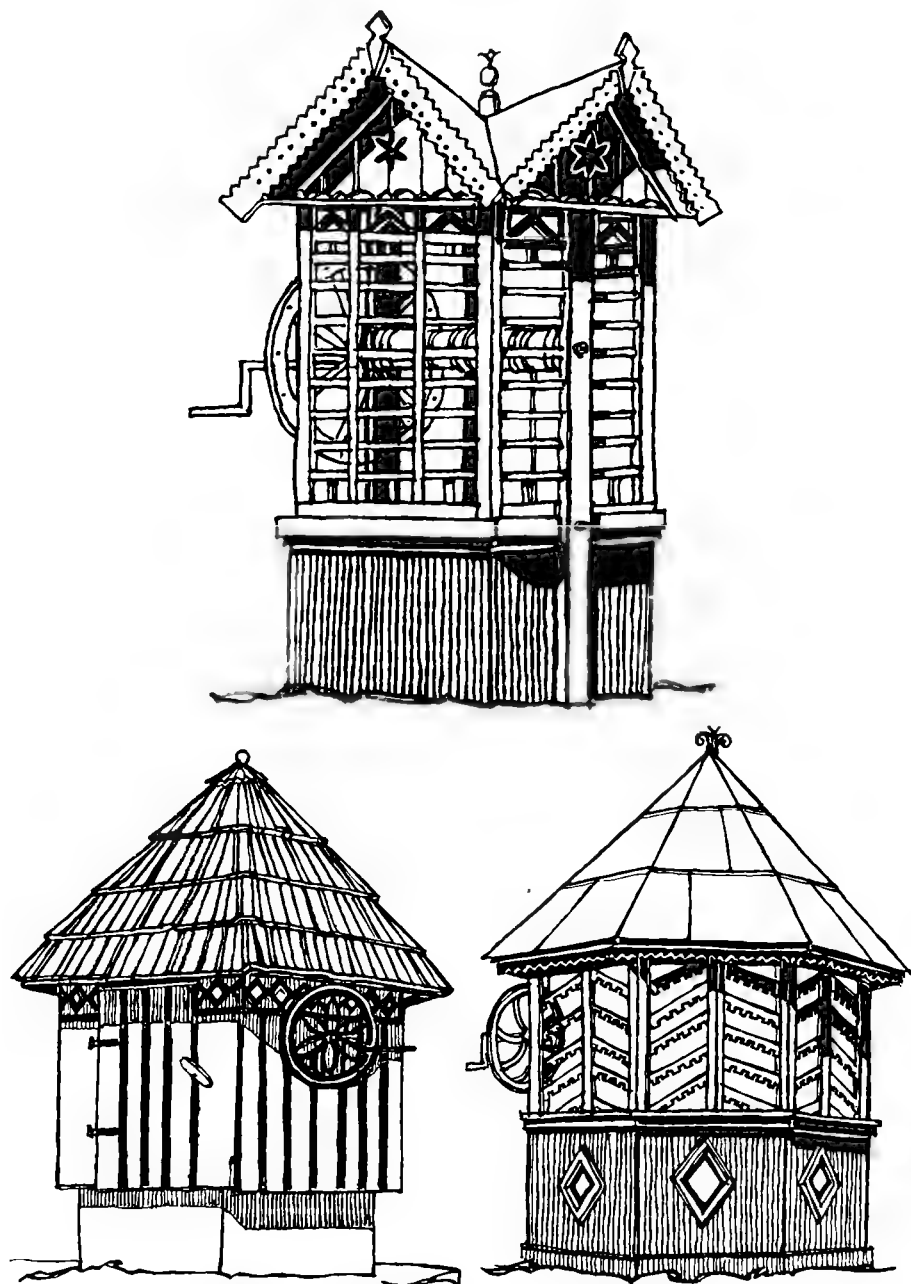
Різьблена скриня-стіл на Закарпатті, кінець XIX ст.

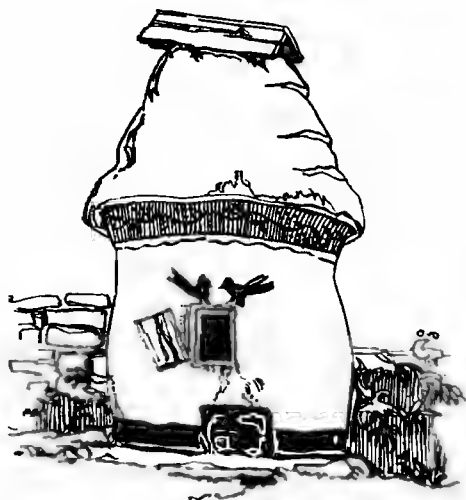
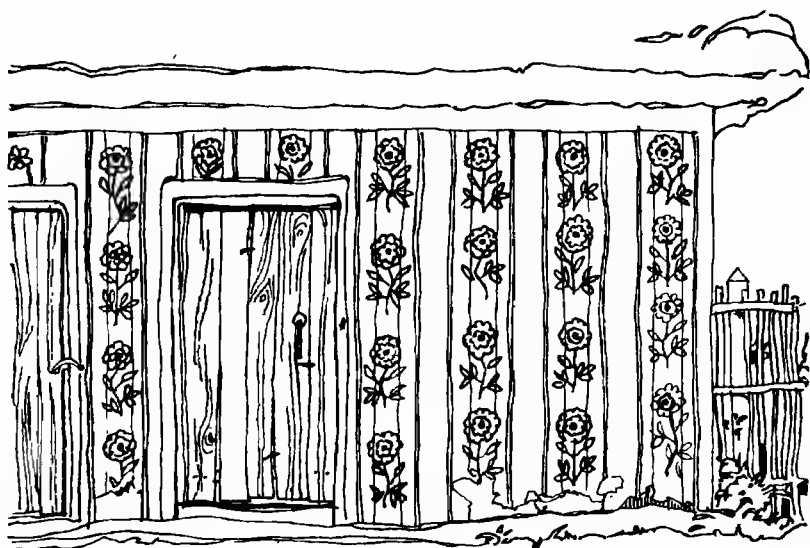
Декоративне оздоблення
нижньої частини жердки.
Івано-Франківська область, початок XX ст.

Декоративне оздоблення жердки,
Івано-Франківська область, початок XX ст.

Різьблена розетка,
Івано-Франківська область, початок XX ст.

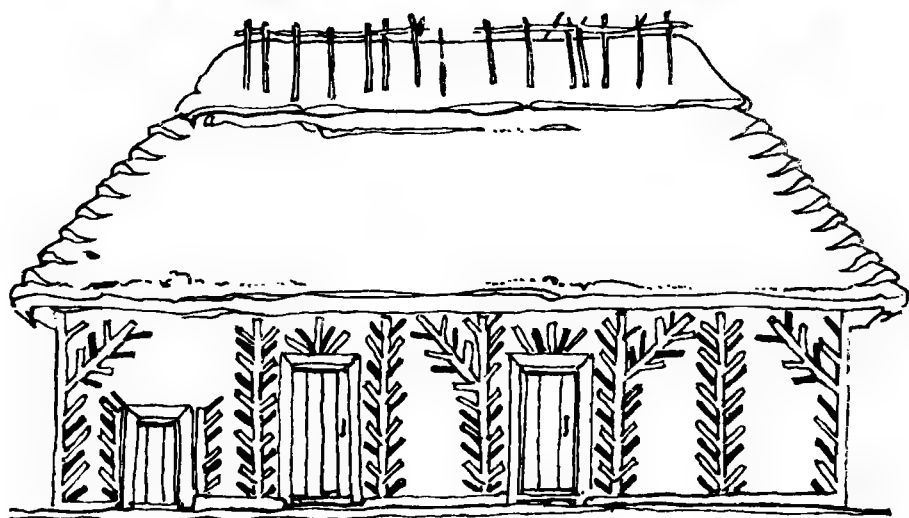
Колодязі, Закарпатська область, друга половина XX ст.

Розпис на господарській споруді, Черкаська область, початок XX ст.

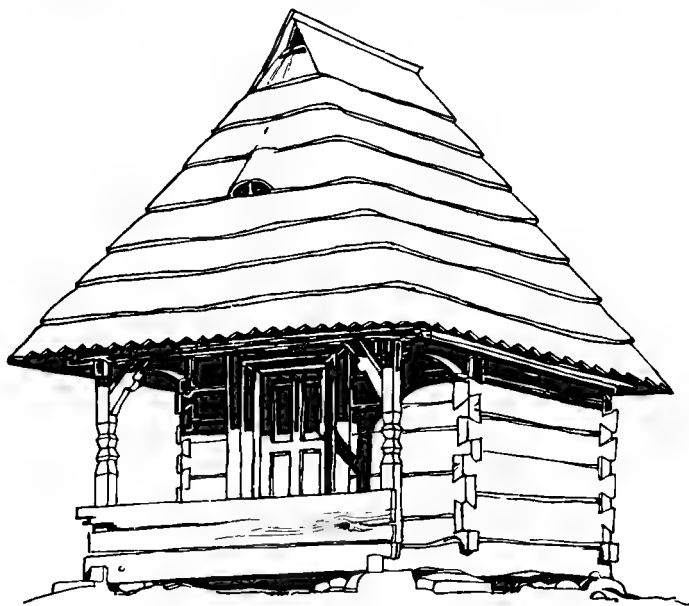
Розпис на курнику,
Хмельницька область, 20-і рр. XX ст.

Розпис на курнику,
Хмельницька область, 20-і рр. XX ст.

Оздоблення льогу (колір та елементи розпису),
Львівська область, початок XX ст.

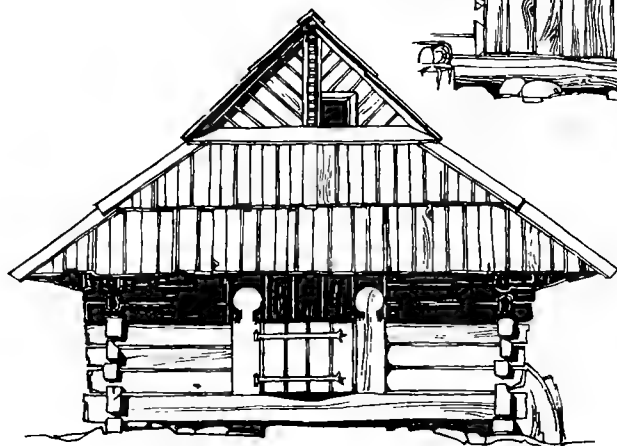
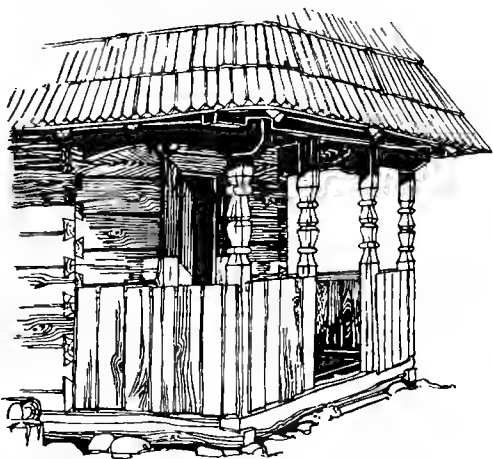
Розпис господарської споруди, Хмельницька область, 30-і рр. XX ст.

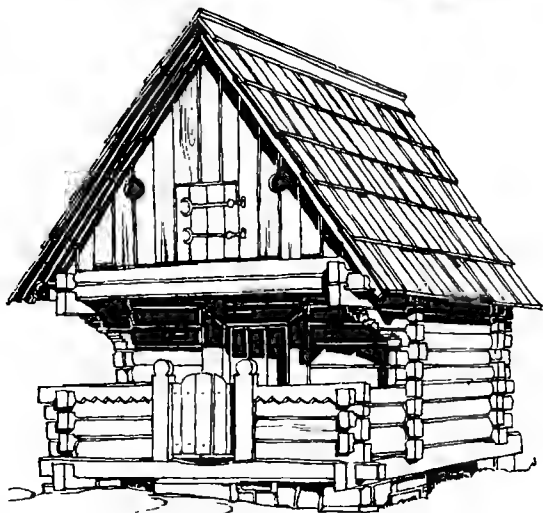
*Комора з елементами кольорового оздоблення,
Хмельницька область, 20-і рр. XX ст.*

Комора рублена, Закарпатська область, початок XX ст.

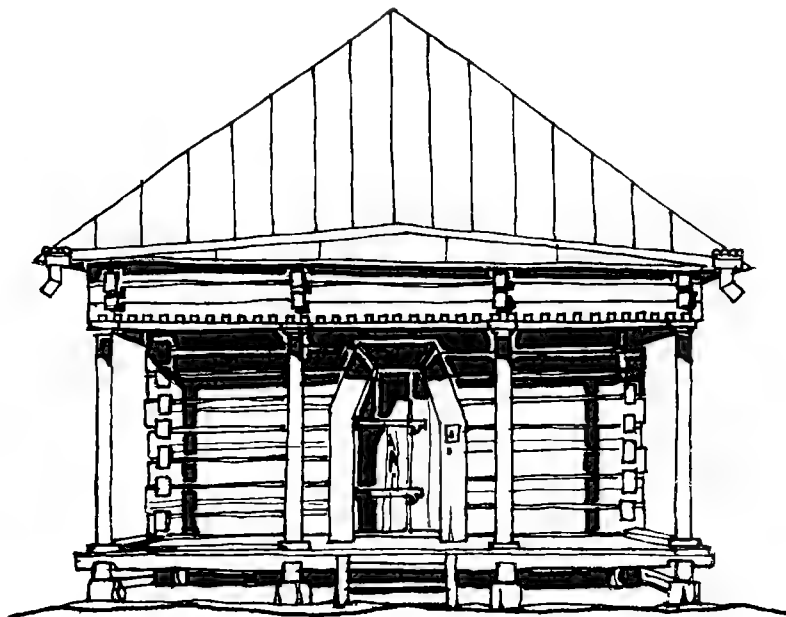
Фрагмент комори з піддашком,
Закарпатська область,
початок XX ст.

Комора рублена,
Закарпатська область,
кінець XIX ст.

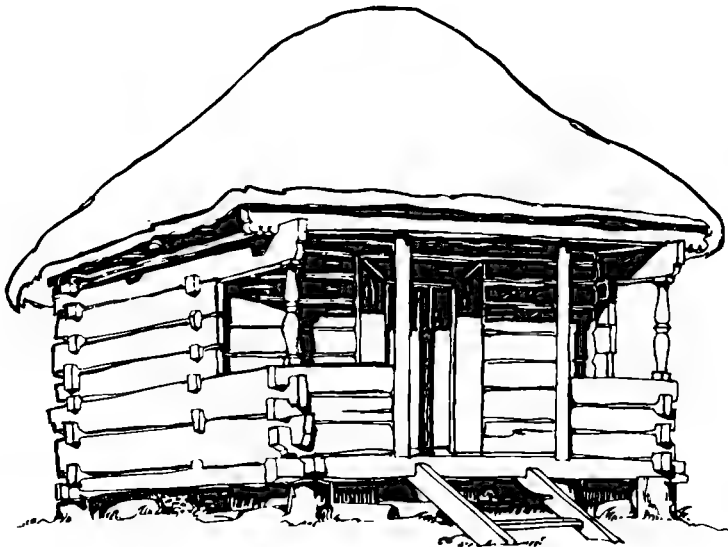
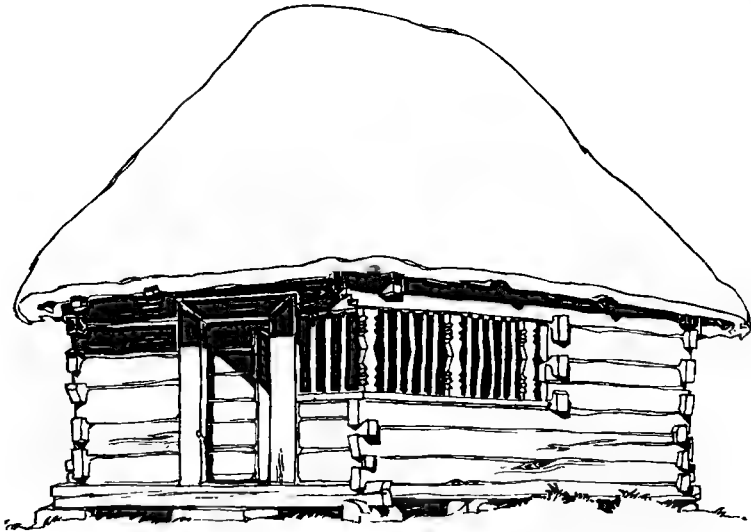

Комора рублена,
Івано-Франківська область,
кінець XIX ст.

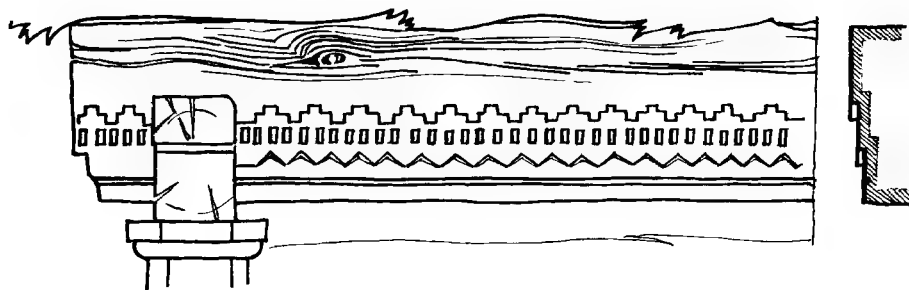
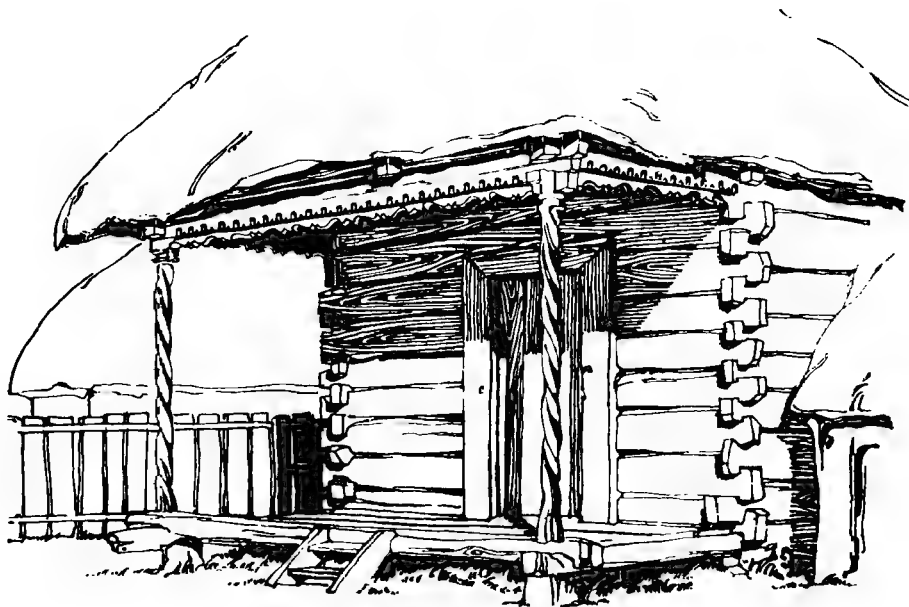
Жомора рублена, Полтавська область, кінець XIX ст. (дах — 60-і рр. XX ст.)

Жомора рублена, Полтавська область, початок XX ст.

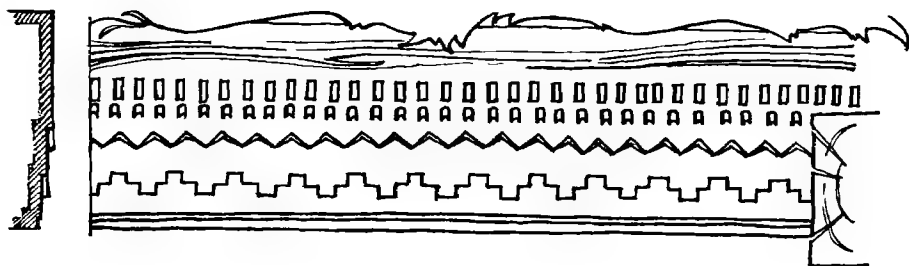
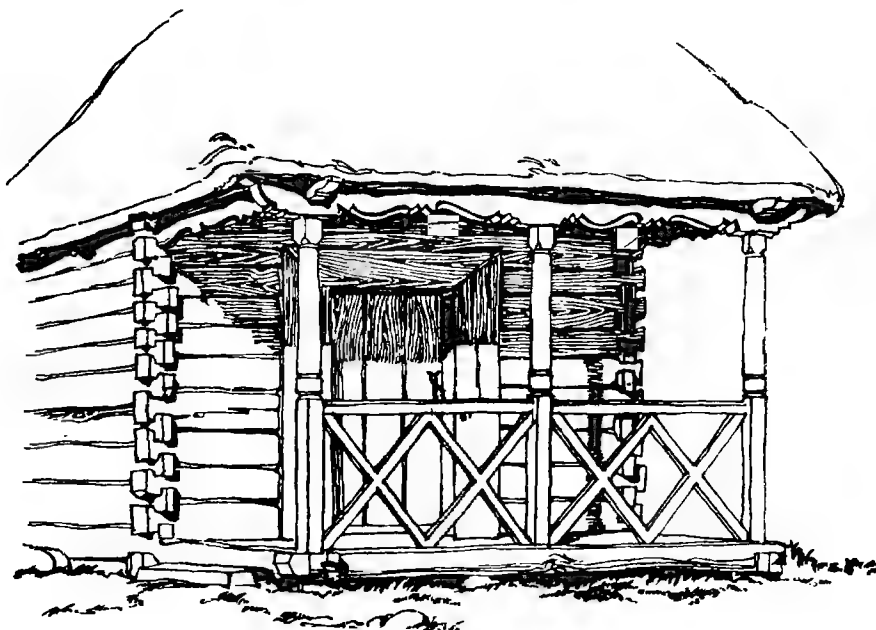
Комора рублена, Полтавська область, початок XX ст.

Комора рублена, Полтавська область, початок XX ст.

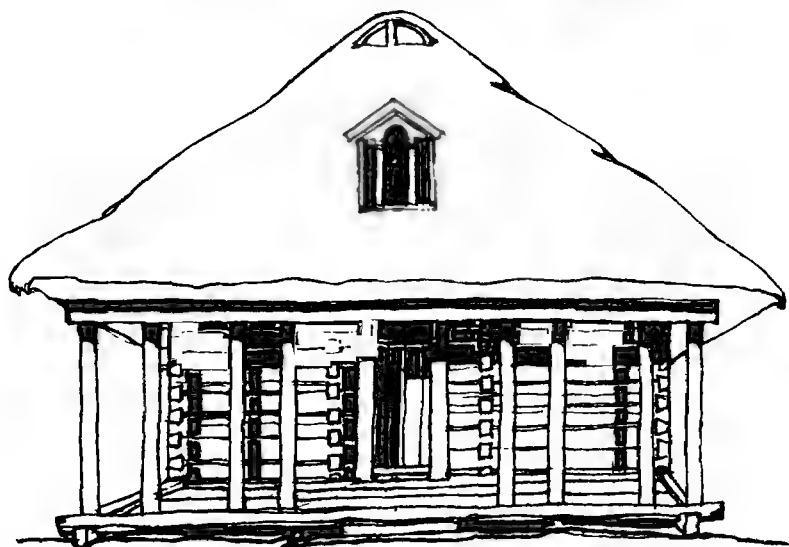
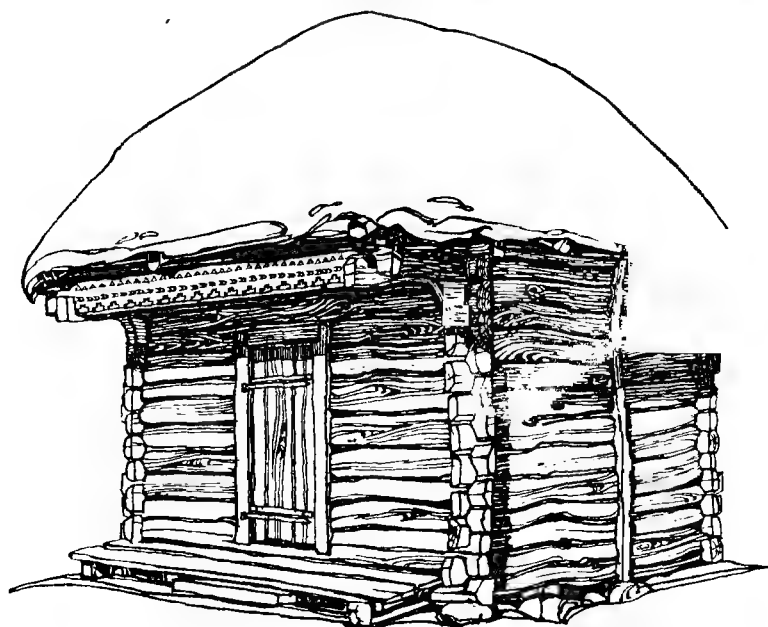

Комора, Харківська область, початок XX ст.

Фрагмент різьблення на коморі, Харківська область, початок XX ст.

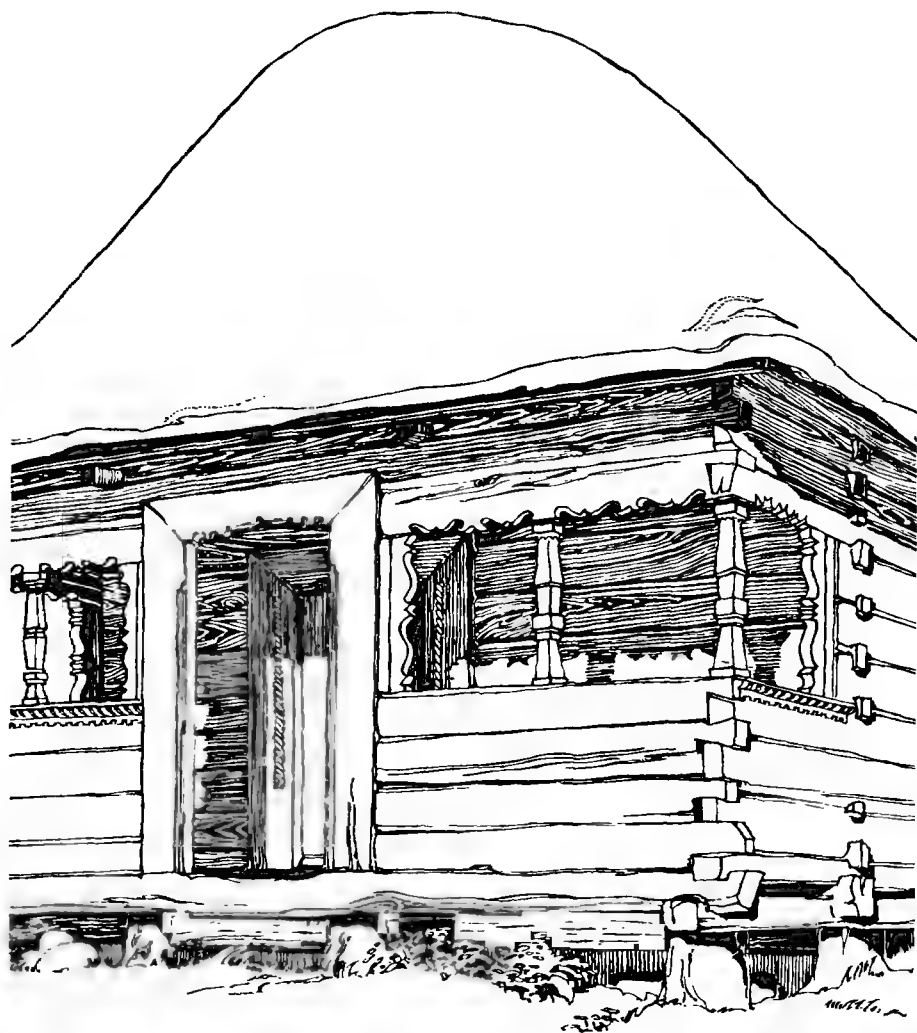

*Комора, Полтавська область, початок XX ст.
Фрагмент різьблення на коморі, Полтавська область, початок XX ст.*

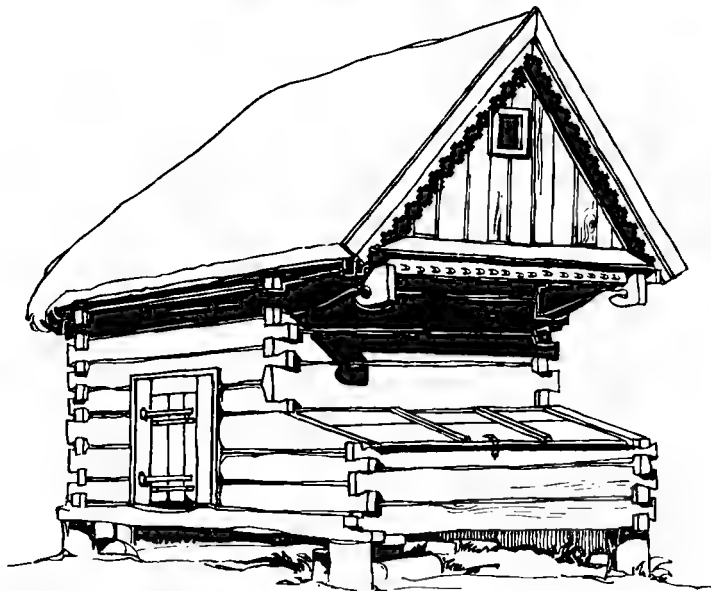
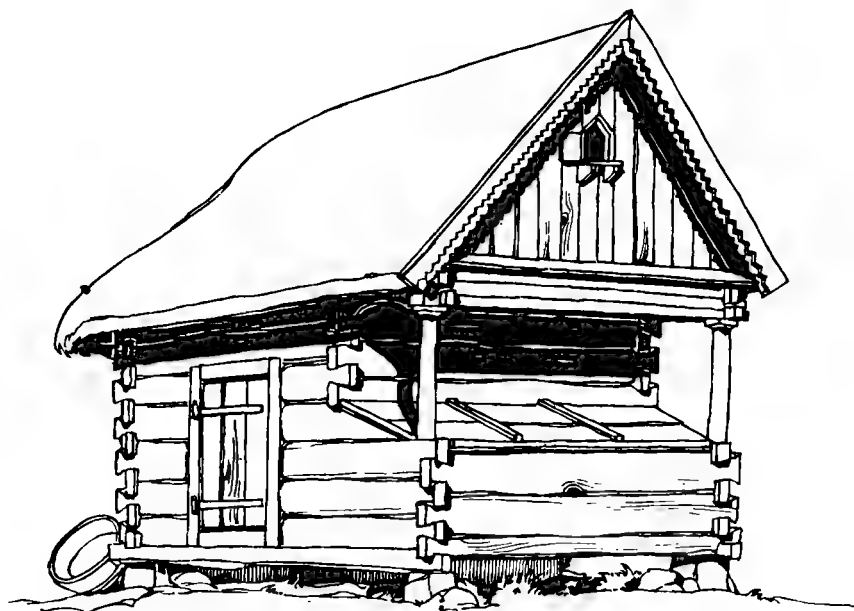

*Комора рублена з навісом на кронштейнах,
Слобожанщина, Луганська область, кінець XIX ст.*

*Комора рублена з піддашком,
Полтавська область, кінець XIX ст.*

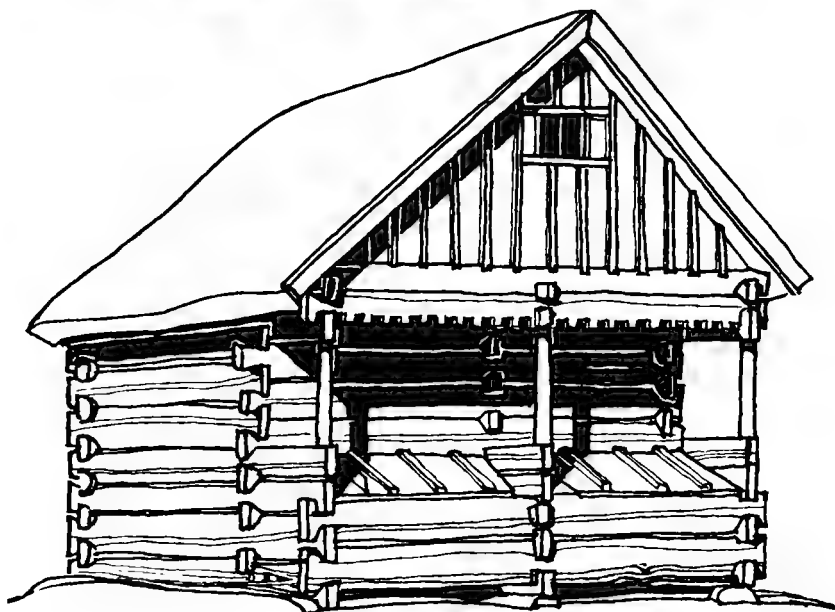
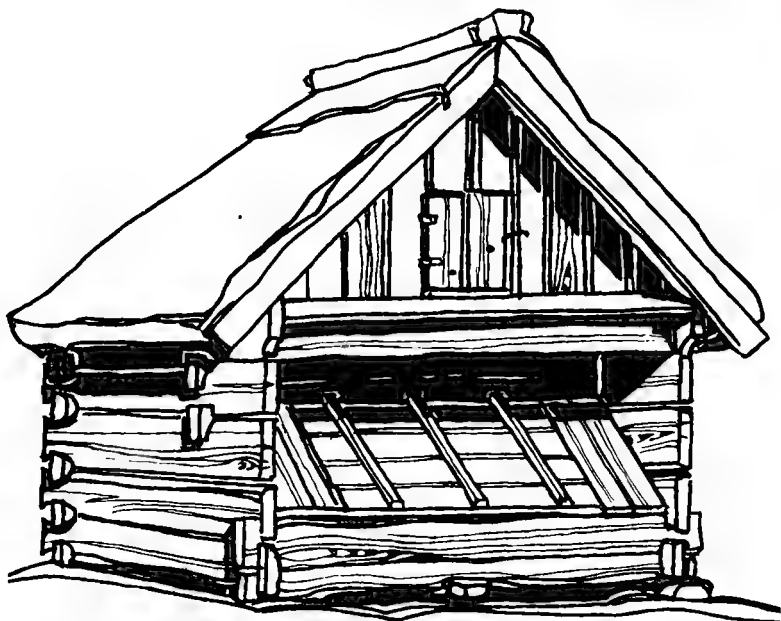

Комора рублена, Полтавщина, початок XX ст. Фрагмент

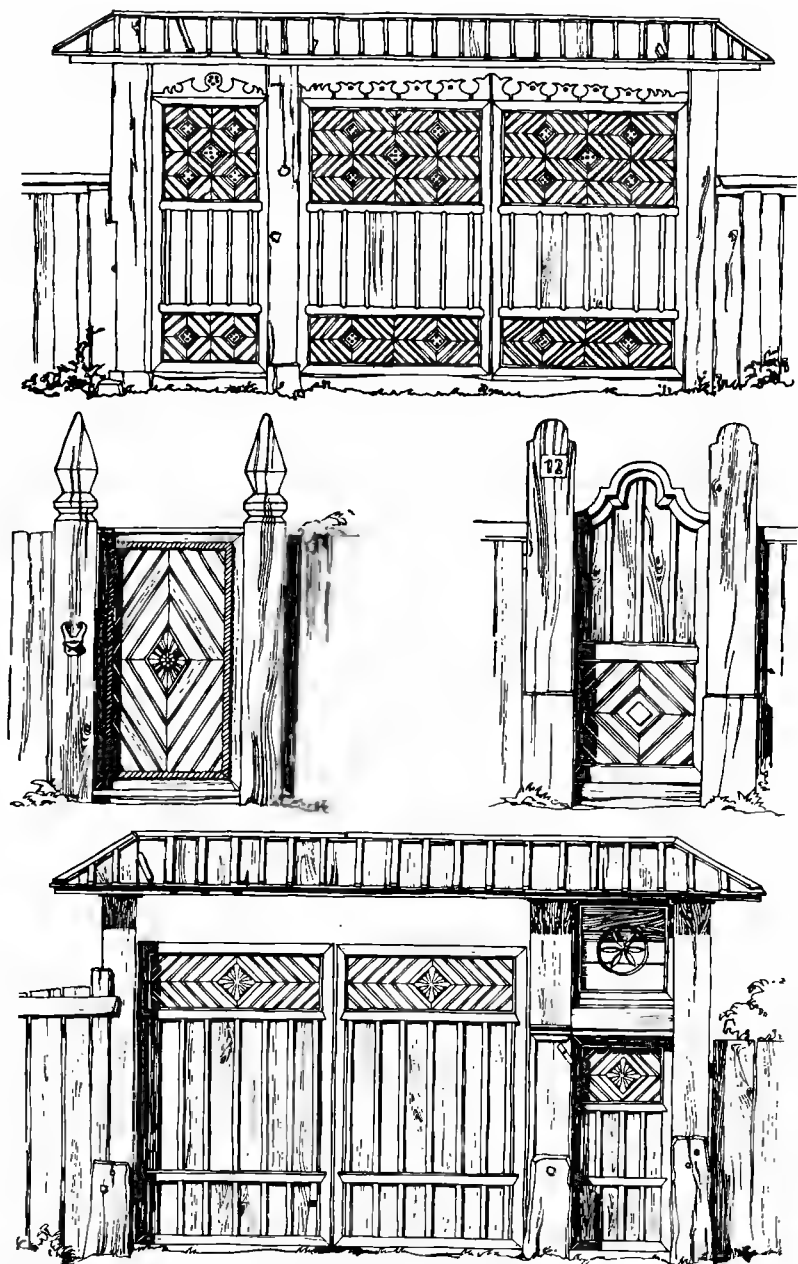
Саж, Полтавська область, початок XX ст.

Саж рублений, Полтавська область, початок XX ст.

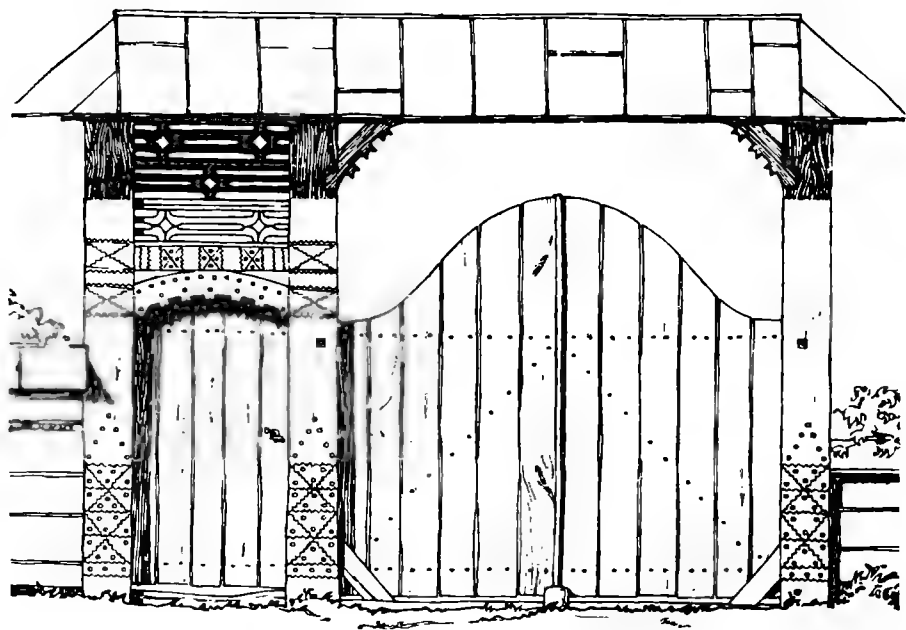
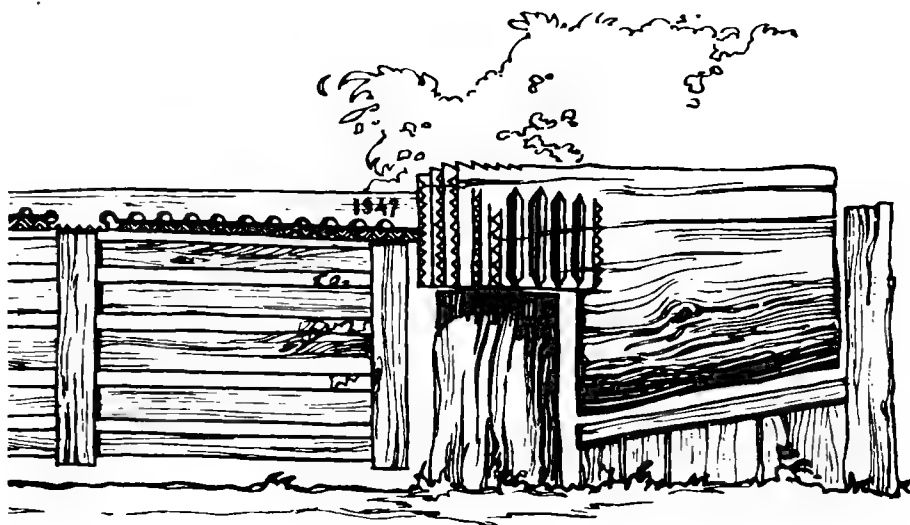

Саж рублений, Полтавщина, початок XX ст.

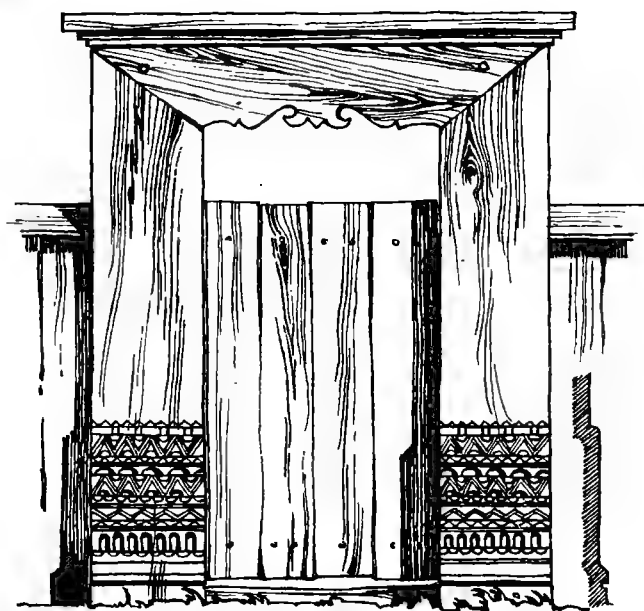
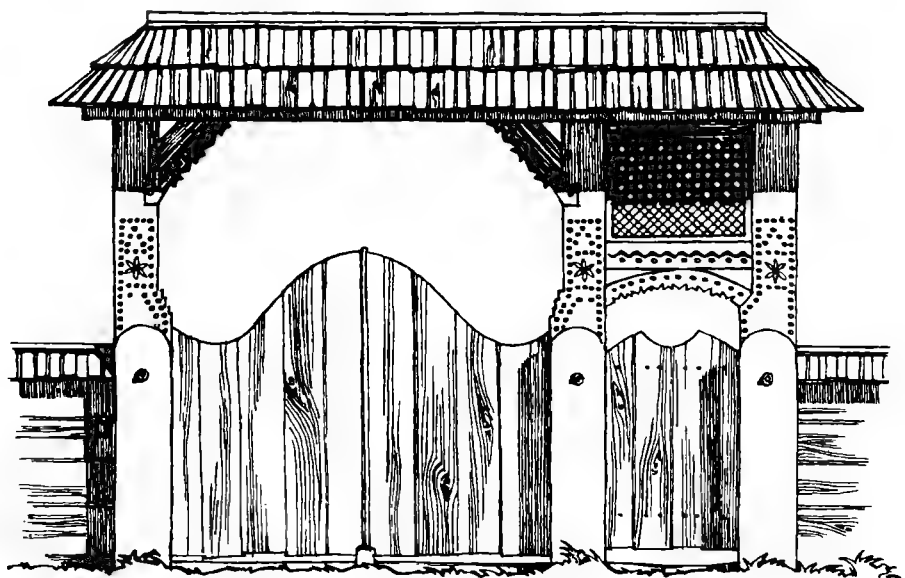
Саж рублений подвійний, Полтавщина, початок XX ст.

Ворота і хвіртки (1, 4), Київська область, початок XX ст.;
хвіртки та різьблення на них (2, 3), Чернігівська область, початок XX ст.

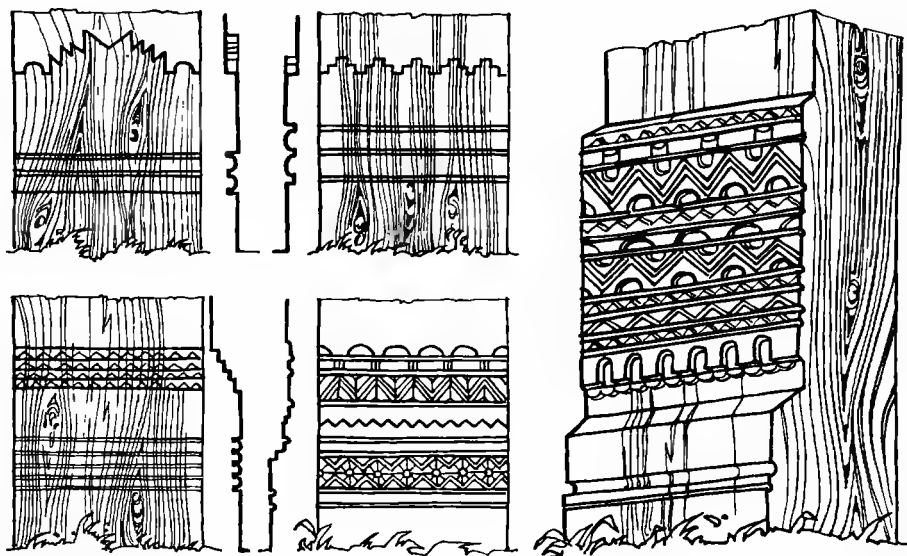
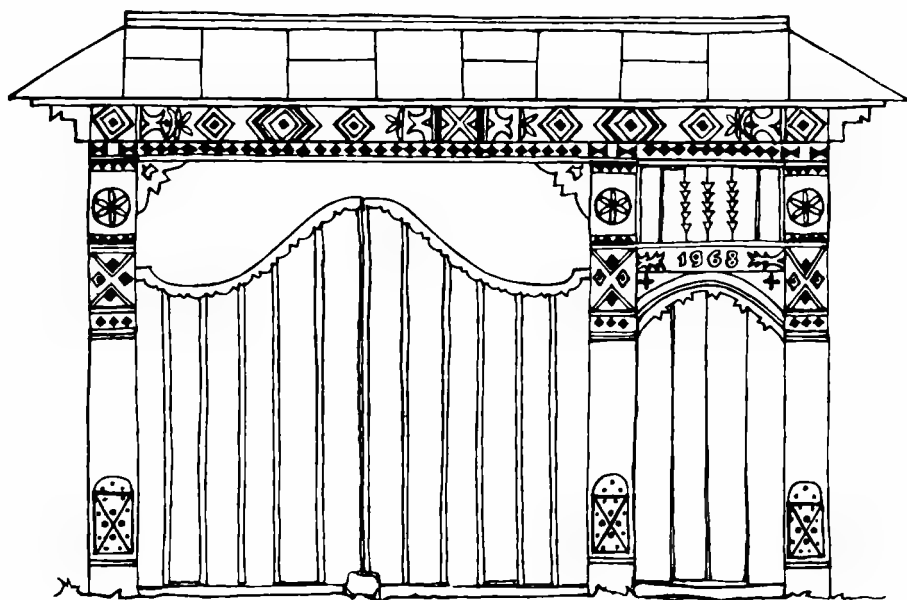

Ворота й елементи воріт, Закарпатська область, середина XX ст.

Ворота і хвіртка, Закарпатська область, 60-і рр. XX ст.

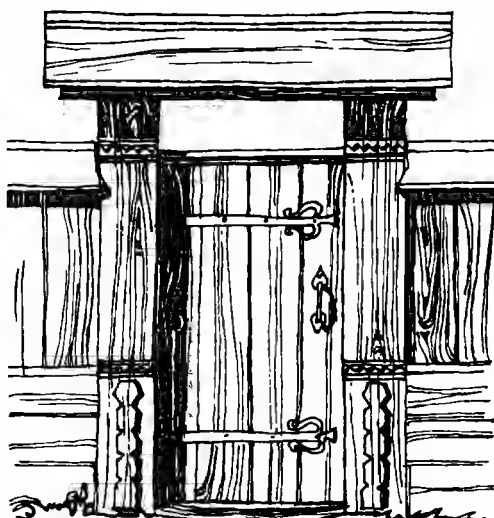
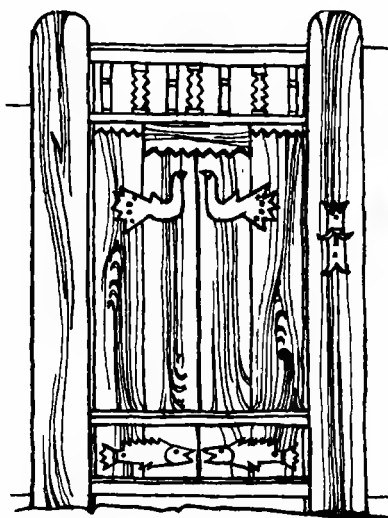
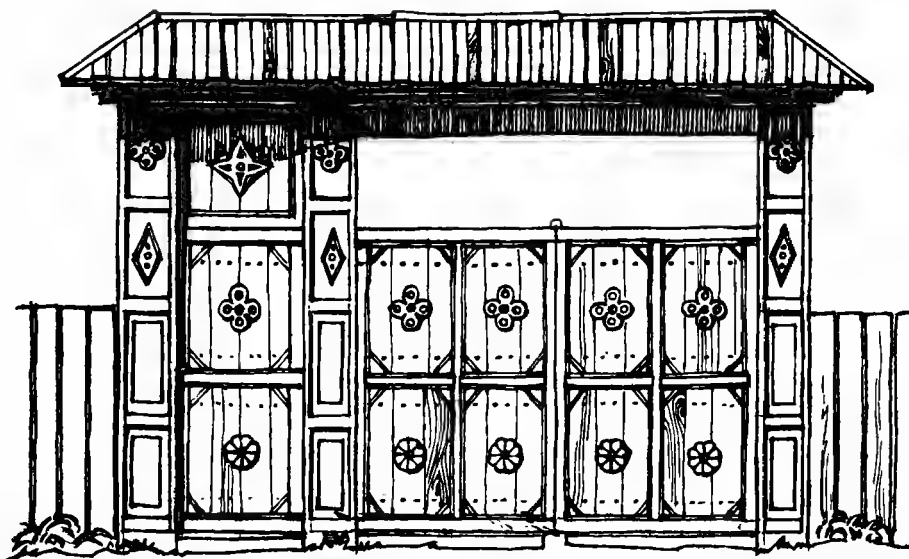
Хвіртка з елементами різьблення, Закарпатська область, 40-і рр. XX ст.

Ворота з різьбленим і поліхромним декором, Закарпатська область, 60-ті рр. XX ст.

Різьблення нижньої частини
стовпів хвіртки,
Закарпатська область, 40-і рр. XX ст.

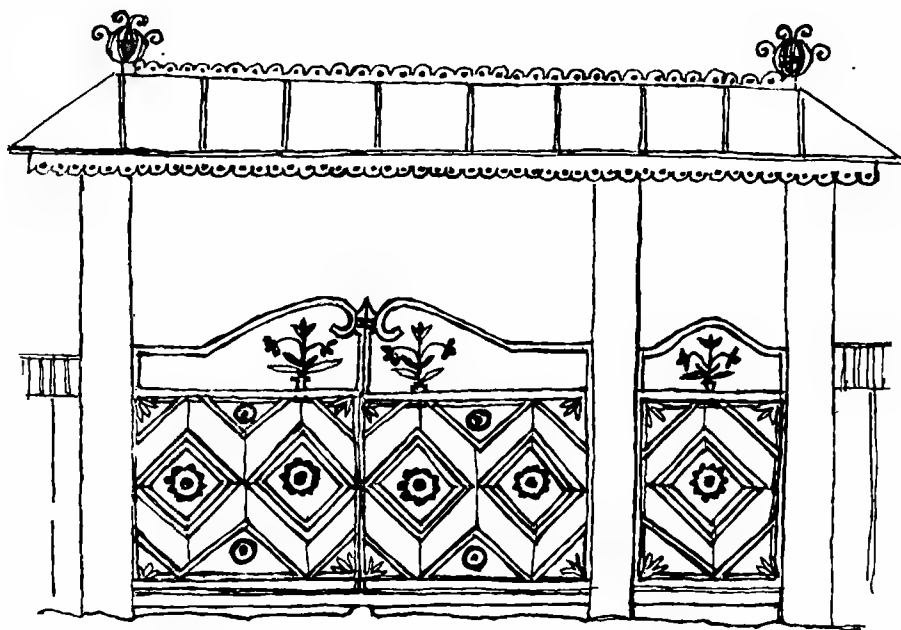
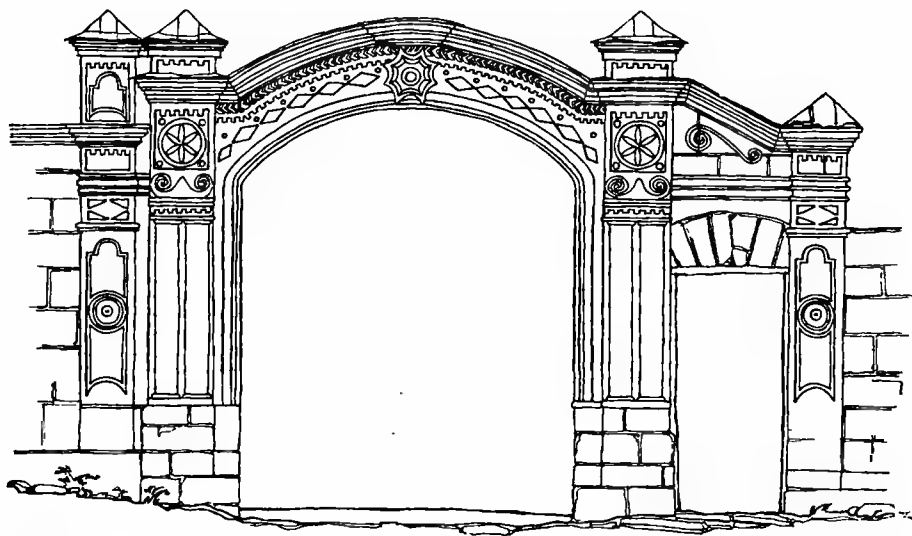
Різьблення нижньої частини
стовпів хвіртки,
Закарпатська область, 40-і рр. XX ст.

Ворота і хвіртка, Чернігівська область, початок XX ст.

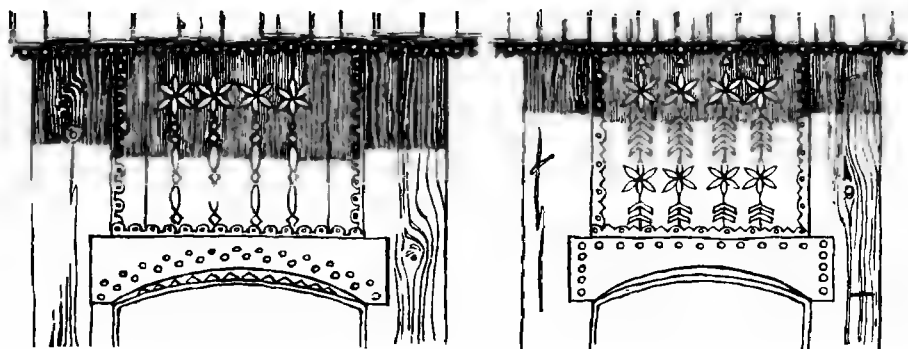
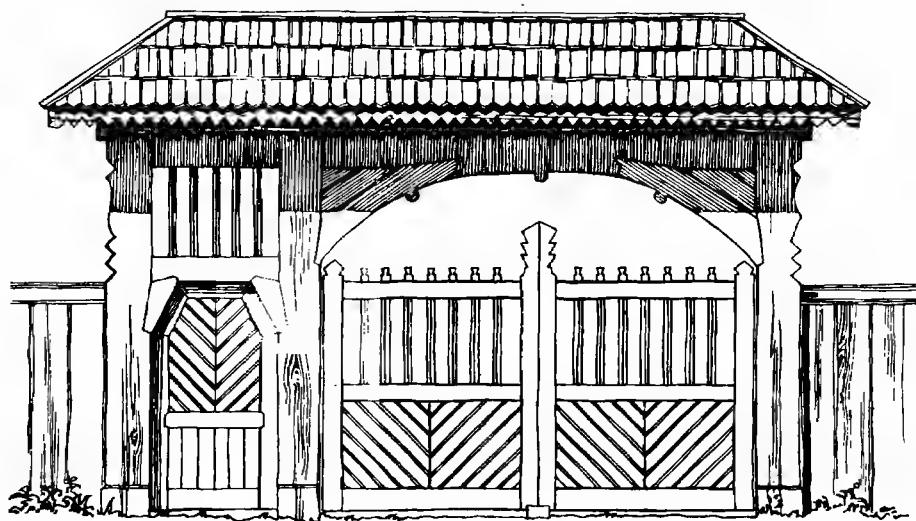
Хвіртка з набивними
декоративними елементами, Київська область,
20-і рр. XX ст. (за Ю. Лашуком)

Хвіртка з металевими завісами,
Полтавська область,
початок XX ст.

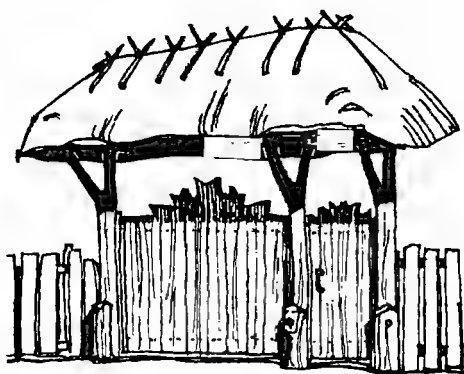
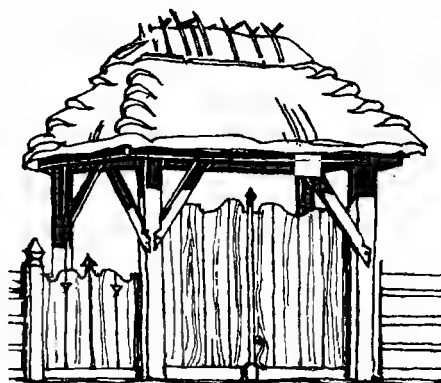
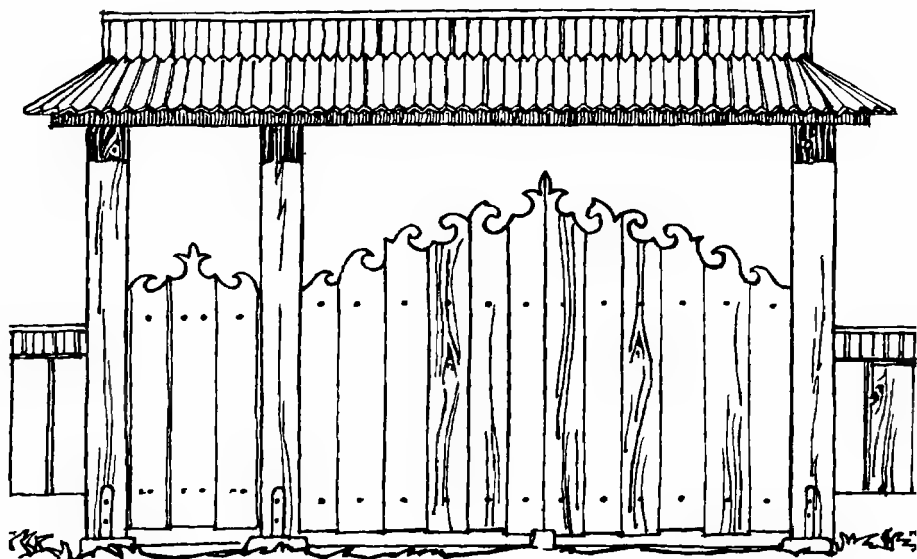
Ворота і хвіртка з вапняку, Херсонська область, кінець XIX ст.

Ворота і хвіртка, Івано-Франківська область, 50-і рр. XX ст.

Ворота і хвіртка, Чернігівська область, 50-і рр. XX ст.

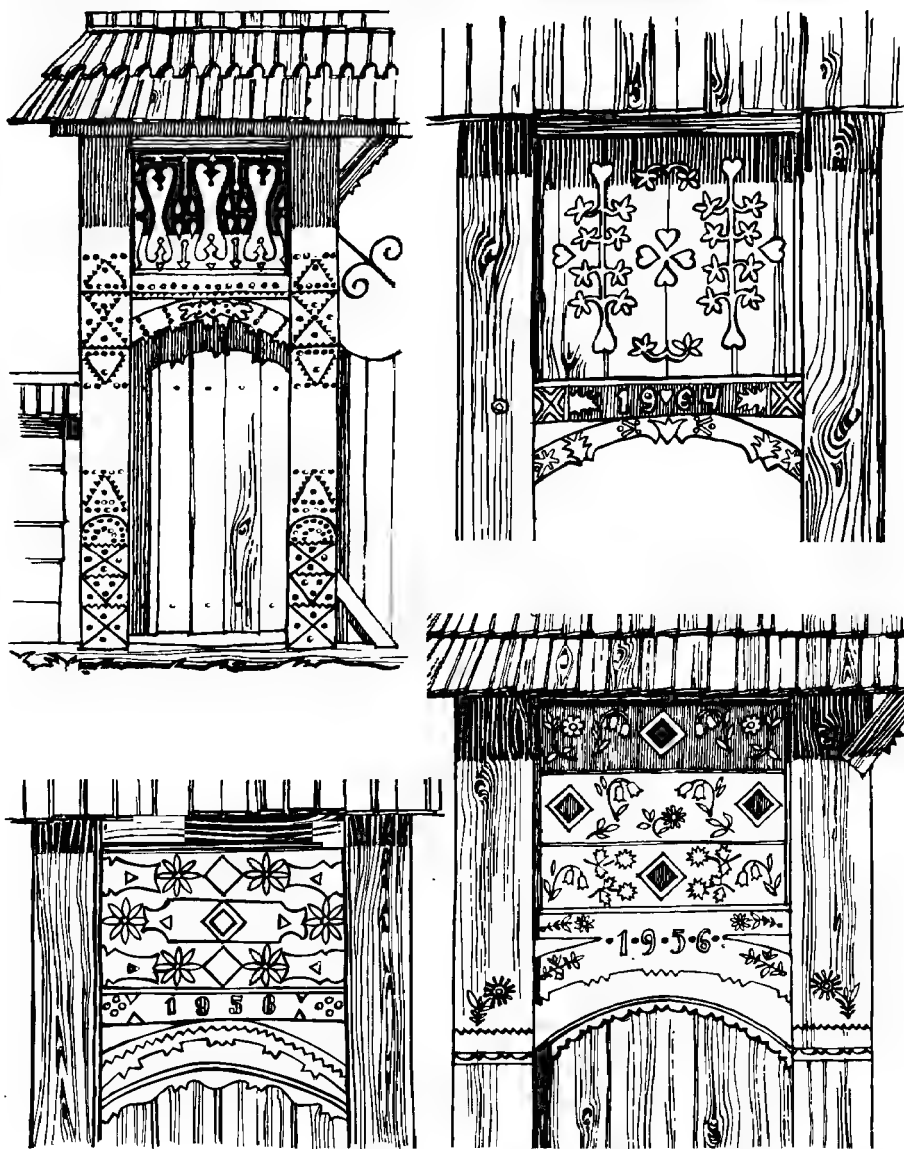
*Елементи наскрізного прорізу над хвіртками,
Сумська область, 50-і рр. XX ст.*

Ворота і хвіртка з контурним різьбленням,
Івано-Франківська область, 40-і рр. XX ст.

Ворота з дашком,
Івано-Франківська область, початок XX ст.

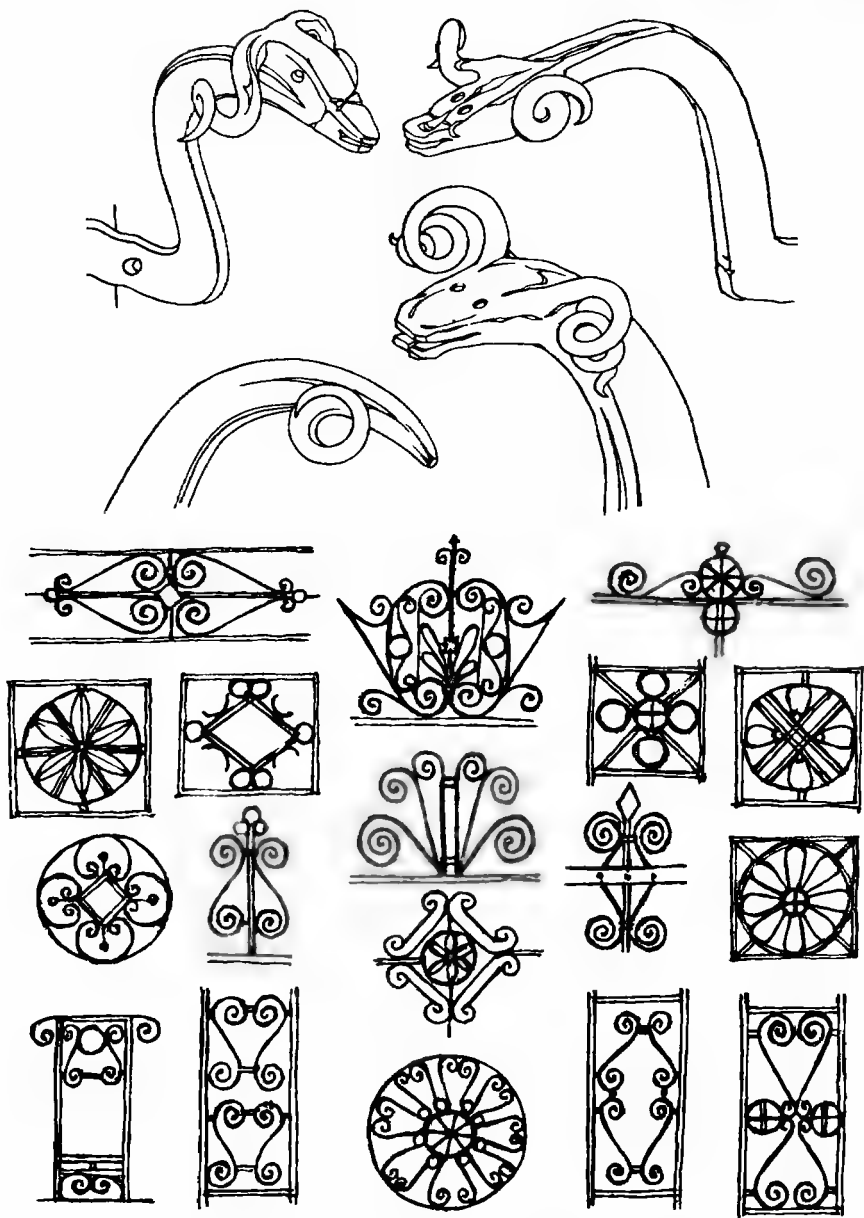
Ворота і хвіртка з дашком,
Хмельницька область, початок XX ст.

Фрагмент воріт з хвірткою, Закарпатська область, 50-і рр. XX ст.

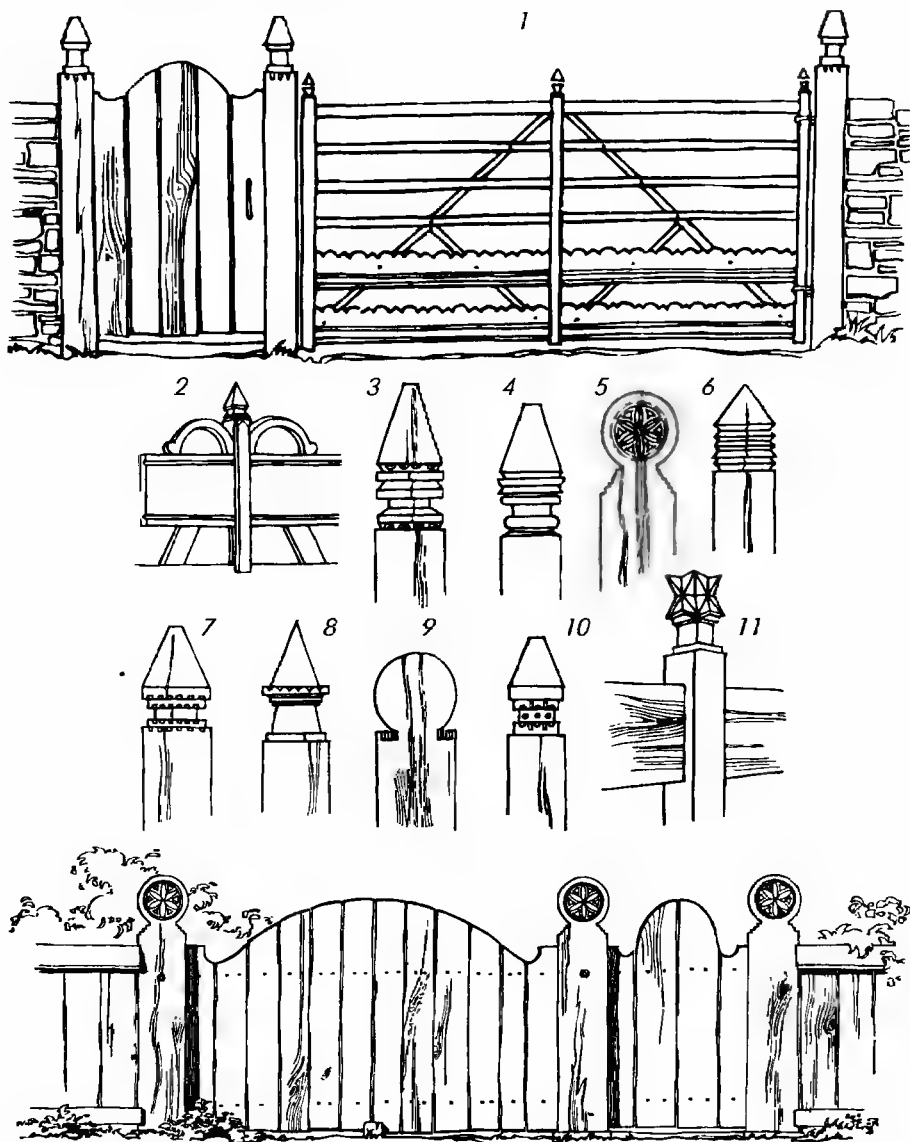
Фрагменти оздоблення площин над хвірткою:

- 1, 2. Елементи різьблення (проріз), Закарпатська область, 50–60-і рр. XX ст.;
3. Розпис, Закарпатська область, 50-і рр. XX ст.

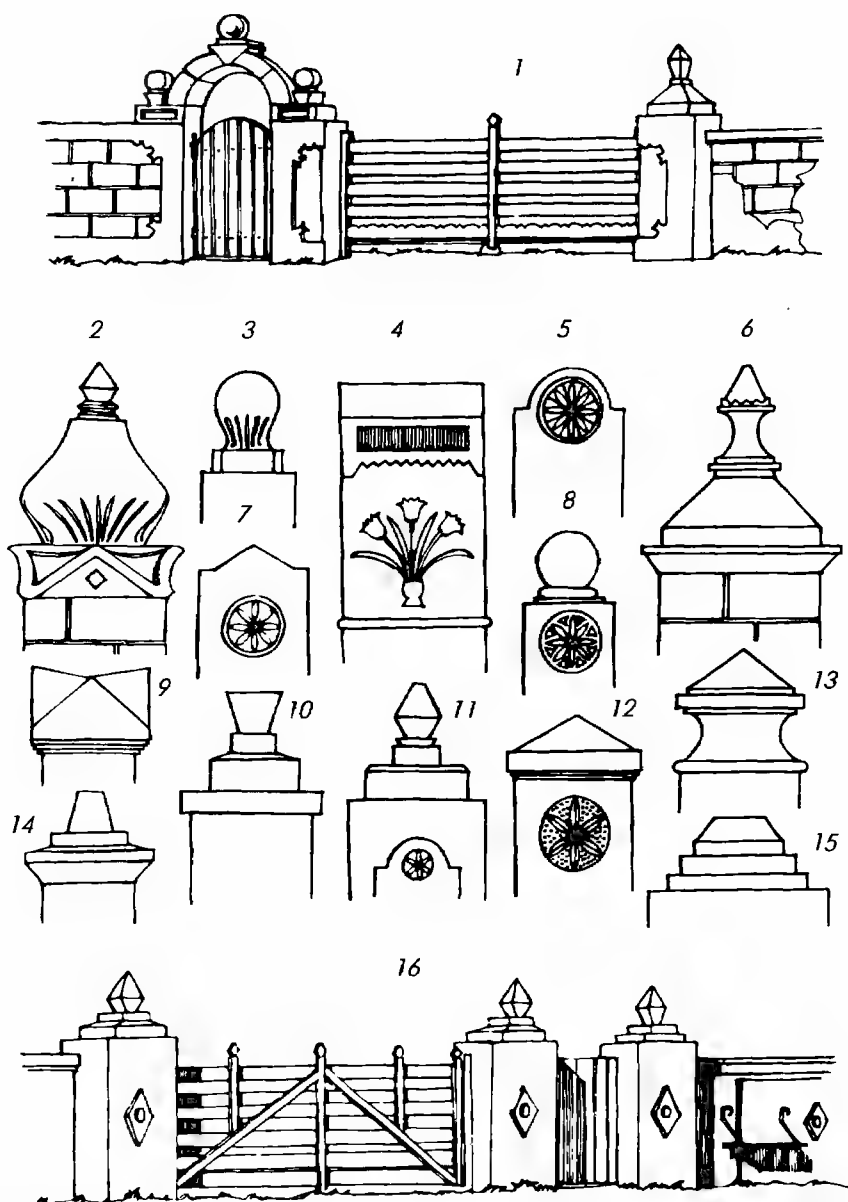

Ковані клямки на хвіртках, Київська область, початок XX ст.

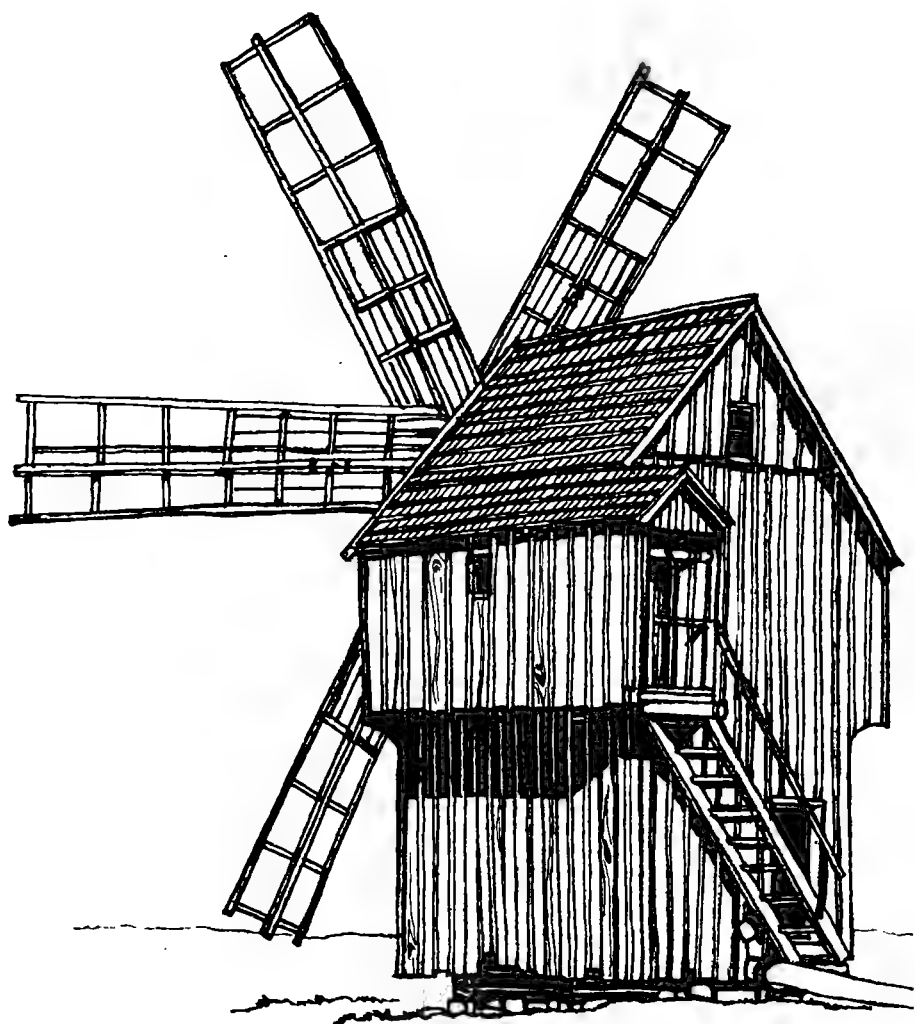
Елементи кованих металевих воріт,
західні райони України, 50–70-і рр. XX ст.

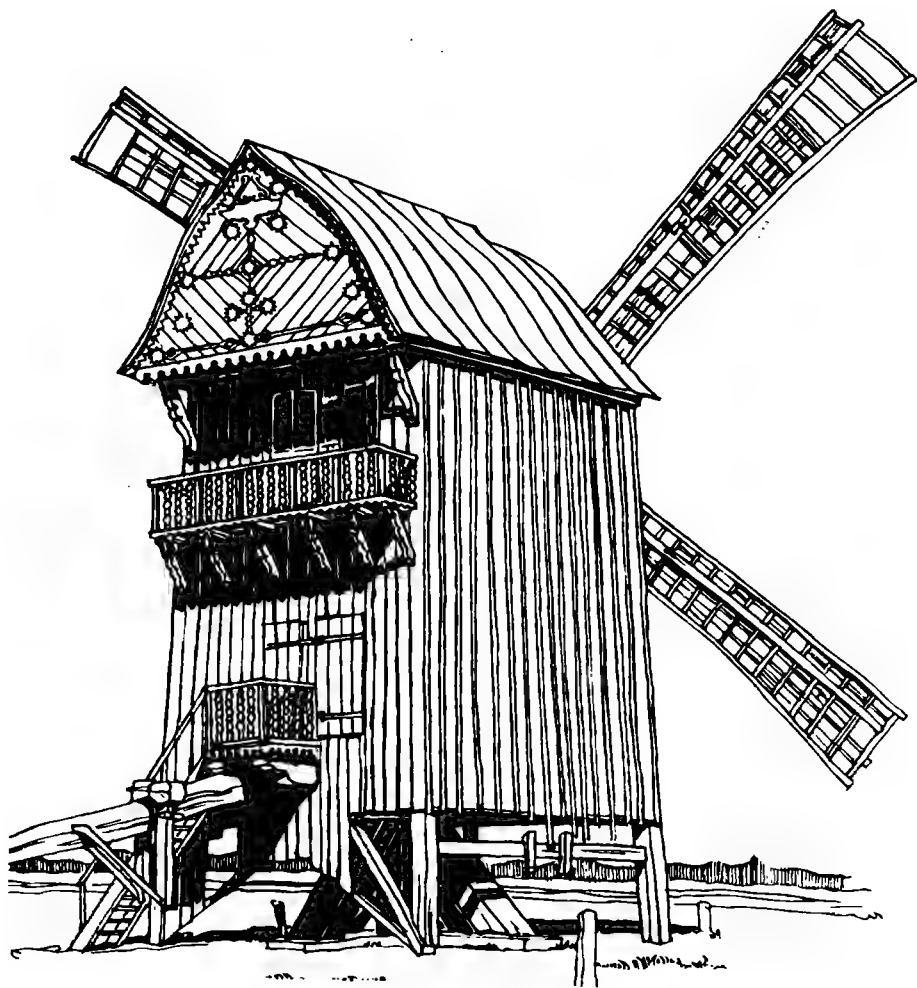
Ворота, хвіртки та завершення стовпів: 1, 5 — Чернігівська область;
 2-4, 7, 11 — Вінницька область;
 6, 8, 10 — Хмельницька область;
 9 — Закарпатська область;
 12 — Чернігівська область, 40-50-і рр. XX ст.

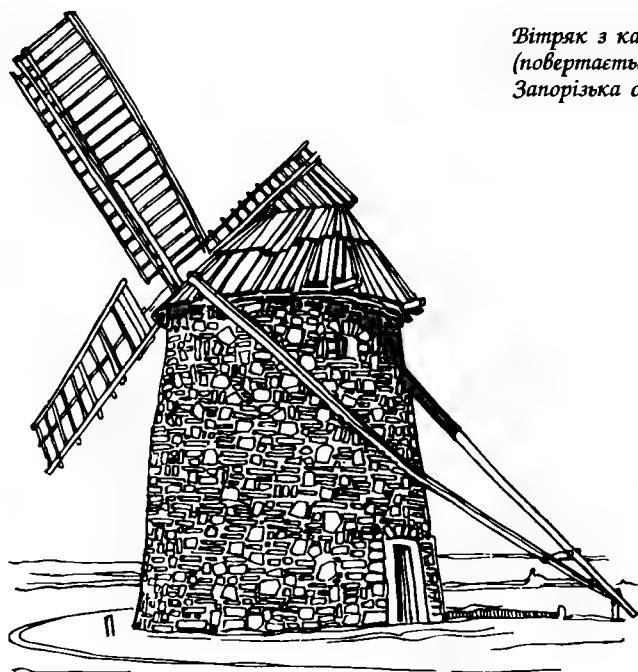
Ворота, хвіртки та завершення кам'яних стовпів: 1–4, 11, 14, 16 — Одеська область;
5–9, 12, 13 — Вінницька область;
10, 15 — Миколаївська область,
перша половина XX ст.

Вітряк на Буковині, Чернівецька область, початок XX ст.

Вітряк, Рівненська область, початок XX ст.

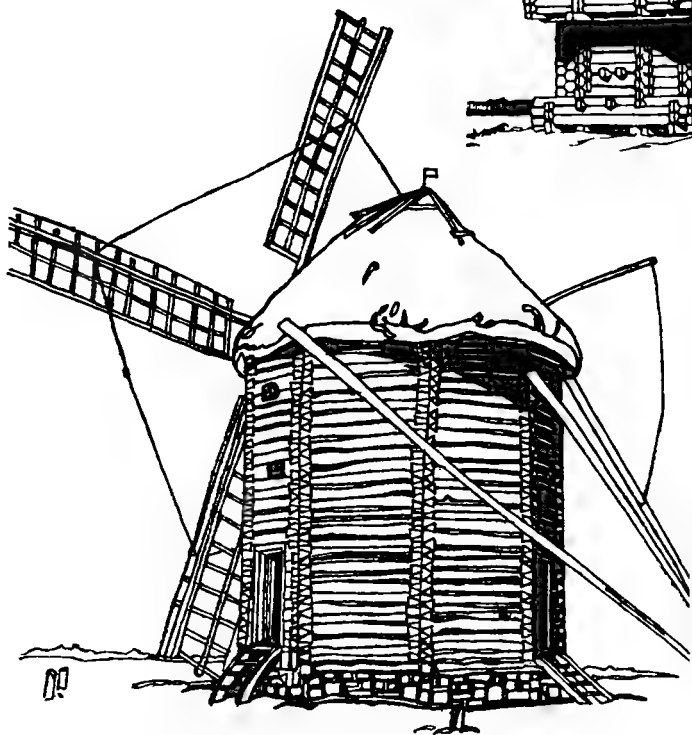
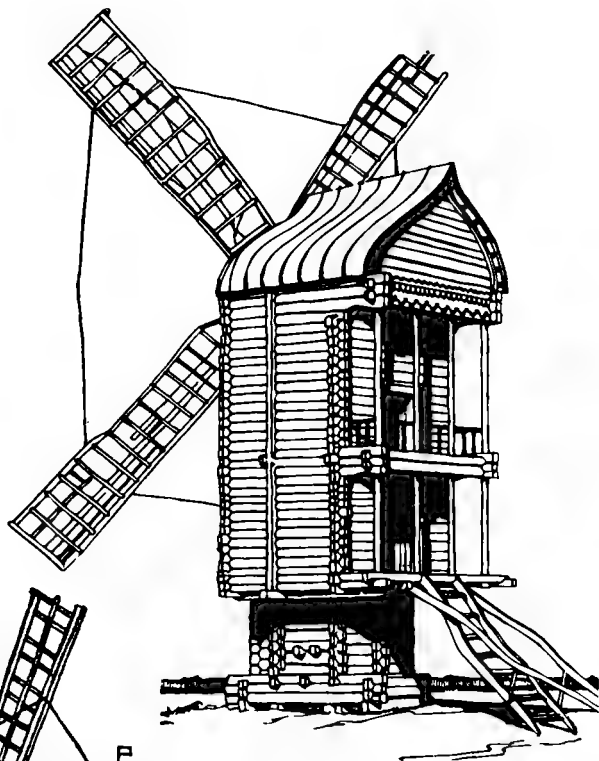

Вітряк з каменю
(повертається верхня частина),
Запорізька область, початок XX ст.

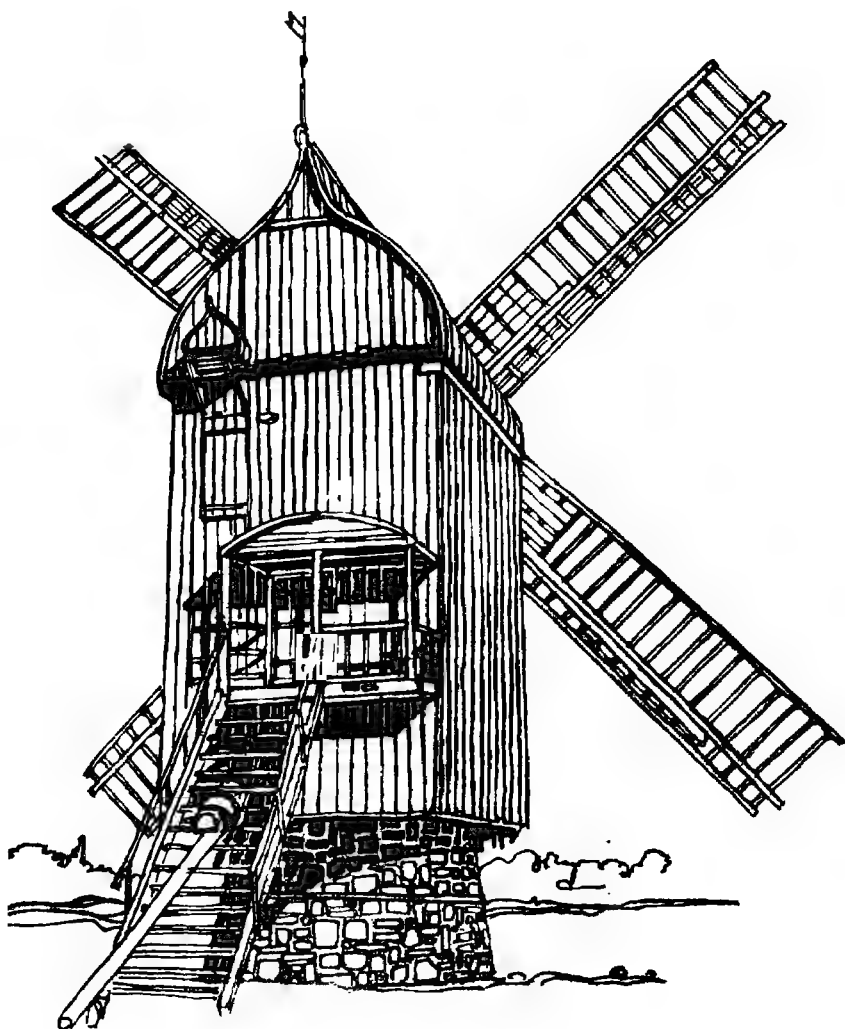

Вітряк рублений
(повертається верхня частина),
Чернігівська область,
початок XX ст.

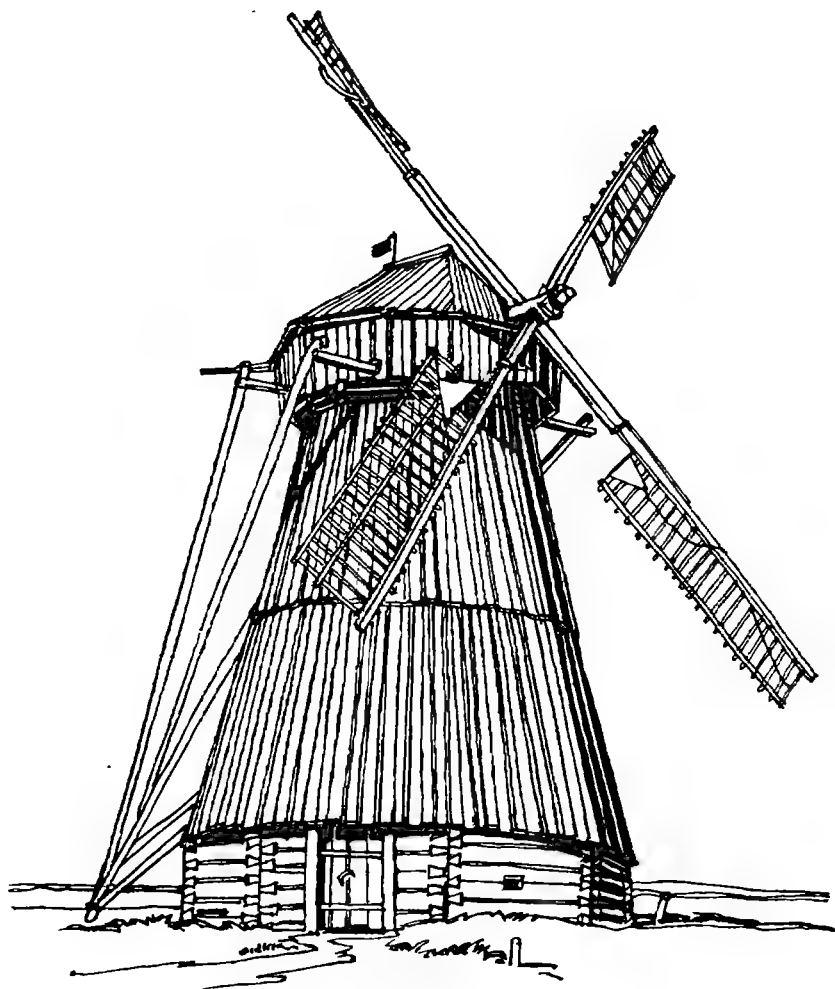
Вітряк рублений,
Слобожанщина
(Луганська область),
кінець XIX ст.

Вітряк рублений,
Чернігівська область,
початок XX ст.

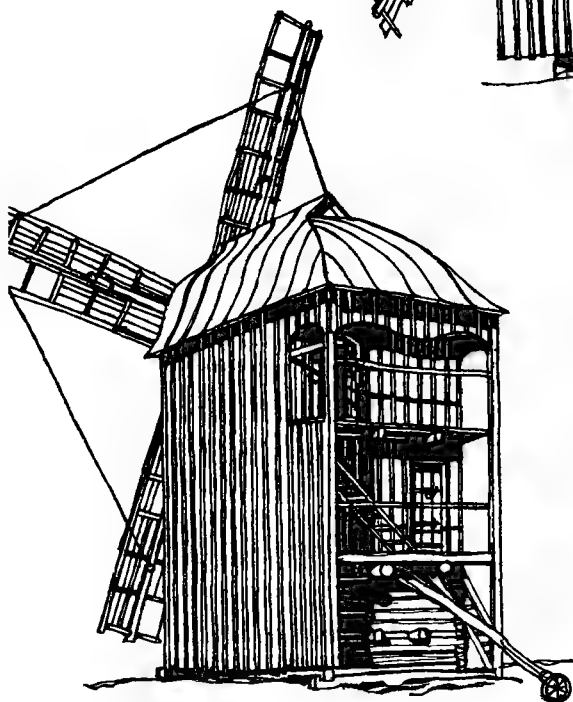
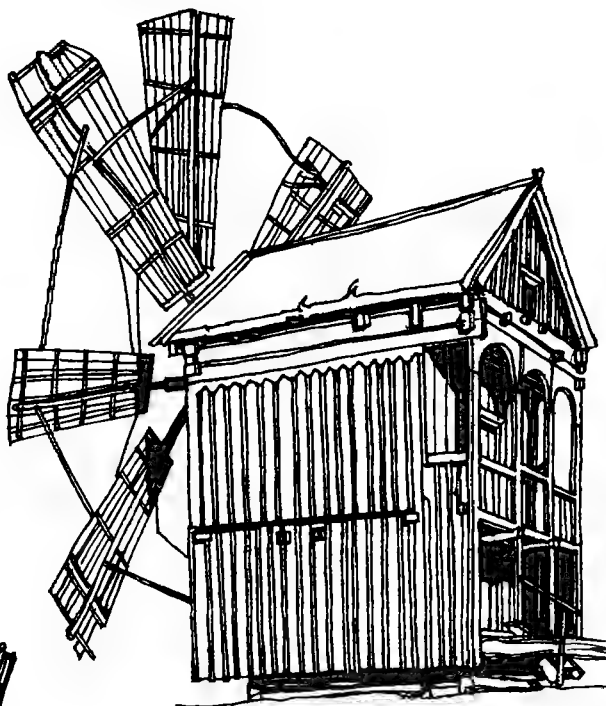

*Вітряк каркасний з кам'яною основою,
Дніпропетровська область, початок XX ст.*

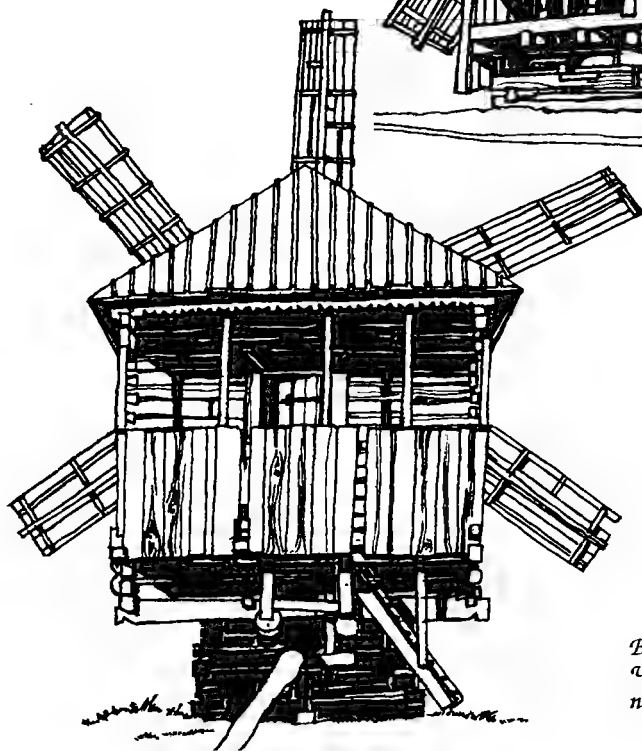
Вітряк з верхньою частиною, що повертається,
Чернігівська область, початок XX ст.

*Вітряк з піддашком,
Харківська область,
початок XX ст.*

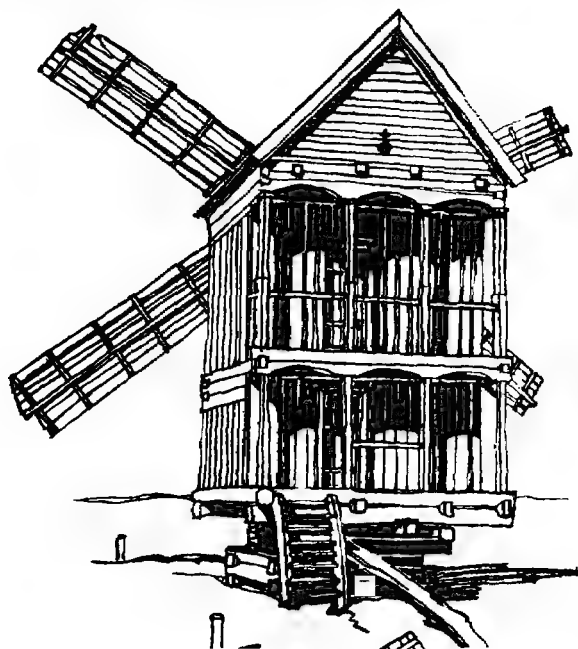

*Вітряк з піддашком,
Харківська область,
початок XX ст.*

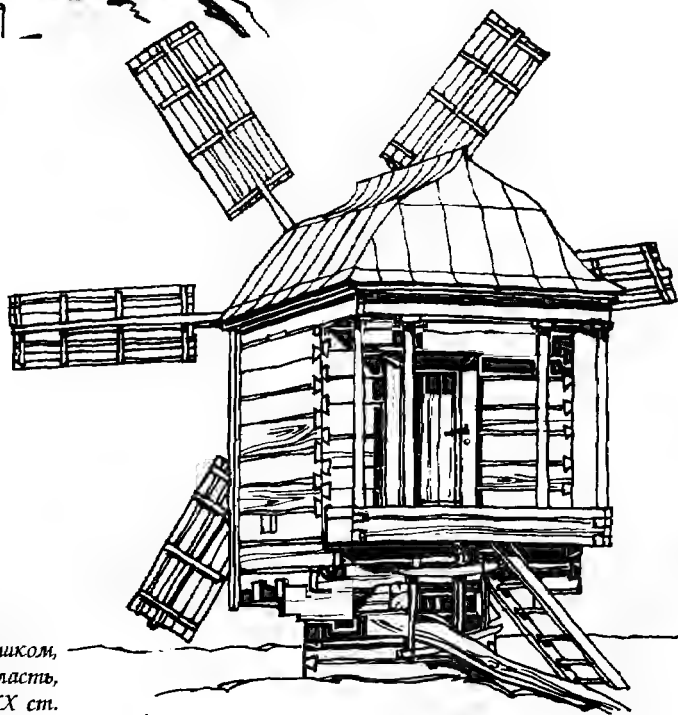
Вітряк каркасний,
Сумська область,
початок XX ст.

Вітряк з піддашком,
Чернігівська область,
початок XX ст.

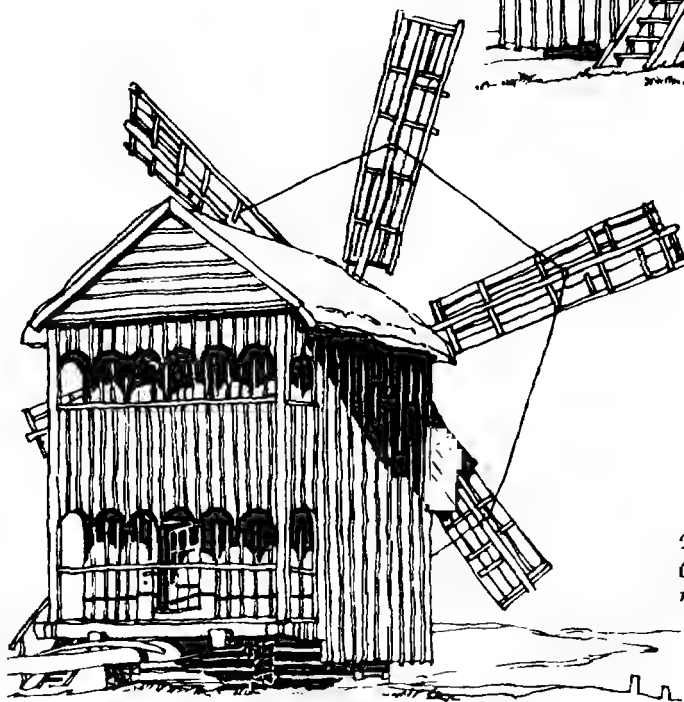
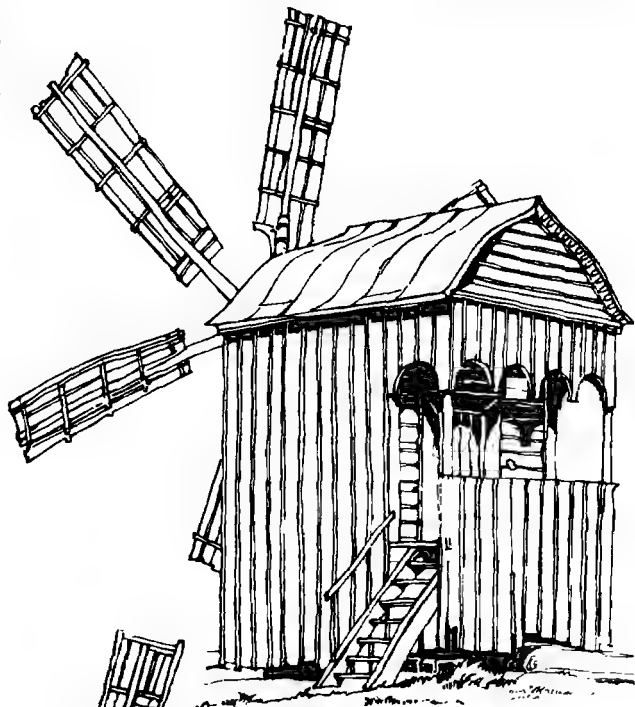

Вітряк з піддашком,
Сумська область,
початок XX ст.

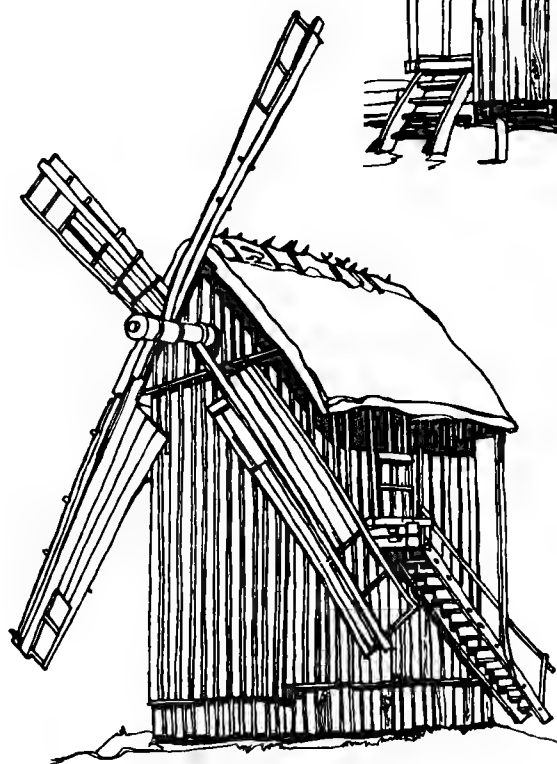
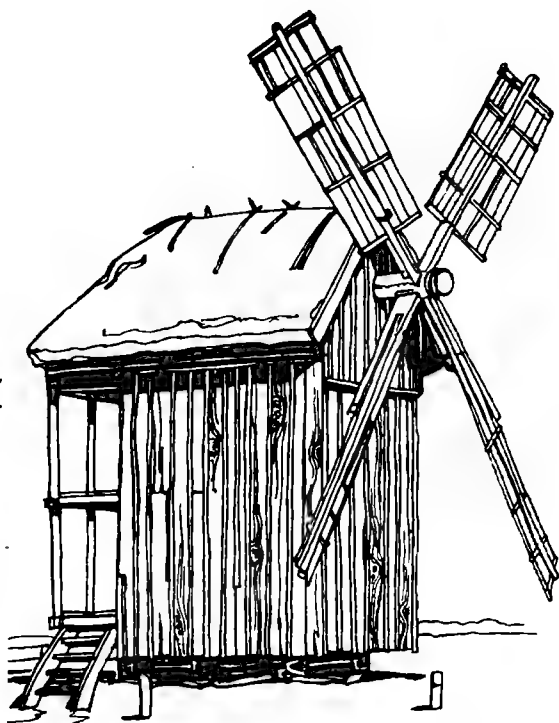
Вітряк з піддашком,
Луганська область,
початок XX ст.

Вітряк з піддашком,
Полтавська область,
початок XX ст.

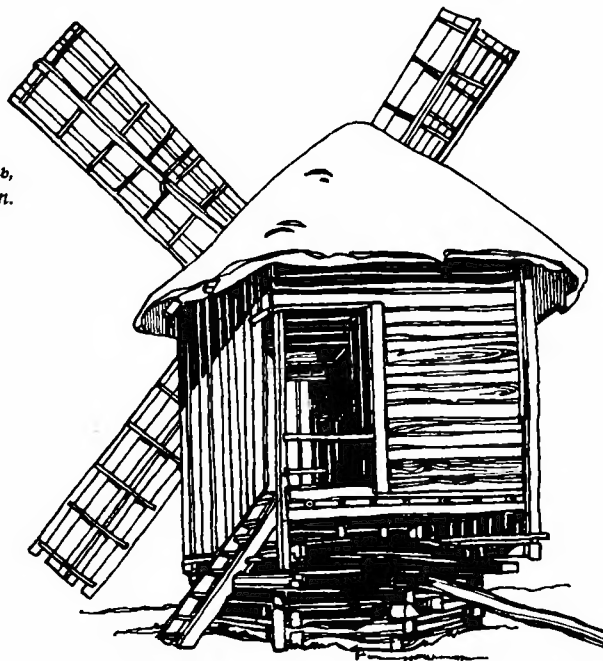
Вітряк з піддашком,
Сумська область,
початок XX ст.

*Вітряк, Чернігівська область,
початок XX ст.*

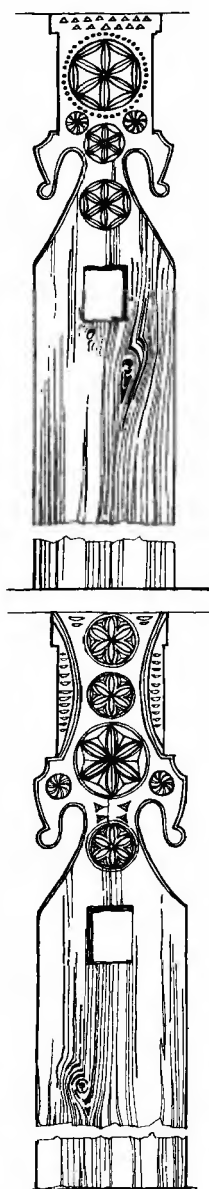
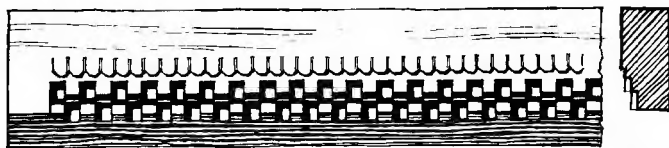
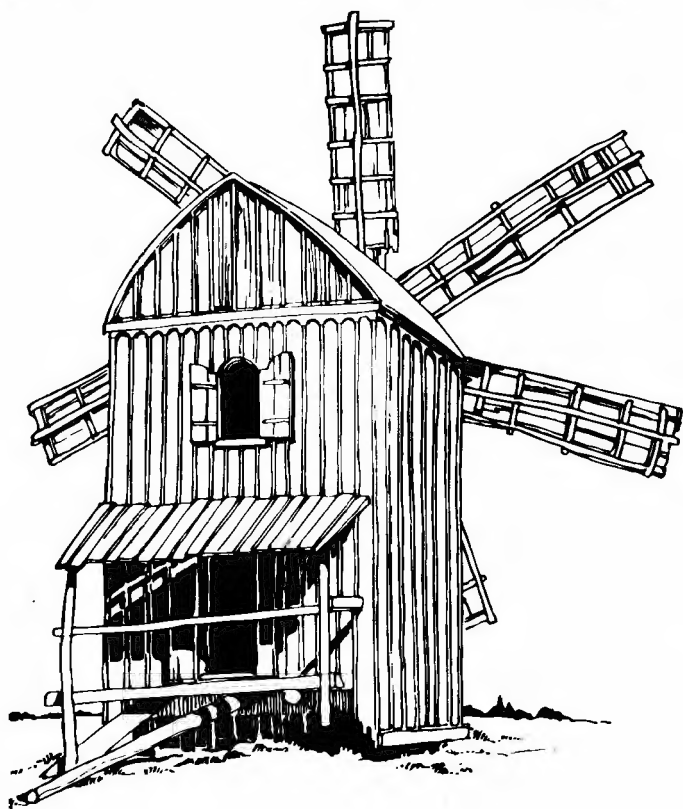

*Вітряк, Вінницька область,
початок XX ст.*

Вітряк, Полтавська область,
початок XX ст.

Вітряк, Київська область,
початок XX ст.

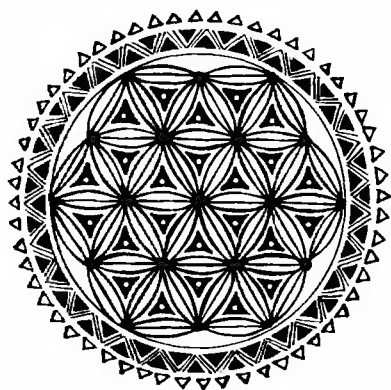

Вітряк з піддашком, Полтавська область, початок XX ст.

Елементи різьблення вітряка:

1. Харківська область;
2. Чернігівська область, кінець XIX ст.

Різьблення на елементах вітряка,
Чернігівська область, кінець XIX ст.

Наукове видання

Самойлович Віктор Петрович

**НАРОДНА АРХІТЕКТУРА УКРАЇНИ
в ілюстраціях**

Коректор: О.М.Конончук

Комп'ютерна верстка: О.Л.Бакута

Сканування: О.М.Галенко-Вірченко,
О.Л.Бакута,
О.В.Петропольський

Підписано до друку 28.01.99. Формат 210 x 148.5
Папір офсетний. Друк офсетний. Умов. друк. арк. 17,6. Тираж 300 екз.